

VADEMECUM POLITIKY UDRŽITELNOSTI EU: KRONIKA ROKU 2022

Petr Zahradník

Ekonomické a strategické analýzy

Obsah

1. Úvodní kontext	2
2. Zelená dohoda pro EU	3
3. Investiční plán pro udržitelnou Evropu a finanční krytí Zelené dohody pro EU	24
4. Evropský klimatický zákon a odpočet úkolů Zelené dohody pro EU	37
5. Taxonomie EU a strategie udržitelného financování	39
6. Akční plán EU pro nulové znečištění ovzduší, vody a půdy	42
7. Fit-for-55	58
7.1. Snížení emisí a EU ETS	58
7.2. Nařízení o sdílení úsilí a nařízení o klimaticky neutrálním využívání půdy, lesnictví a zemědělství	59
7.3. Energetická účinnost	63
7.4. Obnovitelné zdroje	66
7.5. Udržitelná dopravní infrastruktura a paliva	68
8. Pravidla veřejné podpory pro účely zelené ekonomiky a společnosti	79
9. Opatření Evropské komise ke stabilitě energetického trhu a cen energií	91
10. Pracovní program Evropské komise na rok 2023 a téma udržitelnosti	124

1. Úvodní kontext

Přibližně před rokem jsme připravili ucelený deskriptivně-analytický dokument k tématu udržitelnosti v pojetí a politikách EU. Jak zřejmé, toto téma se velmi dynamicky vyvíjí a během uplynulého roku doznalo řady upřesnění, konkretizací, zaměření na detail i rozšíření obsahu, zejména v kontextu důsledků ruské válečné agrese na Ukrajině. Integrovaní součástí pojmu udržitelnost se tak stala odolnost a v jistém ohledu též soběstačnost; na významu zásadně získala oblast podpory a ochrany strategicky významných, tzv. systémových odvětví a korporací.

Následující text přináší aktualizaci dokumentu Vademecum politiky udržitelnosti EU z prosince 2021. Nebude již opakovat základní principy pojmu udržitelnost, které právě přinesl uvedený text, nýbrž shrnuje a specifikuje novinky v pojetí politiky udržitelnosti EU, které přinesl rok 2022. Text je řazen chronologicky a strukturován podle klíčových oblastí politiky udržitelnosti EU, formované především naplňováním obsahu Zelené dohody pro EU. Novým obohacením politiky udržitelnosti je pak nástroj REPowerEU, představující fundamentální transformaci unijní energetiky z pohledu odolnosti a strategické autonomie v důsledku prudce zhoršené bezpečnostní situace, způsobené primárně ruskou válečnou agresí na Ukrajině.

2. Zelená dohoda pro EU

ÚNOR 2022

Evropský model růstu: zelená, digitální a odolná ekonomika

Evropská komise v únoru 2022 předložila **sdělení o evropském modelu růstu**. Odvolává se na společné cíle, k nimž se EU a její členské státy zavázaly v oblasti zelené a digitální transformace, a posílení sociální a hospodářské odolnosti. Odráží skutečnost, že evropská ekonomika prochází bezprecedentními změnami v souvislosti se značnou nejistotou spojenou s celosvětovým a bezpečnostním výhledem.

Základem evropského modelu růstu jsou investice a reformy. Ohledně priorit evropského modelu hospodářského růstu panuje široká shoda; zahrnují ekologickou a digitální transformaci, potřebu posílit hospodářskou a sociální odolnost EU a její připravenost na otřesy.

Transformace evropské ekonomiky stojí na **dvou stejně důležitých pilířích: investicích a reformách**. Investice mají klíčový význam pro trvalý a udržitelný růst a jsou předpokladem pro urychlenou ekologickou a digitální transformaci; jejich úspěch je podmíněn správně nastavenými reformami.

Na cestě k zelené, digitální a odolné ekonomice. Má-li být dosaženo cílů **Zelené dohody** pro EU, musí EU, ve srovnání s předchozími deseti lety, v nadcházejícím desetiletí **zvýšit roční investice o přibližně 520 mld. EUR**. Z těchto dodatečných investic by **390 mld. EUR** ročně odpovídalo **dekarbonizaci hospodářství, zejména v odvětví energetiky**, a **130 mld. EUR** ročně **ostatním environmentálním cílům**.

Digitální kompas Evropské komise je platformou pro stanovení **digitálních cílů EU pro rok 2030**. Jejich naplnění předpokládá zvýšení investic do klíčových digitálních technologií, včetně kybernetické bezpečnosti, cloud computingu, umělé inteligence, datových prostorů, blockchainu a kvantové výpočetní techniky a polovodičů, a do souvisejících dovedností. Na podporu digitální transformace jsou zapotřebí **další investice ve výši přibližně 125 mld. EUR ročně**.

Na celounijní úrovni je též třeba řešit rizika a nejistoty spojené se současnou a eskalující **geopolitickou nestabilitou**. V oblasti dodavatelských řetězců byly odhaleny zásadní slabiny (překážky v oblasti logistiky a dodavatelského řetězce, nedostatek pracovních sil a dovedností, kybernetické hrozby a otázky bezpečnosti dodávek spojené s klíčovými odvětvími hospodářství, například energetikou). V zájmu posílení technologické pozice EU a podpory průmyslové základny jde i o investice do evropského obranného a kosmického průmyslu a posilování schopností řídit rizika a reagovat na mimořádné události v případě budoucích otřesů nebo pandemií.

Zavedení koordinovaných opatření na všech úrovních. Aby investice a reformy plně přispívaly k prioritním cílům EU, je důležité zajistit koordinovanou činnost všech aktérů: veřejných orgánů na unijní, vnitrostátní a regionální úrovni, i subjektů soukromého sektoru.

Zdrojem investic potřebných k dokončení souběžné transformace a k posílení odolnosti bude muset být především soukromý sektor. EU a vnitrostátní orgány by proto měly zajistit příznivé podnikatelské prostředí, atraktivní pro investice. Cestou může být posílení jednotného trhu, dokončení bankovní unie a rychlý pokrok v oblasti unie kapitálových trhů. Též průřezové politiky (daňová, obchodní či hospodářské soutěže) by měly podporovat příznivé podnikatelské prostředí EU a motivovat investory.

Bude též zapotřebí **využít veřejné intervence** (například snížením rizika inovativních projektů nebo překonáním selhání trhu); veřejná podpora na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU by měla být dobře cílená a zaměřena na podporu soukromých investic; investice stimulované nástroji EU mají též významný signalizační účinek.

Kvalitní a růst podporující veřejné investice a reformy mohou též pozitivně přispět k udržitelnosti dluhu. Úspěšné strategie ke snižování dluhu by se měly zaměřit na fiskální konsolidaci, kvalitu a složení veřejných financí a na podporu růstu. Přezkum evropského rámce pro správu ekonomických záležitostí je příležitostí ke zlepšení účinnosti fiskálních pravidel EU a k zajištění toho, aby tato pravidla hrála vhodnou úlohu při podněcování investičních

a reformních politik členských států v souladu se společnými prioritami EU při současném zachování zdravých veřejných financí. V této souvislosti je klíčové zajištění souvztažnosti mezi fiskálním dohledem a koordinací hospodářské politiky a sladění investičních a reformních politik v členských státech, a vnitrostátních a unijních cílů.

Zajištění spravedlivé a inkluzivní hospodářské transformace. Transformace evropské ekonomiky bude úspěšná tehdy, bude-li spravedlivá a inkluzivní. Bez doprovodných opatření budou dopady digitalizace a dekarbonizace na blahobyt spíše nerovnoměrné. Dojde k velkým změnám ve strukturách trhu práce. Je tedy vyžadován i silný sociální rozměr, zaměřený na pracovní místa a dovednosti pro budoucnost.

Detailní deskripce dokumentu Evropský model růstu je k dispozici na:

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/com_2022_83_1_en_act_part1_v5_0.pdf.

BŘEZEN 2022

Korporátní udržitelnost

Evropská komise zveřejnila v březnu 2022 nový návrh v oblasti **korporátní udržitelnosti**, který stanoví **povinnost náležitě péče podniků** s cílem identifikovat negativní dopady na **lidská práva a životní prostředí**, předcházet jim, ukončovat je, zmírňovat je a brát na ně ohled v rámci vlastní činnosti podniku, dceřiných společností a hodnotových řetězců. Vychází z obecných zásad OSN v oblasti podnikání a lidských práv a z pokynů OECD pro nadnárodní podniky a odpovědné chování podniků a je v souladu s mezinárodně uznávanými lidskými a pracovními normami.

Podniky, na které se návrh vztahuje:

- začlenění náležitou péči do politik;
- identifikují skutečné nebo potenciální nepříznivé dopady na lidská práva a životní prostředí;
- budou předcházet potenciálním dopadům nebo je zmírní;
- odstraní nebo minimalizují skutečné dopady;
- zavedou a budou udržovat postup pro stížnosti;
- budou sledovat účinnost politiky a opatření v oblasti náležité péče;
- budou veřejně komunikovat o náležité péči.

V zájmu smysluplného přispění k **transformaci v oblasti udržitelnosti** by měla být **náležitá péče** podle této směrnice vynakládána v souvislosti se všemi nepříznivými dopady na lidská práva a životní prostředí uvedenými v její příloze.

Podniky musí přijmout vhodná opatření k tomu, aby předcházely dopadům na práva a povinnosti obsaženým v mezinárodních úmluvách o lidských právech, ukončovaly je nebo je zmírňovaly (zaměstnanci musí mít na pracovišti přístup k adekvátním potravinám, ošacení, vodě a hygienickým zařízením); podniky též musí přijmout opatření k tomu, aby předcházely negativním dopadům na životní prostředí, které jsou v rozporu s řadou mnohostranných úmluv o životním prostředí, ukončovaly je nebo je zmírňovaly.

Nový návrh vyžaduje, aby **některé velké podniky** přijaly **plán zajišťující, aby jejich obchodní strategie byla slučitelná s cílem omezit globální oteplování na 1,5 °C v souladu s Pařížskou dohodou**.

Povinnosti ředitelů podniků a prosazování jejich povinností. Směrnice zavádí **povinnosti pro ředitele podniků z EU**, na něž se vztahuje (ty zahrnují zavedení postupů náležité péče a dohled nad nimi a začlenění náležité péče

do podnikové strategie); **jednají-li ředitelé v zájmu podniku, musí vzít v úvahu dopady svých rozhodnutí na lidská práva, klima a životní prostředí a pravděpodobné dlouhodobé důsledky jakéhokoliv rozhodnutí**; podniky musí řádně respektovat plnění závazků obsažených v podnikovém plánu v oblasti změny klimatu při stanovování jakékoliv pohyblivé složky odměny řediteli za příspěvek k obchodní strategii podniku a dlouhodobým zájmům a udržitelnosti. **Pravidla týkající se povinností ředitelů jsou vymáhána prostřednictvím stávajících právních předpisů členských států.**

Dotčené podniky. Pravidla se budou vztahovat pouze na **velké obchodní korporace s významnou hospodářskou silou. Malé a střední podniky jsou z přímé působnosti vyloučeny.** Návrh se vztahuje na podniky, které mají více než 500 zaměstnanců a dosahují čistého obrátu více než 150 mil. EUR na celém světě. Dva roky poté, co začnou nová pravidla platit, se jejich působnost rozšíří i na další obchodní korporace, které mají 250 nebo více zaměstnanců a čistý obrát přesahující 40 mil. EUR na celém světě, a to v odvětvích, kde bylo zjištěno **vysoké riziko porušování lidských práv nebo poškozování životního prostředí** (zemědělství, oděvnictví nebo sektor nerostných surovin); směrnice se **bude vztahovat i na podniky ze zemí mimo EU, které působí v EU a generují v EU obrát odpovídající výše uvedené prahové hodnotě.**

Dopad na malé a střední podniky. Malé a střední podniky nespádají do oblasti působnosti směrnice. Mohou však být novými pravidly nepřímo dotčeny v důsledku dominového efektu aktivit velkých podniků v rámci jejich hodnotových řetězců. Návrh tak předpokládá zvláštní podporu pro malé a střední podniky (pokyny a jiné nástroje, které jim pomohou postupně začleňovat hlediska udržitelnosti do jejich podnikatelské činnosti). Návrh obsahuje prvky, které ochrání malé a střední podniky před nadměrnými požadavky velkých obchodních korporací.

Dodržování pravidel. Členské státy budou dohlížet na to, aby podniky plnily své povinnosti náležitě péče; mohou podnikům ukládat pokuty nebo přikazovat, aby dodržovaly tyto povinnosti. Má být umožněno, aby oběti mohly získat náhradu škody; návrh poskytuje osobám postiženým újmou příležitost pohnat podnik k odpovědnosti (oběti budou mít možnost uplatňovat nároky z občanskoprávní odpovědnosti u příslušných vnitrostátních soudů); tato odpovědnost se týká vlastní činnosti podniku a jeho dceřiných společností a zavedených obchodních partnerů, s nimiž podnik pravidelně a často spolupracuje, jestliže by škodu bylo možné identifikovat a bylo možné jí zabránit nebo ji zmírnit pomocí vhodných opatření náležité péče.

Evropská bateriová aliance a Evropská bateriová akademie

V březnu 2022 se konalo šesté zasedání **Evropské bateriové aliance** na vysoké úrovni; jeho obsahem bylo vyhodnocení pokroku při budování **evropského hodnotového řetězce v oblasti baterií**. Evropská komise rovněž představila **prioritní oblasti pro činnost Evropské bateriové aliance v roce 2022.**

Navzdory pandemii a značným narušením dodávek EU pokračovala ve vytváření **inovativního, udržitelného a celosvětově konkurenceschopného hodnotového řetězce v oblasti baterií**. V členských státech EU je připravováno 111 hlavních projektů v oblasti baterií, které v celém hodnotovém řetězci představují investice v celkové výši 127 mld. EUR.

Při zasedání na vysoké úrovni byla založena **Evropská bateriová akademie**. Její činnost bude na základě podpisu prohlášení o záměru mezi Evropským inovačním a technologickým institutem a EIT InnoEnergy v rámci iniciativy REACT-EU podpořena grantem ve výši 10 mil. EUR. Cílem akademie je účinně koordinovat snahy v oblasti změny kvalifikace a prohlubování dovedností na evropské úrovni a zajistit okamžité poskytování vysoce kvalitní odborné přípravy v členských státech. Akademie je součástí Evropské agendy dovedností, Paktu pro dovednosti a snah EU reálně přispět k uspokojení poptávky po 800 tis. pracovnících, u nichž bude odvětví baterií do roku 2025 potřebovat zajistit rekvalifikaci nebo prohloubení dovedností.

Prioritní oblasti činnosti Evropské bateriové aliance pro rok 2022

- rychlé schválení a přijetí [návrhu nařízení Evropské komise o udržitelných bateriích](#);
- pokračující diverzifikace zdrojů surovin pro baterie prostřednictvím spolupráce s obchodními partnerskými zeměmi bohatými na nerostné suroviny;
- efektivnější povolovací postupy pro projekty v oblasti surovin pro baterie v členských státech v souladu s nejpřísnějšími environmentálními normami;
- zlepšení a usnadnění přístupu k finančním prostředkům pro projekty v EU za podpory EIB a EBRD, pracovní skupiny pro materiály pro čisté technologie a Fond pro udržitelné materiály pro baterie Evropské bateriové aliance;
- spuštění vnitrostátních programů pro změnu kvalifikace a prohlubování dovedností prostřednictvím využití nově zřízené Evropské bateriové akademie za účelem přípravy a zavádění konkrétních programů pro změnu kvalifikace a prohlubování dovedností v jednotlivých zemích.

Evropskou bateriovou alianci zřídila Evropská komise v roce 2017 s cílem vytvořit v EU kompletní, celosvětově konkurenceschopný a udržitelný hodnotový řetězec baterií. Jde o součást širšího cíle, na základě kterého má být v odvětví se zásadním významem pro ekologickou a digitální transformaci ekonomiky EU, dosaženo strategické autonomie. Strategický akční plán v oblasti baterií byl přijat v roce 2018.

Činnost Evropské bateriové aliance, včetně dohledu nad prací akademie a přípravy vzdělávacích programů a zřizování zpravodajských středisek, koordinuje EIT InnoEnergy, jedno ze znalostních a inovačních společenství Evropského inovačního a technologického institutu (EIT).

Cirkulární ekonomika

Evropská komise navrhla **aktualizaci pravidel EU na ochranu spotřebitele** s cílem posílit postavení spotřebitelů **v zájmu ekologické transformace**. Aktualizovaná pravidla spotřebitelům umožní činit při nakupování informovaná a ekologicky uvědomělá rozhodnutí; budou mít právo na informace o životnosti kupovaného výrobku a o jeho případné opravitelnosti. Pravidla posílí ochranu spotřebitele před nedůvěryhodnými nebo falešnými environmentálními tvrzeními: zakážou tzv. lakování nazeleno (greenwashing) a praktiky, které spotřebitele uvádějí v omyl ohledně životnosti výrobku.

Nové právo na informace o životnosti a opravitelnosti výrobků. Evropská komise navrhuje změnit [směrnici o právech spotřebitelů](#) tak, aby obchodníkům ukládala povinnost poskytovat spotřebitelům informace o životnosti a opravitelnosti výrobků:

- **životnost:** spotřebitelé musí být informováni o zaručené životnosti výrobků. Pokud výrobce spotřebního zboží nabízí obchodní záruku životnosti delší než dva roky, musí prodejce tuto informaci spotřebiteli poskytnout. Pokud jde o energetické spotřebiče, musí prodejce spotřebitele informovat také v případě, že výrobce žádné informace o obchodní záruce životnosti neposkytl;
- **opravy a aktualizace:** prodejce musí rovněž poskytnout příslušné informace o opravách (bodové hodnocení opravitelnosti) nebo jiné relevantní informace o opravách poskytované výrobcem (dostupnost náhradních dílů nebo návod k opravě). U inteligentních zařízení a digitálního obsahu a služeb musí být spotřebitel rovněž informován o aktualizacích softwaru, které výrobce poskytuje.

Výrobci a prodejci rozhodnou o nejvhodnějším způsobu, jak tyto informace spotřebiteli poskytnou (na obalu nebo v popisu výrobku na internetových stránkách). V každém případě musí být tyto informace poskytnuty před nákupem, a to jasným a srozumitelným způsobem.

Zákaz lakování nazeleno a plánovaného zastarávání. Evropská komise rovněž navrhuje několik změn směrnice o nekalých obchodních praktikách. Za prvé, seznam vlastností výrobku, u nichž obchodník nemůže uvést spotřebitele v omyl, se rozšíří tak, aby zahrnoval ekologický nebo sociální dopad výrobku, i informace o jeho životnosti a opravitelnosti. Za druhé se na seznam doplňují nové praktiky, které jsou po individuálním posouzení považovány za zavádějící (například environmentální tvrzení o budoucím vlivu na životní prostředí bez jasných, objektivních a ověřitelných závazků a cílů a bez nezávislého monitorovacího systému).

Evropská komise též mění směrnici o nekalých obchodních praktikách tím, že na stávající seznam zakázaných nekalých obchodních praktik, tzv. černou listinu, doplňuje nové praktiky, které zahrnují:

- **neinformování o prvcích, které mají snižovat životnost výrobku** (například o softwaru, který po určité době přestane fungovat nebo sníží funkčnost zboží);
- **uvádění obecných a vágních environmentálních tvrzení**, pokud nelze prokázat vynikající environmentální profil výrobku nebo obchodníka (charakteristiky typu „šetrné k životnímu prostředí“, „eko“ nebo „ekologické“, které vytvářejí mylný dojem o vynikající environmentální výkonnosti);
- **uvádění environmentálního tvrzení o celém výrobku, pokud se ve skutečnosti týká pouze určitého jeho aspektu**;
- **používání dobrovolné značky udržitelnosti**, která nevychází z nezávislého certifikačního systému nebo nebyla zavedena veřejnými orgány;
- **neinformování o tom, že zboží má omezenou funkčnost při použití spotřebního materiálu, náhradních dílů nebo příslušenství**, které neposkytl původní výrobce.

Cílem je zajistit právní jistotu pro obchodníky, ale také usnadnit vymáhání práva v případech souvisejících s lakováním nazeleno a předčasným zastaráváním výrobků. Pokud budou environmentální tvrzení spolehlivá, budou si spotřebitelé moci z nabídky výrobků vybrat ty, které jsou skutečně šetrnější k životnímu prostředí. Konkurence bude upřednostňovat ekologicky udržitelnější výrobky a sníží negativní dopady na životní prostředí.

Po přijetí návrhů Evropským parlamentem a Radou EU a zavedení do vnitrostátních právních předpisů členských států EU budou mít spotřebitelé v případě porušení práva nárok na nápravu, též prostřednictvím postupu kolektivního odškodnění podle směrnice o zástupných žalobách.

Navrhované revize spotřebitelského práva EU byly oznámeny v Nové agendě pro spotřebitele a v Akčním plánu pro oběhové hospodářství. Jejich cílem je podpořit změny v chování spotřebitelů, nezbytné k dosažení cílů v oblasti klimatu a životního prostředí v rámci Zelené dohody pro EU. Zajistí, aby spotřebitelé měli lepší informace o životnosti a opravitelnosti výrobků, i ochranu spotřebitelů před obchodními praktikami, které jim brání v udržitelnějším nakupování.

Balíček o udržitelných výrobcích

Evropská komise předložila balíček návrhů v rámci Zelené dohody pro EU, podle kterých se mají **udržitelné výrobky stát v EU normou**, a které mají podpořit oběhové obchodní modely a zlepšit postavení spotřebitelů v kontextu zelené transformace. Jak bylo již oznámeno v Akčním plánu EU pro oběhové hospodářství, navrhuje Evropská komise nová pravidla, podle kterých by **téměř veškeré fyzické zboží na trhu EU mělo být v průběhu celého svého životního cyklu šetrnější k životnímu prostředí, výrazněji oběhové a energeticky účinnější**, od návrhu až po každodenní používání, odstranění a nové využití.

Evropská komise současně předložila také novou **strategii pro trvanlivější, opravitelné, opětovně použitelné a recyklovatelné textilní výrobky**. Cílem je omezit rychlou módu, objem textilního odpadu a likvidaci neprodaného textilního zboží a zajistit, aby se textilní výrobky vyráběly bez porušování sociálních práv.

Třetí související návrh má **posílit vnitřní trh se stavebními výrobky** a zavést právní rámec, který pomůže plnit **cíle v oblasti klimatu a udržitelnosti** zastavěného prostředí.

A konečně též balíček obsahuje návrh nových pravidel **zlepšujících postavení spotřebitelů v ekologické transformaci** tak, aby byli lépe informováni o environmentální udržitelnosti výrobků a lépe chráněni před lakováním nazeleno (greenwashing; viz předcházející bod výše v textu).

Těmito návrhy v souhrnu Evropská komise předkládá nástroje k uskutečnění přechodu ke **skutečně cirkulární ekonomice v EU**, nezávislého na energii a zdrojích, odolnějšího vůči vnějším otřesům a respektujícího přírodu a zdraví lidí. Návrhy navazují na dosavadní předpisy EU o ekodesignu. Do roku 2030 může nový rámec přinést úspory primární energie ve výši 132 Mtoe (tedy přibližně 150 mld. m³ zemního plynu a takto přibližně ekvivalent ročního objemu ruského plynu dováženého do EU).

Udržitelné výrobky normou. Návrh nařízení o ekodesignu a udržitelných výrobcích se věnuje koncipování výrobků. Stanoví nové požadavky na to, aby výrobky byly **trvanlivější, spolehlivější, opětovně použitelné, modernizovatelné, opravitelné, snadněji udržitelné, repasovatelné a recyklovatelné a účinně využívající energii a zdroje**. Díky požadavkům na informace o konkrétních výrobcích budou spotřebitelé informováni o dopadu jejich nákupů na životní prostředí; každý regulovaný výrobek bude mít svůj **digitální pas**, který usnadní jeho opravu nebo recyklaci a umožní sledovat napříč dodavatelským řetězcem látky vzbuzující obavy; zavést lze i **označování výrobků**. Návrh též obsahuje kroky k ukončení likvidace neprodaného spotřebního zboží a rozšíření zelených veřejných zakázek a pobídky pro udržitelné výrobky.

Rozšiřuje stávající rámec pro ekodesign: zaprvé tak, aby zahrnoval **co nejširší škálu výrobků**; zadruhé tím, že **rozšiřuje působnost požadavků**, jež mají výrobky splňovat. Zavede kritéria nejen energetické účinnosti, ale i oběhovosti a celkového zmenšení environmentální a klimatické stopy výrobků. Návrh ustaví rámec a proces, v jehož mezích Evropská komise ve spolupráci se zainteresovanými stranami stanoví požadavky na každý výrobek či skupinu výrobků.

Součástí tohoto návrhu je též **Pracovní plán pro ekodesign a označování energetickými štítky na období 2022–2024**, zahrnující nové výrobky spojené se spotřebou energie a aktualizující a navyšující ambice u již regulovaných výrobků; představuje přechodné opatření na dobu, než nové nařízení vstoupí v platnost; zaměřuje se zejména na spotřební elektroniku (chytré telefony, tablety, solární panely) jako nejrychleji rostoucí odpadový tok.

Udržitelné a oběhové textilní výrobky. Strategie EU pro udržitelné a oběhové textilní výrobky přináší vizi a konkrétní kroky k tomu, aby **do roku 2030** byly všechny textilní výrobky uváděné na trh EU **trvanlivé a recyklovatelné**, vyráběné v co největší míře z recyklovaných vláken, **bez nebezpečných látek a bez porušování sociálních práv a poškozování životního prostředí**.

Konkrétní kroky budou zahrnovat **požadavky na ekodesign textilních výrobků, jasnější informace, digitální pas výrobku a povinný režim rozšířené odpovědnosti výrobce**. Předpokládá se také řešení nezamýšleného uvolňování mikroplastů z textilií, zajištění přesnosti environmentálních tvrzení a posílení oběhových obchodních modelů včetně služeb opětovného použití a oprav. Strategie též apeluje na společnosti, aby omezily počet nových kolekcí za rok, jednaly odpovědně a tak, aby jejich uhlíková a environmentální stopa byla co nejmenší, a vyzývá členské státy, aby na opětovné použití a opravy uplatňovaly příznivá **daňová opatření**. Podpůrnou platformou ze strany Evropské komise se má stát vytváření **cesty transformace pro textilní ekosystém**.

Stavební výrobky zítřka. Revize nařízení o stavebních výrobcích přinese zpřísnění a modernizaci předpisů platných od roku 2011. Vznikne **harmonizovaný rámec** pro posuzování a zveřejňování environmentálního a klimatického profilu stavebních výrobků. Nové požadavky na výrobky zajistí, aby se koncepce a výroba **stavebních výrobků** zakládala na nejmodernějších technologiích, aby byly **trvanlivější, opravitelné, recyklovatelné a snadněji repasovatelné**.

Usnadní se práce normalizačním orgánům při tvorbě společných evropských norem. Revize též nabídne digitální řešení, jehož výsledkem bude snížení administrativní zátěže, databáze stavebních výrobků či **digitální pas výrobku**.

Návrh se **vztahuje na co nejširší škálu výrobků** a využívá **přístup založený na ekodesignu**, kterým stanoví požadavky na úrovni výrobků, podporující energetickou účinnost, oběhovost a celkové snížení dopadu na životní prostředí a klima.

Tyto požadavky budou stanoveny v právních předpisech **týkajících se konkrétních výrobků** a budou zahrnovat pravidla, která zajistí, aby byly **trvanlivější, spolehlivější, opětovně použitelné, modernizovatelné, opravitelné, snadněji udržitelné a renovovatelné a účinnější z hlediska energie a zdrojů**. Též se zabývají **materiály**,

které brání oběhovosti nebo množstvím výrobků s **recyklovaným obsahem**, jakož i způsoby, jak jejich **repasování a recyklaci** usnadnit.

Návrh též umožní stanovit **požadavky na informace** o výrobcích. Pro všechny regulované výrobky bude zaveden **digitální pas výrobku**. K usnadnění srovnání výrobků mohou mít informace podobu **tříd výkonnosti** (například stupnicí od A do G), nejlépe zobrazených ve formě štítku (analogicky jako nynější energetický štítek EU), využitelného též pro určení škály opravitelnosti.

Návrh stimuluje udržitelné výrobky a umožňuje stanovit **povinná kritéria pro zelené veřejné zakázky** s využitím hospodářské síly veřejných zadavatelů. **Zajistí zachování hmotné hodnoty** prostřednictvím opatření, **která zabrání zničení neprodaného spotřebního zboží, včetně náročných požadavků na transparentnost** v případě subjektů, které se rozhodnou zbavit se neprodaného zboží, a možnosti zakázat jeho zničení u příslušných skupin výrobků. Též **posílí dozor nad trhem a vymáhání práva**, dodržování předpisů a zajistí rovné podmínky pro všechny, kdo uvádí výrobky na trh EU.

Návrh umožní stanovit pravidla pro **veškeré fyzické zboží uváděné na trh** nebo do provozu, včetně meziproductů. Výjimku tvoří například potraviny, krmiva a léčivé přípravky. Vlastnosti a specifika výrobků budou posuzována individuálně a pravidla pro jednotlivé výrobky stanovena případ od případu. Pokud však u některých výrobků (například elektronických spotřebičů nebo textilií) existují dostatečné společné rysy, lze stanovit skupiny pravidel vztahující se na příslušné skupiny výrobků. Jakmile budou pravidla stanovena, budou se bez rozdílu vztahovat na všechny výrobky uváděné na trh EU, a to bez ohledu na jejich původ, tedy zda byly vyrobeny v EU nebo dovezeny.

Návrh upravuje rámec, který *ve druhé fázi* umožní stanovit pravidla na úrovni výrobků prostřednictvím aktů v přenesené pravomoci upravujících jednotlivé výrobky nebo skupiny výrobků.

Návrh obsahuje opatření, která mají **zabránit zničení neprodaného zboží určeného pro spotřebitele**.

Zvýší **transparentnost**, když velké podniky vyřazující neprodané výrobky, budou muset v souladu s hierarchií způsobů nakládání s odpady uvést jejich počet za rok, důvody k vyřazení a informace o množství vyřazených výrobků, které dodaly k přípravě k opětovnému použití, opětovnému zpracování, recyklaci, energetickému využití a likvidaci. Tyto informace budou dostupné na volně přístupných internetových stránkách či jinými prostředky. Návrh výslovně zakazuje obcházení pravidel, například když velká společnost odprodává výrobky malým společnostem, obvykle od pravidel osvobozených, za účelem jejich zničení. V souladu s návrhem bude mít Evropská komise možnost **zcela zakázat zničení neprodaného spotřebního zboží**, pokud se ukáže, že by to konkrétním kategoriím výrobků způsobilo zvláštní problém.

Návrh podpoří **omezení závislosti hospodářského růstu na využívání zdrojů** (decoupling), čímž podpoří otevřenou strategickou autonomii a odolnost EU v oblasti strategických surovin a spotřeby energie, a zvýší transparentnost v celém dodavatelském řetězci. Zabezpečí rovné podmínky pro podniky, které chtějí prodávat své výrobky na trhu EU. Harmonizovaná pravidla zajistí, aby rozdílné vnitrostátní požadavky na udržitelnost nevedly k roztržičnosti trhu; tím se rozšíří stávající trhy a sníží náklady na dodržování předpisů a administrativní zátěž pro subjekty působící v celé EU. Posílené prosazování ochrání podniky, které dodržují předpisy, a zajistí, aby byly splněny cíle v oblasti životního prostředí.

Digitální pas výrobku je nástroj, mající potenciál významně zlepšit sledovatelnost výrobků během jejich životního cyklu a doplnit informace uvedené v příručkách k výrobkům nebo na štítcích. **Má spotřebitelům pomoci činit informovaná rozhodnutí** tím, želepší jejich přístup k informacím o výrobku, **umožní oprávněným nebo subjektům provádějícím recyklaci přístup k příslušným informacím** alepší prosazování právních požadavků ze strany orgánů.

Informace, které mají být uvedeny v pase výrobku, budou stanoveny při přípravě pravidel pro konkrétní výrobky (údaje o environmentální stopě výrobku, informace užitečné pro účely recyklace, množství recyklovaného obsahu určitého materiálu, informace o dodavatelském řetězci apod.). Přístup k informacím bude umožněn na základě zásady **vědět jen to nejnnutnější**. Různé osoby budou mít přístup k různým souborům informací na základě přístupových práv vymezených pro každou regulovanou skupinu výrobků.

Udržitelné a oběhové textilní výrobky. Strategie navrhuje opatření pro **celý životní cyklus textilních výrobků a tento ekosystém podporuje v ekologické a digitální transformaci**. Zabývá se způsobem, jak jsou textilní

výrobky navrhovány a spotřebovávány, a zaměřuje se na udržitelná technologická řešení a inovativní obchodní modely. Její součástí jsou:

- nové **požadavky na návrhy textilních výrobků** v rámci nařízení o ekodesignu udržitelných výrobků, které stanoví povinná minima pro zapracovávání recyklovaných vláken do textilních výrobků a zajišťují delší životnost a snazší opravitelnost a recyklovatelnost. Udržitelné textilní výrobky se stanou v EU normou. Návrh též zakazuje likvidaci neprodaných výrobků za určitých podmínek, včetně textilu, který nebyl prodán nebo byl vrácen;
- **jasnější informace na textilních výrobcích a digitální pas výrobku**, vycházející z požadavků na povinné informování o oběhovosti a dalších klíčových environmentálních aspektech;
- striktní kontroly **lakování nazeleno** (*greenwashing*) s přísnějšími pravidly na ochranu spotřebitelů a přímým provázáním s připravovanou iniciativou zaměřenou na ekologická tvrzení;
- opatření k řešení **nechtěného uvolňování mikroplastů z textilních výrobků** (zaměří se na návrhy výrobků, výrobní procesy, předpírání v průmyslových výrobních závodech, označování a propagaci inovativních materiálů);
- **harmonizovaná pravidla EU pro rozšířenou odpovědnost výrobce za textilní výrobky a ekonomické pobídky** k větší udržitelnosti výrobků (**ekomodulace poplatků**) v rámci revize rámcové směrnice o odpadech v roce 2023;
- podpora **výzkumu, inovací a investic** a podpora rozvoje dovedností potřebných pro ekologickou a digitální transformaci,
- řešení výzev souvisejících se **zastavením vývozu textilního odpadu**,
- společné formulování **Cesty transformace pro textilní ekosystém** pro stanovení dalšího postupu a určení konkrétních kroků k dosažení cílů vytyčených ve strategii pro textilní výrobky pro rok 2030.

KVĚTEN 2022

Zpráva o cílech udržitelného rozvoje v EU 2022

Eurostat (statistický úřad EU) zveřejnil dokument **Udržitelný rozvoj v EU – monitorovací zpráva o pokroku při plnění cílů udržitelného rozvoje v kontextu EU za rok 2022**, který poskytuje statistický přehled o pokroku při plnění cílů udržitelného rozvoje v EU.

Podle něj EU dosáhla v posledních pěti letech pokroku při plnění většiny cílů v souladu s prioritami Evropské komise v zásadních oblastech politiky (Zelená dohoda pro EU, Digitální strategie a Akční plán pro evropský pilíř sociálních práv). Pokrok při dosahování některých cílů byl rychlejší než u jiných a k odklonu od cílů udržitelného rozvoje došlo pouze v několika konkrétních oblastech.

Nástroj NextGenerationEU (NGEU), přijatý Evropskou komisí v reakci na pandemii, i reformy a investice plánované členskými státy v jejich Plánech pro oživení a odolnost významně přispějí k dosažení cílů udržitelného rozvoje v EU v budoucnu.

Ze zprávy vyplývá, že v posledních pěti letech dosáhla EU při plnění pěti cílů udržitelného rozvoje významného pokroku a u většiny ostatních mírného pokroku:

- stejně jako v předcházejícím období, EU opět **nejvíce pokročila při posilování míru a osobní bezpečnosti na svém území, zlepšování přístupu ke spravedlnosti i důvěry v instituce** (cíl udržitelného rozvoje č. 16); podíl obyvatel EU, kteří hlásí trestnou činnost, násilí a vandalismus ve svém okolí, klesl z 13,2 % v roce 2015 na 10,9 %

v roce 2020; podíl obyvatel EU, kteří se domnívají, že soudní systém v jejich zemi je dostatečně nezávislý, se navíc mezi lety 2016 a 2021 zvýšil o 4 procentní body (z 50 % na 54 %);

- **významného pokroku** bylo dosaženo při plnění **snížování chudoby a sociálního vyloučení** (cíl č. 1), **hospodářství a trh práce** (cíl č. 8), **čistá a cenově dostupná energie** (cíl č. 7) a **inovace a infrastruktura** (cíl č. 9); v oblasti chudoby (cíl č. 1) se dostupné údaje částečně týkají období před pandemií, a proto dosud plně nereflexují dopady pandemie;

- příznivé posouzení cíle č. 7 bylo silně ovlivněno mimořádným snížením spotřeby energie v roce 2020 (o 8 % ve srovnání s rokem 2019) v důsledku omezení veřejného života a nižší hospodářské aktivity v souvislosti s kovidovou pandemií; EU tak byla schopna dosáhnout cíle v oblasti energetické účinnosti do roku 2020 a na základě dosavadního vývoje má reálný předpoklad splnit i cíl pro rok 2030; využívání energie z obnovitelných zdrojů neustále roste a její podíl se od roku 2005 zdvojnásobil, do roku 2020 představovala energie z obnovitelných zdrojů 22,1 % hrubé konečné spotřeby energie; dovoz fosilních paliv však stále pokrývá více než polovinu poptávky EU po energii a nižší spotřeba energie zaznamenaná v roce 2020 je pravděpodobně dočasná;

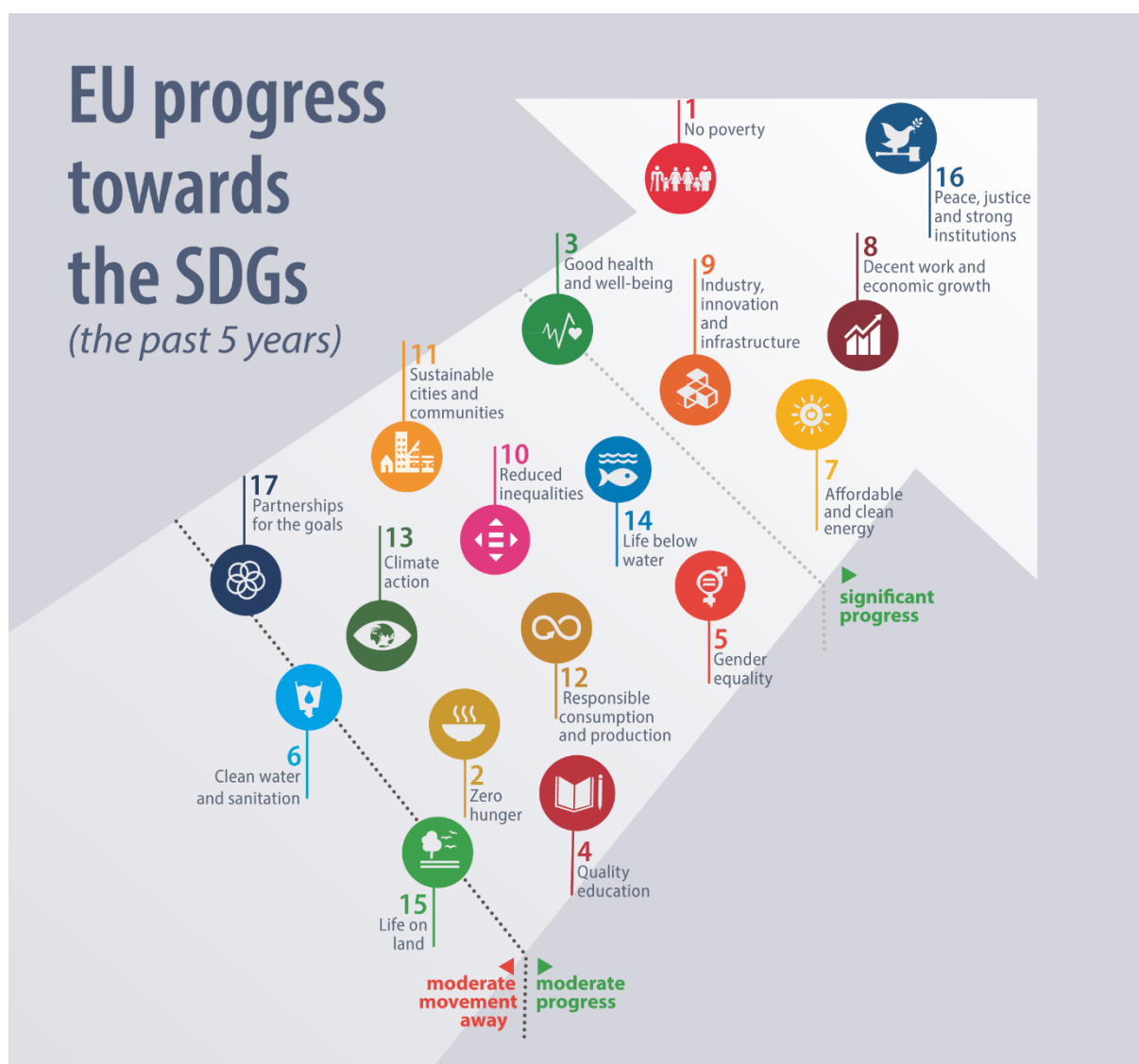
- podobně byl pokrok při plnění cíle č. 8 (hospodářství a trh práce s nejnovějšími dostupnými údaji za rok 2021) pozitivně ovlivněn silným hospodářským růstem a výkonností trhu práce v roce 2021 (například míra zaměstnanosti v něm vzrostla na 73,1 % a překročila tak svou úroveň před pandemií);

- pokrok při plnění cílů v oblasti **zdraví a dobrých životních podmínek** (cíl č. 3), **života pod vodou** (cíl č. 14), **rovnosti žen a mužů** (cíl č. 5), **udržitelných měst a komunit** (cíl č. 11), **snížování nerovností** (cíl č. 10), **odpovědné spotřeby a výroby** (cíl č. 12), **kvalitního vzdělávání** (cíl č. 4), **opatření v oblasti klimatu** (cíl č. 13) a **vymýcení hladu** (cíl č. 2) byl mírný;

- celkové posouzení pokroku EU v oblasti **partnerství** (cíl č. 17) a **čisté vody a hygieny** (cíl č. 6) bylo **neutrální** (téměř stejný podíl udržitelného a neudržitelného vývoje);

- v posledních pěti letech došlo k **mírnému odklonu od příslušných cílů udržitelného rozvoje** v případě **života na souši** (cíl č. 15) (ekosystémy a biologická rozmanitost zůstávají pod tlakem lidských činností); podíl lesní plochy i chráněných suchozemských oblastí v EU se sice mírně zvýšil, ale tlak na biologickou rozmanitost se nadále zintenzivňoval.

Zpráva též obsahuje **konkrétní analýzu dopadu kovidové pandemie na cíle udržitelného rozvoje**.

Data mainly refer to 2015–2020 or 2016–2021

ec.europa.eu/eurostat

Cíle udržitelného rozvoje jsou již dlouhou dobu ústředním prvkem evropské politiky, jsou pevně zakotveny v evropských Smlouvách a začleňovány do nejdůležitějších projektů, odvětvových politik a iniciativ Evropské komise. Agenda pro udržitelný rozvoj 2030 se 17 cíli udržitelného rozvoje byla přijata OSN v září 2015. EU se zavázala k plnění Agendy 2030 a jejímu provádění (viz Zelená dohoda pro EU nebo pracovní dokument útvarů Evropské komise Plnění cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje – komplexní přístup).

Zpráva o cílech udržitelného rozvoje EU 2022 je šestou každoroční zprávou o monitorování, které jsou Eurostatem publikovány od roku 2017. Vychází ze souboru ukazatelů EU pro cíle udržitelného rozvoje, vypracovaného za účelem sledování pokroku při plnění těchto cílů v kontextu EU. Zpráva předkládá objektivní posouzení toho, zda EU (podle vybraných ukazatelů) pokročila v plnění těchto cílů během posledních pěti- a patnáctiletých období.

Trendy ukazatelů se posuzují na základě jejich průměrné roční míry růstu za posledních pět let. U 22 ukazatelů s kvantitativními cíli EU se posuzuje pokrok při plnění těchto cílů. Tyto cíle jsou stanoveny zejména v oblasti změny klimatu, spotřeby energie a vzdělávání. Všechny ostatní ukazatele se posuzují podle směru a rychlosti změny.

ČERVEN 2022

Zpráva o strategickém výhledu 2022: souběžná zelená a digitální transformace v novém geopolitickém kontextu

Evropská komise v červnu 2022 přijala **Zprávu o strategickém výhledu 2022 s názvem Souběžná zelená a digitální transformace v novém geopolitickém kontextu**. V rámci příprav na urychlení obou transformací se ve Zprávě vymezuje **deset klíčových oblastí činnosti s cílem maximalizovat součinnost a soulad** mezi ambicemi EU v oblasti klimatu a digitalizace. EU má **posílit meziodvětvovou odolnost a otevřenou strategickou autonomii** a lépe se připravit na nové globální výzvy do roku 2050.

V důsledku ruské válečné agrese na Ukrajině musí **EU urychlit snahu zaujmout silné postavení v oblasti klimatu a digitálních technologií na celosvětové úrovni, a důkladně analyzovat klíčové výzvy** od energetiky a potravin až po obranu a špičkové technologie. Proto se ve Zprávě o strategickém výhledu 2022 předkládá komplexní analýza interakcí mezi souběžnou transformací zaměřenou na budoucnost a vzata v úvahu úloha nových a vznikajících technologií, i klíčových geopolitických, sociálních, ekonomických a regulačních faktorů ovlivňujících jejich **souběžnost**, tedy schopnost vzájemně se posilovat.

Očekává se, že do roku 2030 bude na dodatečné investice odolné vůči budoucím změnám zapotřebí téměř 650 mld. EUR.

Deset klíčových oblastí činnosti. Zpráva vymezuje oblasti, u kterých je nutná politická reakce k maximalizaci příležitostí a minimalizaci potenciálních rizik plynoucích ze souběžnosti obou transformací:

- Posílení **odolnosti a otevřené strategické autonomie** v odvětvích, která mají pro souběžnou transformaci zásadní význam (například prostřednictvím činnosti Observatoře EU pro kritické technologie nebo Společné zemědělské politiky při zajišťování potravin).
- Posílení **zelené a digitální diplomacie** využitím regulačního a normalizačního vlivu EU, prosazováním hodnot EU a posilováním partnerství.
- Strategické řízení **dodávek kritických materiálů a komodit** přijetím dlouhodobého systémového přístupu s cílem zabránit vzniku nové pasti závislosti.
- Utužení **hospodářské a sociální koheze**, například posílením sociální ochrany a sociálního státu, když důležitou úlohu hrají rovněž strategie regionálního rozvoje a investice.
- Přizpůsobení **systémů vzdělávání a odborné přípravy** tak, aby odpovídaly rychle se transformující technologické a sociálně-ekonomické realitě, a podpora mobility pracovních sil napříč odvětvími.
- Mobilizace **dalších investic odolných vůči budoucím změnám** do nových technologií a infrastruktur (zejména do výzkumu a inovací, a synergií mezi lidským kapitálem a technologiemi) s přeshraničními projekty, klíčovými pro sdružování unijních, vnitrostátních a soukromých zdrojů.
- Vytvoření **monitorovacích rámců** pro měření blahobytu nad rámec HDP a posouzení podpůrných účinků digitalizace a její celkové uhlíkové, energetické a environmentální stopy.
- Zajištění **regulačního rámce jednotného trhu odolného vůči budoucím změnám**, vedoucímu k udržitelným obchodním modelům a spotřebitelským vzorcům (například trvalým snižováním administrativní zátěže, aktualizací souboru nástrojů politiky veřejné podpory EU nebo uplatňováním umělé inteligence na podporu tvorby politik a zapojení občanů).
- Posílení **globálního přístupu ke stanovování norem** a využívání výhody EU z prvenství na celosvětové úrovni v konkurenceschopné udržitelnosti se zaměřením na zásadu *omezit, opravit, znovu použít a recyklovat*.

- Podpora spolehlivého **rámce kybernetické bezpečnosti a bezpečného sdílení údajů** s cílem též zajistit, aby kritické subjekty mohly předcházet narušením, odolávat jim a zotavit se z nich, a v konečném důsledku budovat důvěru v technologie spojené se **souběžnou transformací**.

17. a 18. 11. 2022 Evropská komise spolupořádala **výroční konferenci Evropského systému pro strategickou a politickou analýzu (ESPAS)**; na ní byly projednány závěry Zprávy o strategickém výhledu 2022 a učiněny přípravné kroky pro Zprávu na rok 2023.

Od roku 2020 se na základě úplných prognostických cyklů připravují výroční Zprávy o strategickém výhledu, sloužící jako podklad pro priority Evropské komise stanovené každoročním projevem o stavu EU, pracovním programem Evropské komise a aplikovaném ve víceletém plánování exekutivy EU.

Plný text Zprávy je k dispozici na: https://ec.europa.eu/info/files/strategic-foresight-report-2022_en.

Nový přístup Evropské komise k obchodním dohodám ve prospěch zeleného a spravedlivého růstu

Evropská komise učinila v červnu 2022 významný krok k tomu, aby **EU obchodovala ekologičtějším, spravedlivějším a udržitelnějším způsobem**, když představila **nový plán na zvýšení přínosu obchodních dohod EU pro ochranu klimatu, životního prostředí a pracovních práv na celém světě**. Ve sdělení *Síla obchodních partnerství: společně za zelený a spravedlivý hospodářský růst* Evropská komise zmiňuje možnosti EU při **posílení provádění a prosazování kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji ve svých obchodních dohodách**.

Moderní obchodní dohody EU mají kapitoly o obchodu a udržitelném rozvoji s širokým souborem vzájemně dohodnutých závazků. Zveřejněné **sdělení určuje politické priority a klíčové akční body, které zvýší účinnost dosavadního aktivního přístupu k obchodu a udržitelnému rozvoji**, založeném na **mezinárodním rámci a normách**. Jeho součástí je zejména **použití obchodních sankcí za porušení základních ustanovení o obchodu a udržitelném rozvoji**, které se bude uplatňovat u budoucích, případně i probíhajících jednání.

Nový přístup k obchodu a udržitelnému rozvoji má tyto **hlavní prvky**:

Spolupráce s partnerskými zeměmi zaměřená na výsledky a založená na prioritách. S partnerskými zeměmi budou sjednávány cíle a časově vymezené plány pro dosažení účinnějších výsledků. Bude posílena spolupráce s obchodními partnery k podpoře dodržování mezinárodních pracovních a environmentálních norem, i prostřednictvím technické a finanční pomoci. Při monitorování a provádění závazků v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje bude úžeji spolupracováno s členskými státy a Evropským parlamentem. Bude usilováno o otevření nových trhů pro dovoz a vývoz zeleného zboží a služeb i surovin (za dnešní geopolitické situace zvláště důležité pro snížení závislosti).

Podpora občanské společnosti a její větší zapojení. Občanská společnost a domácí poradní skupiny budou mít usnadněny podávání stížností na porušení závazků v oblasti udržitelnosti. Prostřednictvím aktualizace provozních pokynů pro jednotné kontaktní místo budou zavedeny lhůty, které bude Evropská komise zpravidla dodržovat při vyřizování stížností v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje. Domácí poradní skupiny budou lépe zapojeny do projektů technické pomoci a do jednání s členskými státy EU. Bude zajištěna větší transparentnost činnosti domácích poradních skupin, včetně zveřejňování seznamů zúčastněných organizací. Úloha domácích poradních skupin EU bude upevněna tím, že budou poskytnuty zdroje na jejich činnost.

Větší důraz na provádění a prosazování. V obchodních dohodách EU bude rozšířena standardní fáze řešení mezistátních sporů na kapitolu o obchodu a udržitelném rozvoji (strana, která neplní některé ze závazků v oblasti obchodu a udržitelného rozvoje, bude muset neprodleně informovat o tom, jak provede zprávu skupiny odborníků a do jaké lhůty dosáhne souladu s pravidly). V krajním případě bude ponechána možnost uplatnit obchodní sankce za závažné porušení Pařížské dohody o klimatu a základních pracovních zásad Mezinárodní organizace práce (MOP).

ČERVENEC 2022

Osmý akční program pro životní prostředí: měření pokroku při plnění cílů Zelené dohody pro EU v oblasti životního prostředí a klimatu

Evropská komise v červenci 2022 předložila seznam **hlavních ukazatelů** pro sledování pokroku při dosahování **cílů EU v oblasti životního prostředí a klimatu do roku 2030 a dlouhodobé vize do roku 2050 „Žít spokojeně v mezích naší planety“**. Cílem nového monitorovacího rámce 8. akčního programu pro životní prostředí je posílit transparentnost a informovat obyvatele EU o dopadu politiky EU v oblasti klimatu a životního prostředí.

Ukazatele zachycují pokrok na cestě k příznivým environmentálním podmínkám, včetně ekonomických a sociálních aspektů. Jsou zamýšleny jako přípravný krok pro měření zdraví ekonomik a společností v EU na základě dobrých životních podmínek, nejen podle ukazatele HDP.

Hlavní ukazatele se řídí strukturou 8. akčního programu pro životní prostředí vycházejícího ze Zelené dohody pro EU a obsahují dva až tři politicky nejrelevantnější a statisticky nejrobustnější ukazatele pro každý z tematických **prioritních cílů** do roku 2030. Zahrnují zmírňování změny klimatu, přizpůsobení se této změně, oběhové hospodářství, nulové znečištění a biologickou rozmanitost.

Navíc je na seznamu pět ukazatelů, které mají měřit pokrok při řešení hlavních **tlaků na životní prostředí a klima**. To v souladu s cíli Zelené dohody pro EU zahrnuje přechod k udržitelným systémům v oblasti energetiky, průmyslu, mobility a potravin, k němuž má v nadcházejících letech dojít.

Soubor hlavních ukazatelů kromě toho zahrnuje ukazatele pro sledování pokroku při plnění hlavních **základních podmínek**, mezi něž patří udržitelné financování, zásada „znečišťovatel platí“ a postupné rušení dotací, které škodí životnímu prostředí.

Poslední kapitola monitorovacího rámce obsahuje systémové ukazatele, jejichž cílem je zachytit **pokrok v dosahování všech tří rozměrů příznivých environmentálních podmínek** tak, aby kromě ochrany přírody byly vzaty v úvahu i ekonomické a sociální aspekty.

Evropská komise bude **každoročně podávat zprávy o dosaženém pokroku** na základě hodnocení, které bude **od roku 2023** provádět Evropská agentura pro životní prostředí, s využitím vybraných hlavních ukazatelů. Zprávy usnadní **každoroční výměnu informací** mezi Evropskou komisí, Radou EU a Evropským parlamentem v souladu s 8. akčním programem pro životní prostředí.

Kromě toho provede Evropská komise během doby trvání programu **dvě hloubková posouzení** – přezkum v polovině období v roce 2024 a závěrečné hodnocení v roce 2029.

Osmý akční program pro životní prostředí vstoupil v platnost 2. května 2022 a stanoví, že Evropská komise musí předložit monitorovací rámec založený na omezeném počtu hlavních ukazatelů, které by měly zahrnovat systémové ukazatele, respektující vzájemné vazby mezi environmentálními, sociálními a ekonomickými aspekty politiky.

Užitečné internetové linky k tomuto tématu zahrnují: [Sdělení o monitorovacím rámci 8. akčního programu pro životní prostředí](#); [Osmý akční program pro životní prostředí](#); [Konzultační dokument o monitorovacím rámci 8. akčního programu s hlavními ukazateli](#); [Konzultační dokument o navrhovaném přístupu a struktuře monitorovacího rámce 8. akčního programu](#).

ZÁŘÍ 2022

Oběhové hospodářství: Evropská komise podniká kroky k omezení odpadu plastů na jedno použití

Evropská komise v září 2022 podnikla právní kroky proti 11 členským státům a vyzvala je, aby urychlily provádění Směrnice o plastech na jedno použití s cílem snížit dopad některých plastových výrobků na životní prostředí a lidské zdraví. **Belgie, Dánsko, Estonsko, Francie, Chorvatsko, Irsko, Lotyšsko, Polsko, Portugalsko, Slovinsko a Finsko** neoznámily Evropské komisi opatření nezbytná pro úplné provedení Směrnice v jejich vnitrostátním právu.

V rámci Zelené dohody pro EU navrhla Evropská komise politiky a opatření směřující k oběhovému hospodářství, kde se plasty používají udržitelnějším způsobem, využívají se opětovně a recyklují se. Tím se snižuje množství odpadu a znečištění a snižují se náklady na čištění. **Směrnice o plastech na jedno použití** je zásadním prvkem **strategie Evropské komise pro plasty a Akčního plánu pro oběhové hospodářství**. Směrnice přispívá ke splnění **cíle nulového znečištění pro EU**, přínosného pro veřejné zdraví, životní prostředí a klimatickou neutralitu. Cílem Směrnice je **snížit do roku 2030 plastový odpad v moři alespoň o 50 %**.

Prosazování směrnice o plastech na jedno použití. Směrnice vstoupila v platnost 3. července 2019 a členské státy měly dva roky na provedení právních předpisů do vnitrostátního práva tak, aby se povinnosti z ní vyplývající začaly provádět v praxi. Ne všechny členské státy tak učinily ve stanovené lhůtě.

Mezi **klíčová opatření**, která musí členské státy přijmout podle Směrnice o plastech na jedno použití, patří:

- **zabránit uvádění plastových výrobků na jedno použití na trh, jsou-li udržitelné alternativy snadno dostupné a cenově dostupné** (platí pro deset druhů odpadu z plastů na jedno použití, které se nejčastěji nacházejí na plážích: vatové tyčinky, příbory, talíře, brčka a míchátko, balónky a tyčky k balónkům, nádoby na potraviny, nápojové kelímky, nádoby na nápoje, cigaretové nedopalky, plastové tašky, sáčky a balení, vlhčené ubrousky a hygienické potřeby); ty představují 70 % veškerého odpadu v mořích v EU;

- **snížit spotřebu nádob na potraviny** a nápojových kelímků a podporovat opakovaně použitelné alternativy;

- zavést **systémy rozšířené odpovědnosti výrobců plastových výrobků na jedno použití** (výrobci musejí hradit náklady na sběr odpadu, shromažďování údajů a podávání zpráv, a odklizení odpadu vzniklého z těchto výrobků);

- **do roku 2029 zajistit sběr 90 % nápojových lahví z plastů na jednou použití** (například prostřednictvím systému zálohování; dále platí požadavky na design výrobku: nápojové lahve musejí obsahovat určené množství recyklovaných plastů, a uzávěry a víčka nádob na nápoje musejí být připevněny k nádobám);

- zavést **požadavky na označování** kelímků na jedno použití, hygienických výrobků a tabákových výrobků (veřejnost musí být informována o přítomnosti plastů ve výrobku a o správné likvidaci);

- pro výrobce **rybolovných zařízení** obsahujících plasty zavést povinnost hradit náklady na sběr odpadu z přístavních zařízení pro příjem odpadu, jeho přepravu a zpracování; ti též nesou náklady na osvětová opatření.

Konkrétní cíle stanovené Směrnicí:

- 77 % plastových lahví by se mělo být sbírat odděleně do roku 2025; do roku 2029 by se tento podíl měl zvýšit na 90 %;

- od roku 2025 by PET láhve na nápoje měly obsahovat 25 % recyklovaného plastu a od roku 2030 pak 30 % pro všechny plastové láhve.

ŘÍJEN 2022

Opatření Evropské komise k digitalizaci energetiky a zlepšení účinnosti a integrace obnovitelných zdrojů energie

Zelená dohoda pro EU a plán [REPowerEU](#) vyžadují **hlubokou transformaci energetického systému EU**, který musí být **interaktivnější a inteligentnější**. Evropská komise předložila v říjnu 2022 **akční plán**, zdůrazňující **možnosti nových technologií při pomoci zlepšit účinné využívání zdrojů energie, usnadnit integraci obnovitelných zdrojů energie do sítě a ušetřit náklady pro spotřebitele a energetické společnosti v EU**. Evropská komise stanoví **opatření na podporu sdílení údajů, podporu investic do digitální elektroenergetické infrastruktury, zajištění přínosů pro spotřebitele a posílení kybernetické bezpečnosti**. Datová centra a rostoucí zájem o on-line služby vyžadují stále více zdrojů z energetického systému EU; proto akční plán nastiňuje též **způsoby oddělení energetické stopy odvětví ICT od exponenciálního růstu dat**.

Klíčová opatření k digitalizaci energetického systému. V nadcházejících měsících a letech hodlá Evropská komise podniknout různé **kroky na podporu digitálních energetických služeb a současně zajistit energeticky účinné odvětví ICT**, včetně:

- **pomoci spotřebitelům zlepšit kontrolu** nad jejich spotřebou energie a účty prostřednictvím nových digitálních nástrojů a služeb prostřednictvím silného správního rámce pro **společný evropský datový prostor pro energetiku**;
- **kontroly spotřeby energie v odvětví ICT**, též prostřednictvím systému environmentálního označování datových center, energetického štítku pro počítače, opatření ke zvýšení transparentnosti spotřeby energie v telekomunikačních službách a štítku energetické účinnosti pro blockchainy;
- **posílení kybernetické bezpečnosti energetických sítí** prostřednictvím nových právních předpisů, včetně **kodexu sítě pro aspekty kybernetické bezpečnosti přeshraničních toků elektřiny** podle nařízení EU o elektřině a doporučení Rady EU ke zlepšení odolnosti kritické infrastruktury.

Evropská komise bude i nadále finančně podporovat výzkum a inovace, a povzbuzovat zavádění digitálních technologií v odvětví energetiky prostřednictvím programu Digital Europe, programu LIFE, kohezní politiky a stěžejního **programu pro digitalizaci energetiky** v rámci programu Horizon Europe. Ve spolupráci s [Evropskou ekologickou digitální koalicí](#) bude též pokračovat ve vývoji nástrojů a metodik pro měření čistého dopadu základních digitálních technologií v odvětví energetiky na životní prostředí a klima.

V rámci [Zelené dohody pro EU](#) předložila Evropská komise v červenci 2020 [strategii EU pro integraci energetického systému](#), kde se zavázala přijmout **akční plán digitalizace energetiky k vytvoření konkurenceschopného trhu s digitálními energetickými službami**, který zaručí ochranu osobních údajů a datovou suverenitu a podpoří investice do digitální energetické infrastruktury.

Bližší podrobnosti k textu akčního plánu digitalizace energetiky jsou k dispozici na: [Digitalizace energetického systému: akční plán EU](#), či [Pracovní dokument útvarů Komise přiložený k akčnímu plánu EU](#).

Detailnější body akčního plánu jsou uvedeny v následujícím boxu:

- ve **střednědobém horizontu** digitalizace umožní bezproblémové interakce mezi rozmanitými aktéry; například spotřebitelé budou moci intenzivněji využívat domácí zdroje energie (solární fotovoltaické elektrárny nebo obecní větrné turbíny); majitelé solárních panelů by například mohli prodávat nevyužitou elektřinu svým sousedům za cenu, která je levnější než při nákupu ze sítě; obousměrné nabíjení elektrických vozidel by podobným způsobem umožnilo využívat automobilové baterie jako dodatečný zdroj elektřiny v době špičky v síti; k podpoře tohoto vývoje Evropská komise formálně obnoví činnost **pracovní skupiny pro inteligentní síť**; přejmenuje se na **expertní skupinu pro inteligentní energii** (její působnost se rozšíří a budou do ní zapojeny všechny členské státy a další příslušné zúčastněné strany); v jejím rámci zřídí Evropská komise **nejpozději do března 2023** pracovní skupinu **Data pro energetiku (D4E)**, která bude podporovat rozvoj a zavádění **společného evropského datového prostoru pro energetiku**;

- v **dlouhodobějším horizontu** bude digitalizace nezbytným předpokladem pro začlenění decentralizovaných forem energie z obnovitelných zdrojů do sítě; pro integraci obnovitelných zdrojů energie do sítě je třeba, aby se více rozhodnutí o elektrizační soustavě přijímalo v užší spolupráci s odběratelskou sítí; je nutná větší flexibilita sítě, kterou

mohou zajistit aktivní spotřebitelé a samospotřebitelé, pružně spravující svá energetická aktiva; zásadní význam má bezproblémový přístup k podrobnějším údajům o stavu inteligentních elektrických sítí a inteligentních spotřebitelských aktiv (tepelná čerpadla, solární panely, domácí baterie, inteligentní termostaty, automatizační systémy budov nebo dobíjecí stanice pro elektrická vozidla), pokud se však podaří zajistit široké využívání digitálních nástrojů a sdílené datové infrastruktury pro poskytování energetických služeb.

- Evropská komise rozšíří nařízení o ekodesignu udržitelných produktů na nové výrobky ICT a vytvoří **energetický štítek pro počítače**; tím chce výrobce motivovat, aby u svých výrobků zajistili vyšší energetickou účinnost, snazší opravitelnost a možnost opětovného použití a recyklace;

- Evropská komise v rámci přezkumu směrnice o energetické účinnosti zavede požadavky na monitorování a podávání **zpráv o spotřebě energie datových center**; vytvoří **systém environmentálního označování** datových center; zvaží zavedení samostatných hierarchických vztahů pro nepřímé emise skleníkových plynů pocházejících z nákupu služeb cloud computingu a datových center do norem EU v oblasti udržitelnosti a zlepší požadavky na provozní podmínky serverů a datových úložišť prostřednictvím revize pravidel pro ekodesign;

- Evropská komise zesílí úsilí **o vypracování společných ukazatelů pro měření environmentální stopy služeb elektronických komunikací** (telekomunikační sítě používané zařízeními ICT k zasílání a přijímání informací); bude pracovat na **kodexu chování EU pro udržitelnost telekomunikačních sítí**;

- Evropská komise do roku 2025 vypracuje zprávu, obsahující **popis dopadu nových technologií využívaných na trhu s kryptoaktivami na životní prostředí a klima**, a potenciální možnosti politiky, které by mohly pomoci nepřiznivě dopady těchto technologií na klima zmírnit; vzhledem k současné energetické krizi a zvýšeným obavám z nadcházející zimy Evropská komise vyzývá členské státy, aby v souladu s navrhovaným nařízením Rady EU o mimořádném opatření k řešení problému vysokých cen energií provedly cílená a ambiciózní opatření ke **snížení spotřeby elektřiny subjektů působících v oblasti kryptoaktiv**; pokud by bylo zapotřebí elektrickou soustavu odlehčit, **musí být členské státy připraveny těžbu kryptoaktiv zastavit**; z dlouhodobějšího hlediska je rovněž zásadní ukončit daňové úlevy a další fiskální opatření ve prospěch kryptoměn (jež jsou nyní platná v některých členských státech);

- Evropská komise bude též spolupracovat na mezinárodní úrovni a vycházet z odborných znalostí normalizačních orgánů s cílem vypracovat systém **označování energetickými štítky u technologie blockchain**;

- investice do digitálních řešení (optimalizace sítě na úrovni distribuce) pomohou snížit další kapitálové výdaje na posílení stávající síťové infrastruktury; to umožní rychlejší zavádění elektrických automobilů, decentralizovaných obnovitelných zdrojů energie, tepelných čerpadel a dalších technologií, i díky **opětovnému využívání stávající infrastruktury**;

- v zájmu zvýšení účinnosti a inteligentnosti sítě ve prospěch energetického systému jako celku bude Evropská komise podporovat **užší spolupráci mezi provozovateli přenosových soustav v EU a provozovateli distribučních sítí s cílem vytvořit virtuální model evropské elektrické sítě**;

- za účelem řízení investic bude Evropská komise též podporovat **Agenturu EU pro spolupráci energetických regulačních orgánů** (ACER) a vnitrostátní regulační orgány při jejich práci na **vymezení společných ukazatelů inteligentních sítí a souvisejících cílů**. Vnitrostátní regulační orgány budou **od roku 2023 moci každoročně monitorovat inteligentní a digitální investice do elektrické sítě a sledovat pokrok směrem k vytvoření digitálního dvojčete sítě**;

- klíčovým prvkem akčního plánu je **zajištění kybernetické bezpečnosti digitalizovaného energetického systému**; EU uplatňuje **systémový přístup** k posílení kybernetické bezpečnosti energetických sítí: **kombinuje opatření, která jsou specifická pro odvětví energetiky, s meziodvětvovým rámcem kybernetické bezpečnosti**. Byla schválena revidovaná Směrnice o bezpečnosti sítí a informací (NIS2) (definuje odvětví energetiky jako jednu z kritických infrastruktur EU a obsahuje ustanovení o kybernetické bezpečnosti týkající se vnitrostátních kapacit a reakce na krizi, řízení rizik a spolupráce a výměny informací); Evropská komise **určí konkrétní služby, systémy a produkty ICT, které by mohly být přednostně předmětem koordinovaného posouzení rizik**; zvláštní pozornost bude věnována rizikům v dodavatelském řetězci energie z obnovitelných zdrojů, včetně větrné energie na moři, a související sítě; odolnost vůči rizikům kybernetické bezpečnosti v elektroenergetické soustavě dále zvýší **Akt v přenesené pravomoci v podobě kodexu sítě o odvětvových pravidlech pro aspekty kybernetické bezpečnosti přeshraničních toků elektřiny**.

- po dokončení legislativních návrhů týkajících se **plynárenských a vodíkových sítí může Evropská komise rovněž navrhnout přijetí zvláštních aktů v přenesené pravomoci týkajících se kybernetické bezpečnosti pro tato odvětví.**

- strategickou úlohu při rychlém přechodu na souběžnou transformaci mohou hrát tyto nástroje financování EU: program **Horizon Europe** může podporovat iniciativy zaměřené na zlepšení interoperability, zapojení spotřebitelů do nového trhu s energií a pilotní energetické datové prostory; v rámci programu na období 2023 - 2024 má Evropská komise v úmyslu **zahájit stěžejní iniciativu na podporu digitalizace energetického systému**; program **Digital Europe** má zásadní význam pro **nastartování zavádění společného evropského datového prostoru pro energetiku** (bude vycházet z výsledků projektů financovaných z programu Horizon Europe, které ukazují řešení pro tento datový prostor); bude rovněž financovat **nově zřízené Evropské centrum kompetencí v oblasti kybernetické bezpečnosti** a síť národních koordinačních center; **Nástroje pro propojení Evropy (CEF)** lze využít na podporu některých **přeshraničních projektů inteligentních sítí**, které jsou označeny jako **projekty společného zájmu**; **Národní plány pro oživení a odolnost** (financované z RRF) jsou nástroje, jejichž prostřednictvím mohou členské státy směřovat finanční prostředky do **digitalizace odvětví energetiky**; podprogram **LIFE Přechod na čistou energii (CET)** podporuje rozvoj řešení inteligentních energetických služeb s cílem posílit postavení občanů a komunit v energetickém systému; **kohezní politika** pak pokrývá řadu oblastí zacílených na digitální transformaci napříč odvětvími, včetně energetiky, se zvláštním zaměřením na inteligentní energetické systémy a inteligentní sítě.

- Evropská komise vyzývá členské státy, aby **zvýšily svou podporu výzkumu a inovací** zaměřených na testování a pilotní projekty digitálních technologií v odvětví energetiky a **prosazovaly spolupráci mezi zúčastněnými stranami v oblasti digitálních a energetických technologií** prostřednictvím vnitrostátních programů výzkumu a inovací.

LISTOPAD 2022

Společné prohlášení dovozců a vývozců energie o snižování emisí skleníkových plynů z fosilních paliv

USA, EU, Japonsko, Kanada, Norsko, Singapur a Velká Británie jsou odhodlány **rychle přijmout opatření k řešení paralelně probíhající klimatické krize a krize energetické bezpečnosti**, kterým svět čelí. Zdůraznily to ve společném prohlášení dovozců a vývozců energie z listopadu 2022.

Potvrzují, že je třeba urychlit celosvětový přechod na čistou energii, a uznávají skutečnost, že kvůli závislosti na fosilních palivech s nesníženými emisemi je svět zranitelný vůči nestabilitě trhu a geopolitickým výzvám.

Uznávají též, že podle scénářů, jež dodrží cíl 1,5 °C stanovený Mezivládním panelem pro změnu klimatu, bude **spotřeba fosilních paliv díky postupné transformaci energetiky rapidně klesat**. Zdůrazňují v té souvislosti, že zásadní snížení emisí metanu, CO₂ a dalších skleníkových plynů v celém hodnotovém řetězci energie z fosilních paliv je nezbytným doplňkem celosvětové dekarbonizace energetiky. Sledují společný cíl, kterým je omezit oteplování na 1,5 °C.

Zavazují se **přijmout okamžitá opatření ke snížení emisí skleníkových plynů spojených s výrobou a spotřebou fosilní energie, zejména ke snížení emisí metanu**. Zdůrazňují, že snížení emisí metanu a dalších skleníkových plynů z odvětví fosilní energie zvyšuje energetickou bezpečnost (omezuje se při něm spalování, odvětrávání a úniky, ke kterým nemusí docházet a které plývají zemním plynem). Dodávají, že tato opatření také zlepší výsledky v oblasti zdraví (pomohou odstranit černý uhlík a další látky znečišťující ovzduší).

Vyzývají dovozce energie vyrobené z fosilních zdrojů, aby podnikli kroky ke snížení emisí metanu spojených s jejich spotřebou energie (to může podnítit snižování emisí v celém hodnotovém řetězci). Vyzývají též výrobce energie z fosilních zdrojů k realizaci projektů a podpoře příslušné strategie a opatření a dosažení snížení emisí u všech činností spojených s výrobou energie z fosilních zdrojů.

Vyzývají k přijetí celosvětových opatření, jež v odvětví fosilní energie povedou k co největšímu možnému snížení emisí metanu a pomohou do poloviny století snížit oteplení o 0,1 °C (v souladu se zjištěními Mezinárodní energetické agentury ohledně okamžitého účinku snížení oteplování dosaženého co nejširším zavedením technicky proveditelného zmírňování v tomto odvětví).

Znovu potvrzují výzvu k přijetí opatření v rámci celosvětového závazku týkajícího se metanu s cílem **snížit společně do roku 2030 antropogenní emise metanu nejméně o 30 % oproti úrovní roku 2020**. Jedná se o zásadní strategii, jak v blízkém časovém horizontu snížit oteplování a jak udržet proveditelnost omezení nárůstu teploty o 1,5 °C. Uznávají fakt, že odvětví fosilní energie musí stát při rychlém zmírňování emisí metanu v čele, jelikož disponuje velkým množstvím technicky proveditelných a nákladově efektivních zmírňujících opatření, požadovaných energetickým plánem k celosvětovému závazku týkajícího se metanu.

Vzhledem k naléhavosti snižování emisí v hodnotových řetězcích energie z fosilních paliv se zavazují k dalším krokům, vedoucím k **vytvoření mezinárodního trhu s energiemi z fosilních paliv**. To pomůže v maximálním rozsahu minimalizovat zbytečné spalování plynů a emise metanu a CO₂ v celém hodnotovém řetězci při společném úsilí na postupném snižování spotřeby fosilních paliv. Podporují vytvoření rámců/ norem pro dodavatele energie z fosilních zdrojů (pro poskytování přesných, transparentních a spolehlivých informací kupujícím o emisích metanu a CO₂ spojených s těmito hodnotovými řetězci).

V zájmu úspěšného snížení emisí v celém hodnotovém řetězci fosilní energie budou podporovat vnitrostátní i mezinárodní činnost, například:

- **Přijímání strategií a opatření k dosažení rychlého a trvalého snížení emisí metanu a CO₂ v celém hodnotovém řetězci fosilní energie** (strategie a opatření, kterými se ukončí rutinní odvětrávání a spalování a které provedou k pravidelnému zjišťování a odstraňování netěsnosti v dodavatelských, zprostředkovatelských i odběratelských segmentech odvětví ropy a zemního plynu; **strategie a opatření umožňující v co největší možné míře zachycovat, zužítkovat nebo likvidovat metan v uhelném odvětví, mimo jiné odčerpáváním před těžbou, zneškodňováním metanu v uhelných dolech a zneškodňováním metanu v odvětrávaném vzduchu**; opatření, kterými se uloží povinnost snižovat emise skleníkových plynů spojené s dovozem fosilních energií nebo které budou k takovému snižování silně motivovat).

- **Přijímání strategií a opatření zaměřených na podporu spolehlivosti měření, monitorování, vykazování a ověřování a na transparentnost údajů o emisích metanu v odvětví fosilní energie** (strategie a opatření ke zvýšení přesnosti údajů o emisích metanu a potvrzení potřeby posílit inventury skleníkových plynů, též zlepšením dostupnosti údajů a přímými měřeními na úrovni zdroje plynu a ropy, s cílem přejít na nejpřísnější metody Mezivládního panelu pro změnu klimatu pro kvantifikaci emisí založené na přímém měření, vzorkování pro stochastické modelování, emisních faktorech a dalších přístupech schválených panelem a dále zlepšit mechanismy monitorování, vykazování a ověřování, jakmile budou k dispozici nové údaje; podpůrné rámce nebo normy ke zpřesnění a posílení dostupnosti a transparentnosti údajů o emisích metanu z fosilních zdrojů energie a o intenzitě emisí na úrovni nákladu, portfolia, jurisdikce a celé země, včetně respektování přijatých protokolů (norma Partnerství pro metan v odvětví ropy a zemního plynu 2.0 (OGMP2.0)), a nástrojů (nezávislé ověřování, které může podpořit spolehlivé shromažďování a vykazování údajů); podpora mezinárodního úsilí zaměřeného na zdokonalení měření emisí metanu, monitorování, vykazování a ověřování a transparentnost, též partnerstvím s Mezinárodním střediskem pro sledování emisí metanu (UNEP) a s dalšími multilaterálními partnery; zkvalitnění údajů o metanu spojeném s energií z fosilních zdrojů, včetně údajů o opuštěných vrtech a dolech, nekomerčních operacích a infrastruktuře, která již dosloužila).

- **Posílení koalic zaměřených na snížení emisí metanu a CO₂ v hodnotových řetězcích mezinárodně obchodovaných fosilních paliv** (zapojení státních, komunálních a soukromých kupujících i výrobců energie z fosilních zdrojů k využívání smluv, případně dalších nástrojů ke zlepšení výsledků ohledně emisí metanu a CO₂, pocházejících z obchodovaných fosilních zdrojů, včetně úsilí o snížení intenzity emisí metanu a dalších skleníkových plynů na jednotku dodané energie; podpora účasti společností na normě Partnerství pro metan v odvětví ropy a zemního plynu 2.0 (OGMP2.0)).

- **Mobilizaci technické pomoci a financování při snižování emisí metanu a CO₂ v odvětví energie z fosilních zdrojů** (účinnější poskytování technické pomoci a investic v zájmu snižování emisí metanu a CO₂ v celém hodnotovém řetězci fosilní energie; vytvoření finančních nástrojů a sladění finančních standardů podporujících snižování emisí metanu a CO₂ v celém odvětví fosilní energie).

Zelená dohoda pro EU: předcházení vzniku odpadu z obalů, podpora opětovného použití a recyklace obalů

Evropská komise navrhla v listopadu 2022 **nová celounijní pravidla pro obaly**, které by díky tomu již **neměly být rostoucím zdrojem odpadu**. Nová pravidla mají zajistit, že se spotřebitelům budou nabízet **opakovaně použitelné obaly**, že se **přestanou používat zbytečné obaly**, omezí se **nadměrné používání obalů** a zavede se **jasné označování**, které usnadní správnou recyklaci. Pro odvětví zpracování odpadu budou pravidla přínosem v tom, že vytvoří **nové obchodní příležitosti**, zejména pro menší podniky, sníží potřebu **primárních materiálů**, zvýší recyklační kapacitu EU a sníží její závislost na primárních zdrojích a externích dodavateli. Nasměrují obalový průmysl na cestu ke **klimatické neutralitě** do roku 2050.

Evropská komise též poskytne spotřebitelům a průmyslu jasné informace o plastech z biologického materiálu a kompostovatelných a biologicky rozložitelných plastech: stanoví, při jakém použití jsou tyto plasty skutečně přínosné pro životní prostředí a jak by měly být navrženy, odstraněny a recyklovány.

Návrhy jsou klíčovými stavebními kameny Akčního plánu pro oběhové hospodářství Zelené dohody pro EU a jejich cílem je, aby udržitelné výrobky byly normou, ne výjimkou.

Předcházení vzniku odpadu z obalů, podpora opakovaného používání a opakovaného plnění a zajištění recyklovatelnosti všech obalů do roku 2030. Navrhovaná revize právních předpisů EU o obalech a odpadu z obalů má tři hlavní cíle: předcházet vzniku odpadu z obalů, snižovat jeho množství, **snížit zbytečné používání obalů a podporovat opakovaně použitelné a plnitelné obaly**; podpořit vysoce kvalitní (uzavřenou) recyklaci, do roku 2030 zajistit, aby **všechny obaly na trhu EU** byly ekonomicky životaschopným způsobem **recyklovatelné**; snížit potřebu primárních přírodních zdrojů a vytvořit dobře fungující trh s druhotnými surovinami a **zvýšit využívání recyklovaných plastů** v obalech prostřednictvím povinných cílů.

Hlavním cílem je do roku 2040 **snížit odpad z obalů** (na obyvatele na členský stát) **o 15 %** oproti roku 2018. Množství odpadu v EU by se tak ve srovnání se scénářem bez změny právních předpisů celkově snížilo o přibližně 37 %. K tomu dojde **jednak opětovným použitím, tak i recyklací**.

V zájmu podpory **opětovného použití nebo opětovného plnění** obalů budou podniky **muset spotřebitelům nabízet určité procento svých výrobků v opětovně použitelných nebo plnitelných obalech** (nápoje a jídla, které si spotřebitelé odnášejí s sebou; dodání po objednateli na internetu). Dojde ke standardizaci formátů obalů a jasnému **označování opakovaně použitelných obalů**.

Do roku 2030 (2040) bude muset být 20 % (80%) studených a teplých nápojů plněno do nádob, které jsou součástí systému opakovaného použití, nebo se spotřebitelům umožní přijít s vlastní nádobou k opakovanému naplnění. Maloobchodníci s pivem budou muset v nádobách na více použití prodávat 10 % svého zboží do roku 2030 a 20 % svého zboží do roku 2040. U hotových jídel určených k odnesení s sebou by cíle činily 10 % v roce 2030 a 40 % v roce 2040. Pokud jde o zboží zakoupené v elektronických obchodech a určené k přepravě, bude muset být v roce 2030 opakovaně použitelných 10 % obalů tohoto zboží a do roku 2040 již 50 %.

Určitá standardizace formátů opakovaně použitelných obalů (nápojových lahví) a vyjasnění koncepce systému opakovaného použití a opakovaného plnění na základě osvědčených postupů.

Označování opakovaně použitelných obalů (piktogramy pro označení možnosti opakovaného použití), které spotřebitelům pomůže činit informovaná rozhodnutí.

V zájmu řešení **zjevně zbytečných obalů** budou **některé formy obalů zakázány** (obaly na jedno použití pro potraviny a nápoje při konzumaci v restauracích a kavárnách, jednorázové obaly pro ovoce a zeleninu, miniaturní šamponové lahve a další miniaturní obaly v hotelech).

Řada navrhovaných opatření je zaměřena na to, aby byly obaly **do roku 2030 plně recyklovatelné**. To zahrnuje **stanovení kritérií navrhování** obalů; vytvoření **povinných systémů zpětného odběru plastových lahví a hliníkových plechovek** a vyjasnění toho, které velmi omezené druhy obalů musí být kompostovatelné, aby je spotřebitelé mohli vyhazovat do biologického odpadu.

Též budou stanoveny **povinné sazby recyklovaného obsahu, který musí výrobci do nových plastových obalů zahrnout**. To pomůže přeměnit recyklovaný plast na cennou surovinu (příklad PET lahvi v kontextu směrnice o plastech na jedno použití).

Návrh **vysvětlí nejasnosti** ohledně toho, které obaly patří do kontejnerů pro recyklaci. **Každý jednotlivý obal bude opatřen štítkem**, z něhož bude patrné, z čeho je vyroben a do jakého toku zpracování odpadu by se měl dostat; kontejnery na sběr odpadu budou opatřeny stejnými štítky; všude v EU se budou používat stejné symboly.

Návrh doporučuje například systémy zálohování a zpětného odběru opakovaně použitelných obalů, ekonomické pobídky (poplatek za obaly na jedno použití), informování spotřebitelů o nákladech na balení výrobků, povinnost společností zpřístupnit některé další výrobky prostřednictvím systémů opětovného použití nebo opětovného plnění (čisticí prostředky nebo jiné výrobky, u nichž návrh nestanoví povinné cíle).

Návrh obsahuje několik opatření, která mají řešit dopady škodlivých látek (těžkých kovů) na lidské zdraví a životní prostředí během celého životního cyklu obalů, od výroby přes použití až po konec životnosti. Nejškodlivější látky budou z obalů pro spotřební výrobky v EU postupně odstraněny. Další látky vzbuzující obavy, které se nacházejí v obalových materiálech, budou minimalizovány.

Vyjasnění týkající se plastů z biologického materiálu a biologicky rozložitelných a kompostovatelných plastů. Používání a výroba plastů z biologického materiálu i biologicky rozložitelných a kompostovatelných plastů roste; jejich **používání musí splňovat řadu podmínek, aby mělo pozitivní dopad na životní prostředí**. Nový rámec Evropské komise objasňuje, jakým způsobem mohou být tyto plasty součástí udržitelné budoucnosti.

Biomasa používaná k výrobě plastů z biologického materiálu musí pocházet z udržitelných zdrojů, aniž by poškozovala životní prostředí, a s ohledem na **zásadu kaskádového využívání biomasy**: výrobci by měli upřednostňovat využívání organického odpadu a vedlejších produktů jako vstupních surovin, a vyvarovat se obecných tvrzení o plastových výrobcích; při komunikaci o biologickém obsahu by výrobci měli odkazovat na přesný a měřitelný podíl obsahu plastů z biologického materiálu ve výrobku (výrobek obsahuje 50 % plastů z biologického materiálu).

K **biologicky rozložitelným plastům** je třeba přistupovat obezřetně; mají být určeny pro specifické použití, kde jsou prokázány jejich přínosy pro životní prostředí a hodnota pro oběhové hospodářství; neměly by v žádném případě být odhazovány jako odpad; musejí být označeny tak, aby bylo zřejmé, jak dlouho bude jejich biologický rozklad trvat, za jakých podmínek se rozloží a v jakém životním prostředí. Výrobky, u nichž je pravděpodobné, že budou vyhozeny do odpadu, včetně výrobků, na které se vztahuje směrnice o plastech na jedno použití, nemohou být prohlášeny nebo označeny za biologicky rozložitelné.

Průmyslově kompostovatelné plasty by se měly používat pouze tehdy, pokud mají přínos pro životní prostředí, nemají negativní vliv na kvalitu kompostu a existuje-li řádný systém sběru a zpracování biologického odpadu; budou povoleny pouze pro čajové sáčky, kávové kapsle s filtrem a kávové polštářky, nálepky na ovoce a zeleninu a velmi lehké plastové sáčky. Výrobky musí vždy uvádět, že jsou certifikovány pro průmyslové kompostování v souladu s normami EU.

Návrh týkající se obalů a odpadu z obalů bude nyní projednán Evropským parlamentem a Radou EU v rámci řádného legislativního postupu.

Plné znění dokumentů je k dispozici zde: [Politický rámec EU pro biologicky rozložitelné, kompostovatelné plasty a plasty z biologického materiálu](#); [Návrh revize právních předpisů EU o obalech a obalových odpadech](#).

PROSINEC 2022

Sdělení o politickém rámci pro plasty z biologického materiálu a biologicky rozložitelné a kompostovatelné plasty

V prosinci 2022 publikovala Evropská komise **Sdělení o politickém rámci pro plasty z biologického materiálu a biologicky rozložitelné a kompostovatelné plasty**; jeho smyslem je zlepšit pochopení uvedených materiálů a vyjasnit, v jakých oblastech mohou tyto plasty přinést skutečné přínosy pro životní prostředí; za jakých podmínek a při jakém použití. Cílem je poskytnout občanům, orgánům veřejné moci a hospodářským subjektům vodítko při rozhodování o politice, nákupu nebo investicích. Společné chápání výroby a používání těchto plastů v celé EU rovněž zabrání rozdílným na vnitrostátní úrovni a roztržičnosti trhu.

Sdělení přináší větší jasnost ohledně plastů z biologického materiálu a biologicky rozložitelných a kompostovatelných plastů a stanoví podmínky pro zajištění toho, aby dopad jejich výroby a spotřeby na životní prostředí byl pozitivní. Za tímto účelem musí výrobek označený jako **z biologického materiálu, biologicky rozložitelný** nebo **kompostovatelný** splňovat klíčové podmínky:

- označení **z biologického materiálu**; používat jen, **je-li specifikován přesný a měřitelný podíl obsahu plastů z biologického materiálu ve výrobku**; nadto musí být použita biomasa získávána udržitelným způsobem bez poškození životního prostředí; plasty by měly být získány v souladu s kritérii udržitelnosti; výrobci by měli dávat přednost organickému odpadu a zbytkům;
- označení **biologicky rozložitelný**; mělo by být jasně uvedeno, že tyto výrobky by se neměly odhazovat do odpadků; mělo by být specifikováno, za jak dlouho se výrobek biologicky rozloží, za jakých okolností a v jakém prostředí (v půdě, ve vodě atd.); výrobky, u nichž je pravděpodobné, že budou vyhozeny do odpadu, včetně výrobků, na které se vztahuje směrnice o jednorázových plastech, nemohou být prohlášeny nebo označeny za biologicky rozložitelné;
- označení **kompostovatelný**; **pouze průmyslově kompostovatelné plasty**, které splňují příslušné normy.

Využívání udržitelně získávané biomasy, zejména organického odpadu a zbytků, **může částečně nahradit fosilní paliva pro chemický průmysl a odvětví druhotných materiálů** (plastikářský průmysl). Takto jde o způsob, jak snížit závislost na dovážených fosilních palivech a zvýšit otevřenou strategickou autonomii EU.

Sdělení má představovat **vodítko pro budoucí rozhodování průmyslových podniků**:

- před uvedením plastu z biologického materiálu na trh by měl hodnotový řetězec zajistit, aby byl procentní podíl obsahu biomasy v něm jasně specifikován a aby se tyto plasty získávaly udržitelným způsobem;
- proto by měli výrobci místo primární biomasy raději využívat dobře zpracovaný organický odpad a vedlejší produkty; a též zajistit, aby tyto plasty splňovaly kritéria udržitelnosti podobná těm, která se používají v odvětví bioenergie;
- před uvedením biologicky rozložitelného nebo kompostovatelného plastu na trh musí příslušné odvětví vzít v potaz celý systém: vlastnosti materiálů, přijímající prostředí (půda, voda), časový rámec potřebný pro biologický rozklad i chování spotřebitelů;
- u biologicky rozložitelných plastů a kompostovatelných plastů by výrobci měli cílit investice pouze tam, kde je využití těchto plastů pro životní prostředí skutečně přínosné; **biologicky rozložitelné plasty** skýtají přínos v případech, kdy úplná likvidace, sběr a recyklace konvenčních plastů nejsou proveditelné (mulčovací fólie používané v zemědělství za předpokladu, že jsou v souladu s příslušnými normami certifikovány); **kompostovatelné plasty** mají přínos v případech, kdy je pravděpodobné, že jejich použití ochrání kompost před kontaminací plasty a zvýší sběr biologického odpadu (čajové sáčky a kávové kapsle s filtrem, nálepky na ovoce a zeleninu, velmi lehké plastové nákupní tašky, přestože je lepší dávat přednost bezobalovým alternativám nebo možnosti opakovaného použití);
- přísady používané k výrobě biologicky rozložitelných (nebo kompostovatelných plastů) by se měly bezpečně biologicky rozložit a neměly by škodit životnímu prostředí; měly by být k dispozici maloobchodníkům, uživatelům i veřejnosti.

Evropská komise bude podporovat výzkum a inovace týkající se těchto plastů s cílem řešit stále přetrvávající technické problémy související s jejich výrobou, používáním a likvidací.

3. Investiční plán pro udržitelnou Evropu a finanční krytí Zelené dohody pro EU

PROSINEC 2021

Vlastní zdroje Rozpočtu EU: aktuální vývoj

Evropská komise navrhla v prosinci 2021 zavedení **nové generace vlastních zdrojů pro Rozpočet EU**. Bude zahrnovat **tři nové zdroje příjmů**: **jeden založený na příjmech ze systému obchodování s emisemi**, **druhý vycházející z příjmů vytvořených navrženým evropským Mechanismem uhlíkového vyrovnání na hranicích** a **třetí založený na podílu zbytkových zisků nadnárodních společností, které se budou přerozdělovat členským státům EU podle nedávné dohody OECD/G-20 o přerozdělení práv zdanění** (jejího prvního pilíře). Očekává se, že v letech 2026–2030, až bude systém plně funkční, budou do Rozpočtu EU díky těmto novým zdrojům každoročně plynout prostředky v celkové průměrné výši až 17 mld. EUR.

Nové vlastní zdroje, které Evropská komise navrhla, pomohou splatit prostředky, jež EU získá k financování příspěvkové složky nástroje **NextGenerationEU** (NGEU). Měly by rovněž financovat **Sociální fond pro klimatická opatření**, který je zásadním prvkem nově navrženého systému obchodování s emisemi, který se bude vztahovat na budovy a silniční dopravu, a pomůže zajistit, aby při přechodu na dekarbonizované hospodářství nebyl nikdo opomenut.

Návrh vychází ze závazku, který Evropská komise učinila v rámci politické dohody o dlouhodobém rozpočtu na období 2021–2027 a o nástroji na podporu oživení NGEU. Přijetí tohoto balíčku posílí reformu systému příjmů, zahájenou v roce 2020 začleněním vlastních zdrojů z nerecyklovaného plastového odpadu.

- Zdroj založený na příjmech ze systému EU pro obchodování s emisemi

Cílem balíčku Fit-for-55 z července 2021 je snížit do roku 2030 čisté emise skleníkových plynů v EU alespoň o 55 % ve srovnání s rokem 1990 a do roku 2050 dosáhnout klimatické neutrality. Součástí tohoto balíčku je i revize systému EU pro obchodování s emisemi. V budoucnu se bude s emisemi obchodovat i v námořním odvětví, zvýší se dražby povolenek v letectví a bude zaveden nový systém pro budovy a silniční dopravu.

V rámci stávajícího systému EU pro obchodování s emisemi se většina příjmů z dražeb emisních povolenek převádí do vnitrostátních rozpočtů. Evropská komise navrhuje, aby v budoucnu **25 % příjmů z obchodování s emisemi v EU plynulo do Rozpočtu EU**. Odhaduje se, že až bude systém plně funkční, příjmy pro Rozpočet EU v období 2026–2030 budou v průměru činit zhruba 12 mld. EUR ročně (v období 2023 – 2030 průměrně 9 mld. EUR).

Kromě splácení prostředků nástroje NGEU by tyto nové příjmy financovaly i Sociální fond pro klimatická opatření, který Evropská komise navrhla v červenci 2021. Ten zajistí sociálně spravedlivou transformaci, pomůže zranitelným domácnostem, uživatelům dopravy a mikropodnikům financovat investice do energetické účinnosti, nových systémů vytápění a chlazení a do čistší mobility a v příslušných případech také nabídne dočasnou přímou podporu příjmů. **Celkové finanční krytí Sociálního fondu pro klimatická opatření** v zásadě představuje částku, která odpovídá přibližně **25 % očekávaných příjmů z nového systému obchodování s emisemi pro budovy a silniční dopravu**.

- Zdroj založený na Mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích

Cílem Mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích, který Evropská komise též navrhla v červenci 2021, je snížit riziko přesouvání zdrojů emisí uhlíku tak, že producenti v zemích mimo EU budou motivováni k ekologizaci svých výrobních procesů. Mechanismus promítne do ceny dováženého zboží cenu uhlíku odpovídající částce, jež by byla zaplacená, kdyby bylo zboží vyrobeno v EU. Tento mechanismus se bude vztahovat na cíleně vybraná odvětví a je plně v souladu s pravidly WTO.

Evropská komise navrhuje, aby 75 % příjmů, jež Mechanismus vygeneruje, bylo přidělováno do Rozpočtu EU. Z odhadů vyplývá, že příjmy pro Rozpočet EU v období 2026 – 2030 budou v průměru činit asi 1 mld. EUR ročně

(v období 2023 – 2030 průměrně 0,5 mld. EUR). Očekává se, že v přechodném období od roku 2023 do roku 2025 Mechanismus příjmy tvořit nebude.

- Zdroj založený na reformě mezinárodního rámce zdanění právnických osob

Přes 130 zemí, které jsou členy inkluzivního rámce OECD/G-20 pro problematiku eroze základu daně a přesouvání zisku, se 8. října 2021 dohodlo na reformě mezinárodního daňového rámce – prostřednictvím dvou-pilířového řešení chtějí zakročit proti vyhýbání se daňovým povinnostem a zajistit, aby byly zisky daněny tam, kde probíhá hospodářská činnost a kde je vytvářena hodnota. Na země, jež uzavřely tuto dohodu, připadá více než 90 % celosvětového HDP. První pilíř dohody spočívá v přerozdělení práva zdanit část tzv. zbytkových zisků největších světových nadnárodních společností mezi zúčastněné země po celém světě. **Evropská komise navrhuje vlastní zdroj odpovídající 15 % podílu zbytkových zisků dotčených společností, které jsou přerozdělovány členskými státy EU.**

Evropská komise se zavázala, že jakmile bude u prvního pilíře dohody dosažené v inkluzivním rámci OECD/G-20 dokončena podrobná úprava, **navrhne v roce 2022 směrnici, aby dohodu o prvním pilíři provedla v souladu s požadavky jednotného trhu.** Tento proces doplní směrnici zabývající se druhým pilířem. V této fázi, kdy dohoda ještě není finalizována, se odhaduje, že **příjmy pro Rozpočet EU by mohly činit přibližně 2,5 až 4 mld. EUR ročně.**

- Legislativní rámec

Aby mohly být tyto nové vlastní zdroje začleněny do Rozpočtu EU, je třeba **změnit dva klíčové právní předpisy.** Za prvé Evropská komise navrhuje změnit rozhodnutí o vlastních zdrojích, tak aby tři navrhované nové zdroje rozšířily počet současných vlastních zdrojů. Za druhé Evropská komise předkládá cílenou změnu nařízení o stávajícím Víceletém finančním rámci EU na období 2021 – 2027. Navržená novela nabízí právní možnost zahájit splácení půjček pro nástroj NGEU již během aktuálního VFR, konkrétně od roku 2024. Současně Evropská komise navrhuje zvýšit příslušné výdajové stropy VFR na období 2025 – 2027, aby byly vztahy v úvahu dodatečné výdaje na Sociální fond pro klimatická opatření; je navrženo zvýšit stropy o 20,9 mld. EUR (ve stálých cenách roku 2018), resp. o 23,7 mld. EUR (v běžných cenách). V období 2025–2032 tak bude Sociální fond pro klimatická opatření financován z obecných příjmů v Rozpočtu EU, které budou od roku 2026 zahrnovat příjmy z obchodování s emisemi pro budovy a silniční dopravu, jak je navrženo v novele rozhodnutí o vlastních zdrojích.

Rozhodnutí o vlastních zdrojích musí jednomyslně schválit Rada EU po konzultaci s Evropským parlamentem. Rozhodnutí může vstoupit v platnost, jakmile jej schválí všechny země EU v souladu se svými ústavními požadavky. **Nařízení o VFR musí jednomyslně přijmout Rada EU poté, co získá souhlas Evropského parlamentu.**

Evropská komise bude nyní úzce spolupracovat s Evropským parlamentem a Radou EU na rychlém provedení balíčku podle harmonogramu stanoveného v interinstitucionální dohodě. Do konce roku 2023 také Evropská komise předloží návrh druhého souboru nových vlastních zdrojů. Tento druhý balíček bude stavět na návrhu **Podnikání v Evropě: rámec pro zdanění příjmů (BEFIT)**, který je rovněž plánován na rok 2023.

Emisní plán pro dluhopisy NGEU

Po úspěšném zahájení výpůjček na financování oživení z nástroje Next Generation EU (NGEU) v červnu 2021 a v souladu se strategií otevřené a transparentní komunikace vůči finančním trhům Evropská komise v prosinci 2021 oznámila plány emisí dluhopisů na pokrytí potřeb financování v rámci tohoto nástroje v první polovině roku 2022.

Plán předpokládal **vydání dlouhodobých dluhopisů EU v objemu 50 mld. EUR v období od ledna do června 2022, doplněné krátkodobými pokladničními poukázkami EU.** Takto byla Evropská komise i nadále schopna pokrýt všechny platby splatné během tohoto období v rámci nástroje RRF a všech ostatních programů, které nástroj NGEU zastřešuje.

Plán financování vycházel z nejnovějších prognóz budoucích potřeb plateb v rámci nástroje NGEU. Vzhledem k tomu, že RRF, tedy 90 % plateb v rámci nástroje NGEU, je nástrojem založeným na výkonnosti a platby v roce 2022 byly podmíněny dokončením milníků a cílů národních plánů členských států pro oživení a odolnost, mohou se přesné potřeby financování a načasování plateb lišit. Veškeré byly trhu sděleny včas a transparentně.

Evropská komise též přijala **roční rozhodnutí o výpůjčkách na rok 2022**, které obsahuje **maximální částky**, které si mohla Evropská komise půjčit do konce roku 2022.

Emise dluhopisů v roce 2022 navázaly na zahájení programu NGEU v roce 2021. Od června 2021 Evropská komise získala 71 mld. EUR pro NGEU prostřednictvím dlouhodobých dluhopisů EU, z toho 12 mld. EUR prostřednictvím vůbec první emise zelených dluhopisů NGEU. Kromě toho měla Evropská komise na počátku roku 2022 k dispozici přibližně 20 mld. EUR ve vydaných pokladničních poukázkách EU. Na tomto základě vyplatila Evropská komise státům EU do konce roku 2021 54,15 mld. EUR v podobě předběžného financování v rámci RRF a více než 6 mld. EUR na další programy EU v rámci NGEU. Všechny žádosti o platby byly v roce 2021 v plném rozsahu pokryty.

V roce 2022 Evropská komise vydávala tradiční dluhopisy i zelené dluhopisy NGEU (prostřednictvím syndikací i aukcí). Krátkodobé pokladniční poukázky EU byly i nadále vydávány výhradně prostřednictvím aukcí. Po úspěšném zavedení aukčního programu v září 2021 Evropská komise dále rozvinula používání dražeb jako formátu emise. Přesný poměr mezi aukcemi a syndikacemi je dán tržními podmínkami a přesnými potřebami Evropské komise v oblasti financování.

Evropská komise též dále působila na trhu v rámci svých dalších programů financování (Evropský mechanismus finanční stabilizace, nástroj SURE a makrofinanční pomoc) s objemem financování v období od ledna do června 2022 ve výši přibližně 5,5 mld. EUR.

NGEU představuje dočasný nástroj na podporu oživení ve výši zhruba 800 mld. EUR v běžných cenách, který má podpořit evropské oživení po kovidové pandemii a pomoci vybudovat zelenější, digitálnější a odolnější Evropu. K financování NGEU si Evropská komise jménem EU do konce roku 2026 vypůjčí tyto prostředky na kapitálových trzích; aby potřebné finanční prostředky získala za co nejlepších tržních podmínek, začala provádět **diverzifikovanou strategii financování**. Ta se zakládá na kombinaci dlouhodobých a krátkodobých emisí, a to syndikovaných nebo ve formě aukcí, díky čemuž může Evropská komise získávat finanční prostředky pružně a co nejvýhodněji v závislosti na převládajících tržních podmínkách.

ÚNOR 2022

První výroční zpráva k Nástroji pro oživení a odolnost (RRF)

Evropská komise přijala **první výroční zprávu o provádění Nástroje pro oživení a odolnost**, který je klíčovou součástí nástroje NGEU. RRF nabízí až 723,8 mld. EUR (v běžných cenách) ve formě dotací a půjček (finančních nástrojů) členským státům na podporu transformačních investic a reforem, umožňujících reagovat na ekonomický šok vyvolaný kovidovou pandemií.

Rok po zavedení nástroje hodnotí zpráva pokrok dosažený při jeho provádění od přijetí nařízení o RRF v únoru 2021 až po vyplacení první řádné platby v prosinci 2021. Zpráva konstatuje dosažení významného pokroku a potvrzuje úspěšný průběh provádění RRF; uvádí řadu příkladů investic a reforem financovaných z tohoto nástroje ve 22 Plánech pro oživení a odolnost, které byly v době jejího vydání přijaty; příklady představují konkrétní opatření, která přispívají k šesti pilířům politiky definovaným v nařízení o RRF, včetně zelené a digitální transformace. Poskytuje tak přehled o rozsahu a dopadu opatření, která se díky RRF implementují v EU.

Aktuální stav provádění. Po období přípravy a dialogu s jednotlivými členskými státy provedla Evropská komise posouzení Plánů pro oživení a odolnost; kladně vyhodnotila 22 plánů; v nich se v době zveřejnění zprávy vyčlenilo celkem 445 mld. EUR (291 mld. EUR ve formě dotací a 154 mld. EUR ve formě půjček). Po schválení těchto 22 plánů Radou EU, Evropská komise v rámci **plateb předběžného financování** vyplatila 21 členským státům které o to požádaly 56,6 mld. EUR.

První žádosti o **řádnou platbu** v té době Evropské komisi předložilo **pět členských států** (v roce 2022 to bylo více než 30 žádostí). První žádost o platbu vedla k vyplacení 10 mld. EUR Španělsku v prosinci 2021. K dalším platbám došlo po úspěšném splnění příslušných milníků a cílů členskými státy.

Finanční prostředky k financování RRF získává EU na kapitálových trzích a v roce 2021 vydala vůbec první zelené dluhopisy.

Příspěvek ke klimatickým a digitálním cílům a šesti pilířům. Nařízení o RRF stanoví, že reformy a investice zahrnuté do každého z Plánů pro oživení a odolnost musí dosáhnout výdajových cílů v oblasti klimatu a digitalizace a odpovídajícím způsobem přispívat k šesti pilířům. Evropská komise vypracovala **metodiky pro oba cílové okruhy**, když jedna se týká **vykazování klimatických a digitálních cílů** a druhá **šesti pilířů**.

Přibližně 40 % celkových prostředků přidělených na Plány souvisí s opatřeními na podporu cílů v oblasti klimatu a všechny Plány překročily 37% cíl v oblasti klimatu stanovený v nařízení. Přijaté Plány navíc vyčleňují 26 % celkové částky na digitální výdaje (výrazné překročení 20% cíle stanoveného v nařízení).

Celkové odhadované výdaje ve 22 přijatých Plánech přispívající k **ekologické transformaci (pilíř 1)** činí celkem 224,1 mld. EUR; na **digitální transformaci (pilíř 2)** jsou vyčleněny odhadované výdaje v celkové výši téměř 130 mld. EUR; opatření přispívající k **inteligentnímu a udržitelnému růstu podporujícím začlenění (pilíř 3)** představují celkem více než tisíc opatření v celkové výši přibližně 223 mld. EUR; opatření na podporu **sociální a územní koheze (pilíř 4)** činí 193 mld. EUR; na podporu **zdraví a ekonomické, sociální a institucionální odolnosti (pilíř 5)** činí 78 mld. EUR a opatření pro **příští generaci, děti a mládež (pilíř 6)** dosahují 49 mld. EUR.

Pokrok při provádění plánů pro oživení a odolnost lze sledovat ve **srovnávacím přehledu oživení a odolnosti** – on-line portálu, který Evropská komise zřídila v prosinci 2021.

Přidaná hodnota a vedlejší účinky. Zpráva zdůrazňuje přidanou hodnotu RRF jako unikátního nástroje, založeného na výkonnosti, podporujícího bezprecedentní program reforem a investic.

Plné znění textu výroční zprávy k RRF je k dispozici na https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/com_2022_75_1_en.pdf.

BŘEZEN 2022

Inovační fond EU: aktuality

Evropská komise v březnu 2022 prostřednictvím Inovačního fondu EU podepsala grantové dohody ve výši 1,1 mld. EUR se sedmi rozsáhlými projekty, které si kladou za cíl během prvních deseti let provozu snížit emise o více než 76 mil. tun ekvivalentu CO₂. Tyto projekty zavádí inovativní nízkouhlíkové technologie v průmyslovém měřítku, přičemž se zaměřují na klíčová odvětví (vodík, ocel, chemické látky, cement, solární energie, biopaliva a zachycování a ukládání uhlíku).

Stručně o schválených projektech

Kairos@C: Cílem projektu, prováděného v přístavu v belgických Antverpách, je vytvořit **první a největší přeshraniční hodnotový řetězec zachycování a ukládání uhlíku** pro zachycování, zkapalňování, lodní přepravu a trvalé skladování CO₂. Kairos@C umožní zavedení několika průkopnických technologií, které během prvních deseti let provozu mají kumulovaný potenciál zabránit úniku 14 mil. tun ekvivalentu CO₂ do atmosféry.

BECCS ve Stockholmu: Projekt má za cíl vytvořit ve stávající elektrárně na výrobu tepla a elektřiny z biomasy **plnohodnotné zařízení pro zachycování a ukládání uhlíku z bioenergie (BECCS)**. Díky kombinaci zachycování CO₂ s rekuperací tepla zabrání projekt během prvních deseti let provozu emisím o objemu 7,83 mil. tun ekvivalentu CO₂.

Hybrit Demonstration: Cílem demonstračního projektu Hydrogen Breakthrough Ironmaking Technology Demonstration (Demonstrační projekt revoluční výroby železa pomocí vodíku) ve švédských městech Oxelösund a Gällivare je zásadním způsobem **proměnit evropský železářský a ocelářský průmysl**. Nahradí technologie založené na fosilních palivech **klimaticky neutrálními alternativami** (výroba a používání zeleného vodíku). Během prvních deseti let provozu má projekt potenciál zabránit emisím o objemu 14,3 mil. tun ekvivalentu CO₂. Kromě toho bude využívat technologii spojenou s významnými přínosy v oblasti klimatu pro odvětví výroby oceli.

Ecoplanta: Tento projekt ze španělského města El Morell přinese na evropský trh **první komerční elektrárnu svého druhu, která bude využívat odpad, jenž by jinak skončil na skládkách**. Závod ročně vyrobí 237 kt metanolu, čímž dojde k rekuperaci 70 % uhlíku obsaženého v nerecyklovatelných materiálech. Během prvních deseti let provozu zabráni emisím o objemu 3,4 mil. tun ekvivalentu CO₂.

K6 Program: Program K6, prováděný ve francouzském městě Lumbres, má za cíl vyrábět **první uhlíkově neutrální cement v Evropě**, stát se globálním vzorem pro cementářský průmysl a podporovat přechod na čistou energii v odvětví, kde je snižování emisí obtížné. V lokalitě Severního moře bude zavedena unikátní průmyslová kombinace vzduchotěsné pece a technologie kryogenního zachycování uhlíku s ukládáním CO₂, který by jinak byl vypuštěn do atmosféry. Během prvních deseti let fungování projekt zabráni emisím o objemu 8,1 mil. tun ekvivalentu CO₂.

TANGO: V rámci projektu, realizovaného v italské Catanii, bude vyvinuta **pilotní průmyslová linka na výrobu inovativních, vysoce výkonných fotovoltaických modulů**. Doje k 15-ti násobnému zvýšení výrobní kapacity (z 200 MW na 3 GW ročně). Po uvedení do provozu mají vyrobené moduly potenciál během prvních deseti let zabránit emisím o objemu až 25 mil. tun ekvivalentu CO₂ a posílit hodnotový řetězec v evropském fotovoltaickém průmyslu.

SHARC: Projekt **Udržitelný vodík a obnova uhlíku** (SHARC), realizovaný ve finské rafinérii Porvoo, sníží emise skleníkových plynů **přechodem od výroby vodíku z fosilních paliv k výrobě vodíku z obnovitelných zdrojů** (zavedením elektrolýzy) a k **výrobě vodíku použitím technologie zachycování uhlíku**. Během prvních deseti let fungování projekt SHARC zabráni emisím o objemu 4 mil. tun ekvivalentu CO₂.

Cílem Inovačního fondu EU, financovaného z příjmů z obchodování s emisními povolenkami EU ETS, je vytvořit správné finanční pobídky pro společnosti a veřejné orgány, aby investovaly do příští generace nízkouhlíkových technologií, a poskytnout společně s EU výhodu **prvního hráče na tahu** stát se globálními technologickými lídry.

Inovační fond EU provozuje Evropská výkonná agentura pro klima, infrastrukturu a životní prostředí (CINEA). EIB zajišťuje pomoc při vývoji nadějných projektů, které dosud nejsou připraveny k plnému využití. CINEA též poskytuje granty malého rozsahu (31. března 2022 byla vyhlášena druhá výzva k předkládání návrhů).

Inovační fond EU nyní využívá zdroje ze 450 mil. povolenek ze stávajícího systému EU ETS na období 2021 – 2030. Podle návrhů Evropské komise v rámci balíčku Fit-for-55 mají být jeho zdroje navýšeny o 50 mil. povolenek z revidovaného systému EU ETS a 150 mil. povolenek z nového systému, který zahrnuje emise ze silniční dopravy a budov. Vedle toho mají být draženy a přidány do Inovačního fondu EU povolenky, které by jinak byly bezplatně přiděleny průmyslovým odvětvím, na něž se vztahuje mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích.

Aktuality a přehled projektů podpořených z Inovačního fondu EU je k dispozici na: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/funding-climate-action/innovation-fund/large-scale-projects_en.

Integrované projekty v rámci programu LIFE

Evropská komise zveřejnila **investice ve výši více než 110 mil. EUR do integrovaných projektů** v oblasti **ochrany životního prostředí a klimatu** v rámci programu LIFE, **vybrané na základě výzvy k předkládání návrhů za rok 2020**. Tyto finanční prostředky podpoří nové **projekty zaměřené na ochranu životního prostředí a klimatu** v 11 zemích EU – na Kypru, v **České republice**, Dánsku, Estonsku, Finsku, Francii, Lotyšsku, Litvě, Nizozemsku, Polsku a ve Slovinsku. Projekty přispívají k zelenému oživení po kovidové pandemii a podporují záměr Zelené dohody pro EU. Projekty slouží jako příklady opatření, kterými se klíčové cíle Zelené dohody pro EU dosahují v rámci Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 a Akčního plánu EU pro oběhové hospodářství.

Integrované projekty členským státům umožňují sdílet další zdroje financování EU, včetně zemědělských, strukturálních, regionálních a výzkumných fondů, jakož i vnitrostátních fondů a investic soukromého sektoru. Celkově se očekává, že 11 projektů **přiláká další finanční prostředky ve výši více než 10 mld. EUR**, což výrazně znásobí zdroje, které jim byly přiděleny z programu LIFE.

Typologie úspěšných vybraných integrovaných projektů v rámci programu LIFE.

Ochrana přírody: projekt realizovaný ve Francii, zavádějící opatření k **zastavení úbytku biologické rozmanitosti a jejímu opětovnému obohacení** v regionu Grand Est (zřízení tří pilotních lesních oblastí); další projekt **zmírni nepříznivé účinky lidské činnosti, které ohrožují biologickou rozmanitost moří a pobřeží**; bude realizován ve Finsku (monitoring a zkvalitnění řízení vnitrostátní sítě chráněných mořských oblastí); oba projekty přispívají realizaci Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030.

Čisté ovzduší: projekt realizovaný v Polsku přispívá ke **zlepšení celkové kvality ovzduší** v regionu Slezsko (jedno z nejzávažnějších znečištění ovzduší v EU); **náhrada malých zařízení pro vytápění domácností na tuhá paliva méně znečišťujícími alternativami; přispívá k cílům EU v oblasti emisí skleníkových plynů do roku 2030 a Akčnímu plánu pro nulové znečištění.**

Nakládání s odpady: projekt realizovaný na Kypru pomáhá posílit **infrastrukturu a systémy sběru recyklovatelného a biologicky rozložitelného odpadu**; další projekt v Lotyšsku se soustředí na **zdokonalení sběru tříděného sběru a opětovné použití komunálního odpadu**; dánský projekt se věnuje **předcházení vzniku odpadu a vytvoření lepšího regulačního rámce pro nakládání s odpady**; cílem projektu ve Slovinsku je zvýšit míru **recyklace stavebního a demoličního odpadu**, který není klasifikován jako nebezpečný; tyto čtyři projekty se zaměří na **předcházení vzniku odpadu a zhodnocování zdrojů**, což přispěje k cílům Akčního plánu EU pro oběhové hospodářství a rámcové směrnice o odpadech.

Zmírňování změny klimatu: litevský projekt napomůže **dosažení cílů stanovených ve vnitrostátním plánu pro oblast energetiky a klimatu**, včetně **zvyšování energetické účinnosti budov, mobility šetrné ke klimatu, energeticky úsporného průmyslu a lepšího zadávání environmentálně šetrných veřejných zakázek**; projekt v Estonsku vytvoří **nástroje a řešení k rozsáhlým renovacím budov ve třech různých městech**, které bude možné replikovat i v jiných částech Estonska a dalších členských státech EU a podpoří strategii EU pro renovační vlnu.

Přizpůsobování se změně klimatu: nizozemský projekt přispěje k **přizpůsobení se změně klimatu** v odvětvích **vodohospodářství, infrastruktury, zemědělství, ochrany přírody, zdravotnictví a územním/městském plánování**; projekt v České republice, realizovaný v Moravskoslezském kraji, zvýší **odolnost regionu vůči změně klimatu,lepší kvalitu tamějšího životního prostředí pro obyvatele a podpoří udržitelný rozvoj**; oba projekty budou sledovat cíle Strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu.

Více informací o 11 integrovaných projektech je k dispozici zde v jejich krátkých popisech, v **detailních verzích pak na https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_865**.

V rámci typologie Přizpůsobování se změně klimatu figuruje projekt z České republiky, realizovaný v rámci Moravskoslezského kraje - Zlepšení klimatické odolnosti v Moravskoslezském kraji (LIFE-IP COALA).

Moravskoslezský kraj je jediným krajem v České republice se strategií pro přizpůsobení se změně klimatu. Regionální orgány chtějí strategii realizovat pomocí tohoto integrovaného projektu.

Cílem je **zvýšit odolnost kraje vůči změně klimatu, zlepšit životní prostředí místního obyvatelstva a podpořit udržitelný rozvoj**. V rámci projektu bude realizováno více než **15 demonstračních a pilotních projektů**, které poslouží jako **příklady osvědčených postupů** pro ostatní kraje a města v České republice, i v jiných státech EU. Bude **aktualizována adaptační strategie Moravskoslezského kraje a schváleny adaptační plány pro města s více než 10.000 obyvateli**. Proběhne **modernizace nejméně 20 veřejných budov**, která sníží jejich **emise skleníkových plynů o 30 %**. **Ve 20 obcích** budou realizována opatření k **nakládání s dešťovou vodou a ozeleňování měst**. Je plánována podpora dalších projektů, které budou zahrnovat **odbornou přípravu a zřizování specializovaných poradenských center**.

Blíže o projektu: <https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/project/details/5816>.

Program LIFE je nástroj, kterým EU zajišťuje prostředky na **opatření v oblasti životního prostředí a klimatu**. Od roku 1992, kdy začal fungovat, již v celé EU i dalších zemích spolufinancoval více než 5.500 projektů. Na období 2021 – 2027 zvýšila Evropská komise finanční prostředky programu téměř o 60 % na celkem 5,4 mld. EUR. V současné době má program LIFE **čtyři podprogramy: Příroda a biologická rozmanitost, Oběhové hospodářství a kvalita života, Zmírňování dopadů změny klimatu a přizpůsobování se této změně a Přejít na čistou energii**.

Z programu LIFE se poskytují finanční prostředky i na **integrované projekty**; ty podporují provádění právních předpisů a politik EU v oblasti životního prostředí a klimatu na regionální, multiregionální, celostátní i nadnárodní úrovni, a pomáhají členským státům dodržovat klíčové právní předpisy EU v **šesti oblastech** (ochrana přírody, voda, ovzduší, nakládání s odpady, zmírňování změny klimatu a přizpůsobení se klimatické změně).

KVĚTEN 2022

Horizon Europe: Evropská komise oznámila účast 100 měst na misi zaměřené na vznik klimaticky neutrálních a inteligentních měst do roku 2030

Evropská komise zveřejnila v květnu 2022 seznam 100 měst EU, která se zúčastní mise EU zaměřené na vznik **100 klimaticky neutrálních a inteligentních měst do roku 2030 – mise Města**. Vybraných 100 měst zastupuje všech 27 členských států (z **České republiky** je zastoupen **jediný zástupce – Liberec**) a dalších 12 měst se nachází v zemích přidružených k programu Horizon Europe, či v zemích s potenciálem přidružení k tomuto programu.

V městských oblastech žije 75 % občanů EU; v celosvětovém měřítku města spotřebovávají více než 65 % světové energie (více než 70 % emisí CO₂). Je tak velmi důležité, aby v rámci projektu vybraná města fungovala jako experimentální a inovační ekosystémy a pomáhala všem ostatním městům v transformaci, přispívající ke klimatické neutralitě EU do roku 2050.

Mise zaměřená na města získá na **období 2022–2023 360 mil. EUR** z prostředků programu Horizon Europe. Akce v oblasti výzkumu a inovací se zaměří na **čistou mobilitu, energetickou účinnost a ekologické městské plánování** a nabídnou možnost **vytvářet společné iniciativy a posilovat spolupráci v součinnosti s dalšími programy EU**.

Města mohou mimo jiné využívat **individuální poradenství a pomoc poskytovanou prostřednictvím specializované platformy této mise**, provozovanou sítí NetZeroCities, **dodatečné financování i další možnosti financování**, i možnost zapojit se do rozsáhlých inovačních akcí a pilotních projektů. Přináší též příležitosti k navazování kontaktů, výměnu osvědčených postupů mezi městy a podporu zapojení občanů do mise.

Evropská komise vyzve každé ze 100 vybraných měst, aby vypracovalo **klimatickou smlouvu**, která bude zahrnovat **celkový plán pro dosažení klimatické neutrality ve všech relevantních odvětvích** (energetika, budovy, nakládání s odpady a doprava) a související **investiční plány**. Do procesu mají být zapojeni občané, výzkumné organizace a soukromý sektor. Přijaté závazky v klimatických smlouvách městům umožní na naplnění tohoto cíle spolupracovat s orgány EU, vnitrostátními a regionálními orgány, a místními občany.

Vzhledem k **vysokému zájmu o účast na misi** (377 uchazečů ze strany měst) zavádí Evropská komise navíc i podporu pro města, která nebyla vybrána (včetně podpory prostřednictvím platformy této mise a možností financování z pracovního programu mise Města v rámci programu Horizon Europe).

Naplnění cílů projektu oprávněná města využívat status **Inteligentní město**. Města byla vyzvána, aby vyjádřila svůj zájem stát se součástí této mise v listopadu 2021. Výzva byla uzavřena dne 31. ledna 2022. V první fázi byly nezávislémi odborníky vyhodnoceny všechny přihlášky. Ve druhé fázi Evropská komise uplatnila dodatečná kritéria k zajištění zeměpisné vyváženosti a rozmanitosti vybrané skupiny měst (velikost, vliv, inovativní nápady). Vybraných 100 měst se podílí 12 % na celkovém počtu obyvatel EU.

V září 2021 přijetím sdělení o misích EU zahájila Evropská komise misi zaměřenou na vznik **100 klimaticky neutrálních a inteligentních měst do roku 2030**. V létě 2021 byly schváleny jednotlivé prováděcí plány misí. 15. prosince 2021 byl zveřejněn zvláštní pracovní program pro mise v rámci programu Horizon Europe. Mise představují nový nástroj programu Horizon Europe k podpoře priorit Evropské komise.

ČERVENEC 2022

Inovační fond: 1,8 mld. EUR na projekty v oblasti čistých technologií

EU schválila v červenci 2022 více než 1,8 mld. EUR investic do **sedmnácti inovativních projektů velkého rozsahu v oblasti čistých technologií v rámci třetího kola udělování grantů z Inovačního fondu**. Granty z Inovačního fondu budou vyplaceny s cílem pomoci **uvést na trh průlomové technologie v energeticky náročných průmyslových odvětvích**, včetně odvětví vodíku, obnovitelných energií, infrastruktury pro zachycování a ukládání uhlíku a výroby klíčových součástí pro skladování energie a výrobu obnovitelné energie. Vybrané projekty budou realizovány v Bulharsku, Finsku, Francii, Německu, na Islandu, v Nizozemsku, Norsku, Polsku a ve Švédsku.

Vybrané projekty pokrývají širokou škálu odvětví přispívajících k úsilí EU o snižování emisí uhlíku (**výroba, distribuce a používání zeleného vodíku, výroba vodíku z odpadů, větrná energie na moři, výroba fotovoltaických modulů, skladování a recyklace baterií, zachycování a ukládání uhlíku, udržitelná letecká paliva a pokročilá biopaliva**).

Kromě toho bude předběžně vybráno 20 projektů, které jsou slibné, avšak zatím nedostatečně připravené na získání grantu. Na rozvoj těchto projektů poskytne podporu EIB; projekty budou oznámeny ve čtvrtém čtvrtletí roku 2022.

Stručné představení projektů. Týkají se energeticky náročných průmyslových odvětví:

Cement (čtyři projekty): v rámci projektu v Německu bude v jedné cementárně zaveden proces zachycování oxidu uhličitýho druhé generace pomocí technologie „oxyfuel“. Získaný produkt bude dále dodáván jako surovina pro další zpracování na syntetický methanol. V rámci dalšího projektu v Polsku bude vytvořen komplexní řetězec zachycování a ukládání uhlíku, počínaje zachycováním a zkapalňováním CO₂ v cementárně až po jeho ukládání v lokalitách na moři. Třetí projekt bude zachycovat emise CO₂ pocházející z výfukových plynů vznikajících při výrobě vápna a trvale je ukládat v geologických formacích na moři ve Francii. Čtvrtý projekt bude vůbec prvním celoročným projektem zachycování a ukládání uhlíku v Bulharsku. Prostřednictvím pevninské a podmořské potrubní soustavy propojí zařízení na zachycování CO₂ v cementárně s vyčerpaným plynovým polem v Černém moři, kde se bude CO₂ trvale ukládat.

Chemické výrobky (tři projekty): ve Finsku bude probíhat projekt zaměřený na chemickou recyklaci plastů, které budou použity jako vstupní surovina pro rafinerie. V rámci druhého projektu ve Švédsku bude vytvořena historicky první továrna na metanol, který bude získáván přeměnou CO₂, zbytkových toků, obnovitelného vodíku a bioplynu. Další projekt ve Švédsku se zaměří na výrobu nového vlákna z buničiny, které má nahradit polyester při výrobě textilií.

Vodík (tři projekty): jeden projekt v Nizozemsku je zaměřen na výrobu, distribuci a využívání zeleného vodíku prostřednictvím elektrolyzéru poháněného elektřinou vyrobenou větrnými parky na moři. Druhý projekt umožní vyrábět 15 500 t vodíku z obnovitelných zdrojů ročně. Třetí se bude zabývat zpracováním nerecyklovatelných toků tuhých odpadů a jejich přeměnou především na vodík.

Rafinerie (dva projekty): v Norsku bude v rámci jednoho projektu vybudováno a provozováno první zařízení na výrobu biopaliv v komerčním měřítku, které bude přeměňovat lesní odpad na pokročilá biopaliva druhé generace a agrouhlí. V rámci projektu ve Švédsku bude vybudováno rozsáhlé zařízení na výrobu udržitelného syntetického leteckého paliva pomocí CO₂ zachycovaného v zařízení kombinované výroby tepla a elektřiny.

Výroba součástí pro skladování energie nebo výrobu energie z obnovitelných zdrojů (tři projekty): v rámci projektu realizovaného v Polsku vznikne závod na výrobu inovativních elektrochemických bateriových systémů pro krátkodobé skladování elektřiny. Další projekt na severu Francie je zaměřený na výstavbu továrny na výrobu fotovoltaických modulů založených na inovativní heteropřechodové technologii. V rámci třetího projektu bude ve výrobním komplexu ve francouzském Dunkerku vybudována továrna na recyklaci lithium-iontových baterií, v níž se bude vyrábět a rafinovat černá hmota, čímž se získá sekundární zdroj surovin pro výrobu baterií.

Energie z obnovitelných zdrojů: v německé části Severního moře bude realizován projekt s cílem vybudovat a provozovat větrnou elektrárnu na moři, která bude fungovat na principu inovativních řešení turbín a vodíku.

Infrastruktura pro zachycování a ukládání uhlíku: v rámci projektu na Islandu bude vybudován snadno rozšiřitelný terminál pro ukládání mineralizovaného CO₂ na pevnině. Jeho celková skladovací kapacita se odhaduje na 880 milionů tun CO₂.

Detailní informace o podpořených projektech jsou k dispozici zde: https://ec.europa.eu/clima/system/files/2022-07/LSC2_List_of_pre-selected_projects_4.pdf.

ŘÍJEN 2022

Nový evropský Bauhaus v rámci kohezní politiky

V rámci Evropské městské iniciativy byla v říjnu 2022 vyhlášena **výzva k předkládání návrhů v celkové hodnotě 50 mil. EUR** s hlavním cílem podpořit **inovace a udržitelný rozvoj měst**. Je ukázkou převedení základních hodnot Nového evropského Bauhausu (estetika, udržitelnost a inkluze) do praxe. Bude se moci realizovat **druhá vlna demonstračních projektů** Nového evropského Bauhausu. Prvních šest projektů bylo financováno v rámci programu Horizon Europe. **Evropská městská iniciativa je součástí ERDF.**

Výzva je zacílena na projekty, podněcující **transformaci ve městech** s potenciálem **vytvářet investice a inspirovat další projekty v rámci kohezní politiky**, při dodržování principů Nového evropského Bauhausu. Projekty se musí týkat jednoho z těchto **čtyř témat**:

- výstavba a renovace v duchu oběhového hospodářství a uhlíkové neutrality;
- zachování a transformace kulturního dědictví;
- přizpůsobení a transformace budov na cenově dostupné bydlení;
- regenerace městských prostor.

80 % nákladů na vybrané projekty bude financováno z ERDF. Každý projekt může obdržet až 5 mil. EUR. Část bude určena na **přenos inovativních řešení do jiných měst v EU** k zajištění co největšího dopadu (týká se **zvláště měst a regionů s největší potřebou podpory ekologické transformace**). V dlouhodobějším horizontu by měla **místní samospráva příslušných měst navázat partnerství se třemi dalšími městy** se zájmem napodobit celý projekt nebo jeho část. **Návrhy lze předkládat do poloviny ledna 2023.**

Nový evropský Bauhaus byl zahájen předsedkyní Evropské komise **Ursulou von der Leyen** v září 2021; iniciativa dodává Zelené dohodě pro EU kulturní rozměr a urychluje ekologickou transformaci cestou změn, kombinujících hodnoty estetiky, udržitelnosti a začleňování.

Evropská městská iniciativa je nový nástroj, podporující městský rozměr kohezní politiky; pro období 2021–2027 disponuje rozpočtem z ERDF ve výši 450 mil. EUR. **Nejméně 8 % prostředků z ERDF v každém členské zemi EU musí být investováno do priorit a projektů vybraných samotnými městy a na základě jejich vlastních strategií udržitelného rozvoje.** Kromě inovací podporuje Evropská městská iniciativa také **kapacity městských oblastí** v celé EU; poskytuje vědecké podklady pro tvorbu politických opatření a sdílení znalostí o udržitelném rozvoji měst, též prostřednictvím Městské agendy pro EU. Evropská městská iniciativa je **řízena Evropskou komisí a francouzským regionem Hauts-de-France**. Vychází z Městských inovativních opatření v programovacím období 2014–2020; zaměřuje se více na inovace, udržitelnost a replikovatelnost v jiných městech.

LISTOPAD 2022

Evropská komise investuje 3 mld. EUR z Inovačního fondu do inovativních projektů v oblasti čistých technologií s cílem realizovat plán REPowerEU a urychlit energetickou nezávislost EU na ruských fosilních palivech

Evropská komise vyhlásila v listopadu 2022 třetí výzvu k předkládání rozsáhlých projektů v rámci Inovačního fondu EU. Disponibilní částka se díky vyšším příjmům z dražeb povolenek v rámci systému EU pro obchodování s emisemi (EU ETS) zdvojnásobila na 3 mld. EUR. Díky **zvláštnímu zaměření na priority plánu REPowerEU** poskytne i dodatečnou podporu pro ukončení závislosti EU na ruských fosilních palivech.

V rámci výzvy budou financovány projekty týkající se těchto **témat**:

- **dekarbonizace obecně (1 mld. EUR; inovativní projekty v oblasti energie z obnovitelných zdrojů, energeticky náročných průmyslových odvětví, ukládání energie nebo zachycování, využívání a ukládání uhlíku, produkty nahrazující výrobky s vysokými emisemi uhlíku, zejména nízkouhlíková paliva pro dopravu, včetně námořní a letecké);**

- **inovativní elektrifikace v průmyslu a vodík (1 mld. EUR; inovativní projekty v oblasti metod elektrifikace, jež mohou nahradit využívání fosilních paliv v průmyslu, výroba vodíku z obnovitelných zdrojů nebo využívání vodíku v průmyslu);**

- **výroba v oblasti čistých technologií (0,7 mld. EUR; inovativní projekty v oblasti výroby komponentů i konečných zařízení pro elektrolyzéry a palivové články, energii z obnovitelných zdrojů, skladování energie a tepelná čerpadla);**

- **středně velké pilotní projekty (0,3 mld. EUR; vysoce inovativní projekty v oblasti přelomových nebo průlomových technologií pro zásadní dekarbonizaci ve všech způsobilých odvětvích fondu; měly by ověřit inovace v provozním prostředí, neočekává se však dosažení fáze rozsáhlé demonstrace nebo komerční výroby).**

Projekty budou posuzovat nezávislí hodnotitelé podle míry inovativnosti, potenciálu zabránit emisím skleníkových plynů, operační, finanční a technické vyspělosti, potenciálu pro rozšíření a efektivitu nákladů. Výzva je otevřena pro projekty v členských státech EU, na Islandu a v Norsku, do 16. března 2023.

V případě slibných projektů, které zatím nejsou dostatečně připravené na získání grantu, může EIB poskytnout pomoc při jejich rozvoji.

Předkladatelé mohou projekty přihlásit na portálu EU pro financování a nabídková řízení, kde naleznou informace o celém postupu. O **výsledcích hodnocení** budou informováni **ve druhém čtvrtletí roku 2023. Udělení grantů a podepsání projektů se uskuteční ve čtvrtém čtvrtletí roku 2023.**

Program LIFE: 380 mil. EUR pro 168 nových ekologických projektů v celé EU

Evropská komise schválila v listopadu 2022 financování přesahující **380 mil. EUR pro 168 nových projektů** po celé EU v rámci environmentálního a klimatického programu LIFE. Projekty podpořené programem LIFE naplňují cíle Zelené dohody pro EU v oblastech biologické rozmanitosti, obnovy přírody, oběhového hospodářství a přechodu na čistou energii.

Objem prostředků se meziročně zvýšil o **27 %**; předpokládá se, že zmobilizují celkové investice ve výši více než 562 mil. EUR. Projekty z téměř všech zemí EU budou finanční prostředky čerpat v rámci **čtyř tematických okruhů** (podprogramů): **příroda a biologická rozmanitost; oběhové hospodářství a kvalita života; zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně; a přechod na čistou energii.**

Projekty v oblasti biologické rozmanitosti, oběhového hospodářství, zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně a v oblasti čisté energie.

Projekt na ochranu přírody zlepší celoplošné **řízení biologické rozmanitosti** ve městech Tartu (Estonsko), Aarhus (Dánsko) a Riga (Lotyšsko), kde znovu propojí ekosystémy a posílí jejich zdraví. Plánována je obnova přírodních stanovišť a zapojení místních obyvatel do ochrany a obnovy.

Španělský projekt se zasazuje o **oběhovější hospodářství** a podpoří používání hybridních a plně **elektrických traktorů** na vinicích, v sadech a též elektrifikaci pomocných strojů (snížení spotřeby paliva o 45 % a používání mazacích olejů o 30 %).

Cílem projektu v Itálii je vytvořit **nový oběhový obchodní model** založený na sběru, třídění a recyklaci použité venkovní obuvi za účelem získání **druhotných surovin** pro výrobu nových vysoce kvalitních bot.

Na Kypru a v Řecku bude realizován projekt zaměřený na **přizpůsobení se změně klimatu** v odvětví zemědělství (vývoj, demonstrace a propagace inovativní techniky ke snížení rizik spojených s dezertifikací, neudržitelnými zemědělskými postupy a přírodními požáry).

Projekt v Lotyšsku a Finsku se zaměří na **zmírnění změny klimatu** na rašeliništích (demonstrace inovativních nástrojů pro monitoring emisí skleníkových plynů a obnovu rašelinišť, včetně dálkového průzkumu a modelování).

Přechodem na čistou energii se zabývá sedm projektů, v jejichž rámci bude zřízeno 16 nových jednotných kontaktních míst (usnadnění **energetické renovace pro tisíce vlastníků domů** v pěti zemích EU). Tři projekty pomohou **domácnostem snížit účty za energie** prostřednictvím energetických renovací ve zranitelných oblastech a individualizovaných plánů renovací v jižní a východní Evropě. Šest projektů **podpoří energetická společenství** na místní a regionální úrovni v investování do energetické transformace. Uskutečňovány budou také projekty v oblasti energetické účinnosti a výroby energie z obnovitelných zdrojů, včetně komunálního vytápění a chlazení po celé Evropě.

Příroda a biologická rozmanitost:

- **27 projektů zaměřených na přírodu a biologickou rozmanitost:** ochrana biologické rozmanitosti EU a podpora provádění Směrnice o ptácích a Směrnice o ochraně přírodních stanovišť, Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti do roku 2030 a navrženého právního rámce pro obnovu přírody. Celkový rozpočet uvedených projektů: téměř **195 mil. EUR** (EU kryje přibližně **127 mil. EUR**);

- **38 projektů v oblasti životního prostředí a účinného využívání zdrojů:** obnova životního prostředí a vývoj technologií na podporu Akčního plánu pro oběhové hospodářství. Celkový rozpočet uvedených projektů: **144 mil. EUR** (EU kryje **86 mil. EUR**);

- **7 projektů v oblasti správy záležitostí týkajících se životního prostředí:** zvýšení povědomí o problémech (úbytek biologické rozmanitosti a znečištění ovzduší); orgány veřejné správy získají nástroje na podporu, sledování a prosazování souladu s evropskou environmentální legislativou. Celkový rozpočet uvedených projektů: více než **10 mil. EUR** (EU kryje více než **6 mil. EUR**).

Opatření v oblasti klimatu:

- celkem **30 projektů podporovaných programem LIFE**, v hodnotě asi **114 mil. EUR**; přispějí k provádění evropského právního rámce pro klima a Strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu; podpora přechodu na klimaticky neutrální, energeticky účinné a odolné hospodářství založené na obnovitelných zdrojích energie;

- **11 projektů na zmírňování změny klimatu:** snížení emisí skleníkových plynů prostřednictvím udržitelného hospodaření s půdou, lesy a mořem, inovativních řešení v oblasti čisté energie, nahrazování a opětovné používání fluorovaných skleníkových plynů. Celkový rozpočet uvedených projektů: **50 mil. EUR** (EU kryje přibližně **30 mil. EUR**);

- **13 projektů na přizpůsobení se změně klimatu:** adaptace měst a regionů na změnu klimatu; podpora adaptačních řešení v zemědělství, lesnictví a vodohospodářství; posílení odolnosti infrastruktury a budov; podpora schůdných, přírodě blízkých řešení ve městech a krajině. Celkový rozpočet uvedených projektů: přibližně **52 mil. EUR** (EU kryje více než **30 mil. EUR**);

- **6 projektů na správu a informace v oblasti klimatu:** zlepšení klimatické správy a informování veřejnosti a zainteresovaných subjektů o změně klimatu. Celkový rozpočet uvedených projektů: přibližně **12 mil. EUR** (EU kryje více než **7 mil. EUR**).

Čistá energie

- **67 projektů** na zlepšení tržních a regulačních podmínek v EU pro přechod na čistou energii (podpora a zavádění energeticky účinných řešení; řešení v oblasti výroby energie z obnovitelných zdrojů v malém měřítku). Celkový rozpočet uvedených projektů: více než **100 mil. EUR** (EU kryje asi **96 mil. EUR**). Projekty podporují politiky v oblasti obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti stanovené v plánu REPowerEU, balíčku Fit-for-55 i zastřešující cíle energetické unie.

Program LIFE je finančním nástrojem EU pro **životní prostředí a opatření v oblasti klimatu**. Ekologické záměry naplňuje od roku 1992 a do současnosti spolufinancoval přes **5.500 projektů**. Do programu jsou zapojeny země EU a přidružené země (i v případě nově schválených projektů). Pro období 2021 - 2027 se zvýšilo financování programu LIFE o téměř **60 %** (oproti předchozímu období) na **5,4 mld. EUR**; **nově** byl zahrnut **podprogram pro přechod na čistou energii**.

Nově schválené projekty programu LIFE pro Českou republiku:

- Přizpůsobování se změně klimatu:

Podpora zadržování vody v půdě za účelem snížení dopadů změny klimatu (LIFE WILL). Cílem je zlepšit odolnost lidí a krajiny vůči dopadům změny klimatu (eroze, záplavy a sucha) zvýšením schopnosti půdy zadržovat vodu. Tým bude demonstrovat inovativní participativní metodiku adaptace založené na ekosystémech zaměřenou na zadržování vody ve **třech pilotních lokalitách v České republice a na Slovensku**. Posílí se sociálně-ekonomický rozvoj venkova a zvýší odolnost krajiny a biologická rozmanitost. **Metoda bude replikována ve 30 dalších lokalitách.** Shrnutí projektu je k dispozici zde.

Podpora stability smrkových lesů (LIFE Adapt Brdy). Tým bude usilovat o **adaptaci lesů v Brdské vrchovině na změnu klimatu**; sníží množství spárkaté zvěře způsobující škody, zajistí přírodě blízké obhospodařování lesů a zvětší plochu přirozené obnovy a podíl menšinových druhů stromů (buk, jedle). **Postupy budou replikovány v dalších lokalitách.** Shrnutí projektu je k dispozici zde.

- Přechod na čistou energii:

Zlepšení schopnosti českého a slovenského stavebnictví plnit cíle v oblasti energetické účinnosti (DoubleDecker). Vnitrostátní analýzy a plány energetické účinnosti v rámci iniciativy BUILD UP Skills musí být aktualizovány tak, aby zahrnovaly současný technologický vývoj a ambicióznější cíle v oblasti klimatu. Cílem je **určit a podpořit opatření ke zvýšení schopnosti České republiky a Slovenska plnit tyto nové požadavky a cíle týkající se stavebnictví**. Sekundárním cílem je **posílení politik EU v rámci iniciativ BUILD UP Skills**. Shrnutí projektu je k dispozici zde.

Podpora renovací domů pro zvýšení jejich energetické účinnosti (One Stop Shop). Cílem je **stimulovat poptávku po renovacích budov a snižování jejich energetické náročnosti prostřednictvím nové komplexní služby: jednotného kontaktního místa**, kterým bude pokryta celá „cesta zákazníka“ od fáze před konzultacemi až po monitorování. Spuštěním interaktivní on-line kalkulačky pro renovace budov by se mělo posílit postavení vlastníků domů a bytů při navrhování renovace. Místní stavební společnosti, architekti, inženýři, finančníci a další aktéři budou navíc motivováni k tomu, aby prokázali pozitivní dopad jednotného kontaktního místa na chování vlastníků domů a bytů a zvýšili poptávku po renovaci budov. Projekt bude rovněž budovat odborné znalosti a poskytovat odbornou přípravu, především pro manuální pracovníky. Shrnutí projektu je k dispozici zde.

Stručné shrnutí všech projektů v rámci EU je k dispozici zde:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_6984.

PROSINEC 2022

Horizon Europe: 13,5 mld. EUR do výzkumu a inovací na období 2023 – 2024

Evropská komise přijala v prosinci 2022 hlavní **pracovní program Horizon Europe na období 2023 -2024** ve výši přibližně **13,5 mld. EUR** na podporu **výzkumných pracovníků a inovátorů** v Evropě při hledání **průlomových řešení environmentálních, energetických, digitálních a geopolitických výzev**.

V rámci širšího programu EU pro výzkum a inovace Horizon Europe s rozpočtem 95,5 mld. EUR přispěje toto financování k dosažení cílů EU v **oblasti klimatu**, ke zvýšení **energetické odolnosti** a k rozvoji **základních digitálních technologií**. Bude se rovněž zabývat cílenými opatřeními na **podporu Ukrajiny**, posílení ekonomické odolnosti a přispěje k udržitelnému oživení po kovidové pandemii. Pomůže dosáhnout silnějšího evropského výzkumného a inovačního ekosystému, též prostřednictvím širší účasti výzkumných pracovníků a inovátorů v celé Evropě, větší mobility a financování výzkumných infrastruktur světové úrovně.

Plnění cílů v oblasti klimatu a digitální transformace

- **5,67 mld. EUR** (více než 42 % rozpočtu pracovního programu): dosažení klíčových cílů v oblasti klimatu, nalezení inovativních řešení ke snížení emisí skleníkových plynů a přizpůsobení se změně klimatu; **1,67 mld. EUR** přispívá k podpoře biologické rozmanitosti;

- více než **4,5 mld. EUR**: podpora digitální transformace EU, též rozvoj základních digitálních technologií a podpora jejich integrace do života;

- rozsáhlá podpora bude poskytnuta **Novému evropskému Bauhausu**, s cílem je ukázat přínosy ekologické transformace v každodenním životě lidí a v jejich životních prostorech.

Podpora bezpečné, zabezpečené a odolné Evropy

- **téměř 970 mil. EUR**: urychlit přechod na čistou energii v souladu s plánem REPowerEU a zvýšit **energetickou nezávislost EU** na nespolehlivých dodavateli a nestálých fosilních palívech;

- rok 2023; **více než 1 mld. EUR** z nástroje NGEU do oživení a odolnosti EU po ekonomických a sociálních škodách způsobených kovidovou pandemií COVID-19; vedle toho podpora výzkumu a inovací částkou **336 mil. EUR** na zlepšení připravenosti na pandemie a reakci na mimořádné situace v oblasti zdraví (v souladu s cíli Evropského úřadu pro připravenost a reakci na mimořádné situace v oblasti zdraví - HERA).

- podpora kritických infrastruktur proti **fyzickým a kybernetickým hrozbám** s cílem posílit odolnost EU.

Cílená podpora Ukrajiny

- nad rámec zvláštních opatření ve výši 70 mil. EUR, zahájených již v roce 2022; nová opatření: **posílení přístupu ukrajinských výzkumných pracovníků k evropským výzkumným infrastrukturám**, pokračující podpora zdravotnických vědeckých pracovníků z Ukrajiny a podpora klimaticky neutrální obnovy několika ukrajinských měst prostřednictvím mise EU pro klimaticky neutrální a inteligentní města.

Globální výzvy vyžadují globální řešení

- opatření na podporu a posílení **mezinárodních iniciativ** v oblasti energie z obnovitelných zdrojů, potravinových systémů, globálního zdraví, pozorování životního prostředí apod.; vychází z „**africké iniciativy**“ a zavádí novou „**středomořskou iniciativu**“ (reaguje na nový program výzkumu a inovací vypracovaný s Uníí pro Středomoří);

- **spolupráce s Čínou**: řešení globálních výzev prostřednictvím dvou stěžejních výzkumných iniciativ v oblasti potravin, zemědělství a biotechnologie, a změny klimatu a biologické rozmanitosti;

- potřeba chránit **zájmy EU ve strategických oblastech**, zejména podpora otevřené strategické autonomie EU a jejího postavení v oblasti technologií a konkurenceschopnost.

Mise EU

- rok 2023: pět misí EU - **více než 600 mil. EUR** - podpora výzkumu a inovací, u nichž se očekává, lepší připravenost místních a regionálních orgánů čelit rizikům souvisejícím s klimatem, obnova nejméně 25 tis. km volně tekoucích řek, klimatické smlouvy se 100 městy, zavedení programů monitorování půdy či optimalizace minimálně invazivních zákroků při diagnostice rakoviny. Evropská komise očekává, že mise získají příspěvky z jiných zdrojů financování, aby na konci roku 2023 dosáhly celkové úrovně investic, která přesahuje investice z programu Horizon Europe.

První výzvy k předkládání návrhů byly na portálu EU pro financování a nabídková řízení otevřeny **7. prosince 2022**. Informační dny programu Horizon Europe zaměřené na potenciální žadatele se konají **od 6. prosince 2022 do 16. února 2023**.

1. prosince 2022 Evropská komise zahájila největší veřejnou konzultaci o minulosti, současnosti a budoucnosti programu EU pro výzkum a inovace Horizon Europe na období 2014–2027. Konzultace bude probíhat **12 týdnů** a přispěje k závěrečnému hodnocení programu Horizon 2020, průběžnému hodnocení programu Horizon Europe a **položení základů pro přípravu strategického plánu Horizon Europe na období 2025 - 2027**.

Plné znění pracovního programu Horizon Europe 2023 - 2024 je k dispozici na: Pracovní program Horizon 2020 na období 2023–2024.

4. Evropský klimatický zákon a odpočet úkolů Zelené dohody pro EU

ZÁŘÍ 2022

Provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí: výzva k lepšímu uplatňování pravidel EU v oblasti životního prostředí za účelem ochrany lidského zdraví a životního prostředí

Evropská komise v září 2022 zveřejnila třetí přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí. Ten je klíčovým nástrojem pro podávání zpráv, podporuje prosazování právních předpisů v oblasti životního prostředí a zvyšuje povědomí o významu provádění pravidel v této oblasti. Má překlenout rozdíly mezi tím, co se rozhoduje na úrovni EU, a tím, co se provádí v praxi.

Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí vyvozuje závěry a definuje společné trendy na úrovni EU na základě 27 zpráv o jednotlivých zemích, které ukazují aktuální stav provádění právních předpisů EU v oblasti životního prostředí.

Aktuální stav v hlavních oblastech politiky životního prostředí.

- **biologická rozmanitost** v EU nadále klesá; mezi stanoviště, jejichž stav byl ohodnocen jako nejhorší v celé EU, patří polopřirozené travinné porosty, vrchoviště, rašeliniště a močály; pod obrovským tlakem jsou lesy a většina členských států musí urychlit úsilí o dokončení svých sítí Natura 2000 a definovat cíle ochrany a opatření k dosažení příznivého stavu chráněných stanovišť a druhů z hlediska ochrany;

- **voda**: pokrok směrem k dosažení dobrého stavu vodních útvarů je pomalý a některé členské státy zaostávají s přijetím klíčových nástrojů k řešení tohoto problému, zejména plánů povodí; členské státy jsou povinny včas přijmout plány pro zvládání povodňových rizik k lepšímu zvládání rizik povodní ve svých zemích; obavy vzbuzují v několika zemích prováděcí pravidla pro pitnou vodu; provádění pravidel EU týkajících se dusičnanů a čištění městských odpadních vod bylo kvůli nedostatečnému plánování a infrastruktuře pomalé, navzdory dostupnosti finančních prostředků EU (v 19 členských státech, které podléhají donucovacím opatřením ze strany Evropské komise, nejsou před vypuštěním do životního prostředí řádně čištěny **odpadní vody**);

- **oběhové hospodářství**: ačkoli většina členských států má zavedeny vnitrostátní strategie a akční plány pro oběhové hospodářství, existují značné rozdíly mezi mírou produktivity zdrojů v členských státech a mírou využívání oběhových materiálů. Míra produktivity měří, jak efektivně hospodářství využívá zdroje ve výrobě, zatímco míra

využití oběhových materiálů měří podíl materiálu získaného a vráceného zpět do hospodářství. Ke zlepšení potenciálu recyklovatelnosti plastů, stavebních materiálů a textilií je třeba přijmout další opatření. Významným problémem ve všech členských státech je i nadále předcházení vzniku odpadů a v některých zemích je stále třeba řešit skládky, které nesplňují normy (proti 12 členským státům je v současné době vedeno řízení o nesplnění povinnosti v oblasti skládkování); v 17 z 27 členských států je třeba přijmout opatření ke zvýšení míry využití oběhových materiálů a 20 jich dosud nepřijalo vnitrostátní a/nebo regionální plány pro nakládání s odpady a programy předcházení vzniku odpadů;

- **znečištění ovzduší** představuje pro EU stále velký zdravotní problém; členské státy musí systematicky a důsledně plnit požadavky na monitorování kvality ovzduší k lepšímu prosazování opatření pro zajištění čistého ovzduší na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU. Dosažení souladu vyžaduje přísná opatření, zejména přechod k udržitelné mobilitě poháněné obnovitelnými zdroji energie a zavedení nízkoemisních zemědělských technik, i pro chov hospodářských zvířat a hospodaření s hnojem a hnojiv; Evropská komise v současné době vede řízení o nesplnění povinnosti proti 18 členským státům; ve všech členských státech je třeba vyvinout větší úsilí s cílem zvrátit nebo udržet sestupný trend emisí látek znečišťujících ovzduší a snížit nepříznivé dopady znečištění ovzduší na zdraví a hospodářství;

- **klima**: celkově existuje dobrá úroveň provádění právních předpisů v oblasti klimatu v celé EU; nyní je důležité schválit a provést balíček opatření ke splnění **cíle –55 % stanoveného v právním rámci pro klima do roku 2030**. Úsilí o přizpůsobení se změně klimatu v každém členském státě a na úrovni EU je třeba zintenzívnit. Vhodná opatření k prevenci a/nebo minimalizaci škod způsobených změnou klimatu mají významné ekonomické, environmentální a sociální přínosy.

Faktory napomáhající provádění. Mnoho členských států musí zajistit, aby bylo k dispozici více finančních prostředků na pokrytí **investičních potřeb** napříč cíli a prioritami v oblasti životního prostředí. Přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí **poprvé porovnává pro každý členský stát dostupné finanční prostředky na provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí s investičními potřebami. Investiční potřeby v EU ke splnění cílů v oblasti životního prostředí činí 110 mld. EUR ročně.** Téměř dvě třetiny investiční mezery v oblasti životního prostředí se týkají řešení obecného znečištění a ochrany a správy vodních útvarů.

Pro zajištění souladu a provádění právních předpisů EU má zásadní význam **přizpůsobení a posílení správní kapacity členských států**, přičemž zajištění účinného přístupu ke spravedlnosti na vnitrostátní úrovni je klíčové pro provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí. Jde o pilíře **správy záležitostí týkajících se životního prostředí**; ve většině členských států lze stále zlepšovat přístup veřejnosti k soudům za účelem napadení rozhodnutí, aktů nebo opomenutí, zejména v oblastech plánování týkajících se vody, přírody a/nebo kvality ovzduší. Většina členských států musí také lépe informovat veřejnost o jejich právech na přístup k právní ochraně.

Kontext. První balíček opatření v rámci přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí byl přijat v únoru 2017. Tento přezkum funguje souběžně s politikou Evropské komise v oblasti zlepšování právní úpravy zaměřující se na lepší provádění stávajících právních předpisů a politik. Od jeho přijetí uspořádalo mnoho členských států vnitrostátní dialogy o přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí zaměřené na prioritní témata uvedená v jejich zprávách. V mnoha případech byly zapojeny regionální a místní orgány a hlavní zúčastněné subjekty. V případech, kdy dojednané předpisy nejsou řádně prováděny, může Evropská komise podniknout právní kroky.

Evropská komise podporuje členské státy v oblasti životního prostředí prostřednictvím **technické a finanční podpory**; ta zahrnuje:

- **nástroj TAIEX-EIR PEER 2 PEER** (usnadňuje učení mezi orgány působícími v oblasti životního prostředí a výměnu informací mezi členskými státy o problémech při provádění; poskytuje individualizovanou podporu vnitrostátním orgánům provádějícím politiku a právní předpisy v oblasti životního prostředí; Evropská komise jeho prostřednictvím poskytuje finanční podporu pro mise odborníků, studijní návštěvy a semináře);

- **Financování v oblasti životního prostředí** (příručka podávající přehled dostupných fondů a možností financování ze strany EU);

- **Nástroj pro technickou podporu** (poskytuje technickou podporu při navrhování a provádění reforem v členských státech, založenou na poptávce a poskytovanou v celé řadě oblastí politiky, včetně pomoci při provádění právních předpisů EU v oblasti životního prostředí);

- Odbornou skupinu pro přezkum provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí (skládá se z členských států a zúčastněných stran; schází se dvakrát ročně k projednání pokroku v oblasti přezkumu provádění právních předpisů v oblasti životního prostředí a ekologizace Evropského semestru).

5. Taxonomie EU a strategie udržitelného financování

LEDEN 2022

Taxonomie EU: zahájení konzultací o doplňkovém aktu v přenesené působnosti k tématu jádra a plynu

Evropská komise zahájila **konzultace** se skupinou odborníků z členských států pro udržitelné financování a platformou pro udržitelné financování o návrhu znění **doplňkového aktu v přenesené pravomoci v oblasti taxonomie**, který se vztahuje na některé činnosti v oblasti **jaderné energie a plynárenství**.

Taxonomie EU mobilizuje soukromé investice a směřuje je do činností, které jsou potřebné k dosažení klimatické neutrality do roku 2050. Stávající skladba zdrojů energie v EU se stále v jednotlivých členských státech značně liší. Některé části EU stále vykazují silnou závislost na uhlí s vysokými emisemi uhlíku. Taxonomie stanoví činnosti v oblasti energetiky, které členským státům umožňují přejít z těchto různých pozic na klimatickou neutralitu.

S přihlédnutím k vědeckému poradenství a současnému technologickému pokroku, jakož i k různým problémům spojeným s transformací v jednotlivých členských státech se **Evropská komise domnívá, že zemní plyn a jaderná energie plní určitou úlohu jako prostředek k usnadnění přechodu k budoucnosti založené převážně na obnovitelných zdrojích**. V rámci taxonomie by to znamenalo klasifikovat tyto zdroje energie podle jasných a přísných kritérií (například plyn musí do roku 2035 pocházet z obnovitelných zdrojů nebo produkovat nízké emise), zejména proto, že přispívají k přechodu na klimatickou neutralitu.

Kromě toho Evropská komise v zájmu zajištění transparentnosti změní akt v přenesené pravomoci týkající zveřejňování informací v oblasti taxonomie tak, **aby investoři mohli určit, zda činnosti zahrnují činnosti v oblasti zemního plynu nebo jaderné energie a v jakém rozsahu**, a podle toho se informovaně rozhodnout. Činnosti, na něž se vztahuje tento doplňkový akt v přenesené pravomoci, by **urychlily postupné vyřazování škodlivějších zdrojů**, jako je uhlí, a usnadnily posun směrem k nízkouhlíkové ekologičtější skladbě zdrojů energie.

Pokud jde o ostatní činnosti podle nařízení o taxonomii, kritéria pro činnosti v oblasti zemního plynu a jaderné energie budou aktualizována v závislosti na vývoji technologií.

Evropská komise na základě odborné analýzy **v lednu 2022 formálně přijala doplňkový akt v přenesené pravomoci**, který byl poté zaslán spolu-normotvůrcům (Evropskému parlamentu a Radě EU) k přezkumu. Podobně jako v případě prvního aktu v přenesené pravomoci v oblasti klimatu měly Evropský parlament a Rada EU (které na Evropskou komisi přenesly pravomoc přijmout tento akt v přenesené pravomoci) **čtyři měsíce** na to, aby dokument přezkoumaly, a pokud to považují za nezbytné, aby proti němu vznesly námitky. V souladu s nařízením o taxonomii mohly oba orgány požádat o další dva měsíce na přezkum. Rada EU měla právo vznést proti aktu v přenesené pravomoci námitky obrácenou posílenou kvalifikovanou většinou (což znamená, že alespoň 72 % členských států (tj. nejméně 20 členských států) zastupujících alespoň 65 % obyvatelstva EU) musí vznést námitku proti aktu v přenesené pravomoci) a Evropský parlament většinou (tedy nejméně 353 poslanců) v plénu. Po uplynutí kontrolního období a za předpokladu, že žádný ze spolu-normotvůrců nevznese námitku, vstoupil (doplňkový) akt v přenesené pravomoci v červenci 2022 v platnost a používá se.

Témata spojená s udržitelnými financemi a jejich aktualizace probíhá na portále: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/banking-and-finance/sustainable-finance_en.

Taxonomie: doplňkový akt v přenesené pravomoci pro oblast klimatu k činnostem týkajícím se jaderné energie a plynárenství

Cílem taxonomie EU je předcházet praxi greenwashingu a pomoci investorům identifikovat hospodářské činnosti v souladu s cíli v oblasti životního prostředí a klimatu. Přechod na energii z obnovitelných zdrojů má zásadní význam pro dosažení klimatické neutrality; současně je však nutné disponovat stabilními zdroji, byl přechod k nulovým čistým emisím skleníkových plynů reálně uskutečnitelný.

Nařízení o taxonomii rozlišuje tři druhy činností: nízkouhlíkové (článek 10, odstavec 1), přechodné (článek 10, odstavec 2) a podpůrné činnosti (článek 16).

V tomto **doplňkovém aktu** v přenesené pravomoci pro oblast klimatu Evropská komise zahrnuje **některé činnosti v oblasti jaderné energie a plynárenství do druhé kategorie činností**. Jde o činnosti, **kteřé zatím nelze nahradit technologicky a ekonomicky proveditelnými nízkouhlíkovými alternativami**, ale které **příspěvají ke zmírňování změny klimatu** a které mají potenciál být významnými hráči při přechodu na klimaticky neutrální hospodářství v souladu s cíli a závazky EU v oblasti klimatu a za přísných podmínek, **aniž by vytěsňovaly investice do obnovitelných zdrojů**.

Doplňkový akt dále stanoví **zvláštní požadavky na zveřejňování informací souvisejících s činnostmi v oblasti plynárenství a jaderné energie obsaženými v aktu**, a to změnou zavádějící požadavky na velké kótované nefinanční i finanční společnosti pro zveřejňování podílu svých činností souvisejících se zemním plynem a jadernou energií (článek 8); to by mělo investorům pomoci rozlišovat mezi různými činnostmi, do nichž investují.

Finanční i nefinanční společnosti mají zveřejnit určité skutečnosti, ze kterých by vyplynulo, do jaké míry jsou činnosti v oblasti plynárenství a jaderné energie v souladu s technickými screeningovými kritérii uvedeny v čitateli a jmenovateli klíčových ukazatelů výkonnosti těchto podniků. To má investorům pomoci rozlišovat mezi různými činnostmi, do kterých investují. Díky by investoři, kteří nejsou ochotni investovat do činností v oblasti jaderné energie a zemního plynu za podmínek stanovených v tomto aktu v přenesené pravomoci, byli schopni identifikovat činnosti a finanční produkty, které nemají žádnou expozici vůči hospodářským činnostem v odvětví jaderné energie a zemního plynu, a investovat do nich. Nadto k zajištění transparentnosti pro investory do finančních produktů v případě expozice vůči činnostem v oblasti fosilního plynu a jaderné energie prozkoumá Evropská komise další změnu rámce pro zveřejňování informací týkajícího se těchto finančních produktů (v úvahu vzata plná transparentnost po celou dobu životnosti těchto finančních produktů). K zajištění toho, že koncoví investoři tyto informace jasně identifikují, zváží Evropská komise změnu požadavků na finanční a pojišťovací poradenství poskytované distributory.

Ambice technických screeningových kritérií; přínos zahrnutých činností pro životní prostředí, (v porovnání s výrobou energie z uhlí). V případě činností souvisejících se **zemním plynem** by zařízení mělo plně přejít na obnovitelné nebo nízkouhlíkové plyny do 31. prosince 2035; to může pomoci urychlit přechod od zdrojů energie s vysokými emisemi (uhlí) k obnovitelným nebo nízkouhlíkovým plynům.

Jaderná energie je pojímána jako nízkouhlíková na základě odborného poradenství poskytnutého Evropské komisi (například Zprávy technické expertní skupiny z roku 2020 nebo Zprávy Společného výzkumného střediska (JRC) z roku 2021). V souladu s tím dospěla Evropská komise k závěru, že **jaderná energie může za přísných bezpečnostních a environmentálních podmínek** (včetně podmínek pro ukládání odpadu), které zajišťují dodržování zásady významně nepoškozovat (DNSH), při přechodu na klimatickou neutralitu v souladu se Zelenou dohodou pro EU **hrát svoji úlohu**.

Označení činností v oblasti jaderné energie označeny v souladu s cíli EU v oblasti klimatu a životního prostředí. Technická expertní skupina pro udržitelné financování, která radí Evropské komisi v otázkách taxonomie, označila jadernou energii jako nízkouhlíkový zdroj energie. To je v souladu s postoji mezinárodních organizací (Mezivládní panel pro změnu klimatu (IPCC), OECD nebo Evropská hospodářská komise OSN), které považují emise CO₂ z jaderných elektráren během jejich životního cyklu za srovnatelné s emisemi z obnovitelných zdrojů energie (stejně nízké, či dokonce nižší).

Odborný posudek byl méně přesvědčivý ohledně **ostatních dopadů jaderné energie na životní prostředí** a její slučitelnosti se zásadou DNSH. Proto Evropská komise zavedla zvláštní postup pro oblast jaderné energie, jehož součástí bylo technické posouzení JRC; bylo dosaženo závěru, že dodržování bezpečnostních norem a požadavků pro nakládání s odpady podle regulačního rámce v členských státech EU zajišťuje vysokou úroveň ochrany životního prostředí a osob. Pokud jde o činnosti v oblasti **jaderné energie**, které mají být zahrnuty do **taxonomie**, screeningová kritéria stanoví požadavky nad rámec stávajícího regulačního rámce (například data skončení platnosti pro urychlení přechodu na pokročilé technologie a konkrétní data, do kdy mají být uvedena do provozu úložiště).

Jaderný odpad. Nařízení o taxonomii vyžaduje, aby **dlouhodobé ukládání odpadu nezpůsobovalo významné ani dlouhodobé škody na životním prostředí**. Regulační rámec EU stanoví právní požadavek, aby vnitrostátní politiky omezily vznik radioaktivního odpadu na minimum. Technická screeningová kritéria pro jadernou energii jdou nad rámec požadavku pouhého dodržování právních předpisů o nakládání s radioaktivním odpadem a jeho ukládání. Zejména úložiště nízkoaktivního odpadu musí být již v provozu a členské státy by měly mít k dispozici podrobný plán, jak uvést do roku 2050 do provozu úložiště vysoce radioaktivního odpadu. Začlenění jaderné energie do taxonomie EU může urychlit vývoj řešení pro dlouhodobé ukládání odpadu jinde v EU. Kromě toho technická screeningová kritéria pro jadernou energii **zakazují vývoz radioaktivního odpadu k uložení ve třetích zemích**.

Důvody označení určitých činností v oblasti plynárenství za významně přispívající k plnění cílů EU v oblasti klimatu a životního prostředí. Balíček Fit-for-55 vychází ze společné analytické základny, jejímž jádrem je modelování energetického systému; ze scénářů vycházejících z tohoto modelování vyplývá, že **zemní plyn má i nadále hrát důležitou úlohu ve spotřebě a výrobě, nejméně do roku 2030** s očekávaným poklesem do roku 2050. Během transformace energetického systému se funkce výroby elektřiny ze zemního plynu změní a bude stále více usnadňovat šíření elektřiny z obnovitelných zdrojů a stabilní dodávky. Taxonomie EU tyto politiky doplňuje a hraje svoji roli při přechodu finančního sektoru k udržitelnějšímu modelu. Doplňkový akt v přenesené pravomoci **uznává zvláštní úlohu činností souvisejících se zemním plynem v přechodném období**. Soubor technických screeningových kritérií zajišťuje splnění všech příslušných požadavků z nařízení o taxonomii. Určením úlohy zemního plynu v procesu transformace akt v přenesené pravomoci rovněž **uznává rozdílné situace v našich členských státech**.

Nařízení o taxonomii stanoví, že **významného přínosu ke zmírňování změny klimatu lze dosáhnout mimo jiné zamezením nebo snížením emisí skleníkových plynů**. Na to obsahově navazuje pasáž k postupnému ukončení produkce emisí skleníkových plynů, zejména emisí z tuhých fosilních paliv (požadavek obsažený v technických screeningových kritériích v doplňkovém aktu v přenesené pravomoci spolu s dalšími požadavky vztahujícími se na přechodné činnosti). Předpokládá se, že zemní plyn bude v roce 2030 představovat 22 % hrubé domácí spotřeby energie a v roce 2050 9 %; veškerý zemní plyn bude muset být v roce 2050 utlumen.

Technická screeningová kritéria zajišťují, že **každá nová plynová elektrárna nebo teplárna** (nebo renovované zařízení kombinované výroby tepla a elektřiny nebo zařízení pro vytápění/chlazení) je buď **pod technologicky neutrální emisní prahovou hodnotou 100 g CO₂/kWh** během životního cyklu (využívá technologie zachytávání a ukládání uhlíku) nebo **splňuje řadu přísných podmínek a získá stavební povolení do roku 2030**. **Využívání plynu by mělo sloužit k nahrazení elektráren využívajících více znečišťujících tuhých a kapalných fosilních paliv (uhlí).** V případě **kombinované výroby tepla a elektřiny a vytápění/chlazení**, musí být **za každé nové plynové zařízení**, které má být postaveno, **vyřazena z provozu uhelná elektrárna se stejnou kapacitou** (pro splnění technických screeningových kritérií). Při výrobě elektřiny nesmí kapacita plynové elektrárny překročit kapacitu uhelné elektrárny o více než 15 %; zařízení musí zajistit rychlý přechod na obnovitelné zdroje s jasným závazkem k úplnému přechodu na obnovitelné zdroje do roku 2035.

Obsah aktu v přenesené pravomoci.

- **zavádí do taxonomie EU další hospodářské činnosti z odvětví energetiky**; týká se zejména určitých činností v oblasti jaderné energie, které mohou za přísných podmínek jaderné bezpečnosti a bezpečnosti životního prostředí (sem patří též ukládání odpadu) hrát určitou úlohu při přechodu EU na klimatickou neutralitu; též zahrnuje některé činnosti v oblasti energie z plynu jako přechodné, pro které platí zvláštní podmínky (tím uznává úlohu, kterou může plyn hrát při podpoře přechodu některých regionů z nejvíce znečišťujících energetických zdrojů (tuhá fosilní paliva, zvláště uhlí) na energii z obnovitelných zdrojů;

- **zavádí zvláštní požadavky na zveřejňování informací pro podniky, které souvisejí s jejich činností v odvětví plynárenství a jaderné energie;** ty by měly dále zkvalitnit informace poskytované investorům a zlepšit transparentnost.

Konkrétně se akt v přenesené pravomoci pro oblast klimatu vztahuje na tyto činnosti:

- **činnosti související s jadernou energií:** (pokročilé technologie s **uzavřeným palivovým cyklem (generace IV)** s cílem stimulovat výzkum a inovace v oblasti budoucích technologií ohledně bezpečnostních norem a minimalizace odpadu (**bez ustanovení o skončení platnosti**); projekty nových jaderných elektráren na výrobu energie, které budou využívat **nejlepší dostupné stávající technologie (generace III+)**, budou uznávány **do roku 2045** (datum schválení stavebního povolení); úpravy a **modernizace stávajících jaderných zařízení** pro účely prodloužení životnosti budou uznávány **do roku 2040** (datum schválení příslušným orgánem);

- **činnosti v oblasti plynárenství:** (výroba elektřiny z fosilních plyných paliv; vysoce účinná kombinovaná výroba tepla/chladu a energie z fosilních plyných paliv; výroba tepla/chladu z fosilních plyných paliv v soustavě účinného dálkového vytápění a chlazení).

Každá činnost související s plynem musí splňovat jednu z těchto prahových hodnot emisí:

- emise během životního cyklu jsou nižší než 100 g CO₂e/kWh; nebo

- do roku 2030 (datum schválení stavebního povolení) a v případě, že nejsou k dispozici obnovitelné zdroje energie v dostatečném rozsahu, jsou přímé emise nižší než 270 g CO₂ e/kWh nebo (v případě výroby elektřiny) nesmí jejich roční přímé emise skleníkových plynů během 20 let překročit průměr 550 kg CO₂ e/kW kapacity zařízení. V tomto případě musí činnost splňovat soubor kumulativních podmínek: například nahrazuje zařízení využívající pevná nebo kapalná fosilní paliva, činnost umožňuje úplný přechod na obnovitelné nebo nízkouhlíkové plyny do roku 2035 a provádí se pravidelné nezávislé ověřování souladu s kritérii.

Po uplynutí kontrolního období pro Evropský parlament a Radu EU se akt v přenesené pravomoci používá **od 1. ledna 2023**. Nařízení o taxonomii stanoví budoucí **přezkumy** technických screeningových kritérií stanovených v aktu, a to **každé tři roky** ode dne jejich použitelnosti.

6. Akční plán EU pro nulové znečištění ovzduší, vody a půdy

PROSINEC 2021

Zelená dohoda pro EU: prosincový balíček

- **Scénáře pro přechod na odolný, zelenější a digitálnější stavební ekosystém: veřejná konzultace**

Evropská komise zveřejnila v prosinci 2021 pracovní dokument **Scénáře pro přechod na odolný, zelenější a digitálnější stavební ekosystém**, zaměřený na projektování, výstavbu, údržbu, renovace, dekonstrukce budov a infrastruktury, a současně také významný podíl výrobních činností i služeb. Dokument vyzývá příslušné aktéry k zapojení se do veřejné konzultace s cílem získat zpětnou vazbu a poskytnout příležitost pro nové vstupy, které pomohou navrhout budoucnost celého stavebního ekosystému.

Plné znění dokumentu je k dispozici na: <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/47996>.

Zainteresované strany jsou vyzvány zapojit se do on-line veřejné konzultace a prezentovat návrhy konkrétních akcí, závazků a investic, a posouzení rozsahu, nákladů, dlouhodobých přínosů a výzev, které aktéři považují pro transformaci ekosystému za významné. Konzultace má identifikovat akce a sdílet úsilí na průmyslové, místní, národní a evropské úrovni do roku 2030 k dosažení dvojí transformace a posílení odolnosti stavebního ekosystému.

Portál veřejné konzultace byl otevřen do konce února 2022 na: https://ec.europa.eu/growth/consultations/scenarios-transition-pathway-resilient-greener-and-more-digital-construction-ecosystem_en.

- Návrhy Evropské komise na odstraňování uhlíku, jeho recyklaci a udržitelné ukládání

Evropská komise přijala v prosinci 2021 sdělení **Udržitelné koloběhy (cykly) uhlíku**, stanovící, jak **zvyšovat míru pohlcování uhlíku z atmosféry a výrazně snížit závislost EU na fosilním uhlíku, rozšířit uhlíkové zemědělství s cílem ukládat více uhlíku v přírodě a podporovat průmyslová řešení pro udržitelné a ověřitelné pohlcování uhlíku a jeho recyklaci**, s cílem přispět ke klimatické neutralitě EU do roku 2050.

Sdělení stanovuje **krátkodobá až střednědobá opatření na podporu uhlíkového zemědělství a rozšíření tohoto ekologického obchodního modelu**, s cílem lépe odměňovat subjekty hospodařící s půdou za ukládání uhlíku a ochranu biologické rozmanitosti. Do roku 2030 by iniciativy v oblasti uhlíkového zemědělství měly k objemu přirozeného propadu uhlíku v EU přispět 42 mil. tun pohlceného CO₂. Mezi opatření k dosažení tohoto cíle patří:

- podpora postupů uhlíkového zemědělství v rámci Společné zemědělské politiky a dalších programů EU (program LIFE nebo výzkumná mise programu Horizon Europa **Dohoda o půdě pro Evropu**) i prostřednictvím vnitrostátního veřejného a soukromého financování;
- standardizace metodik monitorování, vykazování a ověřování potřebných k vytvoření jasného a spolehlivého certifikačního rámce pro uhlíkové zemědělství, umožňujícího rozvoj dobrovolných trhů s uhlíkem;
- poskytování lepších znalostí, správa údajů a individualizované poradenské služby subjektům hospodařícím s půdou, a to jak na půdě, tak v rámci modrého uhlíkového ekosystému.

Cílem je též rozvíjet iniciativy v oblasti modrého uhlíku (využívání přírodních řešení v pobřežních mokřadech a regenerativní akvakultury představuje přínos pro obnovu oceánů a produkci kyslíku a zajišťování potravin).

Zelená dohoda pro Evropu se sice zaměřuje na drastické snížení využívání fosilního uhlíku, avšak hospodářství EU bude i nadále potřebovat uhlík jako vstupní surovinu pro průmyslové procesy, jako je výroba syntetických paliv, plastů, kaučuku, chemických látek a dalších pokročilých materiálů. Tento uhlík budou v narůstající míře zajišťovat biohospodářství a technologická řešení, která zachycují, využívají a pohlcují CO₂. Evropská komise zahájí dialog se zúčastněnými stranami s cílem dosáhnout stavu, kdy do roku 2030 by alespoň 20 % uhlíku v chemických a plastových výrobcích pocházelo z udržitelných nefosilních zdrojů. Při tom budou vzaty v úvahu cíle EU v oblasti biologické rozmanitosti a oběhového hospodářství a připravovaný politický rámec pro biologické, biologicky rozložitelné a kompostovatelné plasty. V zájmu lepšího řízení těchto nových toků uhlíku, podpory inovativních technologií a dosažení rozsáhlého měřítko při pohlcování uhlíku pomůže Evropská komise vytvořit vnitřní trh pro zachycování, využívání a ukládání uhlíku a nezbytnou přeshraniční dopravní infrastrukturu pro CO₂. Do roku 2030 by mělo být z atmosféry každoročně odstraněno – a prostřednictvím technologických řešení trvale uloženo 5 mil. tun CO₂. Klíčovým nástrojem financování těchto technologií je Inovační fond, financovaný ze systému EU pro obchodování s emisemi (EU ETS).

Udržitelné koloběhy (cykly) uhlíku

Ke zpomalení, zastavení a zvrácení hromadění CO₂ v atmosféře jsou nutná opatření ve třech oblastech:

- nejurgentnější prioritou je **snížení emisí skleníkových plynů v EU**; balíček Fit-for-55 navrhuje řadu opatření ke snížení emisí skleníkových plynů v EU do roku 2030 o 55 % oproti hodnotám z roku 1990 a vyváženému směřování EU ke klimatické neutralitě do roku 2050, v souladu s Evropským právním rámcem pro klima. Opatření mají snížit závislost evropské ekonomiky na uhlíku zajištěním účinnějšího využívání energie v budovách, dopravě, průmyslu a nahrazením uhlíkové energie elektřinou z obnovitelných zdrojů a obnovitelným a nízkouhlíkovým vodíkem;

- do roku 2050 bude uhlík v některých odvětvích ekonomiky stále důležitý, potřebný pro výrobu udržitelných leteckých paliv, chemických látek nebo plastů. **Neměl by pocházet z fosilních zdrojů, ale měl by být recyklován** z odpadů, z udržitelných zdrojů biomasy nebo přímo z atmosféry. Přispět tomu může oběhové hospodářství a udržitelná bioekonomika a jejich technologická řešení pro zachycování a využívání uhlíku a podporu výroby produktů na bázi udržitelného uhlíku z nefosilních zdrojů;

- je třeba **zvýšit pohlcování uhlíku**; při stávajícím postupu je neuskutečnitelné do roku 2050 zajistit dostatečné pohlcování uhlíku, které by neutralizovalo zbývající, nevyhnutelné emise skleníkových plynů, vznikající v zemědělství, průmyslu či letecké dopravě; je potřeba strategie k podpoře vývoje a nasazování řešení k pohlcování uhlíku v rozsahu slučitelném s klimatickými ambicemi EU.

Uhlík může být pohlcován z atmosféry a udržitelně ukládán pomocí přírodních i technologických řešení. Zdokonalené postupy při hospodaření s půdou, napomáhající zachycování uhlíku nebo omezující jeho uvolňování do atmosféry, jsou definovány jako uhlíkové zemědělství (vedou ke zvýšenému ukládání uhlíku v ekosystémech). Technologická řešení se snaží zachycovat uhlík z výrobního procesu nebo přímo ze vzduchu a přepravovat jej z místa zdroje do vhodného úložiště, kde může být dlouhodobě uložen.

Pro pohlcování uhlíku musejí být zajištěny, především v zemědělství, účinné pobídky.

- Snižování emisí metanu v odvětví energetiky

Návrh nařízení, představený Evropskou komisí v prosinci 2021, řeší **přímé emise metanu ze sektoru ropy, fosilního plynu a uhlí a rovněž biometanu vtačovaného do plynárenské sítě**. Konkrétně se zabývá:

- průzkumem a těžbou ropy a fosilního plynu, shromažďováním a zpracováváním fosilního plynu, a nevyužívanými ropnými a plynovými vrty,

- přepravou plynu, distribucí, podzemním skladováním a terminály pro zkapalněný plyn (LNG), které jsou provozovány s fosilním a/nebo obnovitelným metanem (biometanem nebo syntetickým metanem);

- hlubinnými a povrchovými uhelnými doly v provozu a uzavřenými a opuštěnými hlubinnými uhelnými doly.

Navrhované nařízení stanoví:

- nejvyšší standard měření, vykazování a ověřování emisí metanu v odvětví energetiky;

- okamžité snížení emisí díky povinnému zjišťování a opravování netěsností, a zákazu odvětrávání a flérování.

Navrhovaná opatření v oblasti **měření a vykazování emisí metanu**, která vycházejí z rámce 2.0 Partnerství pro metan v odvětví ropy a zemního plynu (OGMP), **pomohou pochopit, kde přesně a v jakém množství je metan vypouštěn**. Jde se o posun od odhadů k přímým měřením, která budou kontrolovat nezávislí ověřovatelé. Naléhavost boje proti emisím metanu je reflektována v **návrzích na snížení**, jejichž cílem je dosáhnout poklesu emisí brzy poté, co právní předpis vstoupí v platnost.

Návrh rovněž zakazuje odvětrávání a rutinní flérování. Odvětrávání povoluje jen za výjimečných nebo nevyhnutelných okolností z důvodů bezpečnosti. Flérování je dovoleno jen tam, kde není technicky proveditelné zpětné vtlačení, využití na místě nebo přeprava metanu na trh. Návrh též vyžaduje, aby flérování probíhalo v podmínkách úplného spalování.

Pokud jde o sektor **uhlí**, návrh počítá se zákazem odvětrávání a flérování metanu z degazačních stanic do roku 2025 a z větracích šachet do roku 2027, přičemž zajišťuje zohlednění bezpečnostních aspektů v uhelných dolech. Návrh rovněž vyžaduje, aby členské státy vypracovaly **plány snížení emisí z opuštěných uhelných dolů a nevyužívaných ropných a plynových vrtů**.

Pro sektory těžby ropy, zemního plynu nebo uhlí budou muset členské státy vypracovat soupis nevyužívaných a uzavřených či opuštěných zařízení. Ten bude sloužit jako základ pro vypracování a plnění výše zmíněných plánů. Pokud daná zařízení nemají společnost, která by za ně byla právně odpovědná, a vlastnictví nebo odpovědnost nelze zjistit, **budou odpovědnými subjekty členské státy**.

Nařízení navrhuje, aby jednotlivci a organizace, kteří by měli podezření na úniky metanu, mohli podávat stížnosti příslušným orgánům členských států, jež budou mít pravomoc k provádění inspekci. Tento mechanismus poskytuje těm, kterých se emise metanu přímo dotýkají, příležitost oznámit problém úřadům a zajistit jeho řešení.

Metan má ekonomickou hodnotu a může být ve většině případů zachycen a použit jako zdroj energie. Většina opatření, která jsou v nařízení navržena, je pro podniky nákladově efektivní. Vzhledem k této nákladové efektivnosti (zachycený metan lze prodávat na trhu) se neočekává, že by navrhovaná opatření ke snížení emisí metanu měla významný dopad na ceny energie.

Návrh nestanoví pro snížení žádné konkrétní závazné cíle. Podle posouzení dopadů, které bylo vypracováno pro plán dosažení cíle v oblasti klimatu do roku 2030, **by však EU měla do roku 2030 snížit své emise metanu z energetiky o 58 % oproti úrovním z roku 2020**. Na emise metanu se vztahují cíle vytyčené v nařízení o sdílení úsilí.

Ke stanovení konkrétních závazných cílů jsou nejprve zapotřebí spolehlivé údaje o výchozích úrovních a o původu emisí metanu, ale ty v současné době nejsou k dispozici. Zvolený přístup k dosažení dalšího snížení emisí metanu spočívá ve stanovení normativních povinností na základě osvědčených postupů, které se ke snížení emisí metanu obvykle používají v odvětví ropy, fosilního plynu a uhlí, a mezi které patří mimo jiné zjišťování a opravy netěsností nebo limity pro odvětrávání a flérování. Tato opatření zajistí v sektoru ropy, fosilního plynu a uhlí dodatečné snížení emisí metanu v roce 2030 o 706 kilotun (navíc k odhadovanému základnímu snížení emisí metanu o 718 kilotun; emise metanu ze všech tří sektorů dohromady byly pro rok 2020 odhadnuty na 1 797 kilotun).

Evropská komise je též aktivně zapojena do mezinárodních snah k řešení emisí metanu a v partnerství s USA představila **Globální metanový závazek** (k němu se hlásí více než 100 zemí, které přislíbily snížit do roku 2030 své kolektivní emise metanu nejméně o 30 %). V návrhu nařízení zaujímá Evropská komise **dvoufázový přístup k řešení emisí metanu z fosilní energie dovážené do EU**. V první fázi je navrženo několik opatření v oblasti transparentnosti (podpora významného snižování emisí metanu po celém světě, zejména v zemích dodávajících do EU energii z fosilních zdrojů), ve druhé je navrženo vyhodnotit uplatňování těchto opatření a následně zvážit zvýšení požadavků kladených na dovozce.

Byl **zaveden požadavek, aby dovozci energie z fosilních zdrojů do EU** poskytovali členským státům informace o opatřeních, která vývozci podnikají ve vztahu k měření, vykazování a snižování emisí metanu. Členské státy mají být informovány o uplatňování regulačních nebo dobrovolných opatření k omezení emisí metanu, včetně opatření ke zjišťování a opravování netěsností nebo regulace a omezení odvětrávání a flérování.

Na jejich základě bude zřízena **databáze transparentních informací o metanu**, kde budou údaje poskytnuté dovozci a hospodářskými subjekty EU zpřístupněny veřejnosti; bude tak patrné, do jaké míry jsou po světě energetické společnosti a země produkující energii odhodlány snížit své emise metanu. **Nástroj pro monitorování světových producentů emisí metanu založený na nejnovějších družicové technologii** bude poskytovat informace o velikosti a umístění zdrojů vypouštějících vysoké emise metanu a o jejich opětovné aktivaci.

Aby byl účinně řešen problém emisí z dovážených fosilních paliv v celém dodavatelském řetězci do Evropy, naváže Evropská komise diplomatický dialog s mezinárodními partnery a po získání potřebných údajů **přezkoumá nařízení o metanu** do roku 2025, aby byla pro dovoz fosilních paliv zavedena přísnější opatření.

V říjnu 2020 přijala Evropská komise strategii EU pro metan, která stanoví opatření, jež mají být přijata napříč různými odvětvími, se zvláštním zaměřením na energetiku, zemědělství a odpady.

V **zemědělství** jsou zaváděna opatření k prosazování udržitelného chovu hospodářských zvířat, včetně oběhových přístupů, podpoře používání doplňkových látek v krmivech a propagaci udržitelného a vyváženého stravování s menším množstvím červeného masa. Evropská komise vypracovává seznam osvědčených postupů a dostupných technologií k prozkoumání a podpoře širšího využívání inovativních řešení pro snížení emisí. Na podporu výpočtů uhlíkové bilance na úrovni zemědělských podniků Evropská komise poskytne do roku 2022 model digitálního uhlíkového navigátoru a pokyny ohledně společných postupů pro kvantitativní výpočet emisí skleníkových plynů a jejich pohlcování, a podporuje využívání technologií snižujících emise prostřednictvím širšího zavádění nízkouhlíkového zemědělství v členských státech a jejich strategických plánech Společné zemědělské politiky počínaje rokem 2021. V programu **Horizon Europe** je navržen cílený výzkum různých faktorů, účinně snižujících emise skleníkových plynů, soustředících se na technologie a přírodě blízká řešení a na faktory vedoucí ke změně stravy. Evropská komise též zvažuje částečné zahrnutí chovu skotu do oblasti působnosti směrnice o průmyslových emisích; to by mohlo přispět ke snížení emisí metanu v tomto odvětví.

Emise metanu z **odvětví odpadů** jsou zahrnuty do aktuálních a plánovaných přezkumů environmentální legislativy. Podle směrnice o skládkách odpadů musí provozovatelé skládek nakládat se skládkovým plynem třeba tak, že zajistí jeho využití k výrobě energie. Při přezkumu zmiňované směrnice, plánovaného na rok 2024, budou zvažena další opatření, která by nakládání se skládkovým plynem zlepšila, minimalizovala by škodlivé dopady tohoto plynu na klima a zajistila využití veškerého jeho potenciálu k získávání energie. V probíhajícím přezkumu směrnice o průmyslových emisích je pak zvažováno přijetí závěrů o nejlepších dostupných technikách pro skládkování, které by se mimo jiné zabývaly emisemi metanu. V rámci nejnovějších změn evropských předpisů o odpadech (2018) byla zavedena povinnost odděleného sběru biologicky rozložitelného odpadu do roku 2024 a vytyčen nový cílový podíl skládkování ve výši maximálně 10 % do roku 2035. Očekává se, že díky tomu se emise metanu ze skládek dále sníží. Také provádění směrnice o čištění městských odpadních vod pomáhá předejít výrazným emisím metanu díky sběru a zpracovávání odpadních vod z neúčinných centralizovaných zařízení.

LEDEN 2022

Vzdělávání a odborná příprava v EU v zájmu environmentální udržitelnosti

Evropská komise zveřejnila návrh **doporučení Rady o učení v zájmu environmentální udržitelnosti**. Cílem je podpořit členské státy, školy, vysokoškolské instituce, nevládní organizace a všechny poskytovatele vzdělávání v tom, aby dokázali vybavit studenty znalostmi i dovednostmi se zaměřením na udržitelnost, změnu klimatu a životní prostředí. **Nový evropský rámec kompetencí v oblasti udržitelnosti**, který zveřejnilo **Společné výzkumné středisko** (JRC), mapuje kompetence potřebné pro ekologickou transformaci, mezi něž patří kritické myšlení, schopnost chopit se iniciativy, respektování přírody a porozumění vlivu každodenních činností a rozhodnutí na životní prostředí a celosvětové klima.

Evropská komise v návrhu vyzývá členské státy k těmto krokům:

- poskytnout účastníkům vzdělávání všech věkových kategorií přístup ke kvalitnímu a inkluzivnímu vzdělávání a odborné přípravě v oblasti změny klimatu, biologické rozmanitosti a udržitelnosti;
- zavést učení v zájmu environmentální udržitelnosti jako prioritní prvek v politikách a programech v oblasti vzdělávání a odborné přípravy s cílem toto odvětví podpořit a umožnit mu přispívat k ekologické transformaci;
- podněcovat a podporovat celoinstitucionální přístupy k udržitelnosti, které zahrnují výuku a učení, vizi, plánování a správu, aktivní účast studentů a zaměstnanců, správu budov a zdrojů a partnerství s místními a širšími komunitami;

- mobilizovat vnitrostátní fondy a fondy EU na investice do udržitelné a ekologické infrastruktury, odborné přípravy, nástrojů a zdrojů s cílem zvýšit odolnost vzdělávání a odborné přípravy a jejich připravenost na ekologickou transformaci.

V programu **Erasmus+** na období 2021–2027 je kladen silný důraz na **ekologickou transformaci v oblasti vzdělávání a odborné přípravy**. V ročním pracovním programu na rok 2022 je dána přednost projektům, rozvíjejícím kompetence a dovednosti v environmentální oblasti, vzdělávacím programům zaměřeným na budoucnost a plánovaným přístupům k udržitelnosti ze strany poskytovatelů vzdělávání. V rámci **zvláštní výzvy k předkládání návrhů na rozsáhlé projekty** budou vyčleněny finanční prostředky na identifikaci, rozvoj a testování inovativních přístupů ke vzdělávání v zájmu environmentální udržitelnosti. Evropská komise rovněž pedagogům nabídne příležitosti k odborné přípravě a přístup ke komunitám pro sdílení praktických postupů, a to prostřednictvím portálů **School Education Gateway** a **eTwinning**. Nový **portál Evropského prostoru vzdělávání**, vytvořený Evropskou komisí, umožňuje snadný přístup k informacím o vzdělávání a odborné přípravě v EU, včetně konkrétních informací o ekologickém vzdělávání.

Návrh bude projednán členskými státy a poté schválen ministry školství zemí EU. Evropská komise podpoří provádění doporučení prostřednictvím vzdělávání a výměn mezi členskými státy, zúčastněnými stranami a partnerskými zeměmi.

BŘEZEN 2022

Nový evropský Bauhaus

Evropská komise zveřejnila tři nové výzvy k předkládání návrhů, díky nimž se naplní cíle iniciativy **Nový evropský Bauhaus**. Podpora je konkrétně určena občanům, městům i menším městům, aby se projekt Nový evropský Bauhaus stal pevnou součástí jejich komunit.

První a druhá výzva, které vyhlásil Evropský inovační a technologický institut (EIT), jsou zaměřeny na opatření v oblasti **zapojení občanů a společné utváření veřejných prostor s občany**.

V rámci **Výzvy v oblasti zapojení občanů** jsou občané vyzváni k určení relevantních výzev Nového evropského Bauhausu pro svá města a spolupráci na společném návrhu řešení. Projekty pomohou občanům osvojit si udržitelnější návyky, navrhovat nové produkty, služby nebo řešení a podněcovat členy komunity, aby se stali hlavními aktéry změny.

V rámci výzvy **Společné vytváření veřejného prostoru** budou podpořeny projekty, které rozvíjejí inovativní řešení v rámci témat Nového evropského Bauhausu. Místní subjekty by měly v projektech sdílet inspirativní, atraktivní a udržitelné nápady s cílem přetvořit veřejné prostory ve městech a v městských a venkovských oblastech a přinášet nová řešení pro transformaci.

Třetí výzva s názvem **Podpora místních iniciativ Nového evropského Bauhausu** poskytuje technickou pomoc malým a středním obcím, které nemají kapacitu ani odborné znalosti potřebné ke zpracování projektových návrhů a jejich praktické implementaci. Bude podpořeno 20 vybraných místních konceptů projektů, které získají od interdisciplinární skupiny odborníků individualizovanou podporu na místě. Podpora koordinovaná s kohezní politikou má pomoci zavést místně orientovaný přístup k iniciativám Nového evropského Bauhausu na regionální i místní úrovni. Technická pomoc obcím bude financována z ERDF a může mít podobu na míru vytvořené metodické, technické, regulační, finanční a socioekonomické expertízy, poskytované týmem odborníků na místě, a souboru nástrojů pro budoucí vlastníky projektů.

Nový evropský Bauhaus je environmentální, hospodářský a kulturní projekt, který se v rámci dosahování cílů Zelené dohody pro EU zaměřuje na propojení designu, udržitelnosti, přístupnosti, dostupnosti a investic.

Detailní informace k jednotlivým výzvám jsou k dispozici na: [Internetové stránky výzvy Opatření v oblasti zapojení občanů](#); [Internetové stránky výzvy Společné utváření veřejného prostoru](#); [Internetové stránky výzvy Podpora místních iniciativ v rámci Nového evropského Bauhausu](#); informace k Novému evropskému Bauhausu pak na: [Internetové stránky k Novému evropskému Bauhausu](#).

DUBEN 2022

Revidovaná modernizovaná pravidla EU pro průmyslové emise s cílem nasměrovat velký průmysl k dlouhodobé ekologické transformaci

Evropská komise předložila návrhy na aktualizaci a modernizaci směrnice o průmyslových emisích, klíčové právní normy mající pomoci **předcházet znečištění a omezovat jej**. Aktualizovaná pravidla pomohou směřovat průmyslové investice nezbytné pro transformaci EU do klimaticky neutrální konkurenceschopné ekonomiky s nulovým znečištěním do roku 2050. Mají podněcovat inovace, odměňovat průkopnické společnosti a přispívat k vytvoření rovných podmínek na trhu EU. Revize pomůže zajistit **dlouhodobou investiční jistotu** (první nové povinnosti pro průmysl jsou očekávány v druhé polovině desetiletí).

Revize vychází z celkového pojetí stávající směrnice o průmyslových emisích, která v současné době zahrnuje přibližně 50.000 velkých průmyslových zařízení a intenzivních chovů hospodářských zvířat v EU. Ta musí splňovat emisní podmínky za použití **nejlepších dostupných technik**, specifických pro jednotlivé činnosti, společně určených představiteli jednotlivých odvětví, odborníky z členských států, Evropské komise i občanské společnosti. **Nová pravidla** se budou týkat více **relevantních zdrojů emisí, zefektivní povolování, sníží administrativní náklady, zvýší transparentnost** a více **podpoří průlomové technologie** a další **inovativní přístupy**.

Návrhy umožní významné snížení škodlivých emisí pocházejících z průmyslových zařízení a největších evropských zemědělských podniků zabývajících se chovem hospodářských zvířat. Modernizací evropského rámce průmyslových emisí bude získána jistota ohledně budoucích pravidel, podpory dlouhodobých investic, zvýšení energetické nezávislosti EU a nezávislosti na zdrojích, a podnícení inovace.

Hlavní změny, které návrh přináší, zahrnují:

- **účinnější povolování** zařízení; bude nutné při povolování posoudit proveditelnost dosažení nejlepšího výkonu; zpřísní se pravidla pro udělování výjimek tím, že se harmonizují požadovaná posouzení a zajistí pravidelný přezkum udělených výjimek;
- **více podpory průkopníkům EU v oblasti inovací**; alternativou k povolením založeným na osvědčených nejlepších technikách bude možnost testovat nové techniky a využívat flexibilnějších povolení; **Inovační centrum pro průmyslovou transformaci a emise (INCITE)** bude identifikovat řešení v oblasti kontroly znečištění; hospodářské subjekty budou muset do roku 2030 nebo 2034 vypracovat plány transformace svých zařízení, směrem k dosažení cílů EU v oblasti nulového znečištění, oběhového hospodářství a dekarbonizace do roku 2050;
- **podpora investic průmyslu do oběhového hospodářství**; nové nejlepší dostupné techniky by mohly zahrnovat závazné úrovně výkonnosti při využívání zdrojů; stávající systém environmentálního řízení bude modernizován s cílem omezit používání toxických chemických látek.
- **synergie mezi odstraňováním znečišťujících látek a dekarbonizací**; nedílnou součástí povolování bude energetická účinnost a při určování nejlepších dostupných technik bude systematicky zvažována technologická a investiční součinnost mezi snižováním emisí uhlíku a odstraňováním znečišťujících látek.

Nová pravidla se budou rovněž **vztahovat na další zařízení**, zejména na:

- **větší počet velkých zemědělských podniků s intenzivním chovem hospodářských zvířat**; podle nových pravidel by se postupně vztahovala na největší komerční zemědělské podniky v EU chovající skot, prasata a drůbež (asi 13% komerčních zemědělských podniků v EU, celkem produkujících 60% emisí amoniaku a 43% emisí metanu z chovu hospodářských zvířat v EU); přínosy této rozšířené působnosti pro zdraví jsou odhadovány na více než 5,5 mld. EUR ročně; povinnosti vyplývající z tohoto návrhu budou prostřednictvím přízpusobených požadavků odpovídat velikosti zemědělských podniků a intenzitě chovu hospodářských zvířat; klíčovým zdrojem podpory transformace zůstává společná zemědělská politika.
- **těžbu průmyslových nerostů a kovů a výrobu baterií ve velkém měřítku**; tyto činnosti se v EU výrazně rozšíří v kontextu s ekologickou a digitální transformací; návrh cílí na použití nejlepších dostupných technik, zajišťujících jak nejúčinnější výrobní postupy, tak nejmenší dopad na životní prostředí a lidské zdraví.

Nová pravidla v neposlední řadě **zvýší transparentnost a možnost, aby se veřejnost podílela** na povolovacím postupu. Evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek bude přeměněn na **portál EU pro průmyslové emise (s jednoduchým přístupem k údajům o povoleních vydaných kdekoli v EU a k přehledu o činnostech, které znečišťují ovzduší)**.

Návrh stanovuje, že členské státy budou mít 18 měsíců na provedení této směrnice do vnitrostátních právních předpisů poté, co bude přijata Evropským parlamentem a Rada EU. Poté budou vypracovány nejlepší dostupné techniky a po jejich přijetí Evropskou komisí budou mít průmyslové subjekty čtyři roky a zemědělci tři roky na přizpůsobení se jim.

Průmyslové emise jsou znečišťující látky (například oxidy síry, dusíku, amoniak, částice, metan, rtuť a další těžké kovy) vypouštěné do ovzduší, vody a půdy z průmyslových zařízení, které **poškozuji lidské zdraví a životní prostředí**. Pocházejí z činností typu výroba elektřiny a cementu, nakládání s odpady a jejich spalování a intenzivní chov hospodářských zvířat. Jimi způsobené znečištění vyvolává zdravotní potíže (astma, bronchitida, rakovina, vysoký krevní tlak, srdeční infarkt nebo mozková příhoda). Náklady na zdravotní péči spojené s tímto znečištěním se vyčíslují v mld. EUR; tisíce lidí každoročně předčasně umírají. Průmyslové emise též poškozuji ekosystémy, plodiny a zastavěné prostředí. Návrh přinese zdravotní benefity v odhadované výši 7,3 mld. EUR ročně.

Nyní se na více než 50 tisíc podnikatelských organizací v EU (asi 30 tisíc velkých průmyslových závodů a 20 tisíc velkých chovů drůbeže a prasat) vztahuje směrnice o průmyslových emisích a s ní související nařízení o podávání zpráv (Evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek, E-PRTR). Tyto organizace se podílejí na emisích znečišťujících ovzduší (asi 50 % oxidů síry, těžkých kovů a jiných škodlivých látek; 40 % skleníkových plynů; 30 % oxidů dusíku a částic. Stávající rámec snížil znečištění ovzduší za posledních 15 let o 40 až 85 % v závislosti na znečišťující látce.

Prevence a kontrola znečištění budou i nadále založeny na povolovacím postupu vycházejícím z **nejlepších dostupných technik (BAT)** podle směrnice o průmyslových emisích, ale rámec bude posílen opatřeními **na zvýšení účinnosti**:

- povolovací orgány členských států budou muset při revizi povolení nebo při stanovování nových podmínek povolení používat **přísnější mezní hodnoty emisí znečišťujících látek** (nyní se přibližně 80 % povolení řídí nejnižšími právně přípustnými hodnotami);

- rámec EU pro prevenci a kontrolu průmyslových emisí **bude více zaměřen na budoucnost a bude inovativnější**, též díky zřízení **INCITE**;

- **působnost směrnice o průmyslových emisích se rozšíří** na další chovy hospodářských zvířat a průmyslové činnosti; nová odvětví se značným potenciálem vysoké spotřeby zdrojů nebo znečištění musí rovněž využívat nejlepší dostupné techniky a omezovat škody na životním prostředí u zdroje;

- **v oblasti energie, vody a materiálů se klade větší důraz na účinné využívání zdrojů a jejich opětovné použití**; v průmyslových postupech se podporuje používání **bezpečnějších a méně toxických nebo netoxických chemických látek**;

- **zajistí se pokud možno souběžné používání technik odstraňování znečišťujících látek a dekarbonizace** pro dosažení co nejlepších výsledků v oblasti zdraví a životního prostředí a synergií mezi technologiemi a investicemi.

Nová směrnice o průmyslových emisích se zaměřuje na činnosti, u nichž existuje **vysoké riziko znečištění životního prostředí**, a na velká jednotlivá zařízení, která by měla prospěch z integrovaného přístupu směrnice o průmyslových emisích k environmentálnímu řízení při využívání zdrojů a kontrole znečištění. Mezi **nová odvětví navrhovaná** pro oblast působnosti směrnice o průmyslových emisích patří zejména:

- **zařízení těžebního průmyslu** (doly), v nichž se těží kovy, prvky vzácných zemin a průmyslové nerosty (vyňaty jsou energetické nerostné suroviny, například uhlí, a kamenivo z tvrdé horniny);

- **gigatovárny na výrobu baterií pro elektromobily**;

– **velkoplošné chovy skotu a další chovy prasat a drůbeže** (všechny zemědělské podniky zabývající se chovem skotu, prasat a drůbeže s více než 150 dobyččími jednotkami (LSU)); příslušné požadavky BAT budou brát ohled na povahu, velikost, hustotu a složitost těchto zařízení pro chov hospodářských zvířat, včetně zvláštností pasteveckých systémů chovu skotu.

Chov hospodářských zvířat bude podléhat mnohem větší kontrole, zejména emisí metanu a amoniaku. Oblast působnosti směrnice by se tak rozšířila ze současných **18 % na 60 % emisí amoniaku**, a ze současných **3 % na 43 % emisí metanu**. Celkové přínosy v oblasti snižování znečištění by měly spočívat ve snížení **emisí metanu** o 265 kt ročně a snížení **emisí amoniaku** o 128 kt ročně.

Dalším důležitým přínosem přístupu založeného na BAT směrnice o průmyslových emisích je **zajištění rovných podmínek v celé EU** stanovením minimálních provozních norem v povoleních, která pak podléhají monitorování a inspekcím.

Návrh zajistí **lepší přístup k informacím** o lokalitách, na které se vztahuje směrnice, a poskytne veřejnosti lepší přehled o znečišťujících činnostech v jejich bezprostředním okolí. Například **revidované nařízení o portálu EU pro průmyslové emise** poskytne možnost vyhledávání údajů podle průmyslových závodů nebo zemědělských podniků podle typu emisí a na základě umístění. Veřejnost a nevládní organizace budou mít **větší podíl na rozhodovacích postupech, zda udělit povolení jednotlivým lokalitám** a za jakých podmínek.

Nová pravidla mají stimulovat k **většímu využívání BAT**. Zařízení budou moci díky nim dosáhnout úrovně emisí blížící se přísnějším hodnotám povoleného rozsahu znečišťujících látek. Podle nových pravidel budou hospodářské subjekty a povolovací orgány členských států povinny:

- **posuzovat proveditelnost uplatnění nejambicióznější úrovně snížení emisí** v rámci povolených rozmezí jako výchozího bodu při revizi povolení a při stanovování emisních limitů v nových povoleních;

- vytvořit **společnou metodiku pro povolování výjimek** v povoleních pro průmyslové hospodářské subjekty podle směrnice o průmyslových emisích a stanovit maximální čtyřletou lhůtu pro povolené výjimky;

- zvyšovat **informovanost veřejnosti** o všech povoleních podle směrnice, najít **digitální řešení**, která tyto informace snadno a volně zpřístupní a umožní srovnání v rámci odvětví, regionů a členských států i mezi nimi.

Revidované předpisy rovněž **posílí účast veřejnosti na povolovacích postupech** a přístup ke spravedlnosti v případech nedodržení povolení v oblasti životního prostředí nebo porušení soudních či procesních otázek, včetně přístupu k náhradě škody.

Cílem revidované směrnice o průmyslových emisích je zachycovat inovativní nápady a urychlovat jejich uplatňování v praxi. Bude zřízeno nové **Inovační centrum pro průmyslovou transformaci a emise (INCITE)**, které bude vyhledávat nové techniky po celém světě, identifikovat a vyhodnocovat nové postupy a techniky, a pokud budou v krátké době považovány za připravené k použití v průmyslovém měřítku, zařadí je do rámce BAT jako techniky, které lze použít.

Hospodářské subjekty navíc budou moci ve svých zařízeních **testovat nové techniky** až dva roky (namísto nynějších devíti měsíců). Během této doby jim budou uděleny dočasné výjimky z vybraných podmínek povolení podle směrnice o průmyslových emisích, které budou podléhat kontrole povolovacích orgánů. Průkopnickým společnostem budou rovněž poskytnuty další dva roky na zavedení nových, ekologicky lepších technik, které INCITE označilo za techniky vhodné k zavedení na trh.

Ekonomické subjekty v rámci svého systému environmentálního řízení budou muset vypracovat **plány transformace pro konkrétní zařízení**. Ty ukáží, jak každé zařízení přispěje k dosažení cílů EU v oblasti nulového znečištění do roku 2050, oběhového hospodářství a dekarbonizace. Zařízení na to budou mít čas do června 2030 v případě jiných zařízení, než jsou zemědělské podniky s chovem hospodářských zvířat, a nejdříve do roku 2034 v případě ostatních zařízení.

Návrhy byly navrženy tak, aby **minimalizovaly administrativní zátěž**, zejména pro zemědělské podniky s chovem hospodářských zvířat. Dostupnost online informací a nástrojů pro zpracování dat má obrovský potenciál (například prostřednictvím elektronického povolování, dálkového průzkumu, využití umělé inteligence v systémech řízení

provozu zařízení a zlepšení vnitrostátních a celoevropských kontrol povolení podle směrnice o průmyslových emisích).

Stanovení BAT. Nová pravidla zachovávají dosud používané účinné mechanismy pro určování nejlepších dostupných technik v jednotlivých průmyslových odvětvích (*sevillský proces*). Sevillský proces je participativní, transparentní a vědecky podložená výměna informací za účasti všech průmyslových odvětví, odborníků na vnitrostátní úrovni i odborníků Evropské komise a občanské společnosti, jejímž prostřednictvím se mají stanovit povinné mezní hodnoty emisí znečišťujících látek vypouštěných velkými zemědělsko-průmyslovými zařízeními. Ekologické normy definované v sevillském procesu jsou pro každé průmyslové odvětví zveřejňovány v referenčních dokumentech o nejlepších dostupných technikách – BREF.

Jsou-li **minimální úrovně energetické účinnosti** nebo uplatňování **závazného stropu energetické náročnosti** součástí odvětvových právně závazných závěrů o BAT, bude jejich dodržování povinné.

Na **portálu EU pro průmyslové emise se bude muset vykazovat spotřeba energie** a energetické audity, a následná opatření povinná podle nového znění směrnice o energetické účinnosti budou součástí posílených systémů environmentálního řízení. Tím dojde ke vzájemnému propojení těchto nástrojů.

Zařízení, jež jsou součástí systému EU ETS, v něm nadále zůstanou. Nová směrnice o průmyslových emisích se navíc bude vztahovat na činnosti, které odpovídají za 15 % celkových emisí skleníkových plynů v EU, na něž se nevztahuje systém EU ETS.

Plány transformace jednotlivých zařízení budou jako součást systémů environmentálního řízení obsahovat strategie odstraňování znečišťujících látek a dekarbonizace, jakož i strategie a techniky oběhového hospodářství.

Větší využívání digitálních řešení a rychlejší zavádění nových technologií (umělá inteligence) při provozu průmyslových zařízení může pomoci optimalizovat průmyslové postupy, snížit dopady na životní prostředí, zavést inovativní čisté techniky a zlepšit obchodní postupy. Informace on-line a nástroje pro zpracování dat mají obrovský potenciál, například prostřednictvím elektronického povolování, dálkového průzkumu, využití umělé inteligence v systémech řízení provozu zařízení a zlepšení vnitrostátních a celoevropských kontrol povolení podle směrnice o průmyslových emisích. Používání těchto nástrojů by mohlo přinést zásadní administrativní zjednodušení systému povolování BAT a zlepšit jeho výkonnost. Digitální řešení navíc umožňují, aby byly údaje o průmyslových emisích zveřejňovány v téměř reálném čase a aby se zjednodušilo podávání zpráv příslušným orgánům. Portál EU pro průmyslové emise přispěje ke zpřístupnění dat a k datovému prostoru Zelené dohody pro EU, v čemž mu bude nápomocna i směrnice o otevřených datech.

Postupné ukončení používání fluorovaných skleníkových plynů a látek poškozujících ozonovou vrstvu

Evropská komise předložila návrhy dvou nových nařízení, která mají zajistit **přísnější kontrolu fluorovaných skleníkových plynů (F-plynů) a látek poškozujících ozonovou vrstvu**. Jejich přijetí by představovalo výrazný krok k omezení globálního nárůstu teploty v souladu s Pařížskou dohodou. Návrh týkající se F-plynů rovněž přispěje k cílům snížit emise skleníkových do roku 2030 alespoň o 55 % a do roku 2050 dosáhnout klimatické neutrality Evropy. Do roku 2050 by se tak díky těmto návrhům mohly snížit emise skleníkových plynů v EU celkem o 490 mil. tun (ekvivalent CO₂).

Návrh nového nařízení o fluorovaných plynech. Na úrovni EU se F-plyny na celkových emisích skleníkových plynů v současnosti podílejí 2,5 %. Nový návrh týkající se F-plynů ušetří do roku 2030 ekvivalent 40 mil. tun emisí oxidu uhličitého (CO₂); do roku 2050 má být dosaženo celkových dodatečných úspor odpovídajících 310 mil. tun CO₂.

Vyšší ambice: Návrh zpřísňuje systém kvót pro částečně fluorované uhlovodíky (postupné ukončování používání HFC) a snižuje potenciální dopad, který by nové HFC na trhu EU měly, o 98 % (mezi lety 2015 a 2050). Zavádí nová omezení, která mají zajistit, aby se F-plyny používaly v nových zařízeních pouze tam, kde nejsou k dispozici vhodné alternativy (například neškodlivější skleníkový plyn SF₆ se do roku 2031 přestane postupně používat ve všech nových zařízeních pro přenos elektrické energie, tzv. spínacích zařízeních).

Lepší prosazování a provádění: Návrh by měl celním a kontrolním orgánům usnadnit kontrolu dovozu a vývozu a omezit tak obchod s nelegálními F-plyny a vybavením. Kromě toho se zavedou přísnější a více standardizované sankce. Systém kvót bude omezen na skutečné obchodníky se zemním plynem prostřednictvím přísnějších pravidel týkajících se registrace a zavedení fixní ceny kvóty. Zvýšil by se také počet inženýrů kvalifikovaných pro nakládání se zařízeními šetrnými ke klimatu v EU, protože členské země budou muset rozšířit své certifikační a školicí programy tak, aby zahrnovaly technologie šetrné ke klimatu, které nahrazují nebo omezují používání F-plynů.

Komplexnější monitorování: Návrh pokrývá širší škálu látek a činností a vylepšuje postupy pro podávání zpráv a ověřování údajů.

Návrh nového nařízení o látkách poškozujících ozonovou vrstvu. Zavedením nových opatření zaměřených na výrobky, u nichž byly látky poškozující ozonovou vrstvu v minulosti zákonně používány, chce EU do roku 2050 zabránit vzniku ekvivalentu 180 mil. tun CO₂ a 32 tisíc tun potenciálu poškozování ozonové vrstvy.

Vyšší ambice: Většina dodatečných úspor emisí by se dosáhlo požadavkem, aby při renovaci nebo demolici budov byly látky poškozující ozonovou vrstvu získány zpět z izolačních pěn nebo zničeny.

Zjednodušení: Průmyslové podniky a veřejné orgány by měly prospěch z úspor nákladů díky modernizovanému systému udělování licencí a zrušení zastaralých požadavků na kvóty a registraci.

Lepší prosazování a monitorování: Zavedla by se opatření proti nezákonné činnosti podobná těm, která jsou navržena u nařízení o F-plynech (podávání zpráv by se rozšířilo tak, aby zahrnovalo více látek a činností).

ČERVEN 2022

From Farm to fork (od zemědělce ke spotřebiteli): nová pravidla pro omezení rizika a používání pesticidů v EU

Evropská komise navrhla v červnu 2022 **nová pravidla k omezení používání pesticidů a rizik s nimi spojených v EU**, čímž je naplňován cíl strategie **From Farm to Fork (od zemědělce ke spotřebiteli)**; ta spočívá ve **spravedlivém a zdravém potravinovém systému respektujícím životní prostředí**. Nová pravidla zavádějí:

- **právně závazné cíle:** závazné celounijní cíle **omezit do roku 2030 používání chemických pesticidů a nebezpečnějších pesticidů a snížit riziko s nimi spojené o 50 %**; členské státy budou muset stanovit své **vlastní cíle omezení v rámci jasně definovaných parametrů** a vlastní strategie k zajištění, že cíle pro celou EU bude dosaženo;

Členské státy musí přijmout závazné cíle, které pomohou splnit celkový cíl EU. Při stanovování těchto vnitrostátních cílů mají členské státy flexibilitu, aby mohly vzít v úvahu svou vnitrostátní situaci, včetně historického pokroku a intenzity používání pesticidů. To musí být provedeno v mezích zákonem definovaného matematického vzorce. I když se umožní, aby se stanovování cílů řídilo vnitrostátní situací, v žádném případě nesmí být vnitrostátní cíl nižší než 35 %. Po přezkoumání cílů členských států jim může Evropská komise doporučit, aby byly v určitých případech ambicióznější. Evropská komise může rovněž přijmout další opatření v případě, že vnitrostátní cíle budou považovány za nedostatečné k dosažení 50% omezení na úrovni EU do roku 2030. Plnění cílů bude každoročně vyhodnocováno.

- **nová přísná pravidla pro prosazování ochrany proti škodlivým organismům, šetrné k životnímu prostředí:** komplexní **nový rámec prosazování**, který zajistí, aby **všichni zemědělci používali integrovanou ochranu rostlin**, v níž jsou **nejprve zváženy všechny alternativní metody ochrany proti škodlivým organismům před použitím chemických pesticidů**, které přicházejí na řadu až jako **poslední možnost**;

- **zákaz používání veškerých pesticidů v citlivých oblastech:** používání veškerých pesticidů je zakázáno v citlivých oblastech (a do 3 metrů od těchto oblastí) – například veřejných parcel, zahradách, hřištích, rekreačních nebo sportovních hřištích, veřejných stezkách a ekologicky citlivých oblastech;

- **mimořádnou podporu EU:** zemědělci získají při tomto přechodu podporu v rámci Společné zemědělské politiky EU (SZP) - po dobu **pěti let mohou členské státy využívat SZP k pokrytí nákladů spojených s novými požadavky na zemědělce.**

Nová pravidla budou stanovena v **nařízení**, a budou tak **přímo závazná** pro všechny členské státy.

Pokroku při dosahování cílů lze dosáhnout využitím řady opatření, která pomohou omezit používání chemických pesticidů; patří k nim: **odstranění nebezpečnějších pesticidů** z trhu; rozvoj a širší využívání **alternativních technik ochrany proti škodlivým organismům** v souladu s integrovanou ochranou rostlin, zejména biologických pesticidů (mikroorganismy); **podpora ze SZP** na investice, poradenství i prostřednictvím plateb na plochu; rozšíření **ekologického zemědělství**; **přesné zemědělství** a využívání nových technologií.

Členské státy budou moci využívat finanční prostředky na SZP k pokrytí nákladů na veškeré požadavky vyplývající z nových pravidel pro zemědělce, včetně povinných zemědělských postupů uložených v rámci pravidel integrované ochrany rostlin pro jednotlivé plodiny, po dobu pěti let. To může kompenzovat případné dodatečné náklady a zabránit zvyšování cen potravin.

Nová pravidla rovněž umožní členským státům **finančně podporovat zemědělské postupy**, které vyžadují udržitelné používání pesticidů, prostřednictvím **strategických plánů SZP**. V rámci strategických plánů SZP na období 2023–2027 je k dispozici celkem 261 mld. EUR, z nichž část bude použita na podporu udržitelných zemědělských postupů příznivých pro životní prostředí. V rámci nové SZP mohou členské státy využít zejména:

- **ekorežimy** (plánované přidělené prostředky nejméně 48,5 mld. EUR na období 2023–2027); a

- **intervence v oblasti životního prostředí a řízení klimatu v rámci rozvoje venkova** (plánované přidělené prostředky nejméně 21,1 mld. EUR na období 2023–2027).

Nová SZP může rovněž financovat **investice do strojního vybavení a nástrojů řízení rizik**, a může nabídnout podporu při **budování technických znalostí** (odborná příprava a výměna znalostí). Členské státy **musejí** rovněž prostřednictvím zemědělských **poradenských služeb** v rámci SZP nabízet zemědělcům **poradenství v oblasti udržitelného používání pesticidů, inovací, digitálních technologií a udržitelného hospodaření s živinami**. Evropská komise poskytuje v rámci různých mechanismů rozsáhlé finanční prostředky na **vývoj udržitelnějších řešení v oblasti ochrany rostlin, včetně otázky náhrad za nebezpečnější pesticidy**. Členské státy musí ve svých **strategických plánech SZP** vysvětlit, **jak budou využívat nástroje SZP k omezení používání pesticidů a jak bude SZP fungovat v součinnosti s dalšími příslušnými politikami EU**, včetně právních předpisů o udržitelném používání pesticidů.

Program **Horizon Europe** bude financovat akce v oblasti **výzkumu a inovací** s cílem vyvinout širokou škálu nástrojů pro prevenci a monitorování škodlivých organismů a chorob rostlin, jejich kontrolu a ochranu proti nim spolu se strategiemi řízení rizik. Součástí je hledání alternativ k nebezpečnějším pesticidům.

ŘÍJEN 2022

Zelená dohoda pro EU: návrh pravidel Evropské komise pro čistší ovzduší a vodu

Evropská komise v říjnu 2022 navrhla **zpřísnit předpisy týkající se látek znečišťujících vnější ovzduší, povrchové a podzemní vody a čištění městských odpadních vod**. Nově navrhovaná pravidla **sníží během deseti let počet úmrtí způsobených hlavními znečišťujícími látkami PM_{2,5}**, jejichž hodnoty jsou vyšší než

doporučení Světové zdravotnické organizace, **o více než 75 %**. **Nová pravidla** kvality ovzduší a vody přináší jasnou **návratnost investic**, díky přínosům v oblasti zdraví, úspor energie, produkce potravin, průmyslu a biologické rozmanitosti. **Evropská komise navrhuje zpřísnit povolené hodnoty znečišťujících látek a zároveň lépe zajistit jejich dodržování.**

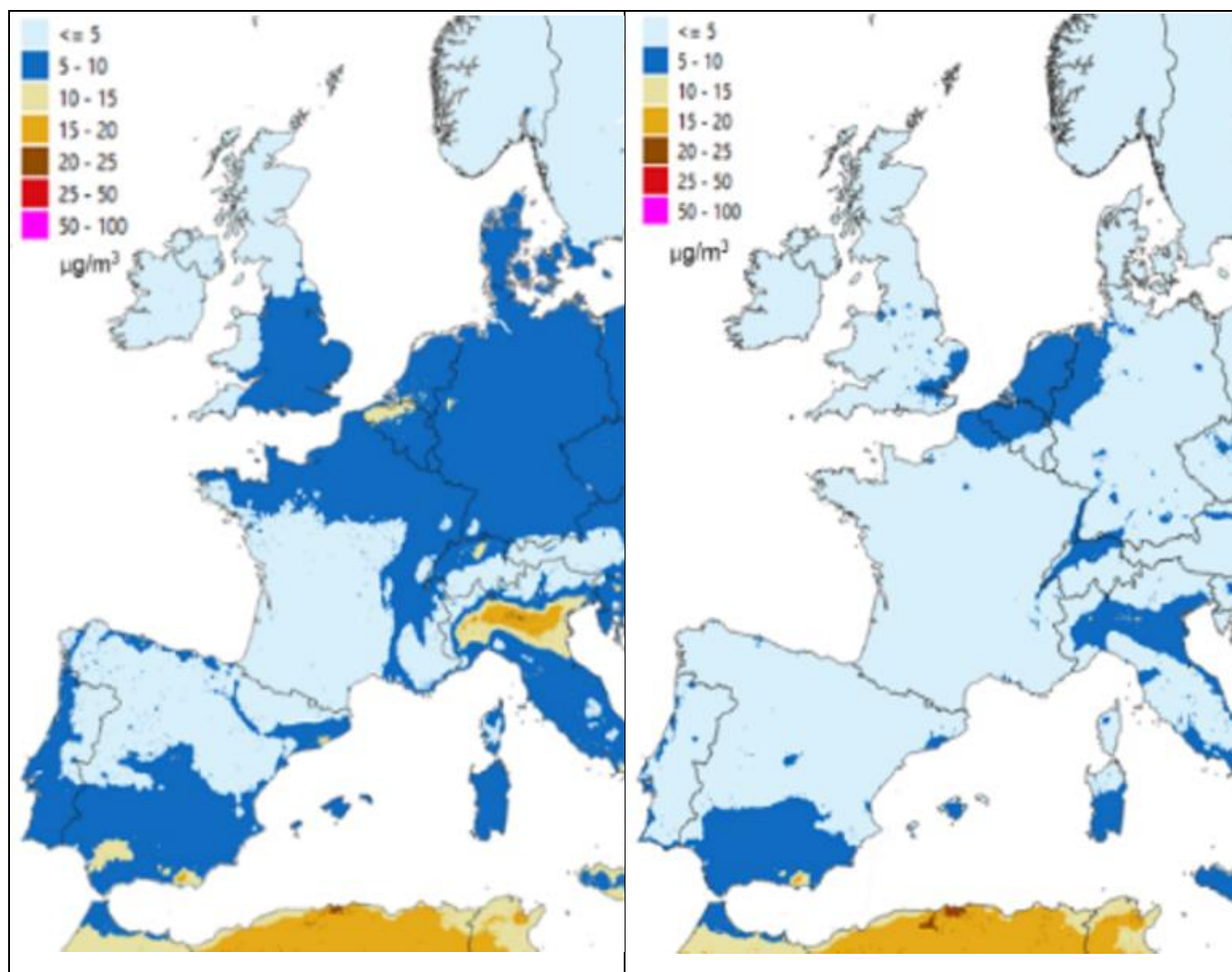
Čistější vnější ovzduší do roku 2030, splnění cíle nulového znečištění do roku 2050. Navrhovaná revize směrnice o kvalitě ovzduší stanoví do roku **2030 prozatímní normy EU pro kvalitu ovzduší**, které budou více odpovídat doporučením Světové zdravotnické organizace, a zároveň nasměrují EU na trajektorii **nulového znečištění ovzduší do roku 2050**, spolu s klimatickou neutralitou. Proto je navrženo provádět pravidelný přezkum a přehodnocování norem kvality ovzduší, aby držely krok s nejnovějšími vědeckými důkazy a společenským a technologickým vývojem. Roční mezní hodnota pro hlavní znečišťující látku, tj. jemné částice ($PM_{2,5}$), se má podle návrhu snížit o více než polovinu.

Revize zajistí, aby lidé, kteří kvůli znečištění ovzduší trpí zdravotními problémy, **měli právo na odškodnění** v případě, že se zjistí porušení pravidel kvality ovzduší v EU. Budou mít rovněž právo být zastupováni nevládními organizacemi prostřednictvím **kolektivních žalob na náhradu škody**. Návrh také zajistí větší jasnost ohledně **přístupu ke spravedlnosti, účinných sankcí** a lepšího **informování veřejnosti** o kvalitě ovzduší. Nové právní předpisy poskytnou lepší podporu místním orgánům, když posílí ustanovení upravující **monitorování** a **modelování** kvality ovzduší a zdokonalí **plány kvality ovzduší**.

Návrhy ponechávají na vnitrostátních a místních orgánech, aby určily konkrétní opatření, která k plnění těchto norem přijmou. Významným způsobem se na tom budou podílet i stávající a nové politiky EU v oblasti životního prostředí, energetiky, dopravy, zemědělství, výzkumu a inovací apod..

Návrh pomůže dosáhnout do roku 2030 dramatického zlepšení kvality ovzduší v celé EU, což přibližně představuje hrubé roční přínosy ve výši 42 až 121 mld. EUR v roce 2030 za náklady nižší než 6 mld. EUR ročně.

Hodnoty částic $PM_{2,5}$ v roce 2020	Hodnoty částic $PM_{2,5}$ v roce 2030
---------------------------------------	---------------------------------------

(Pokyny WHO: <5 µg/m³ ročně; návrh do roku 2030: <10 µg/m³; stávající směrnice: <25 µg/m³)^[1]

Lepší a nákladově efektivnější čištění městských odpadních vod. Revidovaná směrnice o čištění městských odpadních vod přinese EU **čistější** řeky, jezera, podzemní vody a moře a zároveň učiní čištění odpadních vod nákladově **efektivnějším**. V zájmu co nejlepšího využití odpadních vod jako zdroje se navrhuje usilovat o **energetickou neutralitu** tohoto odvětví do roku **2040** a zlepšit kvalitu kalů, aby bylo možné je ve větší míře opětovně využívat.

Několik zlepšení podpoří ochranu zdraví a životního prostředí (povinnosti týkající se získávání **živin z odpadních vod**, nové normy pro **mikroskopické znečišťující látky** a nové požadavky na monitorování **mikroplastů**). Povinnosti týkající se čištění vod se budou nově týkat i **menších obcí nad 1.000 obyvatel** (dosud nad 2.000 obyvateli). Se zvládáním **hustých dešťů**, které se v důsledku změny klimatu vyskytují častěji, pomůže zavedení **integrovaných plánů hospodaření s vodou ve větších městech**. Dále Evropská komise na základě zkušeností s kovidovou pandemií navrhuje systematicky **monitorovat odpadní vody** na přítomnost několika virů, včetně **CoV-SARS-19**, i v zájmu studia **antimikrobiální rezistence**.

Země EU budou muset zajistit **přístup k hygienickým zařízením** pro všechny, zejména pro zranitelné a marginalizované skupiny obyvatelstva.

Vzhledem k tomu, že 92 % **toxických mikroskopických znečišťujících látek** v odpadních vodách EU pochází z léčiv a kosmetických přípravků, bude zaveden nový princip **rozšířené odpovědnosti výrobce**, podle něhož budou muset **výrobci platit náklady na odstraňování těchto látek**. Tento požadavek je nejen v souladu se **zásadou znečišťovatel platí**, ale navíc výrobce podnítl, aby prováděli výzkum a inovace v oblasti výrobků bez toxických látek. Zároveň se zajistí spravedlivější financování čištění odpadních vod.

Odvětví odpadních vod má významný nevyužitý **potenciál pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů**, například z metanu a bioplynu. Země EU budou povinny zjišťovat původce průmyslového znečištění, aby se zvýšila možnost **opětovného použití kalů a vyčištěných odpadních vod** a zabránilo se ztrátě **zdrojů**. Pravidla recyklace fosforu z kalů podpoří jeho používání při výrobě **hnojiv**, z čehož bude profitovat potravinářská výroba.

Odhaduje se, že tyto změny zvýší náklady o 3,8 % (na 3,8 mld. EUR ročně v roce 2040) a budou znamenat přínosy v hodnotě více než 6,6 mld. EUR ročně.

Ochrana povrchových a podzemních vod před novými znečišťujícími látkami. Na základě aktuálních vědeckých důkazů Evropská komise navrhuje **aktualizovat seznamy látek znečišťujících vodu**, které je třeba v povrchových a podzemních vodách přísněji kontrolovat. Na seznamy bude doplněno 25 látek s dobře zdokumentovanými problematickými účinky na přírodu a lidské zdraví. Jedná se o tyto látky:

- **PFAS**; velká skupina chemických látek odolných vůči rozkladu (tzv. věčné chemikálie), které se používají mimo jiné při výrobě kuchyňského nádobí, oděvů, nábytku, protipožární pěny a výrobků pro osobní hygienu;

- řada **pesticidů** a produktů rozkladu pesticidů (**glyfosát**);

- **bisfenol A**, změkčovač plastů a součást plastových obalů;

- některé **léčivé přípravky** používané jako léky proti bolesti a protizánětlivá léčiva, a **antibiotika**.

Evropská komise též navrhuje **povinná varování po havárii**. Dojde i ke zlepšení v oblasti monitorování a podávání zpráv a usnadní se postup pro budoucí aktualizace seznamu látek a držet tak krok s vědeckým poznáním.

Nové předpisy uznávají **kumulativní nebo kombinované účinky směsí**, což rozšiřuje aktuální zaměření, které se soustředí pouze na jednotlivé látky.

Kromě toho budou aktualizovány (většinou zpřísněny) normy pro 16 znečišťujících látek, na něž se tato pravidla již vztahují, včetně těžkých kovů a průmyslových chemických látek. Čtyři znečišťující látky, které již nepředstavují hrozbu pro celou EU, se naopak vypustí.

Celou sadu návrhů nyní posoudí Evropský parlament a Rada EU v řádném legislativním postupu. Po přijetí budou vstupovat v platnost postupně a budou stanovovat různé cíle pro roky 2030, 2040 a 2050, což průmyslu a veřejnoprávním orgánům poskytne dostatek času se na nové požadavky připravit a případně provést nutné investice.

PROSINEC 2022

Zelená dohoda pro EU a nulové znečištění: cíle pro rok 2030

Evropská komise v prosinci 2022 zveřejnila **první Zprávu o monitorování a výhledu v oblasti nulového znečištění** a **třetí Zprávu o výhledu pro čisté ovzduší**; ty společně nastiňují cestu k čistšímu ovzduší, vodě a půdě. Ze zpráv vyplývá, že **politiky EU přispěly ke snížení znečištění ovzduší i znečištění způsobeného pesticidy. Úroveň znečištění je však stále příliš vysoká.** V jiných oblastech (**škodlivý hluk, znečištění živinami nebo produkce komunálního odpadu**) se **pokrok zastavil**. Výsledky ukazují, že má-li EU **dosáhnout cílů snížení znečištění do roku 2030, je třeba učinit mnohem důraznější kroky**, konkrétně přijmout nové právní předpisy ke snížení znečištění a lépe uplatňovat ty stávající.

Pokrok při plnění cílů pro rok 2030, avšak úroveň znečištění je stále příliš vysoká. Pokrok při plnění šesti cílů nulového znečištění je smíšený. Klesá znečištění způsobené pesticidy, antimikrobiálními látkami a odpady v mořích. V případě znečištění hlukem, živinami a odpady není pokrok velký. Povzbudivá je na druhou stranu celkově vysoká míra dodržování norem EU týkajících se znečištění pitné vody a vody ke koupání (> 99 % a > 93 %). Ohledně roku 2030 lze dosáhnout většiny cílů za předpokladu zvýšeného úsilí.

Současná úroveň znečištění je však stále příliš vysoká: znečištění životního ovzduší má v EU na svědomí více než 10 % předčasných úmrtí ročně. Je to způsobeno zejména znečištěním ovzduší, též hlukem a expozicí chemickým látkám, což se pravděpodobně podceňuje. Znečištění je také škodlivé pro biologickou rozmanitost. **Mezi členskými státy existují značné rozdíly,** přičemž míra předčasných úmrtí se pohybuje kolem 5 - 6 % na severu a 12 - 14 % na jihu a východě Evropy.

Evropská komise splnila či dosáhla pokroku u všech 33 opatření oznámených v Akčním plánu pro nulové znečištění z roku 2021. Aby měla tato opatření patřičný dopad, vyzývá zpráva Evropské komise k urychlenému schválení a **přijetí legislativních návrhů**, jejichž účelem je snížit škodlivé znečištění, a k **lepšímu uplatňování stávajících předpisů** na místní, vnitrostátní i přeshraniční úrovni. Zpráva zejména konstatuje, že pokud by EU zavedla všechna opatření navrhovaná Evropskou komisí, počet předčasných úmrtí v důsledku **znečištění ovzduší** by se do roku 2030 snížil v porovnání s rokem 2005 o více než 70 %, přičemž přínosy opatření v oblasti čistého ovzduší by převážily nad náklady a vedly k celkovému nárůstu HDP. Zpráva též poukazuje na význam prosazování globálních iniciativ a podpory třetích zemí v jejich úsilí o snížení znečištění.

Zpráva vychází z hloubkové analýzy Evropské agentury pro životní prostředí (část týkající se monitorování) a z výzkumu Společného výzkumného střediska (část týkající se výhledu). Do Zprávy o monitorování a výhledu v oblasti nulového znečištění byla též zahrnuta hlavní zjištění třetí Zprávy o výhledu pro čisté ovzduší. Na internetu je dostupné posouzení monitorování nulového znečištění, vypracované Evropskou agenturou pro životní prostředí (obsahuje průřezové posouzení znečištění zaměřené na témata výroby a spotřeby, zdraví a ekosystémů).

Plné znění dokumentů je k dispozici na: Zpráva o monitorování a výhledu v oblasti nulového znečištění; Třetí zpráva o výhledu pro čisté ovzduší a podpůrná studie; Posouzení monitorování nulového znečištění.

Nový evropský Bauhaus 2023: Evropská komise vyhlašuje další ročník soutěže

Zájemci mohou od prosince 2022 podávat **příhlášky do soutěže o ceny Nového evropského Bauhausu 2023. Porota v roce 2023 odmění 15 příkladných iniciativ**, propojujících **tři stěžejní hodnoty Nového evropského Bauhausu**: udržitelnost, estetiku a inkluzivnost. Vzhledem k tomu, že rok 2023 byl vyhlášen Evropským rokem dovedností, bude v roce 2023 mimo jiné okruh zaměřený na vzdělávání a učení. Do soutěže se také poprvé mohou přihlásit projekty a koncepty na západním Balkáně. Jsou, stejně jako v roce 2022, připraveny zvláštní ceny pro tvůrce mladší 30 let. Příhlášky do soutěže mohou zájemci podávat do **31. ledna 2023 do 19:00 středoevropského času**.

Ceny za rok 2023 odmění **existující projekty i koncepty vypracované talenty** ve čtyřech kategoriích:

- návrat k přírodě,
- obnova pocitu sounáležitosti,
- upřednostnění nejpotřebnějších míst a lidí
- dlouhodobé uvažování přihlížející k životním cyklům v průmyslovém ekosystému

V každé kategorii si uchazeči mohou vybrat ze tří paralelních soutěžních okruhů:

- okruh A **Šampioni Nového evropského Bauhausu**: určen pro existující a dokončené projekty s jasnými a pozitivními výsledky;
- okruh B **Vycházející hvězdy Nového evropského Bauhausu**: určen pro koncepty mladých talentů do 30 let; lze přihlásit koncepty v různých fázích rozpracování, od nápadů s jasným plánem až po prototypy;
- okruh C **Šampioni Nového evropského Bauhausu na poli vzdělávání**: určen pro iniciativy zaměřené na vzdělávání a učení; přihlásit lze dokončené projekty i minimálně vyvrážené iniciativy.

Ceny za rok 2023 budou uděleny **15 vítězům, kteří získají finanční odměnu až 30 tis. EUR a komunikační balíček**, který jim pomůže dále rozvíjet a propagovat projekty a koncepty.

Přihlášky do soutěže mohou podávat zájemci **jakékoli národnosti a z jakéhokoli prostředí** s tím, že jejich koncepty a projekty **musí být realizovány v EU nebo na západním Balkáně**; přihlášku nutno podat prostřednictvím oficiálních internetových stránek soutěže Nového evropského Bauhausu. Všechny podrobné informace k postupu podávání přihlášek jsou uvedeny v pokynech pro uchazeče, které jsou k dispozici ve všech jazycích EU a západního Balkánu.

7. Fit-for-55

7.1. Snížení emisí a EU ETS

LISTOPAD 2022

Zelená dohoda pro EU: Dosažení dohody o vnitrostátním snížení emisí z dopravy, budov, odpadů a zemědělství

V listopadu 2022 došlo v rámci dialogu mezi Evropskou komisí, Radou EU a Evropským parlamentem k dosažení **předběžné dohody o vnitrostátním snížení emisí z dopravy, budov, odpadů a zemědělství**, s cílem **zvýšit ambice nařízení EU o sdílení úsilí**. Dohoda stanoví **závazné roční cíle v oblasti emisí skleníkových plynů pro členské státy v odvětvích, která v současné době nejsou zahrnuta do systému EU pro obchodování s emisemi (EU ETS)**. Dohoda do značné míry zachovává návrh Evropské komise na **zvýšení cíle spočívajícího ve snížení emisí pro tato odvětví do roku 2030 z 29 % na 40 % ve srovnání s úrovněmi z roku 2005**.

Aktualizované cíle snížení emisí pro členské státy se pohybují v rozmezí od -10 % do -50 % ve srovnání s rokem 2005 a povedou k dalšímu sbližování emisí členských států na obyvatele v roce 2030. Mezi odvětví, na něž se nařízení o sdílení úsilí vztahuje, patří budovy, zemědělství, odpady, průmyslová malovýroba a doprava. Mezi příklady možných opatření, která mohou členské státy přijmout ke snížení emisí a dosažení svých cílů, patří podpora veřejné dopravy, modernizace budov, účinnější systémy vytápění a chlazení a zemědělské postupy šetrnější ke klimatu.

Tato dohoda je posledním krokem k přijetí legislativního balíčku Evropské komise Fit-for-55, s cílem naplnit Zelenou dohodu pro EU v návaznosti na dohodu o ukončení prodeje nových automobilů produkujících CO₂ v EU do roku 2035 (viz předchozí bod Monitorovací zprávy).

Tato prozatímní dohoda musí být nyní přijata Evropským parlamentem a Radou EU; po dokončení tohoto procesu bude nový právní předpis zveřejněn v Úředním věstníku EU a vstoupí v platnost.

Certifikace pohlcování uhlíku v EU

Evropská komise přijala v listopadu 2022 návrh **prvního celounijního dobrovolného rámce, který by spolehlivě certifikoval kvalitní pohlcování uhlíku**. Návrh **podpoří inovativní technologie pohlcování uhlíku a udržitelná řešení v oblasti uhlíkového zemědělství** a přispěje k cílům EU v oblasti klimatu, životního prostředí a nulového znečištění. Návrh významně zlepší schopnost EU kvantifikovat, monitorovat a ověřovat pohlcování uhlíku.

K zajištění transparentnosti a důvěryhodnosti procesu certifikace stanoví návrh **pravidla pro nezávislé ověřování pohlcování uhlíku a pravidla pro uznávání systémů certifikace**, které lze použít k prokázání souladu s rámcem EU. Pro zajištění kvality a srovnatelnosti pohlcování uhlíku stanoví navrhované nařízení **čtyři kritéria „QU.A.L.ITY“**:

- **Quantification** – kvantifikace: činnosti v oblasti pohlcování uhlíku je nutné přesně měřit a musí mít jednoznačné přínosy pro klima;

- **Additionality** – adicionalita: činnosti v oblasti pohlcování uhlíku musí jít nad rámec stávajících postupů a toho, co vyžadují právní předpisy;

- **Long-term storage** – dlouhodobé ukládání: certifikáty jsou vázány na délku uložení uhlíku, aby bylo zajištěno trvalé ukládání.

- **Sustainability** – udržitelnost: činnosti v oblasti pohlcování uhlíku musí zachovávat cíle udržitelnosti (přizpůsobování se změně klimatu, oběhové hospodářství, vodní a mořské zdroje, a biologická rozmanitost) nebo k nim přispívat.

Uhlík lze zachycovat a trvale ukládat pomocí průmyslových technologií (bioenergetika se zachycováním a ukládáním uhlíku (BECCS) nebo zachycování a ukládání uhlíku přímo z ovzduší (DACCS)). V zemědělství a lesnictví mohou postupy uhlíkového zemědělství udržitelným způsobem posílit ukládání uhlíku v půdě a lesích nebo omezit uvolňování uhlíku z půdy a vytvořit **nový obchodní model pro zemědělce a lesníky**. Rovněž výroby a materiály s dlouhou životností (stavební výrobky na bázi dřeva) mohou vázat uhlík po dobu několika desetiletí i déle.

Návrh podpoří špičkové čisté technologie a Nový evropský Bauhaus (uznává kapacitu pro ukládání uhlíku, již se vyznačují stavební materiály na bázi dřeva a energeticky účinné stavební materiály). Umožní inovativní formy soukromého i veřejného financování. Evropská komise bude financovat konkrétní opatření k pohlcování uhlíku prostřednictvím Inovačního fondu (který může financovat mimo jiné projekty BECCS a DACCS), **Společné zemědělské politiky**, **kohezní politiky**, programu LIFE a programu Horizon Europe (včetně mise **Dohoda o půdě pro Evropu**).

Návrh Evropské komise projednají Evropský parlament a Rada EU v řádném legislativním postupu. Na základě kritérií QU.A.L.ITY vypracuje Evropská komise za podpory skupiny odborníků specifické metody certifikace pro různé druhy činností v oblasti odstraňování uhlíku. První zasedání skupiny odborníků se plánuje na první čtvrtletí roku 2023.

7.2. Nařízení o sdílení úsilí a nařízení o klimaticky neutrálním využívání půdy, lesnictví a zemědělství

PROSINEC 2021

Příručka ke spravedlivé transformaci na klimatickou neutralitu

Evropská komise vydala v prosinci 2021 **pokyny pro politiku v oblasti spravedlivé a inkluzivní transformace na klimatickou neutralitu**, které doplňují balíček týkající se plnění Zelené dohody pro Evropu z července 2021. Navrhované doporučení Rady EU stanoví konkrétní pokyny, které mají členským státům pomoci vypracovat a provádět balíčky politik, zajišťující spravedlivý přechod ke klimatické neutralitě. Zvláštní pozornost je věnována řešení potřeb lidí a domácností, které jsou vysoce závislé na fosilních palivech a mohly by být zelenou transformací zasaženy nejvíce, a vyzývá členské státy, aby optimálně využívaly veřejné a soukromé financování a pracovaly v úzké spolupráci se sociálními partnery.

Návrh vybízí členské státy, aby přijaly opatření přizpůsobená jejich konkrétní situaci, například:

- **Opatření na podporu kvalitní zaměstnanosti a usnadnění přechodu mezi zaměstnáními** (nabízení individualizované pomoci při hledání zaměstnání, podpora vytváření pracovních míst, usnadnění přístupu k financování a trhům pro mikropodniky a malé a střední podniky, zvláště ty, které přispívají k cílům v oblasti klimatu a životního prostředí);

- **Opatření na podporu rovného přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a odborné přípravě** (evidence aktuálních dat o potřebách v oblasti dovedností na trhu práce, poskytování vysoce kvalitního a inkluzivního vzdělávání a odborné přípravy v oblasti dovedností a kompetencí důležitých pro zelenou transformaci a zvyšování účasti dospělých na celoživotním učení);

- **Opatření na podporu spravedlivých systémů daní a dávek a sociální ochrany** (výzva členským státům k posouzení těchto systémů a jejich případným úpravám, například cestou přesunutí daňové zátěže z práce na jiné zdroje, přispívající k cílům v oblasti klimatu a životního prostředí);

- **Opatření na podporu přístupu k cenově dostupným základním službám** (výzva členským státům k mobilizaci veřejných a soukromých finančních zdrojů na podporu investic do energie z obnovitelných zdrojů, k řešení problémů v oblasti mobility a na podporu příležitostí k úsporám nákladů v souvislosti s oběhovým hospodářstvím);
- **Opatření zaměřená na koordinaci opatření politiky, uplatňování celohospodářského přístupu** a na aktivní zapojení sociálních partnerů, občanské společnosti, regionálních a místních orgánů a dalších zúčastněných stran, a opatření k dalšímu posílení znalostní základny a zlepšení soudržnosti definic a metodik;
- **Optimální využití veřejného a soukromého financování.**

ČERVEN 2022

Právní rámec pro obnovu poškozených přírodních oblastí v EU a obnovu ekosystémů do roku 2050

Evropská komise přijala v červnu návrh na **obnovu poškozených ekosystémů a ozdravení přírody po celé Evropě**, od zemědělské půdy a moří až po lesy a městské prostředí (s tím bezprostředně souvisí též návrh Evropské komise o snížení používání chemických pesticidů a rizika s nimi spojeného o 50% do roku 2030).

Návrh **právního rámce pro obnovu přírody** je klíčovým opatřením, jak **zabránit kolapsu ekosystémů a nejhorším dopadům změny klimatu a ztráty biologické rozmanitosti**. Obnova evropských mokřadů, řek, lesů, travních porostů, mořských ekosystémů, městského prostředí a druhů, které je obývají, je nákladově efektivní investicí do potravinového zabezpečení EU, odolnosti vůči změně klimatu, zdraví a dobrých životních podmínek.

Evropská komise navrhla právní předpisy, které se výslovně zaměřují na obnovu přírody v EU, na **revitalizaci 80 % evropských stanovišť**, která jsou ve špatném stavu, a na **navrácení přírody do všech ekosystémů** (lesů, zemědělské půdy, mořské, sladkovodní a městské ekosystémy). Podle něj se na každý členský stát budou vztahovat právně závazné **cíle obnovy přírody v různých ekosystémech**, které doplní stávající právní předpisy. Záměrem je, aby se **do roku 2030 vztahovala opatření na obnovu přírody alespoň na 20 % pevninských a mořských oblastí EU**, s případným rozšířením těchto opatření na všechny ekosystémy, které potřebují revitalizovat, a to do roku 2050.

Právní rámec pro obnovu přírody stanoví **cíle a povinnosti** v celé řadě ekosystémů na pevnině i na moři. Jednou z hlavních priorit budou ekosystémy, které mají největší potenciál **pohlcovat a ukládat uhlík** a předcházet dopadu **přírodních katastrof** (například povodní), případně tento dopad snižovat. EU vyčlenila v tomto ohledu značné finanční prostředky: v rámci Víceletého finančního rámce 2021 – 2027 je na výdaje na biologickou rozmanitost, včetně obnovy, k dispozici přibližně **100 mld. EUR**.

Strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti předpokládá, že v nadcházejících letech bude **na biologickou rozmanitost každoročně uvolněno více než 20 mld. EUR** v rámci Zelené dohody pro EU. V rámci Víceletého finančního rámce 2021–2027 je konkrétně na přijatý cíl financování biologické rozmanitosti od roku 2024 vyčleněno 7,5 % prostředků z Rozpočtu EU na biodiverzitu a v letech 2026 a 2027 tento podíl vzroste na 10 %.

Evropská komise usiluje o začlenění financování obnovy přírody a biologické rozmanitosti do Nástroje pro oživení a odolnost, Programu InvestEU, evropských strukturálních a investičních fondů, Společné zemědělské politiky, Evropského námořního, rybářského a akvakulturního fondu, do výzkumných fondů, programu LIFE pro životní prostředí a klima, a Fondu pro spravedlivou transformaci.

Mezi navrhované cíle patří:

- zastavení úbytku **populací opylovačů** do roku 2030 a zvýšení jejich populace od tohoto data;
- zajištění nulové čisté ztráty **zelených městských ploch** do roku 2030, 5% nárůst do roku 2050, minimálně 10% pokryv vzrostlými stromy ve všech evropských městech a předměstích a čistý přírůstek zelených ploch integrovaných do budov a infrastruktury;

- celkový nárůst biologické rozmanitosti v **zemědělských ekosystémech** a pozitivní vývoj týkající se **lučních motýlů, ptáků zemědělské krajiny**, organického uhlíku v minerálních vrstvách pod ornou **půdou a vysoce rozmanitých krajinných prvků na zemědělské půdě**;
- obnova a zavodňování odvodněných **rašelinišť** využívaných v zemědělství a za účelem těžby rašeliny;
- celkový nárůst biologické rozmanitosti v **lesních ekosystémech** a pozitivní vývoj týkající se propojenosti lesů, objemu odumřelých lesních porostů, podílu lesů s různým stářím porostu, lesních ptáků a zásob organického uhlíku;
- obnova **mořských přírodních stanovišť**, například porostů ponořeně rostoucích krytosemenných rostlin nebo mořského dna pokrytého sedimenty, a obnova stanovišť ikonických mořských druhů (**delfíni, sviňuchy, žraloci a mořští ptáci**);
- odstranění říčních bariér tak, aby se do roku 2030 nejméně 25.000 km řek přeměnilo na **volně tekoucí řeky**.

Právní předpisy by vyžadovaly, aby členské státy vypracovaly **národní plány obnovy přírody**, a to v úzké spolupráci s vědci, zainteresovanými zúčastněnými stranami a veřejností (pomůže plnit stanovené cíle při zachování flexibility s ohledem na podmínky panující v jednotlivých státech). Existují zvláštní pravidla pro **správu věcí veřejných** (monitorování, posuzování, plánování, podávání zpráv a prosazování), která by rovněž **zlepšila tvorbu politik** na vnitrostátní a evropské úrovni a zajistila, aby orgány společně braly ohled na otázky související s **biologickou rozmanitostí, klimatem a zdrojem obživy**.

Detailní informace k navržené legislativě pro obnovu poškozených přírodních oblastí v EU a ekosystémů jsou k dispozici na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_3748; a <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/95311c9d-f07b-11ec-a534-01aa75ed71a1>.

LISTOPAD 2022

Zelená dohoda pro EU: Dohoda EU na zvýšení pohlcování uhlíku prostřednictvím využívání půdy, lesnictví a zemědělství

V listopadu 2022 bylo dosaženo **předběžné dohody ohledně nařízení o využívání půdy, změnách ve využívání půdy a o lesnictví (LULUCF)** v rámci dialogu mezi Evropskou komisí, Evropským parlamentem a Radou EU. Podle ní se zvyšuje **cíl EU v oblasti čistého pohlcování uhlíku přirozeným propadem** na 310 mil. tun ekvivalentu CO₂ do roku 2030 a stanoví ambiciózní a spravedlivé **cíle pro každý členský stát**, napomáhající zvrátit klesající trend propadu uhlíku v EU.

Dohoda je krokem v realizaci legislativního balíčku Evropské komise Fit-for-55, přispívajícího k plnění ambicí EU v oblasti klimatu v rámci Zelené dohody pro EU, v návaznosti na dohodu o ukončení prodeje nových automobilů produkujících CO₂ v EU do roku 2035 a o zvýšení národních cílů v oblasti snižování emisí z dopravy, budov, odpadů a zemědělství. V kontextu konference COP27 a připravovaného 15. zasedání konference smluvních stran v oblasti biologické rozmanitosti (COP15) tato dohoda dokazuje, že EU podniká konkrétní kroky k dosažení svých ambiciózních cílů. Ukazuje též to, že EU nezpomaluje kvůli ruské invazi na Ukrajině svoji ekologickou transformaci (naopak zesiluje své úsilí stát se do roku 2050 prvním klimaticky neutrálním uskupením na světě).

Ke splnění tohoto nového cíle budou **členské státy muset sledovat hodnoty propadu uhlíku a zvyšovat je**. Již nyní mají k dispozici mnoho opatření ke zlepšení obhospodařování půdy (udržitelné obhospodařování lesů nebo zavlažování rašelinišť). Na realizaci opatření v oblasti klimatu v zemědělství a lesnictví pak mohou využít finanční prostředky z evropských fondů (program LIFE). Za tímto účelem by členské státy měly **aktualizovat své strategické plány v rámci Společné zemědělské politiky** a respektovaly vyšší ambice při využívání půdy.

Dohoda zjednodušuje stávající pravidla a **zkvalitňuje monitorování, vykazování a ověřování emisí a jejich pohlcování pomocí přesnějšího sledování údajů** (zeměpisné údaje a dálkový průzkum Země). V období 2021 - 2025 zůstanou cíle úzce sladěny se stávajícím nařízením o využívání půdy, změně ve využívání půdy a o lesnictví (LULUCF) a jeho takzvaným „bezdebetním“ závazkem na zachování stávajících hodnot propadu uhlíku. Ve **druhé fázi od roku 2026 do roku 2030** se **cíl čistého pohlcování v EU zvýší na -310 mil. tun ekvivalentu CO₂**, což EU

přiblíží k dosažení klimatické neutrality v roce 2050. **Každý členský stát bude k tomuto cíli přispívat spravedlivým dílem: jednotlivé podíly se rozdělí na základě nedávných hodnot pohlcování uhlíku nebo objemu emisí a na základě potenciálu dalšího pohlcování.**

Tato dohoda musí být nyní formálně přijata Evropským parlamentem a Radou EU. Po dokončení tohoto procesu bude nový právní předpis zveřejněn v Úředním věstníku EU a vstoupí v platnost.

Revize nařízení o využívání půdy, změnách ve využívání půdy a o lesnictví (LULUCF) je jedním z návrhů balíčku Fit-for-55, předložených Evropskou komisí v červenci 2021. Odvětví využívání půdy, změny ve využívání půdy a lesnictví je zdrojem emisí CO₂, ale také je vstřebává z atmosféry; konkrétně zahrnuje využívání půdy, stromů, rostlin, biomasy a dřeva.

PROSINEC 2022

Zelená dohoda pro EU: právní předpis pro boj proti globálnímu odlesňování a znehodnocování lesů v důsledku výroby a spotřeby v EU

V prosinci 2022 byla dosažena prozatímní politická dohoda mezi Evropským parlamentem a Radou EU ohledně nařízení EU o dodavatelských řetězcích nezpůsobujících odlesňování. Poté, co vstoupí v platnost, nový předpis zajistí, že **klíčové druhy zboží, které jsou uváděny na trh EU, již nebudou přispívat k odlesňování a znehodnocování lesů v EU ani jinde ve světě**. Vzhledem k tomu, že EU je významnou ekonomikou a spotřebitelem těchto komodit, **pomůže tento krok z velké části zastavit celosvětové odlesňování a znehodnocování lesů**; tím dojde nejen ke snižování emisí skleníkových plynů, ale i ke zpomalení úbytku biologické rozmanitosti. Prozatímní politická dohoda byla dosažena těsně před zahájením konference o biologické rozmanitosti (COP15), která stanovila cíle ochrany přírody pro nadcházející desetiletí. Poté, co nařízení vstoupí v platnost, budou mít podnikatelské subjekty **18 měsíců na respektování nových pravidel**. **Mikropodniky a malé podniky budou mít delší adaptační období**, stejně jako i další zvláštní ustanovení.

Nová pravidla stanoví, že všechny relevantní společnosti budou muset **postupovat s řádnou náležitou péčí, pokud budou uvádět na trh EU nebo z něj vyvážet palmový olej, skot, sóju, kávu, kakao, dřevo a kaučuk, a z nich získané produkty** (například **hovězí maso, nábytek nebo čokoládu**). Tyto komodity byly vybrány na základě důkladného posouzení dopadů, které je určilo jako **hlavní příčinu odlesňování v důsledku rozšiřování zemědělských ploch**.

Nová pravidla náležité péče pro společnosti. Nařízení stanoví přísná povinná **pravidla náležité péče pro společnosti**, které chtějí uvádět příslušné produkty na trh EU nebo je vyvážet. Podnikatelské subjekty budou muset prokázat, že **produkty nezpůsobují odlesňování** (byly **vyprodukovány na půdě, která nebyla po 31. prosinci 2020 vystavena odlesňování**) a jsou **legální** (v souladu se všemi příslušnými právními předpisy platnými v zemi produkce). Podniky budou rovněž muset **shromažďovat přesné zeměpisné informace** o zemědělské půdě, kde byly vypěstovány komodity, které získávají, aby bylo možné ověřit, zda jsou tyto komodity v souladu s předpisy. **Členské státy musí zajistit, aby nedodržení pravidel vedlo k účinným a odrazujícím sankcím. Seznam komodit, na které se nařízení vztahuje, bude pravidelně přezkoumáván a aktualizován s ohledem na nové údaje (měnící se vzorce odlesňování).**

Evropská komise bude provozovat **referenční systém, který posoudí jednotlivé země nebo jejich části a jejich úroveň rizika pro odlesňování a znehodnocování lesů** (vysoké, standardní nebo nízké riziko) a vezme v úvahu i **rozšiřování zemědělských ploch pro produkci uvedených sedmi komodit a z nich získaných produktů**. Povinnosti ukládané společnostem budou záviset na úrovni rizika. To pomůže nasměrovat práci EU a partnerských zemí na zastavení odlesňování; zvláštní pozornost bude věnována situaci místních komunit a původních obyvatel.

Na mezinárodní úrovni **posílí EU svou angažovanost** jak na dvoustranné úrovni s producentskými a spotřebitelskými zeměmi, tak na příslušných mnohostranných fórech, k zajištění účinného provádění nařízení a v případě potřeby pomoci producentským zemím.

7.3. Energetická účinnost

PROSINEC 2021

Zelená dohoda pro EU: prosincový balíček

- Revize směrnice o energetické náročnosti budov

Zvýšení energetické účinnosti budov sníží emise, pomůže řešit energetickou chudobu i zranitelnost lidí vůči cenám energie, s pozitivním dopadem na hospodářský růst a tvorbu pracovních míst. **Strategie renovační vlna** (MEMO), předložená v říjnu 2020, stanovuje opatření s alespoň zdvojnásobit roční míru renovací budov do roku 2030.

Zásadním prvkem této strategie je **revize směrnice o energetické náročnosti budov**, která aktualizuje stávající regulační rámec tak, aby odrážel vyšší ambice a naléhavější potřeby v oblasti klimatu a sociálních opatření, a zároveň poskytuje členským státům potřebnou flexibilitu k reflexi rozdílů, které ve fondu budov v rámci EU panují. Stanoví způsob, jakým může EU do roku 2050 dosáhnout **plně dekarbonizovaného fondu budov s nulovými emisemi**. Navržená opatření **zvýší míru renovací, zejména u energeticky nejnáročnějších budov v každém členském státě, přispěje k modernizaci fondu budov a zvýší jejich odolnost a dostupnost, podpoří lepší kvalitu ovzduší, digitalizaci energetických systémů budov a zavádění infrastruktury pro udržitelnou mobilitu**. Uspodňuje cílenější financování investic do stavebnictví a doplňuje další nástroje EU na podporu zranitelných spotřebitelů a boje proti energetické chudobě.

V souladu s renovační vlnou zavádí tento návrh **celounijní minimální normy energetické náročnosti v případě budov s nejhorší energetickou náročností a ponechává členským státům prostor, aby si navíc stanovily své vlastní normy**. Obsahuje **definici budov s nulovými emisemi, rozsáhlých renovací a standardů hypotečního portfolia**. Zavádí **pasý pro renovaci budov** a usnadňuje používání nových ukazatelů výkonnosti, včetně konečné spotřeby energie a emisí uhlíku během životního cyklu budov. Zabývá se i dalšími neekonomickými překážkami bránícími energetickým renovacím a poskytuje občanům spolehlivé zdroje informací ohledně budov i údaje určené pro veřejnost.

Revidovaná směrnice o energetické náročnosti budov se zabývá především neekonomickými překážkami a zajišťuje dlouhodobou poptávku, což má povzbudit průmysl k inovacím a snížení nákladů na renovaci a podpořit mobilizaci cílených finančních prostředků. Má též podpořit úsilí členských států o dosažení **rozšířených vnitrostátních cílů podle revidovaného nařízení o sdílení úsilí** a přispět k dosažení celkových cílů energetické účinnosti stanovených v revidované směrnici o energetické účinnosti. Posílí integraci energie z obnovitelných zdrojů do budov a podpoří dosažení orientačního cíle pro rok 2030 týkajícího se podílu obnovitelných zdrojů v budovách, který je nastíněn v revizi směrnice o obnovitelných zdrojích energie. Ustanovení týkající se elektromobility doplní nařízení o infrastruktuře pro alternativní paliva.

K zajištění dekarbonizace odvětví budov je v plánu EU pro dosažení cíle v oblasti klimatu zdůrazněna potřeba **postupného ukončení používání fosilních paliv při vytápění budov do roku 2040**, kdy se **přímé emise z odvětví budov budou muset snížit přibližně o 80 až 89 %**. V zájmu rychlého zavádění systémů vytápění s nulovými přímými emisemi návrh směrnice o energetické náročnosti budov obsahuje požadavek, aby **budovy s nulovými emisemi nevytvářely emise uhlíku na místě**.

Směrnice o energetické náročnosti budov též předpokládá, že **kotle na fosilní paliva nebudou od roku 2027 způsobilé pro veřejnou podporu**, a přestože **nestanovuje termín pro postupné ukončení používání kotlů na fosilní paliva na úrovni EU**, zavádí **jasný právní základ pro vnitrostátní zákazy**, umožňující členským státům stanovit požadavky na zdroje tepla na základě emisí skleníkových plynů nebo druhu použitého paliva.

Minimální normy energetické náročnosti EU představují systém, vyžadující renovaci energeticky nejnáročnějších budov, tedy budov s třídou G nebo F certifikátů energetické náročnosti. **Třída G odpovídá 15 % budov s nejhorší energetickou náročností v každé zemi**, přičemž zbývající budovy v dané zemi jsou rozděleny poměrně mezi ostatní třídy G a A, když **třída A odpovídá budovám s nulovými emisemi**. **Zejména veřejné a nebytové budovy mají projít renovací a zlepšením jejich stavu alespoň na úroveň energetické náročnosti F nejpozději do roku 2027 a alespoň na úroveň E nejpozději do roku 2030**. Obytné budovy mají být renovovány z třídy G alespoň na

třídu F do roku 2030 a alespoň na třídu E do roku 2033. Členské státy pak musejí stanovit **konkrétní harmonogramy pro dosažení vyšších tříd energetické náročnosti prostřednictvím nových vnitrostátních plánů renovace budov**, a to **v souladu se svou cestou k dosažení fondu budov s nulovými emisemi do roku 2050**, s pravomocí stanovit vnitrostátní systémy pro minimální normy energetické náročnosti v souladu se svými vnitrostátními plány renovace budov.

Návrh směrnice o energetické náročnosti budov zahrnuje opatření k tomu, aby se **certifikáty energetické náročnosti** staly jasnější, spolehlivější a viditelnější, obsahovaly snadno srozumitelné informace o energetické náročnosti a dalších klíčových vlastnostech ve prospěch vlastníků budov, finančních investorů a veřejných orgánů. Kvalita a spolehlivost certifikátů energetické náročnosti se od jejich zavedení v roce 2002 neustále zlepšuje. Existují však známé problémy, pokud jde o kvalitu řízení a zejména citelný nedostatek soudržnosti.

Navrhovaná opatření mají poskytovat jasnější **definici kvalitního certifikátu energetické náročnosti**, jeho účelu a způsobem jeho vydávání. Směrnice obsahuje **vzor pro certifikáty energetické náročnosti s minimálním počtem společných ukazatelů týkajících se energie a emisí skleníkových plynů, doplněných řadou dobrovolných ukazatelů** (dobíjecí stanice, kvalita vnitřního ovzduší a potenciál globálního oteplování na základě emisí uhlíku během životního cyklu budovy).

Revize směrnice zahrnuje též společné **požadavky na databáze a poskytování přístupu veřejnosti k databázím o energetické náročnosti budov**, c cílem zlepšit kvalitu dostupných informací a usnadnění práce veřejných orgánů a finančních institucí.

Návrh se též zaměřuje na **odstranění překážek bránících renovacím budov, aby se snížily náklady pro vlastníky a nájemce domů**. Zaměřuje se na budovy, u nichž je renovace nákladově neefektivnější a přináší největší úspory v oblasti spotřeby energie, ceny CO₂, daní a sazeb. Domácnost v energetické třídě G spotřebovává v průměru přibližně desetkrát více energie než budova s téměř nulovými emisemi nebo budova s nulovými emisemi. Modernizace těchto budov jejich renovací na energetickou třídu F povede k úsporám energie v celé EU mezi 4,6–6,2 Mtoe ročně. Modernizace na energetickou třídu E přinese přibližně o dvě třetiny vyšší úspory energie.

Financování EU (VFR a NGEU) mobilizuje pro tento účel pro celou EU prostředky ve výši přibližně 150 mld. EUR ze zdrojů kohezní politiky (ERDF a Kohezní fond), RRF a Sociálního fondu pro klimatickou transformaci. Vnitrostátní plány renovace budov by měly též vést k mobilizaci finančních prostředků na vnitrostátní úrovni, včetně soukromých investic. Je silně doporučováno **účinně kombinovat veřejné a soukromé financování**; pro tento účel je Evropská komise připravena poskytnout **technickou pomoc** a pracuje na **vytvoření příznivějšího rámce veřejné podpory pro potřeby revize směrnice o energetické náročnosti budov**, zvláště v případě celounijních minimálních norem energetické náročnosti; spolu s tím je **přezkoumáváno obecné nařízení o blokových výjimkách**, i s ohledem na veřejnou podporu pro zlepšení energetické náročnosti budov.

Jedním z cílů vnitrostátních plánů renovace budov je zajištění dostatečného objemu a struktury finančních prostředků, určení klíčových oblastí jejich alokace a vytvoření nejvhodnějších nástrojů pro jejich implementaci. Plány renovace budov budou zaměřeny na monitoring snižování počtu osob postižených energetickou chudobou a obyvatel žijících v nevyhovujících bytech (například s netěsnými zdmi nebo střechami), poskytnou přehled vnitrostátních politik a opatření pro posílení a ochranu zranitelných domácností, zmírnění energetické chudoby a zajištění cenové dostupnosti bydlení.

Smyslem revidované směrnice je též zabránit povrchním renovacím a současně definovat koncept **rozsáhlé renovace**. Tato snaha má vést k preferenci renovačních projektů a režimů zajišťujících vysoké úspory energie, které budou schopny využít nabízené vyšší finanční pobídky a opatření technické podpory. Soukromé financování nalézá podporu rovněž v lepších zdrojích informací, zejména v pasu pro renovaci budovy, certifikátu energetické náročnosti a databázi energetické náročnosti budov. Rozsáhlé renovace pomohou finančním investorům kapitalizovat přínosy dekarbonizace budov a domácnostem nebo komerčním subjektům lépe reflektovat ekonomické přínosy renovací budov a jejich splátkové plány. Mají být zavedeny nové **normy pro hypoteční portfolio** jako mechanismus, motivující poskytovatele úvěrů ke zlepšení energetické náročnosti jejich portfolia budov a povzbuzující potenciální klienty k zajištění větší energetické náročnosti nemovitostí.

Směrnice o energetické náročnosti budov **řeší emise uhlíku během celého životního cyklu budovy zavedením povinného výpočtu a zveřejňování těchto informací pro novou výstavbu, s cílem informování občanů a podniků a zvyšování jejich povědomí.** Tento přístup bude zaváděn postupně (počínaje velkými budovami o rozloze více než 2 000 metrů čtverečních **od roku 2027 a pro všechny budovy po roce 2030**).

Emise spojené s výrobou materiálů, dopravou, výstavbou, údržbou a demontáží budovy se nazývají **emisemi vázaného uhlíku**. Emise uhlíku spojené s užíváním budovy jsou **provozní emise uhlíku**. Správné rozhodnutí o účinných stavebních postupech a materiálech má značný dopad na obě z nich. Návrh revize tedy zavádí progresivní přístup, mající sladit energetickou náročnost s účinným využíváním zdrojů, oběhových a udržitelností.

Návrh nařízení o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva (AFIR) stanoví cíl pro veřejně dostupnou dobíjecí infrastrukturu a **revidovaná směrnice o energetické náročnosti budov doplňuje toto nařízení o požadavky na dobíjecí infrastrukturu v soukromých budovách** (obytných i podnikatelských), neboť je očekáváno, že významná část dobíjení bude probíhat v těchto typech budov.

Návrh vyžaduje, aby **členské státy odstranily překážky bránící instalaci dobíjecích stanic pro obyvatele bytových domů**, a zabývá se další významnou překážkou udržitelné mobility, nedostatkem možností bezpečného parkování jízdních kol, se **zavedením požadavků na parkovací místa v nových a renovovaných budovách a ve stávajících velkých nebytových budovách**. Zavádí požadavek, aby dobíjecí stanice podporovaly inteligentní dobíjení, což je v souladu s návrhem směrnice o obnovitelných zdrojích energie (optimalizuje proces nabíjení z hlediska ceny a struktury energie, a umožňuje dodávat elektřinu zpět do sítě a používat automobilovou baterii jako skladovací zařízení).

Revize směrnice o energetické náročnosti budov též zavádí požadavek, aby ve všech nových budovách (je-li to technicky proveditelné) bylo **100 % spotřeby energie na místě pokryto od roku 2030 energií z obnovitelných zdrojů; pro veřejné budovy má požadavek již od roku 2027**. Členské státy by měly plánovat politiky a opatření vedoucí k úplnému ukončení používání fosilních paliv v budovách do roku 2040. Revize též zviditelňuje **začlenění obnovitelných zdrojů energie do certifikátů energetické náročnosti** (požadavek jasně uvádět výrobu energie z obnovitelných zdrojů, podíl této energie ve srovnání s potřebami budovy a její příspěvek ke zlepšení celkových emisí budovy) a zlepšuje uznávání obnovitelných zdrojů energie při výpočtu celkové náročnosti budovy (zvláště je-li budova součástí větší energetické sítě typu systému dálkového vytápění nebo chlazení).

Revize směrnice o energetické náročnosti budov podporuje **přísné vnitřní environmentální normy**. Vyžaduje, aby nové budovy s nulovými emisemi byly vybaveny měřicími a kontrolními zařízeními pro monitorování a regulaci kvality vnitřního ovzduší (platí i pro budovy procházející rozsáhlou renovací). Ta budou monitorovat a regulovat technické systémy budovy, zajišťovat jejich optimální funkčnost i stanovené požadavky na kvalitu vnitřního ovzduší při co nejvyšší účinnosti. Certifikáty energetické náročnosti a ukazatel připravenosti pro chytrá řešení zviditelní budovy s instalovanými kontrolními a monitorovacími systémy pro kvalitu vnitřního ovzduší.

Vnitrostátní dlouhodobé strategie renovací, obdržené Evropskou komisí, ukazují, že země obvykle zavedly opatření pro snadnější přístup k financování, technickou podporu, podporu poradenských nástrojů (jednotná kontaktní místa, boj proti energetické chudobě a lepší informovanost). Též se však ukazuje, že opatření často nejsou cílená nebo dostatečně podrobná, aby bylo možné porovnat dodané údaje a poskytnout jistotu ohledně úrovně jejich účinnosti.

Proto Evropská komise navrhla přezkoumat rámec dlouhodobých strategií renovací s cílem podpořit větší transparentnost, lepší srovnatelnost, provádění a monitorování, a ve výsledku vyšší ambice na úrovni EU v oblasti dekarbonizace. Návrh revize směrnice o energetické náročnosti budov stanovuje **nové požadavky na dlouhodobé strategie renovací** (přeměna strategií na skutečné akční plány s harmonizovanou šablonou, vnitrostátními cíli, nástrojem investičních potřeb a finančních opatření, lepší synchronizací s rámcem nařízení o správě a zdokonalenými dalšími postupy). V pravomoci Evropské komise by mělo být posuzování vnitrostátních plánů a přijímání vhodných následných opatření v podobě Doporučení pro jednotlivé země určená členskými státy v rámci procesu Evropského semestru.

7.4. Obnovitelné zdroje

PROSINEC 2021

Zelená dohoda pro EU: prosincový balíček

- Opatření pro trhy s vodíkem a dekarbonizovaným plynem

V návaznosti na balíček Fit-for-55 z července 2021 zveřejnila Evropská komise v prosinci 2021 návrhy (nařízení a směrnici), které mají umožnit, aby se **na trhu dekarbonizovala spotřeba plynu**. Zahrnují opatření k tomu, aby se mohl **podporovat vznik optimální a specializované infrastruktury, a účinných trhů**. Tím se odstraní překážky dekarbonizace a vytvoří podmínky pro nákladově efektivnější transformaci energetického trhu. Návrhy doplňují revidovanou směrnici o obnovitelných zdrojích energie (REDII), směrnici o energetické účinnosti (EED) a systém obchodování s emisemi (EU ETS).

Existuje výrazný potenciál k navýšení výroby a spotřeby obnovitelných a nízkouhlíkových plynů (ta nyní činí méně než 5 % trhu s plynem). Významnou překážkou vstupu obnovitelných a nízkouhlíkových plynů do systému jsou vstupní náklady. Evropská komise proto navrhuje **umožnit odpočet ve výši 75 % těchto vstupních nákladů**. Dále navrhuje odstranit u obnovitelných a nízkouhlíkových plynů přeshraniční sazby k usnadnění přeshraničního prodeje v rámci evropského trhu a využití potenciálu nejprůhodnějších výrobních lokalit. Přeshraniční sazby se též nebudou vztahovat na **specializovanou vodíkovou síť**, s cílem podpory konkurenčního trhu a zajištění cenové dostupnosti a zabezpečení dodávek.

Evropská komise navrhuje zajistit přístup i menších zařízení, která jsou připojena k distribuční soustavě, na velkoobchodní trhy. Ve prospěch komerční a fyzické integrace distribučních soustav do větších rozvodných soustav jsou podporovány zpětné toky plynu nebo alternativní opatření. Obnovitelný a nízkouhlíkový vodík lze rovněž mísit se zemním plynem až do určitého procentního podílu, při zaručení pečlivého sledování kvality plynu.

Návrhy vytvářejí podmínky pro **postupné ukončení využívání zemního plynu fosilního původu**. Hlavním cílem je **usnadnit vstup obnovitelných a nízkouhlíkových plynů do energetického systému**, a poté **umožnit postupný odklon od zemního plynu**. Balíček poukazuje na **přechodnou úlohu fosilního zemního plynu**; současně **nabádá členské státy k zajištění respektování cíle dekarbonizace a literu Evropského právního rámce pro klima při plánování vnitrostátních opatření**. Též mají dbát na zabránění závislosti na určitém dodavateli a vzniku uvízlých aktiv, a zajištění postupného a včasného ukončení využívání fosilního plynu tam, kde je možná elektrifikace nebo přechod na obnovitelné nebo nízkouhlíkové plyny. **Aby se zabránilo riziku závislosti na fosilním zemním plynu, byl stanoven limit pro dlouhodobé smlouvy na dodávky zemního plynu, které by neměly být po roce 2049 prodlužovány.**

Hlavním cílem balíčku je podpořit zavádění obnovitelných a nízkouhlíkových plynů; ve střednědobém horizontu by však měl mít též pozitivní dopad na energetickou bezpečnost a ceny plynu (obnovitelné plyny lze vyrábět na domácím trhu, což snižuje závislost na dovozu).

Integrovaný trh s plynem umožňuje spotřebitelům přístup k nejlevnějšímu plynu, který je na daném trhu k dispozici (platí též pro biometan, vodík a další obnovitelné a nízkouhlíkové plyny), posílí se ochrana spotřebitelů, kterým se rozšíří volba cenově nejkonkurenceschopnějšího dodavatele nízkouhlíkových plynů.

Cílem je též zvýšit odolnost evropské plynárenské soustavy a zajistit bezpečnost dodávek energie rozšířením oblasti působnosti nařízení o bezpečnosti dodávek zemního plynu. Je navrženo rozšířit oblast působnosti tohoto nařízení na obnovitelné a nízkouhlíkové plyny v rozvodné síti pro zemní plyn a zároveň do nařízení zahrnout nová ustanovení o kybernetické bezpečnosti (k posílení bezpečnosti evropského energetického systému). Smyslem je též zajištění fungování solidarity mezi členskými státy prostřednictvím nových opatření a vyjasnění kontrol a nákladů na odškodnění. Rovněž proběhne revize nařízení o bezpečnosti dodávek k zefektivnění skladování plynu, možnosti předvídat rizika na regionální úrovni a předcházet jim (opatření, která lze aktivovat v mimořádných situacích, například v případě krize dodávek v EU, včetně forem společného zadávání veřejných zakázek na zásoby plynu).

Opatření mají pomoci zajistit vysokou úroveň naplnění zásobníků plynu na začátku topného období v EU. Zavádění obnovitelných a nízkouhlíkových plynů vyprodukovaných z místně dostupných zdrojů navíc sníží závislost EU na dovozu fosilních paliv a omezí dopad otřesů na světových trzích, čímž se posílí odolnost energetického systému EU.

Cílem balíčku je též **vytvořit trh s vodíkem s náležitou infrastrukturou a zajistit přeshraniční koordinaci, včetně propojovacích vedení**. To umožní vodík nákladově efektivním způsobem dovážet z oblastí, kde jej lze snadno vyrábět z obnovitelných zdrojů, k průmyslovým zákazníkům. Stávající plynárenskou rozvodnou síť lze částečně transformovat na přepravu vodíku, což by mělo výrazně uspořit náklady v porovnání s variantou budování nové infrastruktury.

Balíček **navrhuje pravidla týkající se provozu a financování vodíkových sítí, transparentnosti parametrů kvality plynu a vodíkových směsí, nového využití sítí zemního plynu pro přepravu vodíku, zajištění neutrality provozu vodíkových sítí (unbundling) a nediskriminačního přístupu k sítí**. Cílem je vytvořit vhodné prostředí pro investice do vodíkové infrastruktury i rozvoj konkurenceschopného trhu s vodíkem; k optimálnímu rozvoji a řízení vodíkové sítě EU a usnadnění přeshraničního obchodování s vodíkem a jeho přeshraniční dodávky bude zřízena **Evropská síť provozovatelů vodíkových sítí (ENNOH)**.

Pravidla pro certifikaci nízkouhlíkového plynu a jeho derivátů doplní stávající systémy certifikace obnovitelných paliv a plynů, které byly navrženy v červenci 2021; budou se vztahovat jak na dováženou, tak na domácí produkci, k zajištění rovných podmínek a zabránění úniku uhlíku.

Vytvoření mezinárodního rámce pro rozvoj celosvětového trhu s řešeními založenými na vodíku, včetně harmonizovaných bezpečnostních a environmentálních norem, má zásadní význam pro snahy EU o získání vedoucího postavení v přechodu na čistou energii. EU je v kontaktu s mezinárodními partnery s cílem určit další postup (na dvoustranné úrovni i mnohostranných fórech typu iniciativy Clean Energy Ministerial (CEM) Hydrogen, Mezinárodního partnerství pro vodík a palivové články (IPHE) a Mezinárodní agentury pro obnovitelné zdroje energie (IRENA).

Integrované plánování sítě znamená, že na vnitrostátní úrovni budou i nadále existovat dva samostatné plány sítě pro plyn a elektřinu, ale oba budou muset být vypracovány na základě společného scénáře zahrnujícího elektřinu, plyn a vodík (jak je tomu již na úrovni EU). Cílem je existence společné vize pro různé nosiče energie. **Balíček zavádí dodatečné vnitrostátní plánování sítě pro vodík a desetiletý plán rozvoje sítě pro celou EU**. Ten bude zahrnovat modelování integrované sítě, vycházet z vnitrostátních plánů vodíkových sítí, vnitrostátních investičních plánů, přeshraničních propojovacích vedení, a bude identifikovat nedostatky v investicích, zejména pokud jde o přeshraniční kapacity.

Bude též probíhat vertikální integrace (provozovatelé distribučních soustav a provozovatelé infrastruktury dálkového vytápění jsou povinni sdílet relevantní informace pro účely vypracování daného plánu). Plán má zabránit uvíznutí aktiv a zajistit transparentnost částí sítí, které již nejsou zapotřebí, a které by mohly být v budoucnu použity pro přepravu vodíku, a poskytovat údaje o optimální velikosti a umístění zařízení na výrobu elektřiny a plynu (například elektrolyzéry).

Maloobchodní trh. Pravidla maloobchodního trhu by měla umožnit zákazníkům vybrat si udržitelné, nízkouhlíkové zdroje energie a učinit bez omezení rozhodnutí o změně dodavatele. Návrhy berou v úvahu ustanovení o ochraně spotřebitelů a posílení jejich postavení v energetickém odvětví. Návrhy umožní spotřebitelům snadněji měnit dodavatele, používat účinné nástroje pro porovnávání cen, získávat přesné, spravedlivé a transparentní vyúčtování energií, mít lepší přístup k informacím a novým inteligentním technologiím. Mohou jednat jako aktivní zákazníci a zapojovat se do energetických komunit občanů na základě rovných podmínek. Členské státy mají přijmout nezbytná opatření za účelem ochrany a podpory znevýhodněných zákazníků a spotřebitelů, kteří se potýkají s energetickou chudobou (prostřednictvím zvýšení energetické účinnosti a optimalizace systémů sociálního zabezpečení).

Balíček též obsahuje ustanovení o účinném využívání kapacit pro skladování plynu a o dobrovolném společném **zadávání veřejných zakázek**. Členské státy mají do svého společného **posouzení rizik na regionální úrovni zahrnout analýzu svých skladovacích kapacit a možných rizik souvisejících se zabezpečením dodávek**, i v situaci, kdy skladování zajišťují subjekty ze třetích zemí. V případě **zjištěných rizik budou členské země muset**

zavést protipatření (například minimální povinné zásoby, nabídková řízení nebo dražby). Členské státy se mají dohodnout na postupech pro aktivaci těchto opatření i na společném financování.

Výhodou pak bude usnadnění přeshraničního sdílení plyných paliv a transparentní přeshraniční přístup ke skladovacím zařízením.

Návrh též umožňuje členským státům vytvářet mechanismy pro **dobrovolné společné zadávání veřejných zakázek provozovateli plynárenských přepravních soustav**, a to na **strategické zásoby plynu**, které by mohly být uvolněny v případě nouze. Tento dobrovolný mechanismus by měl být v souladu s pravidly trhu s energií a hospodářské soutěže a měl by být otevřen účasti dalších členských států, které se do něho budou chtít zapojit později.

Evropská komise již zřídila **nové přeshraniční regionální rizikové skupiny**, analyzující rizika spojená s dodávkami plynu v celé EU, které členským státům poskytují poradenství k přípravě jejich plánů preventivních a nouzových opatření, a kladou důraz na úlohu skladování plynu.

7.5. Udržitelná dopravní infrastruktura a paliva

PROSINEC 2021

Zelená dohoda pro EU: prosincový balíček

- **Doprava: efektivita cestování a zlepšení jeho udržitelnosti**

Evropská komise přijala čtyři návrhy, které přispějí k **modernizaci dopravního systému** v EU, k podpoře přechodu na čistší, ekologičtější a inteligentnější mobilitu v souladu s cíli Zelené dohody pro Evropu. Záměrem návrhů je **nasměrovat odvětví dopravy ke snížení emisí o 90 % prostřednictvím těchto kroků**:

- zlepšení propojení;
- přesunu většího počtu cestujících a objemu nákladu na železnici a vnitrozemské vodní cesty;
- podpory instalace dobíjecích stanic, alternativní čerpací infrastruktury a zavádění nových digitálních technologií;
- většího důrazu na udržitelnou městskou mobilitu a zjednodušení výběru různých možností dopravy v efektivní multimodální dopravní soustavě.

Inteligentní a udržitelná transevropská dopravní síť. Transevropská dopravní síť (TEN-T) představuje síť železnic, vnitrozemských vodních cest, krátkých námořních tras a silnic v celé EU, propojující 424 velkých měst s přístavy, letišti a železničními terminály. Po jejím dokončení se zkrátí doba cestování mezi těmito městy.

V zájmu **vyřešení chybějících spojení a modernizace celé sítě** se v návrhu:

- požaduje, aby na **hlavních osobních železničních tratích** sítě TEN-T mohly do roku 2040 vlaky jezdit **rychlostí alespoň 160 km/h**, a tím se vytvořilo konkurenceschopné vysokorychlostní železniční spojení v celé EU; na **kanálech a řekách** musí být po **minimální počet dní v roce zabezpečeny dobré plavební podmínky**, které neomezuje například stav vody; mělo by dojít k dalšímu posílení letišť se železnici (týká se především všech hlavních letišť EU a jiných letišť, která ročně odbaví více než 4 miliony cestujících; Evropská komise též podporuje a prosazuje kombinaci letecké a vlakové dopravy na tratích, které k tomu mají vhodnou infrastrukturu, a posoudí, jaké regulační možnosti se nabízejí pro usnadnění těchto multimodálních služeb);
- žádá vybudování **většího počtu překládkových terminálů**, zlepšení **manipulační kapacity nákladních terminálů**, **zkrácení čekací doby na železničních hraničních přechodech**, **vypravování delších vlaků**, aby bylo možné přesunout více nákladu na ekologičtější druhy dopravy a možnost přepravy nákladních automobilů po celé

železniční síti. Aby plánování infrastruktury zohledňovalo skutečné provozní potřeby, vytváří se rovněž **devět evropských dopravních koridorů integrujících železniční, silniční a vodní dopravu**;

- stanoví rok 2040 jako nová, průběžná lhůta, do níž se má **pokročit v budování hlavních úseků sítě**, a rok 2050 jako **lhůta pro dokončení širší, globální sítě**;

- požaduje, aby všech **424 velkých měst zapojených do sítě TEN-T** vypracovalo **plány udržitelné městské mobility** s cílem podpořit **mobilitu s nulovými emisemi a zkvalitnit veřejnou dopravu a infrastrukturu pro chodce a cyklisty**, včetně zvýšení jejich rozsahu.

Zvýšení objemu dálkové a přeshraniční osobní železniční dopravy. Železnice zůstává jedním z nejbezpečnějších a nejčistších druhů dopravy, a je proto **ústředním prvkem politiky zaměřené na větší udržitelnost mobility v EU**. Spolu s návrhem nařízení o síti TEN-T se předkládá **Akční plán na podporu dálkové a přeshraniční železniční dopravy**, který obsahuje přehled dalších opatření, jež pomohou EU splnit cíl do roku 2030 **zdvojnásobit** a do roku 2050 **ztrojnásobit objem vysokorychlostní železniční dopravy**.

S cílem motivovat více osob, aby k **cestě do zahraničí zvolily vlak**, stanoví Akční plán konkrétní opatření pro **odstranění překážek, jež brání přeshraničnímu cestování a cestování na dlouhé vzdálenosti**, a pro **zvýšení atraktivity vlaku jako dopravního prostředku**. Mezi tato opatření patří:

- legislativní návrh o multimodální dopravě v roce 2022 na podporu uživatelsky vstřícného **multimodálního prodeje jízdenek**; cílem je zlepšení výměny údajů mezi dopravci a usnadnění uzavírání obchodních dohod mezi železničními podniky a prodejci přepravních dokladů, kteří jsou třetími stranami; tím by mělo dojít k rozšíření nabídky vlakových jízdenek a možnosti nakupovat jízdenky na cesty, které kombinují vlak s místní veřejnou dopravou a dalšími způsoby dopravy;

- poskytnutí možnosti, aby cestující mohli vyhledávat nejlepší jízdenky za co nejatraktivnější cenu, větší podpora cestujících při narušení dopravy a **závazek posoudit osvobození vlakových jízdenek od DPH** v celé EU; v roce 2023 vydá Evropská komise pokyny pro určování poplatků za přístup k infrastruktuře, které podpoří cenově dostupné cestování vlakem do zahraničí; aby se zejména **mladým lidem** umožnilo cestovat vlakem nebo jinými udržitelnými dopravními prostředky, je navrhováno změnit pravidla proplácení výdajů u programu Erasmus a tak motivovat k cestování za studiem do zahraničí vlakem;

- zrušení nadbytečných technických a provozních pravidel v jednotlivých zemích,

- oznámení, že v roce 2022 budou předloženy návrhy ohledně sestavování jízdních řádů a řízení kapacit, jež přispějí ke zrychlení přeshraničních železničních spojů a zvýšení jejich četnosti,

- v roce 2023 pokyny pro **stanovení poplatků za přístup k tratím**, které usnadní provozovatelům železniční dopravy přístup k infrastruktuře, zvýší hospodářskou soutěž a zatraktivní ceny jízdenek.

V období let 2022 až 2030 Evropská komise podpoří zahájení nejméně 15 přeshraničních pilotních projektů s cílem vyzkoušet koncepci obsaženou v Akčním plánu před tím, než vstoupí v platnost nové požadavky v souvislosti se sítí TEN-T.

Inteligentní dopravní služby pro řidiče. Inteligentní mobilita zvyšuje **celkovou udržitelnost mobility** v EU. Evropská komise předkládá novelizaci **směrnice o inteligentních dopravních systémech** z roku 2010; novela bere v úvahu nové možnosti silniční mobility, vznik aplikací pro mobilitu a propojenou a automatizovanou mobilitu. Novelizace podnítl rychlejší zavádění nových, inteligentních služeb tím, že navrhuje, aby byly v síti TEN-T a pak v celé silniční síti zpřístupněny v digitálním formátu některé zásadní silniční, dopravní a dopravní údaje, například omezení rychlosti, plány dispozičních řešení dopravních komunikací nebo silniční práce. Na síti TEN-T tak bude možno využívat základní bezpečnostní služby.

Čistší, ekologičtější a jednodušší městská mobilita. Návrh řeší některé problémy v oblasti mobility, vyplývající z intenzivní ekonomické činnosti v těchto sídlech: dopravní zácpy, emise a hluk. V rámci pro městskou mobilitu jsou

stanoveny evropské pokyny, jako mohou města snížit emise a zlepšit mobilitu, mimo jiné prostřednictvím **plánů udržitelné městské mobility**. Hlavní důraz je kladen na **veřejnou dopravu, pěší pohyb a cyklistiku**. Navrhovaný rámec dává též prostor **řešením s nulovými emisemi pro městské vozové parky**, včetně vozidel taxislužby a služeb jízdy na vyžádání, i pro **poslední úsek dodávek ve městě; výstavbě a modernizaci multimodálních uzlů; a novým digitálním řešením a službám**. Též mapuje **možnosti financování místních a regionálních orgánů při realizaci těchto priorit**. V roce 2022 navrhne Evropská komise **doporučení členským státům EU ohledně vypracování vnitrostátních plánů na pomoc městům při rozvoji jejich plánů mobility**.

V souhrnu se jedná se o **druhý balíček návrhů na podporu přechodu na čistší a ekologičtější dopravu** od zveřejnění **Strategie pro udržitelnou a inteligentní mobilitu**, vydanou Evropskou komisí v prosinci 2020. Tato strategie představuje plán, který směřuje odvětví dopravy ke splnění cílů stanovených v Zelené dohodě pro Evropu.

Akční plán na podporu dálkové a přeshraniční železniční dopravy cílí na toto odvětví proto, že železnice, na kterou připadá méně než 0,4 % emisí skleníkových plynů souvisejících s dopravou v EU, je jednou z nejudržitelnějších forem osobní i nákladní dopravy a jedním z klíčů k naplnění ambice EU dosáhnout do roku 2050 klimatické neutrality. Vedle jiných přínosů je železniční doprava též mimořádně bezpečná a zajišťuje propojení občanů a podniků v celé EU prostřednictvím transevropské dopravní sítě (TEN-T).

Vědoma si těchto důvodů, Evropská komise ve své Strategii pro udržitelnou a inteligentní mobilitu oznámila přípravu Akčního plánu na podporu dálkové a přeshraniční osobní železniční dopravy, který se soustředí na co nejlepší využití jednotného evropského železničního prostoru k posílení hospodářské soutěže a inovativních a cenově dostupných železničních služeb a na předložení programu na odstranění hlavních překážek, které brání zřizování a provozování dálkových přeshraničních spojů v osobní dopravě.

Rolí členských států v této záležitosti je zejména zajistit úplné a správné provedení stávajícího regulačního rámce EU pro železnice, včetně odstranění veškerých nadbytečných vnitrostátních předpisů. Členské státy musejí úplně a správně provést a uplatňovat právní předpisy EU a zajistit, aby byla zrušena nadbytečná vnitrostátní pravidla. Právní předpisy EU v oblasti železniční dopravy dávají členským státům dostatečnou příležitost jednat v klíčových otázkách (poplatky za přístup k infrastruktuře, sdílení údajů a požadavky na další prodej přepravních dokladů ve smlouvách o veřejné službě a dalších právně závazných aktech, nediskriminační veřejná podpora ve prospěch dostupnosti kolejových vozidel a koordinace přeshraničních tras vlaků mezi provozovateli infrastruktury).

Klíčovou roli při správném uplatňování právních předpisů EU v oblasti železniční dopravy (čtvrtý železniční balíček) sehrávají též železniční podniky, provozovatelé infrastruktury, regulační subjekty a prodejci přepravních dokladů, kteří jsou třetími stranami. V kontextu s výše zmíněnými 15 pilotními službami má Evropská komise v úmyslu již brzy nabídnout zúčastněným stranám příležitost vyzkoušet si opatření obsažená v Akčním plánu.

Existuje-li poptávka po přeshraničních službách a trh nedokáže zajistit požadovanou úroveň, mohou členské státy využívat **rámec veřejných zakázek** a zadávat služby v souladu s nařízením EU č. 1370/2007 (o závazcích veřejné služby v pozemní dopravě), které se vztahuje rovněž na přeshraniční služby, včetně místních, regionálních a dálkových spojů. Ke zřízení přeshraničního závazku veřejné služby musí existovat formální souhlas členských států, na jejichž území jsou služby poskytovány, avšak bez toho, že příslušný členský stát je povinen upřesnit závazky veřejné služby na svém území nebo poskytnout financování. Pokud jeden nebo více členských států nesouhlasí s přístupem založeným na závazcích veřejné služby na svém území, lze přeshraniční spoje rovněž provozovat jako hybridní službu (přeshraniční spoje, kombinující jeden nebo více úseků provozovaných v rámci závazků veřejné služby s jedním nebo více úseky v režimu otevřeného přístupu). Pro tyto hybridní služby však neexistují zvláštní pravidla EU; příslušné vnitrostátní, regionální nebo místní orgány by měly dbát na to, aby nebyla narušována hospodářská soutěž a zabráněno křížovým dotacím.

Investiční platforma pro zelenou železnici Evropské investiční banky. Zavádění nových vlakových spojů obnáší značné investice do kolejových vozidel (železničními podniky, leasingovými společnostmi pronajímajícími kolejová vozidla, nebo příslušnými orgány). S cílem zvýšení dostupnosti kolejových vozidel Evropská investiční banka (EIB) spouští **investiční platformu pro zelenou železnici**, která má podporovat **investice veřejných i soukromých subjektů do železničních projektů** prostřednictvím stávajících produktů EIB a finančních nástrojů, poskytnutých Evropskou komisí. Má podporovat udržitelné investice do železniční infrastruktury, kolejových vozidel a digitálních systémů, především do:

- rozvoje železniční sítě, její obnovy a modernizace;
- pořízování a modernizace kolejových vozidel, ať už v závazku veřejné služby, nebo v komerční dopravě; dále do nočních vlaků a nákladní dopravy ze strany provozovatelů i pronajímatelů kolejových vozidel;
- rozvoje intermodální dopravy, včetně terminálů, kolejových vozidel a přeshraničních zařízení;
- digitalizace a automatizace hlavních plánovacích, provozních a obchodních procesů (řízení majetku, kapacity a dopravy) ve prospěch provozovatelů infrastruktury, železničních podniků a jiných subjektů (provozovatelé terminálů a intermodálních služeb) s cílem zlepšení účinnosti multimodálních logistických řetězců s železničním prvkem.

Za určitých podmínek lze kolejová vozidla financovat také z **fondů kohezní politiky EU**. V **revidovaných pokynech pro železnice** Evropská komise nejpozději v roce 2023 rovněž upřesní pravidla veřejné podpory u veřejného financování interoperabilních kolejových vozidel pro přeshraniční služby.

Mezi opatření oznámená v Akčním plánu patří tyto **legislativní návrhy a pokyny**:

- revize nařízení o transevropské dopravní síti (TEN-T), která vylepší osobní železniční síť a zajistí, aby se lépe začlenila do multimodálního dopravního systému;
- revize technických specifikací pro interoperabilitu, včetně univerzálních kolejových vozidel pro osobní dopravu (2022);
- revidovaný regulační rámec pro strojvedoucí (2022);
- regulační opatření ke zlepšení postupů přidělování kapacity a řízení dopravy (2022);
- pokyny týkající se přístupu k infrastruktuře, aby příslušné poplatky podporovaly dálkovou a přeshraniční osobní dopravu (2023);
- nové nařízení o digitálních službách pro multimodální mobilitu, které se týká prodeje jízdenek na železnici (2022);
- posouzení možnosti případného osvobození mezinárodní železniční dopravy od DPH v celé EU;
- výkladové pokyny pro uplatňování nařízení o závazcích veřejné služby v pozemní dopravě (2022),
- návrh na změnu pravidel proplácení výdajů u programu Erasmus s cílem podpořit využívání udržitelných druhů dopravy.

- Revize nařízení o TEN-T

Cílem politiky EU v oblasti transevropské dopravní sítě (TEN-T) je budovat účinnou celoevropskou multimodální dopravní síť napříč EU, sestávající z železnic, vnitrozemských vodních cest, cest pobřežní lodní dopravy a silnic, propojených s velkým městy, námořními a vnitrozemskými přístavy, letišti a terminály. Politika TEN-T identifikuje dopravní infrastrukturu v členských státech s vysokou evropskou přidanou hodnotu (European Added-Value) a která by měla být součástí sítě TEN-T; rovněž stanoví požadavky kladené na tuto infrastrukturu, zahrnující bezpečnost, kvalitu vysoce výkonné dopravy a soulad s environmentálními cíli. Tato politika je klíčovým nástrojem pro rozvoj soudržné, propojené a vysoce kvalitní dopravní infrastruktury napříč EU, vytváří pobídky pro udržitelnou a efektivnější přepravu osob a zboží, zajišťuje dostupnost pracovních míst a služeb a umožňuje obchod a hospodářský růst. Posiluje též hospodářskou, sociální a územní kohezi EU vytvářením bezproblémových přeshraničních dopravních systémů bez chybějících článků a problematických míst.

Revize nařízení o TEN-T je vyvoláno naplněním příležitosti **přizpůsobit transevropskou dopravní síť pro budoucnost a sladit rozvoj sítě TEN-T s cíli Zelené dohody pro Evropu** a s klimatickými cíli právního rámce EU

pro klima v podobě snížení emisí skleníkových plynů z odvětví dopravy o 90 % ve srovnání s úrovněmi z roku 1990 jako zásadním příspěvkem k dosažení klimatické neutrality v roce 2050.

To vyžaduje **takovou evropskou dopravní síť**, která:

- zvýší udržitelnost všech druhů dopravy stanovením pevných pobídek a požadavků pro rozvoj dopravní infrastruktury a lepším začleněním různých druhů dopravy do multimodálního dopravního systému;
- zajistí, aby nové projekty infrastruktury týkající se sítě byly odolné vůči změně klimatu a v souladu s cíli v oblasti životního prostředí;
- poskytne základ infrastruktury pro zavádění alternativních paliv.

Revize nařízení o TEN-T též **posílí zavedené nástroje správy a monitorování** s cílem zajistit včasné dokončení sítě a využití synergií mezi plánováním infrastruktury a provozováním dopravy (**závazné pracovní plány** na odstranění dalších překážek v zájmu rychlejší a účinnější železniční nákladní a osobní dopravy).

Síť TEN-T bude dokončována postupně ve třech krocích: v roce 2030 bude dokončena hlavní síť, v roce 2040 bude dokončena rozšířená hlavní síť a v roce 2050 bude hotová globální síť. Hlavní a rozšířená hlavní síť společně tvoří evropské dopravní koridory, které jsou nejstrategičtější součástí sítě s nejvyšší přidanou hodnotou EU.

Hlavní novinky ve srovnání s nařízením z roku 2013 zahrnují:

- přísné normy v oblasti infrastruktury pro všechny druhy dopravy uplatňované v celé síti;
- devět **evropských dopravních koridorů**, představujících hlavní tepny dopravy EU, které integrují bývalé koridory hlavní sítě s koridory pro železniční nákladní dopravu;
- lepší součinnost mezi plánováním infrastruktury a provozováním dopravních služeb (vyšší rychlosti pro železniční dopravu v celé síti TEN-T - 160 km/h u osobní dopravy a 100 km/h u nákladní dopravy; maximální čekací doby na hranicích v délce 15 minut pro železniční nákladní dopravu; zaručení dobrých plavebních podmínek pro jednotlivá povodí na vnitrozemských vodních cestách sítě TEN-T);
- požadavky na zavádění dobíjecí a čerpací infrastruktury v celé síti TEN-T potřebné pro **alternativní paliva v dopravě** (v souladu s nařízením o infrastruktuře pro alternativní paliva) s dostatečnou dobíjecí kapacitou pro osobní automobily, dodávky a nákladní automobily ve vzdálenosti 60 km v každém směru do roku 2025 na hlavní síti a do roku 2030 na rozšířené hlavní a globální síti;
- bezpečné a zabezpečené parkovací zóny pro řidiče z povolání vybavené infrastrukturou pro alternativní paliva,
- používání inovativních technologií (5G) jako nástroje k digitalizaci dopravní infrastruktury, dalšímu zvýšení efektivity a zlepšování bezpečnosti, ochrany a odolnosti sítě;
- vyšší odolnost sítě TEN-T vůči přírodním katastrofám a katastrofám způsobeným člověkem (požadavky na odolnost vůči změně klimatu a posouzení dopadů na životní prostředí u nových projektů) i důsledkům nehod nebo poruch (umožnění spojení alternativních tras s hlavní sítí);
- požadavek, aby 424 velkých měst (metropolí) sítě TEN-T mělo do roku 2025 **plány udržitelné městské mobility** s cílem sladit jejich vývoj v oblasti mobility v rámci sítě TEN-T (včetně podpory mobility s nulovými emisemi a ekologizace městského vozového parku);
- více překládkových uzlů a multimodálních terminálů ve městech s cílem usnadnit multimodalitu, zvláště na posledních úsecích osobní nebo nákladní přepravy;
- propojení velkých letišť se železnicí, případně s vysokorychlostní železnicí;

- umožnění přepravy nákladních vozidel vlakem v celé síti.

Přepracování map TEN-T. Koncepce TEN-T je založena na objektivní a transparentní metodice plánování, stanovené [v roce 2013](#) a aktualizované v rámci revize nařízení o TEN-T podle řady kritérií: určení globální sítě; identifikace částí globální sítě, představujících strategicky nejvýznamnější spojení transevropské sítě (které jsou součástí hlavní sítě, která má být dokončena do roku 2030, nebo rozšířené hlavní sítě, která má být dokončena do roku 2040). K hlavní síti jsou navrženy pouze velmi omezené změny; současná hlavní síť by měla zůstat stabilní s ohledem na to, že má být za necelých deset let dokončena.

Souvislost mezi revizí nařízení o TEN-T a revizí směrnice o inteligentních dopravních systémech. Směrnicí o inteligentních dopravních systémech se řídí poskytování inteligentních dopravních systémů na síti TEN-T. Směrnice o inteligentních dopravních systémech (i nařízení o infrastruktuře pro alternativní paliva) závisejí na nařízení o transevropských dopravních sítích z hlediska zeměpisné působnosti zavádění infrastruktury pro alternativní paliva a inteligentních dopravních systémů. Zeměpisná působnost je uvedena na mapách obsažených v nařízení o transevropských dopravních sítích.

Souvislost mezi revizí TEN-T a Akčním plánem pro železnice. Revize nařízení TEN-T zajistí dostatečnou vysokorychlostní kapacitu a spojení (návrh minimální rychlosti 160 km/h pro hlavní a rozšířenou hlavní síť i zvýšené úsilí o lepší propojení letišť se železnicemi).

Souvislost mezi revizí TEN-T a rámcem EU pro městskou mobilitu. Nová ustanovení zavedená revidovaným nařízením o TEN-T vyžadují, aby byl do roku 2040 zaveden alespoň jeden multimodální uzel pro přepravu cestujících a jeden multimodální nákladní terminál s dostatečnou překládkovou kapacitou v rámci městského uzlu nebo v jeho blízkosti. Do roku 2025 musí 424 měst určených v novém nařízení o TEN-T vypracovat **plán udržitelné městské mobility**, zahrnující opatření na integraci různých druhů dopravy a na podporu mobility s nulovými emisemi.

- Inteligentní dopravní systémy

Inteligentní dopravní systémy (Intelligent Transport Systems, ITS) využívají informačních a komunikačních technologií (plánovače cest, celoevropské palubní tísňové volání (eCall; automatické upozornění záchranných služeb v případě nehody) a automatizované řízení v dopravě), díky nimž je cestování bezpečnější, účinnější a udržitelnější. Jejich pomocí se lépe šíří relevantní dopravní informace (o dopravních předpisech, pracích na silnici, objížďkách, nehodách apod.).

ITS též umožňuje účinnější řízení provozu a mobility různými druhy dopravy a usnadňuje kombinování těchto nejužitečnějších. Mobilní aplikace například nabízejí cestujícím různé možnosti dopravy do místa určení. Dopravci mohou sdílet své poznatky s orgány veřejné správy v zájmu rozhodování o řízení mobility. ITS mají zásadní význam pro řešení rostoucích emisí a problémů s přetížením dopravy v EU a mohou umožnit vznik zcela nových služeb a pracovních míst. Aby byly ITS účinné, musí být jejich zavádění soudržné a řádně koordinované v celé EU.

Návrh změn směrnice o ITS. Od roku 2010 je směrnice o ITS nástrojem EU k zajištění koordinovaného zavádění těchto systémů v celé EU na základě evropských specifikací a norem. Revize zahrnuje **rozšíření oblasti působnosti směrnice** tak, aby **lépe zahrnovala nově vznikající služby** (multimodální informační služby, služby rezervací a prodeje jízdenek, například aplikace pro vyhledávání a rezervaci cest, které kombinují veřejnou dopravu, služby sdílení aut nebo jízdních kol), **komunikaci mezi vozidly a infrastrukturou** (bezpečnost) a **automatizovanou mobilitu**. Týká se též shromažďování klíčových údajů a poskytování základních služeb (informační služby v reálném čase, informující řidiče o nehodách nebo překážkách na silnicích).

Zajištění ochrany osobních údajů. Údaje jsou anonymizovány a agregovány, což též poskytuje větší spolehlivost a kvalitnější služby; pokud jsou osobní údaje nezbytné, podléhají pravidlům EU pro ochranu údajů, konkrétně obecnému nařízení o ochraně osobních údajů (GDPR).

Zlepšení prodeje jízdenek v železniční dopravě a multimodalitě. V roce 2022 předloží Evropská komise novou iniciativu týkající se **služeb multimodální digitální mobility**. Jejím cílem je podpořit rozvoj zprostředkovatelů digitálních služeb, kteří mohou cestujícím pomoci identifikovat všechny dostupné jízdenky a snadno je rezervovat (když má cesta různé úseky a/nebo ji provozují různí provozovatelé). Návrh se bude též zabývat dohodami o

pokračování v cestě v odvětví železniční dopravy s cílem zpřístupnit je všem provozovatelům a zvýšit jejich transparentnost. Současně je usilováno o revizi stávajícího nařízení v přenesené pravomoci o multimodálních informačních službách o cestování s cílem podpořit služby plánování cest.

- Evropský rámec pro městskou mobilitu

Cíl nového evropského rámce pro městskou mobilitu. Doplnuje návrh na revizi pokynů pro TEN-T. Předpokládá, že **všechna velká města** (městské uzly) na **této síti musí do roku 2025 vypracovat plán udržitelné městské mobility**. Evropský rámec pro městskou mobilitu nastiňuje společný seznam opatření a iniciativ pro tato města i další města v EU, s cílem dosažení udržitelnější mobility. Jeho cílem je:

- přispět k cílům EU v oblasti snižování emisí skleníkových plynů stanovených v právním rámci pro klima (mimo jiné snížení o 55 % do roku 2030);
- zlepšit dopravu a mobilitu na příjezdu do měst, v městech a v jejich okolí a zlepšit účinnost doručování zboží a doručování domů.

Toho má být dosaženo cestou:

- stanovení společného evropského rámce s opatřeními, zahrnujícími pokyny k řešení znečištění ovzduší, dopravního přetížení, dostupnosti měst, bezpečnosti silničního provozu ve městech, růstu elektronického obchodu a dalších výzev v oblasti městské mobility;
- zvyšování podpory a využívání udržitelných druhů dopravy (především veřejné dopravy a aktivní mobility: chůze, jízda na kole) a městské logistiky s nulovými emisemi;
- podpory soudržného a integrovaného přístupu, zajišťujícího vysokou kvalitu plánů udržitelné městské mobility;
- lepšího sledování pokroku dosaženého při provádění politik a opatření v oblasti městské mobility pomocí soudržného přístupu ke shromažďování údajů o udržitelné městské mobilitě;
- podporování integrace inovativních služeb v oblasti mobility do systémů městské dopravy a vyšší mírou digitalizace pro udržitelnou městskou mobilitu;
- zachování dlouhodobé konkurenceschopnosti a vedoucího postavení v oblasti technologií v odvětví městské dopravy;
- většího zapojení všech členských států a budování trvalého dialogu s městy, regiony a dalšími zúčastněnými stranami o všech hlavních otázkách městské mobility.

Hlavní prvky nového evropského rámce pro městskou mobilitu

- Ambicióznější přístup k **plánování udržitelné městské mobility** a souvisejících ukazatelů (**nové požadavky** navržené v revidovaném nařízení o TEN-T, podle kterého má **424 největších měst EU** v síti TEN-T přijmout plán udržitelné městské mobility a shromáždit příslušné údaje);
- Doporučení určené členskými státy (Evropská komise jej hodlá přijmout v roce 2022), které se týká vnitrostátního programu podpory pro zavádění plánů udržitelné městské mobility, jež se soustředí na **veřejnou dopravu a aktivní mobilitu (chůze, jízda na kole)**;
- Důraznější opatření k vytvoření klimaticky neutrálních měst (odolnost **městské dopravy**, její šetrnost k životnímu prostředí a energetická účinnost, řešení s nulovými emisemi pro **městskou logistiku**) cestou povinného zavedení infrastruktury dobíjecích a plnicích stanic pro elektrická a vodíková vozidla ve městech, lepší koordinace a **zvláštních finančních prostředků** pro města v rámci mise **Klimaticky neutrální a inteligentní města**;

- **Cílenější financování EU a lepší součinnost mezi různými programy** (například v rámci programu Horizon Europe **mise 100 klimaticky neutrálních a inteligentních měst do roku 2030**; cílem je, že se tato města stanou inspirativními živými laboratořemi);
- Nová opatření na podporu **aktivní mobility** a na ochranu **zranitelných účastníků silničního provozu** (větší zaměření na chůzi a jízdu na kole v revidovaných pokynech pro plány udržitelné městské mobility, pokyny k bezpečnému používání mikromobilních prostředků a pokyny ohledně kvality infrastruktury pro zranitelné účastníky silničního provozu);
- Účinnější **logistika městské nákladní dopravy s nulovými emisemi a dodávky v posledním úseku** (začlenění udržitelných plánů městské logistiky do rámce plánů udržitelné městské mobility a dobrovolné sdílení údajů mezi všemi kategoriemi zúčastněných stran);
- Pokyny (mají být zveřejněny v 1. čtvrtletí 2022), které mají zajistit, aby se přeprava cestujících na vyžádání (**taxislužba a služby nájmu vozidla s řidičem**) stala udržitelnější a poskytovala občanům efektivní služby a při zachování hladkého fungování jednotného trhu a respektování sociálních a bezpečnostních otázek;
- Opatření k urychlení digitalizace a inovací prostřednictvím začlenění městské mobility do prací na **poskytování a zpracování obchodně citlivých údajů** pro multimodální digitální služby v oblasti mobility (aplikace k platformě mobility jako služby, společný evropský datový prostor pro mobilitu) s cílem usnadnit přístup k údajům o mobilitě a jejich sdílení prostřednictvím rozvoje **iniciativy CIVITAS** v souladu s dalšími městskými iniciativami;
- Provedení (během roku 2022) podrobné studie, mapující a upřesňující dostupná digitální řešení k dosažení účinnějších a uživatelsky přívětivějších **zón s nízkými emisemi a jiných způsobů omezení vjezdu vozidel do měst**;
- Opatření usilující o **zvýšení povědomí** a větší zapojení občanů, například prostřednictvím kampaně Evropského týdne mobility, ocenění a akcí EU v oblasti městské mobility;
- Reformovaná skupina na úrovni EU, umožňující užší spolupráci mezi městy, regiony, členskými státy a zúčastněnými stranami v oblasti městské mobility.

Plán udržitelné městské mobility představuje základní kámen mobility ve městech EU, strategický plán mající zajistit naplnění potřeb občanů a podniků v oblasti mobility ve městech a jejich okolí a zlepšení kvalita života. Jejich součástí jsou cíle směřující k udržitelnější, bezpečnější a inkluzivnější místní dopravě. Plány by měly být schváleny příslušným relevantním politickým orgánem. Vycházejí ze stávajících postupů plánování a berou náležitě v úvahu zapojení a účast všech příslušných zúčastněných stran a široké veřejnosti a zásady řádného monitorování a hodnocení. Velké množství informací, včetně informací o plánech udržitelné městské mobility (pokyny, databáze měst, nástroj sebehodnocení, příklady osvědčených postupů a další), poskytuje Středisko EU pro sledování městské mobility (ELTIS).

ČERVEN 2022

Letectví s nulovými emisemi: nová aliance EU pro vodíková a elektrická letadla

Evropská komise v červnu 2022 oficiálně zahájila činnost **Aliance pro letectví s nulovými emisemi** a zároveň vyzvala členy letecké komunity, aby spojili síly při přípravě na nástup letadel s nulovými emisemi. Cílem Aliance je **přípravit systém leteckého průmyslu na uvedení letadel na vodíkový a elektrický pohon do provozu a zajistit, aby letecká doprava přispívala k dosažení cíle klimatické neutrality EU do roku 2050**. Aliance má sdružovat **zástupce výrobců letadel, letecké společnosti, letiště, energetické společnosti a dodavatele paliv, normalizační a certifikační orgány, zájmové skupiny cestujících, zájmové skupiny z oblasti životního prostředí a regulační orgány**.

Ti mají společně usilovat o určení všech překážek bránících uvedení těchto letadel do provozu, vypracovat doporučení a plán pro jejich řešení, podporovat investiční projekty a vytvářet synergie a dynamiku mezi členy Aliance. Členové Aliance se budou zabývat zejména otázkami požadavků na paliva a infrastrukturu pro vodíková a elektrická letadla na letištích, normalizace a certifikace a důsledků pro provozovatele (letecké společnosti) a uspořádání letového provozu.

Očekává se, že v příštích dvou desetiletích bude na trh uvedeno více než 44.000 nových letadel. Potenciální objem trhu s letadly s nulovými emisemi v roce 2050 se odhaduje na 26.000 kusů s celkovou hodnotou 5 bil. EUR.

První zasedání valného shromáždění Aliance se uskuteční na podzim tohoto roku.

Evropský letecký průmysl spolu s dalšími evropskými subjekty v odvětví letecké dopravy přijal **závazek** zajistit, **aby letecká doprava v EU splňovala cíle v oblasti klimatu do roku 2050**. Evropská komise tento cíl podporuje prostřednictvím konkrétních opatření (program pro čisté letectví /Clean Sky/ v rámci programu Horizon Europe, mechanismy stanovování cen uhlíku (EU ETS) a Inovační fond. Tyto iniciativy podporují vývoj letadel s nulovými emisemi, založených na nových pohonných technologiích (elektrický pohon, vodík). Environmentálně udržitelná letadla mají obrovský tržní potenciál a mohou výrazně přispět k budoucí konkurenceschopnosti průmyslu ve všech segmentech trhu.

Na základě rámcového programu EU Horizon Europe investuje Evropská komise společně s průmyslem 1,7 mld. EUR do výzkumných a inovačních činností zaměřených na klimaticky neutrální letectví v rámci partnerství Clean Sky. V návaznosti na předchozí partnerství EU v oblasti výzkumu a inovací si Clean Sky klade za cíl připravit do období 2027–2029 technologie s nulovými emisemi a **připravit letadla s nulovými emisemi k uvedení do provozu do roku 2035**. Přelomové nové technologie, vyvíjené v rámci Clean Sky, mají snížit emise skleníkových plynů o 30 - 50 % ve srovnání s rokem 2020, a tedy zásadní význam pro plnění cílů Zelené dohody pro EU.

4. února 2022 členské státy EU, několik členských států Evropské konference civilního letectví, Evropská komise a společnosti a zúčastněné strany z odvětví letecké dopravy a energetiky, přijaly prohlášení z Toulouse o **budoucí udržitelnosti a dekarbonizaci letectví**.

Aliance doplňuje činnost Aliance hodnotového řetězce pro obnovitelná a nízkouhlíková paliva, a Aliance pro čistý vodík.

Internetové stránky Aliance pro letectví s nulovými emisemi jsou k dispozici na: https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-aeronautics-industry/alliance-zero-emission-aviation_en.

ŘÍJEN 2022

Vozidla s nulovými emisemi: první dohoda v rámci balíčku Fit-for-55

Evropská komise přivítala **dohodu**, dosaženou v říjnu 2022 **Evropským parlamentem a Radou EU ohledně pravidel pro emise vozidel**. Podle ní budou **všechna nová auta a dodávky registrované v EU mít do roku 2035 nulové emise**. Jako **přechodný krok na cestě k nulovým emisím budou nové normy týkající se CO2 rovněž vyžadovat, aby se průměrné emise u nových automobilů do roku 2030 snížily o 55 % a u nových dodávek ve stejné lhůtě o 50 %**. Dohoda je prvním krokem pro přijetí legislativních návrhů balíčku Fit-for-55, předloženého Evropskou komisí v červenci 2021.

Prozatímní dohoda musí být nyní přijata Evropským parlamentem a Radou EU; po dokončení tohoto procesu bude nový právní předpis zveřejněn v Úředním věstníku EU a vstoupí v platnost.

LISTOPAD 2022

Návrh Evropské komise na nové normy Euro 7 ke snížení emisí znečišťujících látek z vozidel a zlepšení kvality ovzduší

Evropská komise předložila v listopadu 2022 návrh na snížení znečištění ovzduší z nových motorových vozidel prodávaných v EU; ten má pomoci splnit cíl nulového znečištění stanovený v Zelené dohodě pro EU. Zároveň je jeho cílem zachovat cenovou dostupnost vozidel a podpořit konkurenceschopnost EU.

Nové normy Euro 7 a emisní normy CO₂ pro vozidla se v zájmu zvýšení kvality ovzduší pro občany vzájemně doplňují. Zejména větší rozšíření elektrických vozidel bude mít v této oblasti určitý přínos. Oba soubory pravidel dávají automobilovému dodavatelskému řetězci jasný směr pro snížení emisí znečišťujících látek, včetně využíváním digitálních technologií.

V důsledku nových emisních norem **Euro 7** budou **osobní automobily, dodávky, nákladní automobily a autobusy** podstatně čistší po mnohem delší dobu než podle stávajících pravidel, i v podmínkách reálného provozu lépe reflektujících situaci ve městech, kde jsou problémy se znečištěním ovzduší největší. Návrh se týká **emisí z výfuku**, ale i z **brzd a pneumatik**. Též přispívá ke splnění nových, přísnějších norem kvality ovzduší, navržených Evropskou komisí v říjnu 2022.

Zavedením **pravidel pro emise CO₂** se **urychlí zavádění vozidel s nulovými emisemi**, avšak je důležité zajistit, aby podstatně čistší byla všechna vozidla na silnicích. **V roce 2035 nebudou emise CO₂ produkovat žádné osobní automobily a dodávky prodávané v EU**. Ohledně znečišťujících látek z výfuku se však předpokládá, **že v roce 2050 je bude produkovat více než 20 % osobních automobilů a dodávek a více než polovina těžších vozidel na silnicích**. Též bateriová elektrická vozidla stále způsobují znečištění z brzd a mikroplastů z pneumatik.

Díky pravidlům Euro 7 se sníží všechny tyto emise, přičemž **vozidla zůstanou pro spotřebitele cenově dostupná**.

Nové požadavky na základě norem Euro 7

Obsahem návrhu je **nahrazení a zjednodušení dříve samostatných emisních pravidel pro osobní automobily a dodávky (Euro 6) a nákladní automobily a autobusy (Euro VI)**. V normách **Euro 7** se do **jediného souboru pravidel slučují mezní hodnoty emisí pro všechna motorová vozidla** (osobní automobily, dodávky, autobusy a nákladní automobily). **Nová pravidla jsou neutrální z hlediska paliv a technologií a stanoví stejné mezní hodnoty pro všechna vozidla** (ať už mají benzinový, naftový, elektrický či alternativní pohon). Jejich **přínos** má spočívat v:

- **lepší regulaci emisí látek znečišťujících ovzduší ze všech nových vozidel**: rozšíří se rozsah jízdních podmínek, za nichž jsou prováděny zkoušky emisí v silničním provozu; zkoušky budou lépe odrážet nejrůznější podmínky, za nichž mohou jezdit vozidla po celé EU (například teploty do 45 °C nebo krátké cesty typické pro každodenní dojíždění);

- **aktualizaci a zpřísnění mezních hodnot emisí znečišťujících látek**: zpřísní se mezní hodnoty pro nákladní automobily a autobusy; u osobních automobilů a dodávek budou nejnižší stávající hodnoty platit bez ohledu na používané palivo; nová pravidla též stanoví mezní hodnoty emisí pro dříve neregulované znečišťující látky (emise **oxidu dusného** z těžkých vozidel);

- **regulaci emisí z brzd a pneumatik**: Euro 7 budou první celosvětové normy, které budou regulovat více než emise z výfuku a stanoví další mezní hodnoty pro emise tuhých znečišťujících látek z brzd a pravidla pro mikroplasty z pneumatik; to se bude vztahovat na všechna vozidla, včetně elektrických;

- **zajištění, aby nové automobily zůstaly čisté po delší dobu**: všechna vozidla budou muset splňovat pravidla po dobu delší než dosud; u osobních automobilů a dodávek bude dodržování norem kontrolováno do doby, než dosáhnou 200 tis. ujetých km a stáří 10 let (oproti pravidlům stanoveným v normě Euro 6/VI (100 tis. km a 5 let) se požadavky na životnost zdvojnásobují); k podobnému zvýšení dojde u autobusů a nákladních automobilů;

- **podpoře zavádění elektrických vozidel:** aby se zvýšila důvěra spotřebitelů v elektrická vozidla, budou nová pravidla regulovat životnost baterií instalovaných do osobních automobilů a dodávek; omezí se nutnost měnit baterie v rané fázi životnosti vozidla, a tím spotřeba nových kritických surovin pro výrobu baterií;

- **plném využití digitálních možností:** pravidla Euro 7 zajistí, aby se s vozidly nemanipulovalo a příslušné úřady mohly jednoduše kontrolovat emise po celou dobu životnosti vozidla pomocí měřicích čidel uvnitř vozidla.

Evropská komise předloží návrh Evropskému parlamentu a Radě EU k přijetí. Podle návrhu Evropské komise začne **nové nařízení platit 1. července 2025 pro nová lehká vozidla** (automobily a dodávky) a **1. července 2027 pro nová těžká vozidla** (nákladní automobily a autobusy). Omezené výjimky se vztahují na vozidla vyráběná malosériovými výrobci, aby bylo možné zohlednit specifická technologická omezení.

V současné době jsou v rámci norem Euro 6 a Euro VI regulovány tyto znečišťující látky: **oxidy dusíku** (NO_x), **oxid uhelnatý** (CO), **částice**, **uhlovodíky**, **metan** a **amoniak** u nákladních automobilů a autobusů. Vedle znečišťujících látek regulovaných v současnosti se navrhuje, aby mezní hodnoty pro amoniak (znečišťující látka zásadní pro vytváření městského smogu) platily vedle nákladních automobilů a autobusů i pro osobní automobily a dodávky. Návrh rovněž upravuje hodnoty **formaldehydu** (dráždivý karcinogenní plyn) a **oxidu dusného** pro nákladní automobily a autobusy (silný skleníkový plyn, který je v normách Euro regulován poprvé). V neposlední řadě budou Euro 7 prvními normami na světě, které regulují **nejmenší ultrajemné částice** (do 10 nanometrů), **částice z brzd** a **životnost baterií**.

Pro **osobní automobily a dodávky** byly jako základ použity nejprísnejší stávající limity Euro 6 (ty mají nyní platit pro všechny technologie); například limit NO_x činil 60 mg/km pro automobily s benzínovým motorem a 80 mg/km s naftovým motorem; podle pravidel Euro 7 to bude 60 mg/km bez ohledu na použitou technologii. Pro **nákladní automobily a autobusy** jsou mezní hodnoty emisí nižší, než jak byly stanoveny pro těžká vozidla v předchozích normách Euro VI. Důvodem je nevyužitý potenciál stávajících technologií a nutnost dalšího snižování emisí látek znečišťujících ovzduší z těchto vozidel (zejména v odvětví nákladní dopravy se očekává, že se vozidla se spalovacím motorem budou prodávat do roku 2035 i poté). Vliv na znečištění ovzduší však nelze určit pouze na základě vyčíslených mezních hodnot. Dopad na kvalitu ovzduší musí být posuzován na základě celého návrhu, neboť se rovněž očekávají velké úspory emisí v důsledku reprezentativnějších jízdních podmínek při zkouškách vozidel podle norem Euro 7 i v důsledku požadavků na prodloužení životnosti.

Lehká i těžká vozidla budou muset být vybavena palubními systémy sledování emisí (OBM). Pomocí senzorů k měření výkonnosti z hlediska emisí budou vozidla splňující normu Euro 7 schopna včas hlásit problémy a déle jezdit s parametry čistého vozidla.

V roce 2035 se díky pravidlům Euro 7 sníží ve srovnání s normami Euro 6 celkové emise NO_x z osobních automobilů a dodávek o 35 % a emise z autobusů a nákladních automobilů oproti normě Euro VI o 56 %. U osobních automobilů a dodávek zároveň dojde k omezení částic z výfuku o 13 % a o u autobusů a nákladních automobilů o 39 %. Částice z brzd automobilu klesnou o 27 %.

Pravidla týkající se emisí znečišťujících látek jsou doplňková k pravidlům o emisích CO_2 . V předloženém návrhu byl reflektován dohodnutý cíl 100% snížení emisí CO_2 do roku 2035 u osobních automobilů a dodávek. Normy CO_2 pro nákladní automobily a autobusy přezkoumá Evropská komise v nadcházejících měsících.

Informativní přehled k tomuto tématu je k dispozici na: <https://single-market-economy.ec.europa.eu/system/files/2022-11/Euro%207%20factsheet.pdf>.

8. Pravidla veřejné podpory pro účely zelené ekonomiky a společnosti

PROSINEC 2021

Pravidla veřejné podpory pro projekty v oblasti klimatu, ochrany životního prostředí a energetiky

Evropská komise v prosinci 2021 schválila nové pokyny pro veřejnou podporu v oblasti klimatu, ochrany životního prostředí a energetiky (CEEAG). Pokyny CEEAG budou formálně přijaty v lednu 2022 a momentem přijetí použitelné. Nová pravidla řeší **soulad s důležitými cíli a úkoly EU stanovenými v Zelené dohodě pro Evropu a s dalšími nedávno přijatými regulačními změnami v oblasti energetiky a životního prostředí, která berou v úvahu zvýšený význam ochrany klimatu**. Vytvářejí pružný a účelný podpůrný rámec, který má členským státům pomoci poskytovat nezbytnou podporu k dosažení cílů Zelené dohody pro Evropu cíleným a nákladově efektivním způsobem.

Schválená pravidla veřejné podpory podporují projekty na ochranu životního prostředí, včetně ochrany klimatu a výroby zelené energie. Zahrnují oddíly na podporu dekarbonizace hospodářství v širokém měřítku a flexibilním způsobem otevřeným všem technologiím, které mohou přispět k Zelené dohodě pro Evropu, včetně obnovitelných zdrojů energie, opatření v oblasti energetické účinnosti, podpory čisté mobility, infrastruktury, oběhového hospodářství, snižování znečištění, ochrany a obnovy biologické rozmanitosti a také opatření k zajištění bezpečnosti dodávek energie. Cílem pravidel je pomoci členským státům dosáhnout ambiciózních cílů EU v oblasti energetiky a klimatu s nejnižšími možnými náklady pro daňové poplatníky a bez zbytečného narušení hospodářské soutěže na jednotném trhu. Cílem pokynů je rovněž usnadnit účast komunit využívajících obnovitelnou energii a malých a středních podniků, které jsou důležitými hnacími silami ekologické transformace.

Pokyny CEEAG zejména:

- **Rozšiřují kategorie investic a technologií, které mohou členské státy podporovat**, aby pokryly všechny technologie, které mohou naplnit Zelenou dohodu pro Evropu. Nový oddíl se zabývá snižováním emisí skleníkových plynů nebo jejich zamezováním, usnadněním posuzování opatření na podporu dekarbonizace v různých odvětvích hospodářství, mimo jiné prostřednictvím investic do energie z obnovitelných zdrojů, energetické účinnosti ve výrobních procesech a průmyslové dekarbonizace, v souladu s evropským právním rámcem pro klima. **V obecné rovině umožňují revidovaná pravidla výši podpory až do 100 % mezery ve financování**, zejména pokud je podpora poskytována na základě soutěžního nabídkového řízení, a zavádějí nové nástroje podpory, jako jsou **rozdílové smlouvy o uhlíku**, aby členským státům pomohly reagovat na potřeby ekologizace průmyslu.

- **Pokrývají podporu v řadě oblastí, které jsou důležité pro Zelenou dohodu pro Evropu. Jsou zahrnuty v nových nebo aktualizovaných oddílech týkajících se podpory na prevenci nebo snižování znečištění jiného**, než je znečištění způsobené skleníkovými plyny, včetně hluku, podpory účinného využívání zdrojů a oběhového hospodářství, podpory na biologickou rozmanitost a na nápravu škod na životním prostředí. Kromě toho jsou v pokynech CEEAG uvedeny zvláštní oddíly pro podporu v podobě pobídek investic ve stěžejních oblastech, jako je **energetická náročnost budov a čistá mobilita**, které se vztahují na všechny druhy dopravy.

- Zavádí změny stávajících pravidel týkajících se **snížení některých poplatků za elektřinu pro energeticky náročné uživatele**. Cílem pravidel je omezit riziko, že v důsledku těchto poplatků se činnosti v určitých odvětvích přesouvají do oblastí, kde environmentální kázeň neexistuje nebo kde je méně ambiciózní než v EU. Aby zohlednily zvýšené úsilí o dekarbonizaci, které je nezbytné ke splnění cílů EU v oblasti klimatu, uplatňují pokyny CEEAG předmětné snížení na všechny odvody financující dekarbonizaci a sociální politiky. Pokyny CEEAG navíc na základě objektivních ukazatelů na odvětvové úrovni zefektivnily počet způsobilých odvětví, aby členským státům zůstaly zachovány rovné podmínky. Pravidla byla rovněž přepracována za účelem lepší podpory postupné dekarbonizace těchto společností, mimo jiné vázáním snížení poplatků na odhodlání příjemců omezit svou uhlíkovou stopu.

- **Zavádí záruky, které zajistí, že podpora je účinně nasměrována tam, kde je potřebná** ke zlepšení ochrany životního prostředí, je omezena na to, co je nezbytné k dosažení cílů v oblasti životního prostředí, a nenarušuje hospodářskou soutěž nebo integritu jednotného trhu. V tomto ohledu například pokyny CEEAG posílí účast zúčastněných stran na navrhování rozsáhlých opatření podpory, která vyžadují, aby členské státy jejich hlavní rysy konzultovaly se zúčastněnými stranami.

- **Posilují soudržnost s příslušnými právními předpisy a politikami EU** v oblasti životního prostředí a energetiky, mimo jiné **ukončením dotací na nejvíce znečišťující fosilní paliva**, u nichž je s ohledem na jejich významné negativní dopady na životní prostředí kladné hodnocení Evropské komise podle pravidel veřejné podpory nepravděpodobné. **Je nepravděpodobné, že by byla schválena opatření zahrnující nové investice do zemního plynu, pokud se neprokáže, že investice jsou slučitelné s cíli EU v oblasti klimatu do roku 2030 a 2050**, čímž se usnadní přechod od paliv způsobujících vyšší míru znečištění, aniž by došlo k závislosti na technologiích, které by mohly bránit širšímu rozvoji čistších řešení. Pokyny CEEAG rovněž obsahují nový oddíl o **podpoře na uzavření elektráren, které vyrábí energii z uhlí, rašeliny a ropných břidlic s cílem usnadnit dekarbonizaci v odvětví energetiky**.

- **Zvyšují flexibilitu a zefektivňují předchozí pravidla**, mimo jiné zrušením požadavku na individuální oznamování velkých ekologických projektů v rámci režimů podpory, které byly dříve schvalovány Evropskou komisí.

Revidované pokyny budou formálně přijaty, jakmile budou k dispozici ve všech jazykových mutacích. Od té chvíle budou použitelné.

Poté, co budou pokyny pro veřejnou podporu v oblasti klimatu, ochrany životního prostředí a energetiky formálně přijaty, nahradí stávající pokyny pro veřejnou podporu v oblasti energetiky a životního prostředí a použijí se na každé nové rozhodnutí, které Komise po jejich přijetí učiní. **K roku 2024 budou muset členské státy uvést stávající režimy do souladu s novými pravidly**. Pokyny stanoví podmínky, za nichž lze veřejnou podporu poskytnutou členskými státy v oblasti klimatu, ochrany životního prostředí a energetiky považovat za slučitelnou s jednotným trhem, a kritéria, podle nichž Evropská komise posuzuje podporu členských států v těchto oblastech.

Ustanovení pokynů doplňuje obecné nařízení o blokových výjimkách, které stanoví podmínky slučitelnosti *ex ante*, na jejichž základě mohou členské státy realizovat opatření veřejné podpory bez předchozího oznámení Evropské komisi.

Ustanovení obecného nařízení o blokových výjimkách týkající se podpory v oblasti klimatu, ochrany životního prostředí a energetiky jsou v současné době předmětem cílené revize. Cílem revize je dále usnadnit zelené investice rozšířením oblastí působnosti opatření, na něž se vztahuje blokova výjimka, tak aby zahrnovala podporu na investice do nových technologií, jako je vodík a zachycování a ukládání nebo využívání uhlíku, a do oblastí, které jsou klíčové pro dosažení cílů Zelené dohody pro Evropu, jako je účinné využívání zdrojů a biologická rozmanitost. Revize obecného nařízení o blokových výjimkách si mimo to klade za cíl dále zdokonalit ustanovení o podpoře investic ve stěžejních oblastech, jako je energetická náročnost budov a infrastruktura pro dobíjení a doplňování paliva pro čistou mobilitu, která již byla zavedena v rámci cílené revize obecného nařízení o blokových výjimkách v červenci 2021. Dojde též ke zpružnění pravidel v souvislosti s definicí způsobilých nákladů a škálou intenzity podpory.

LEDEN 2022

Pokyny pro veřejnou podporu v oblasti klimatu, životního prostředí a energetiky na rok 2022

Nové revidované pokyny pro veřejnou podporu v oblasti klimatu, ochrany životního prostředí a energetiky poskytují veřejným orgánům rámec pro to, aby mohly účinně a s minimálním narušením hospodářské soutěže napomáhat plnění cílů Zelené dohody pro EU, zejména:

- **rozšiřují rozsah kategorií pro investice a technologie, které mohou členské státy podporovat**, aby tyto kategorie pokrývaly nové oblasti (například infrastrukturu pro čistou mobilitu, účinné využívání zdrojů, biologickou rozmanitost) a všechny technologie, které mohou pomoci realizovat Zelenou dohodu pro EU (například vodík z obnovitelných zdrojů, skladování elektřiny a odezvu na straně poptávky, dekarbonizaci výrobních procesů). V obecné rovině revidovaná pravidla umožňují, aby výše podpory pokryla až 100 % mezery ve financování, zejména pokud je podpora udělována na základě soutěžního nabídkového řízení, a zavádějí nové nástroje podpory (například rozdílové smlouvy);

- **zvyšují flexibilitu a zefektivňují stávající pravidla**, neboť zavádějí zjednodušené posouzení průřezových opatření v rámci jediného oddílu pokynů (například oddíl o podpoře pro omezování a odstraňování emisí skleníkových plynů,

těž prostřednictvím podpory pro energii z obnovitelných zdrojů a energetickou účinnost) a ruší požadavek na oznamování jednotlivých velkých ekologických projektů v rámci režimů podpory, které Evropská komise schválila již dříve;

- **zavádějí záruky** (například požadavek veřejné konzultace u projektů přesahujících určité prahové hodnoty) k zajištění toho, že podpora bude směřovat tam, kde je jí zapotřebí ke zlepšení ochrany klimatu a životního prostředí, bude omezena na to, co je nezbytné k dosažení cílů v oblasti životního prostředí, a nebude nepřiměřeně narušovat hospodářskou soutěž ani integritu vnitřního trhu;

- **zajišťují soudržnost s příslušnými právními předpisy a politikami EU** v oblasti životního prostředí a energetiky, mimo jiné postupným zrušením dotací na fosilní paliva.

Interakce mezi pokyny a obecným nařízením o blokových výjimkách. Ačkoli pokyny obsahují některá zvláštní pravidla pro malé projekty, jsou obecně koncipovány tak, aby se vztahovaly i na širší opatření podpory. Fungují souběžně s obecným nařízením o blokových výjimkách, které poskytuje prostor pro to, aby některé menší režimy bylo možné provést bez předchozího schválení Evropskou komisí.

Nařízení o blokových výjimkách je v současnosti předmětem revize, jejímž cílem je usnadnit zelené investice rozšířením jeho oblasti působnosti tak, aby zahrnovalo podporu pro investice do nových technologií (vodík a zachycování a ukládání nebo využívání uhlíku) a oblastí, které mají zásadní význam pro dosažení cílů Zelené dohody (účinné využívání zdrojů a biologická rozmanitost). Pravidla se stala pružnější ohledně definice způsobilých nákladů a škály intenzity podpory.

Vztah mezi pokyny a plněním Zelené dohody pro EU, resp. balíčku Fit-for-55. Pokyny pomohou členským státům plnit cíle Zelené dohody pro EU při co nejnižších nákladech pro daňové poplatníky a bez nepřiměřeného narušování hospodářské soutěže. Proto jsou sladěny s příslušnými právními předpisy a politikami EU v oblasti životního prostředí a energetiky, konkrétně:

- zaujmají **technologicky neutrální** přístup ke všem technologiím, které mohou přispět k omezení nebo odstranění skleníkových plynů, včetně energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti. **Nabídková řízení na konkrétní technologie** zůstávají nadále možná, například pokud právo EU stanoví konkrétní odvětvové nebo technologické cíle, též pro energii z obnovitelných zdrojů podle směrnice o obnovitelných zdrojích energie;

- k usnadnění provádění **Renovační vlny** zahrnují poprvé zvláštní oddíl věnovaný **energetické náročnosti a environmentální výkonnosti budov**; díky mohou členské státy kombinovat podporu pro zlepšování energetické náročnosti budov s podporou pro jakékoli jiné investice, zlepšující energetickou náročnost nebo environmentální výkonnost budov;

- stanoví jasná pravidla pro podporu **čisté mobility** v souladu s **balíčkem předpisů týkajících se čisté mobility**; obsahují zejména zvláštní oddíl týkající se podpory pro pořízování ekologických vozidel a modernizaci vozidel, i pro zavádění infrastruktury dobíjecích a plnicích stanic;

- stanoví široké pokrytí a jasnější pravidla pro podporu **zvyšování úrovně účinného využívání zdrojů** u společností a umožňují rozvoj **hospodářství, které bude více oběhové**, v souladu s **Akčním plánem pro oběhové hospodářství**;

- v souladu s cíli **Strategie v oblasti biologické rozmanitosti** stanoví jasná pravidla pro členské státy týkající se **ochrany a obnovy biologické rozmanitosti, obnovy přírodních ekosystémů a zavádění přírodě blízkých řešení**, pro něž dosud žádné konkrétní pokyny ke státní podpoře neexistovaly.

Souvislost mezi pokyny a taxonomií. Pokyny i taxonomie EU jsou důležitými pilíři Zelené dohody pro EU a plní odlišné, ale vzájemně se doplňující úlohy:

- pokyny jsou souborem pravidel EU pro veřejnou podporu v odvětví energetiky a životního prostředí; stanoví, které projekty lze podpořit z veřejných prostředků a jakým způsobem lze tuto podporu poskytnout, a zároveň minimalizují její dopady na trh;

- **taxonomie EU** je nástroj vyvinutý pro to, aby soukromým investorům umožnil přeorientovat investice na udržitelnější technologie a činnosti. Pomůže při určování norem v oblasti udržitelného financování; může být velmi užitečným nástrojem v kontextu posuzování veřejné podpory v EU. Pokud opatření splňují požadavky taxonomie, lze posouzení veřejné podpory zjednodušit. Při zvažování pozitivních a negativních účinků podpory bude Evropská komise věnovat zvláštní pozornost dodržování **zásady významně nepoškozovat** (DNSH).

V pravidlech hospodářské soutěže existují další podmínky, které bude třeba uplatňovat (zajištění, aby podpora byla nezbytná a přiměřená - například taxonomie označuje energii z obnovitelných zdrojů za udržitelnou a pravidla hospodářské soutěže pak obecně vyžadují, aby byla energie z obnovitelných zdrojů podporována prostřednictvím soutěžních nabídkových řízení). V některých případech lze podporu poskytnout také projektům, které normy stanovené v taxonomii nesplňují, jestliže jsou jejich pozitivní účinky odůvodněné a zamezí se přetrvávání neudržitelných činností.

Příspěvek pokynů k řešení vysokých cen energie. Pokyny se vztahují například na podpůrná opatření, která mají společně pomoci rychle se přizpůsobit transformaci energetiky a plně se na ní podílet; patří sem například podpora pro dekarbonizační opatření nebo zvyšování energetické účinnosti a zmírňování dopadu zvýšených cen elektřiny nebo plynu na podniky. Právo hospodářské soutěže též umožňuje členským státům přijmout řadu opatření, která by nepřiměřeně nenarušovala hospodářskou soutěž na trhu; patří sem opatření přímé podpory pro nejzranitelnější osoby a osoby trpící energetickou chudobou (například platby nebo příspěvky na energii); **opatření obecné povahy, která stejným způsobem pomáhají všem spotřebitelům energie, navíc nepředstavují veřejnou podporu**; tato neselektivní opatření mohou mít podobu obecného snížení daní nebo odvodů či snížené sazby na dodávky zemního plynu, elektřiny nebo dálkového vytápění.

Pokyny a podpora rozvoje společenství pro obnovitelné zdroje a dalších menších aktérů. Pokyny nabízejí těmto subjektům flexibilitu, která členským státům umožňuje vyjmout projekty společenství pro obnovitelné zdroje a projekty malých a středních podniků s instalovaným výkonem nižším než 6 megawattů (MW) z požadavku na soutěžní nabídkové řízení. Společenství pro obnovitelné zdroje a malé podniky a mikropodniky mohou rovněž rozvíjet projekty větrné energie do 18 MW bez soutěžního nabídkového řízení. Pokud se soutěžní nabídkové řízení uplatní, pokyny umožňují členským státům koncipovat je způsobem, který napomáhá větší účasti těchto společenství, například zmírněním požadavků na předběžnou kvalifikaci. Podporu mohou využít i malé a střední podniky a malé společnosti se střední tržní kapitalizací, pokud v rámci smluv o energetických službách zlepšují energetickou náročnost budov nebo průmyslových činností. Intenzitu podpory lze též zvýšit o 20 procentních bodů v případě malých podniků nebo o 10 procentních bodů v případě středních podniků u řady kategorií podpory (podpora pro zlepšování energetické náročnosti budov, podpora pro pořízování vozidel s nulovými emisemi a zavádění infrastruktury dobíjecích a plnicích stanic, podpora pro účinné využívání zdrojů, podpora pro prevenci nebo omezování znečištění jiného typu než znečištění ze skleníkových plynů, pro studie nebo poradenské služby v záležitostech týkajících se klimatu, ochrany životního prostředí a energetiky).

Vztah pokyny a jaderná energie. Pokyny se nevztahují na jadernou energii proto, že podpora pro jadernou energii se obecně týká jen omezeného počtu velmi velkých projektů, je obzvláště citlivá z hlediska bezpečnosti, z právního hlediska musí respektovat zejména Smlouvu o Euratomu, a tak vyžaduje posouzení případ od případu; veřejnou podporu pro jadernou energii však lze schválit přímo podle Smlouvy o EU a Smlouvy o Euratomu. Ačkoli se pokyny na podporu pro jadernou energii nevztahují, podpora pro výrobu jiných zdrojů energie založených na jaderné energii, například nízkouhlíkového vodíku vyráběného pomocí jaderné energie, je podle pokynů možná, pokud tyto projekty povedou ke snížení emisí a nepovedou ke zvýšení poptávky po elektřině vyráběné z fosilních paliv.

Pokyny a podpora výroby produktů přispívajících k ekologické transformaci (například vozidel s nulovými emisemi, elektrolyzérů). Pokyny nezahrnují podporu pro výrobu produktů, strojů nebo dopravních prostředků šetrných k životnímu prostředí.

Podpora na ochranu životního prostředí bývá zpravidla méně rušivá a účinnější, pokud je poskytnuta spotřebiteli nebo uživateli produktů šetrných k životnímu prostředí, nikoliv výrobcí těchto produktů. Pomoc výrobcí produktu šetrného k životnímu prostředí sama o sobě nepředstavuje přínos pro životní prostředí; ten se projeví až tehdy, když tyto produkty nahradí více znečišťující alternativy. Vytvořením vhodných podmínek pro podporu však pokyny pravděpodobně nepřímou zvýší poptávku po ekologičtějších produktech. Například podpora pro pořízování elektrických vozidel a/nebo zavádění dobíjecí infrastruktury pro elektrická vozidla pravděpodobně zvýší poptávku po

těchto vozidlech na trhu. Členské státy mohou poskytovat podnikům podporu na ochranu životního prostředí ke zvýšení úrovně ochrany životního prostředí, související s jejich výrobními aktivitami. Výrobci mohou též obdržet podporu pro vývoj nových produktů šetrných k životnímu prostředí podle pravidel veřejné podpory pro výzkum, vývoj a inovace (obecné nařízení o blokových výjimkách nebo rámec pro výzkum, vývoj a inovace).

Pokyny a podpora fosilních paliv. Pokyny zajišťují soulad s cíli EU v oblasti klimatu, neboť přispívají k postupnému rušení dotací na fosilní paliva; u nejvíce znečišťujících fosilních paliv pokyny předpokládají, že kladné posouzení ze strany Evropské komise podle pravidel veřejné podpory je kvůli negativním dopadům těchto paliv na životní prostředí nepravděpodobné. V případě zemního plynu uznává Evropská komise jeho úlohu na přechodnou dobu. Veřejná podpora pro projekty zahrnující zemní plyn podléhá významným zárukám zajišťujícím slučitelnost s cíli EU v oblasti klimatu pro roky 2030 a 2050. Je důležité, aby podpora zemního plynu nevedla k ustrnutí. Velké kapitálové investice do určité znečišťující technologie zřejmě nebudou jejího provozovatele motivovat k tomu, aby brzy přešel na méně znečišťující technologii. Opatření zahrnující nové investice do zemního plynu proto zřejmě nebudou podle pravidel veřejné podpory hodnocena kladně, pokud nebude možné jednoznačně prokázat, že tyto investice jsou slučitelné s cíli EU v oblasti klimatu pro roky 2030 a 2050. Tento požadavek je upraven podle jednotlivých typů investic. Například u infrastruktury pro zemní plyn budou muset být investice vhodné pro vodík a pro plyny z obnovitelných zdrojů. Pro výrobu energie mohou být požadovány další závazky.

Posouzení slučitelnosti investic do fosilních paliv s cíli v oblasti klimatu pro roky 2030 a 2050 ze strany Evropské komise. Evropská komise může požadovat závazky k zajištění toho, aby se zabránilo ustrnutí u fosilních paliv a aby zařízení na fosilní paliva byla slučitelná s cíli pro roky 2030 a 2050; to může zahrnovat například závazky týkající se budoucího zavádění technologií pro zachycování a ukládání uhlíku, nahrazování zemního plynu zeleným plynem nebo harmonogram uzavírání zařízení.

Pokyny a záruky typu požadavku veřejných konzultací a vyčíslení nákladů na snižování emisí CO₂. Tyto záruky podporují transparentnost a inkluzivnost, přispívají k efektivnosti vynaložených prostředků; jsou rovněž významné k zajištění toho, aby zvýšená flexibilita a podpora ve výši povolené podle pokynů skutečně směřovala tam, kde je jí zapotřebí ke zlepšení ochrany životního prostředí, byla omezena na to, co je nezbytné k dosažení cílů v oblasti životního prostředí, a nepřiměřeně nenarušovala hospodářskou soutěž ani integritu vnitřního trhu. Vedle toho se některé záruky (například požadavek veřejné konzultace) vztahují pouze na režimy nebo projekty, překračující určitý rozpočet, aby se zabránilo nadměrné zátěži pro menší žadatele o podporu nebo jednoduchá opatření. Požadavek na vyčíslení přínosu daného opatření pro životní prostředí má význam pro zvýšení povědomí o relativní efektivnosti vynaložených prostředků u různých přístupů k dekarbonizaci. Členské státy budou mít čas na přizpůsobení se těmto novým požadavkům do července 2023, kdy vstoupí v platnost.

Pokyny a usnadnění elektrifikaci odvětví. Pokyny rozšiřují možnosti poskytovat podporu pro průmyslovou dekarbonizaci, i prostřednictvím elektrifikace výrobních procesů; předpokládají dodatečnou flexibilitu pro různé nástroje podpory, umožňují podporu pro plné dodatečné náklady na činnosti šetrnější k životnímu prostředí a zahrnují širší škálu technologií k dosažení cílů Zelené dohody. Elektrifikace je podporována; je však důležité zajistit, aby byly řádně vzaty v úvahu emise z výroby elektřiny používané k pokrytí dodatečné poptávky po elektřině. Nová pravidla pro snížení poplatků za elektřinu usilují o rovnováhu mezi podporou úsilí energeticky náročných uživatelů o elektrifikaci jejich průmyslových procesů a zajištěním správných pobídek ke zvyšování energetické účinnosti.

Technologicky neutrální soutěžní nabídkové řízení a přednost zavedených technologií před inovativními. Soutěžní nabídkové řízení pomáhají snížit cenu energie z obnovitelných zdrojů a podporují zavádění účinnějších technologií, například větrné a solární energie. Dále může soutěžní nabídkové řízení snížit riziko nadměrných náhrad, a tak zajistit co největší efektivnost vynaložených prostředků pro daňové poplatníky. Proto bude soutěžní nabídkové řízení uvedeno ve většině oddílů pokynů jako standardní mechanismus pro poskytování podpory; kde je to možné, jsou podporována otevřená nabídková řízení napříč srovnatelnými oblastmi a technologiemi. Pokyny rovněž obsahují orientační seznam situací, které odůvodňují nabídkové řízení na konkrétní technologie (například otázky sítě, prokázaný dlouhodobý potenciál dané technologie, nákladová efektivnost a další environmentální cíle); vedle toho v případech, kdy právo EU stanoví konkrétní cíle pro dané odvětví nebo technologii (například pro energetickou účinnost podle směrnice o energetické účinnosti nebo pro obnovitelné zdroje podle směrnice o obnovitelných zdrojích energie) nebo kdy je třeba představit nové technologie, nabízejí pokyny členským státům flexibilitu při navrhování cílenějších opatření.

Definice mezery ve financování. Mezera ve financování odpovídá rozdílu mezi náklady a příjmy u činnosti, která přispívá ke splnění přísnějších norem v oblasti klimatu, energetiky nebo životního prostředí, ve srovnání s náklady a příjmy u podobné činnosti, která je k životnímu prostředí méně šetrná a která by byla provozována v případě absence podpory. Mezera ve financování proto **určuje minimální podporu nezbytnou ke stimulaci podporované činnosti.**

Pokyny a podpora zavádění obnovitelných zdrojů energie. Aby mohly členské státy podporovat všechny technologie a přístupy, které mohou přispět k plnění Zelené dohody pro EU, a aby se zajistila maximální použitelnost pokynů i v budoucnu, obsahují revidované pokyny ustanovení vztahující se výslovně na podporu energie z obnovitelných zdrojů. Členské státy mohou zavést zvláštní režimy pro obnovitelné zdroje k přispění k dosažení cílů EU v oblasti energie z obnovitelných zdrojů a podpoře konkrétních technologií pro obnovitelné zdroje, povede-li to k nižším nákladům nebo jiným přínosům z hlediska účinnosti nebo životního prostředí.

Pokyny a usnadnění podpory energetické účinnosti budov. Pokyny obsahují zvláštní oddíl o energetické náročnosti a environmentální výkonnosti budov, který zavádí zjednodušené posouzení, zvláště při určení způsobilých nákladů. Dále pokyny členským státům umožňují kombinovat podporu pro zlepšování energetické účinnosti budov s podporou pro jakékoli jiné investice, které zlepšují jejich energetickou náročnost nebo environmentální výkonnost, pokud tato podpora motivuje k určité minimální úrovni úspor energie. Navíc jsou ta opatření podpory, která vedou k ambiciózním úsporám energie, způsobilá pro tzv. **zelený bonus**. Tento oddíl též obsahuje zvláštní pravidla k podpoře likvidity pro společnosti poskytující energetické služby (k usnadnění uzavírání smluv o energetických službách).

Pokyny a čistá mobilita. Vedle již platné podpory na pořízení nových dopravních prostředků a modernizaci vozidel je možné veřejnou podporu uplatnit též v kontextu čtyř nových prvků v rámci revidovaných pokynů:

- **přísnějších požadavků na vozidla, která mají být považována za „čistá“;** podpora již nebude k dispozici pro nepatrná zlepšení úrovně emisí CO₂ nebo jiných znečišťujících látek;

- **podrobných pokynů pro členské státy,** které jim pomohou navrhnout podpůrná opatření a usnadnit zavádění vozidel s nulovými a nízkými emisemi a nezbytné infrastruktury pro jejich provoz; nová pravidla též objasňují, že podporu lze poskytovat na ekologizaci všech druhů dopravy, včetně letectví, a obsahují zvláštní ustanovení zohledňující specifické vlastnosti různých druhů dopravy;

- **větší flexibility** členských států při určování způsobilých nákladů a nezbytné výše podpory;

širší působnosti s novým oddílem o **podpoře pro zavádění infrastruktury dobíjecích a plnicích stanic pro všechny druhy dopravy;** dojde ke zvýšení úrovně právní jistoty pro členské státy a zúčastněné strany a usnadní se podpůrná opatření členských států v této oblasti.

Pokyny a účinné využívání zdrojů a podpora ekologických produktů. Byla provedena revize řešící problémy spojené se zajištěním přechodu na oběhové hospodářství. Veřejná podpora pro nakládání s odpady, tedy podpora sběru, třídění a zpracování odpadů, je i nadále možná. Vedle toho pokyny obsahují i zvláštní ustanovení o podpoře pro omezování a předcházení vzniku odpadů a jiných produktů, jejich přípravu k opětovnému použití, využití a recyklaci, i podporu pro jiné investice, které zlepšují účinné využívání zdrojů ve výrobních procesech snížením množství spotřebovaných zdrojů nebo nahrazením primárních surovin sekundárními surovinami. Nevztahuje se na podporu výroby ekologických produktů; místo toho je cílem podpory pro účinné využívání zdrojů motivovat hospodářské subjekty ke snižování množství odpadu, který produkují, k využívání menšího množství zdrojů, k opětovnému používání a lepší recyklaci materiálů, k intenzivnějšímu využívání recyklovaných a biologických materiálů a k přechodu na výrobní procesy, které účinněji využívají zdroje a jsou šetrnější k životnímu prostředí.

Pokyny a zabezpečení dodávek elektřiny. Revidované pokyny zajišťují lepší sladění pravidel pro zabezpečení dodávek s nařízením o elektřině z roku 2019; vysvětlují, jak se tato pravidla vztahují na řadu různých možných opatření pro zabezpečení dodávek, včetně opatření týkajících se regionálních problémů se zabezpečením dodávek způsobených nedostatečností sítí. Pravidla dále omezují možnost vztahování podpory v rámci opatření pro zabezpečení dodávek na fosilní paliva; umožňují členským státům zavést do svých opatření pro zabezpečení dodávek environmentální kritéria, zajišťující zaměření podpory na udržitelné činnosti.

Pokyny a energeticky nároční uživatelé; možnost podpory energeticky náročných průmyslových odvětví ve formě snížení poplatků za elektřinu. Evropská komise povoluje snížit některé poplatky za elektřinu pouze u odvětví, která byla označena za energeticky náročná a zároveň otevřená mezinárodnímu obchodu. S ohledem na tyto dva faktory mohou náklady na elektřinu hrát důležitou úlohu u případných rozhodnutí o přemístění. Rozhodnou-li se tyto společnosti vyrábět mimo EU, obvykle se přesunou do zemí s méně přísnými environmentálními normami. Přechod na elektřinu v průmyslových procesech je slibnou cestou pro dekarbonizaci některých z těchto odvětví; snížení dekarbonizačních poplatků pro zvláště exponovaná odvětví proto může stimulovat elektrifikaci jejich průmyslových procesů. Nová pravidla vyžadují, aby snížení poplatků bylo podmíněno závazkem příjemců snížit uhlíkovou stopu buď prostřednictvím opatření v oblasti energetické účinnosti, spotřeby bezuhlíkové elektřiny nebo investic do nejmodernějších technologií, snižujících emise skleníkových plynů.

Nové pokyny kodifikují stávající rozhodovací praxi, podle níž lze snížení povolit nejen u poplatků financujících politiky v oblasti obnovitelných zdrojů, ale u všech poplatků financujících dekarbonizaci a sociální politiky. Není však povoleno poskytovat na tomto základě snížení nákladů na dodávky elektřiny typu síťových poplatků. Tyto složky financují náklady na výrobu a distribuci elektřiny stabilním a bezpečným způsobem. Ceny elektřiny musí tyto náklady odrážet, aby odběratelům poskytovaly účinné signály, které by byly selektivním snižováním těchto cenových složek oslabeny. Pokyny umožňují rozšířit způsobilost na další odvětví a pododvětví, která splňují prahové hodnoty náročnosti na elektrickou energii a intenzity obchodu, a zároveň zajišťují, aby tato způsobilost byla důsledně založena na ověřených údajích reprezentativních pro celou EU. Tato možnost přispívá k rovným podmínkám v rámci odvětví a pododvětví s podobnými vlastnostmi.

Pokyny a pravidla podpory pro ukončení využívání uhlí, rašeliny a roponosných břidlic. Nové pokyny zavádějí pravidla slučitelnosti pro opatření, která mohou členské státy přijmout na podporu předčasného ukončování ziskových činností souvisejících s uhlím, rašelinou a roponosnými břidlicemi; též umožňují, aby podpora pokrývala výjimečné náklady vyplývající z předčasného ukončení nekonkurenceschopných činností využívajících uhlí, rašelinu a roponosné břidlice. Podpora může být použita například na financování vyrovnávacích důchodů nebo na přeškolení a odbornou přípravu pracovníků nebo na náklady spojené s rekultivací bývalých elektráren a dolů. Cílem je poskytnout rámec pro to, jak bude Evropská komise tato opatření posuzovat a motivovat členské státy, aby urychlily nebo usnadnily ukončení využívání těchto paliv, a zajistit tím jak právní jistotu, tak bezpečnou, řádnou a spravedlivou transformaci.

ČERVENEC 2022

Veřejná podpora: návrh zjednodušení postupů pro ekologickou dopravu

Evropská komise navrhla v červenci 2022 nařízení Rady EU, které **umožní vyjmout z povinnosti předběžného oznamování podle pravidel EU pro veřejnou podporu určité druhy podpory pro železniční, vnitrozemskou vodní a multimodální dopravu s cílem podpořit ekologickou dopravu.**

Návrh má *umožnit zjednodušení postupů veřejné podpory pro ekologické druhy dopravy (železniční doprava, vnitrozemská vodní doprava a multimodální doprava), které jsou méně znečišťující a udržitelnější než výlučně silniční doprava. Zefektivňuje pravidla pro veřejnou podporu a je v souladu s cíli Zelené dohody pro EU a Strategie pro udržitelnou a inteligentní mobilitu.*

Navrhované nařízení Rady EU vychází z rozsáhlých zkušeností, které Evropská komise získala v průběhu řady let uplatňování článku 93 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU) o koordinaci dopravy a pokynů k veřejné podpoře pro železnice z roku 2008. Též navazuje na kontrolu účelnosti veřejné podpory z roku 2020 (se závěrem, že stávající pravidla pro dopravu je třeba přizpůsobit, neboť pokyny pro železnice jsou zastaralé a neodrážejí významný vývoj v oblasti regulace a trhu). Tento vývoj obnáší zejména **otevření železničních trhů hospodářské soutěži a politické priority EU v souvislosti se Zelenou dohodou pro EU**, které zvýšily význam **přechodu od silniční dopravy k ekologičtějším druhům dopravy v rámci plnění cíle EU snížit do roku 2050 emise.**

Nové nařízení Rady EU, navržené v souvislosti s revizí pokynů k veřejné podpoře pro železnice, **umožní Evropské komisi prohlásit určité kategorie veřejné podpory ekologičtějším druhům dopravy za slučitelné s vnitřním trhem** (určité druhy podpory železniční dopravy, vnitrozemské vodní dopravy a multimodální dopravy, zejména opatření na podporu koordinace dopravy, které mají malý potenciál narušit hospodářskou soutěž).

Po přijetí navrhovaného nařízení Radou EU má Evropská komise v úmyslu přijmout **nařízení o blokových výjimkách, které zproští členské státy povinnosti předem oznamovat Evropské komisi podporu spadající do těchto kategorií**. To přinese právní jistotu, zjednoduší administrativní postupy a omezí byrokratickou zátěž členských států, a umožní Evropské komisi zaměřit kontrolu veřejné podpory na případy, které potenciálně narušují hospodářskou soutěž mnohem více. Subjektům v odvětví dopravy to umožní zapojit se více do zelené a digitální transformace v souladu se strategickými cíli EU, zejména cíli Zelené dohody pro EU a Strategie pro udržitelnou a inteligentní mobilitu. Navrhované nařízení bude nyní projednáno v Radě EU.

Veřejná podpora a návrh na změnu dočasného krizového rámce

Evropská komise zaslala v červenci 2022 členským státům ke konzultaci předběžný návrh na úpravu dočasného krizového rámce pro veřejnou podporu, který byl přijat 23. března 2022 na podporu ekonomiky v kontextu ruské invaze na Ukrajinu.

S ohledem na dlouhotrvající invazi a na její přímé i nepřímé dopady na ekonomiku a na energetickou situaci Evropská komise zkoumá, jak je potřeba dočasný krizový rámec veřejné podpory upravit. Návrh zaslaný členským státům bere ohled také na cíl EU získat nezávislost na fosilních palivech. Evropská komise též konzultuje s členskými státy případné změny, které se týkají těchto prvků:

- **úprava maximálních stropů** podpory uvedených v ustanoveních o omezených částkách podpory, která členským státům **umožňují poskytovat přímé dotace nebo jiné formy podpory** společně v **jakémkoli odvětví zasaženém krizí**, včetně zemědělství a rybolovu.

- potřeba dalších **opatření usnadňujících investice do energie z obnovitelných zdrojů**, včetně vodíku z obnovitelných zdrojů, bioplynu a biometanu, skladování a výroby tepla z obnovitelných zdrojů (též prostřednictvím tepelných čerpadel) v souladu s plánem REPowerEU. Tato změna by členským státům umožnila **zavést režimy zjednodušených zadávacích řízení**, které lze rychle uvést do praxe, a zároveň obsahují záruky na ochranu rovných podmínek. Členské státy by mohly zejména vytvořit režimy pro určité technologie, které vzhledem ke konkrétní skladbě zdrojů energie v dané zemi vyžadují podporu.

- potřeba dalších **opatření k většímu urychlení diverzifikace dodávek energie**, snížení závislosti na dovážených fosilních palivech podporou opatření v oblasti energetické účinnosti a opatření na dekarbonizaci průmyslových procesů. Tato změna by členským státům umožnila buď i) **vytvořit nové režimy zadávacího řízení**, nebo ii) **přímo podporovat projekty bez zadávacích řízení**, avšak s určitým omezením podílu veřejné podpory na investici. V případě malých a středních podniků, a zvláště energeticky účinných řešení, by se počítalo se **zvláštními doplňkovými bonusy**.

Na základě obou nových oddílů dočasného krizového rámce by členské státy musely zajistit realizaci projektů v konkrétní lhůtě, což by zajistilo účinné urychlení při plnění cílů plánu REPowerEU.

Členské státy se nyní mohou k předběžnému návrhu Komise vyjádřit.

23. března 2022 přijala Evropská komise dočasný krizový rámec pro veřejnou podporu, aby mohly členské státy využít flexibilitu stanovenou v pravidlech státní podpory a podpořit tak hospodářství v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu. Dočasný krizový rámec, který platí nyní, stanoví následující druhy podpory, které mohou členské státy poskytnout:

- **omezené částky podpory** v jakékoli formě až do 35.000 EUR postiženým společností, které působí v zemědělství, rybářství a akvakultuře, a do výše 400.000 EUR postiženým společností, které působí v ostatních odvětvích;

- **podpora likvidity ve formě státních záruk a subvencovaných úvěrů;**

- **podpora na vyrovnání vysokých cen energie**; podpora, kterou lze poskytnout v jakékoli formě, **částečně kompenzuje** společností, zejména těm, které jsou intenzivními uživateli energie, **dodatečné náklady vzniklé**

mimořádným zvýšením cen plynu a elektřiny. Celková podpora na příjemce **nesmí přesáhnout v žádném okamžiku 30 % způsobilých nákladů** až do maximální výše 2 mil. EUR. Pokud společnosti vzniknou **provozní ztráty, může být** k zajištění pokračování hospodářské činnosti nezbytná **další podpora**. Pro **uživatele s vysokou spotřebou energie** je proto **míra podpory vyšší** a členské státy mohou poskytnout podporu překračující tyto stropy až do výše 25 mil. EUR. Společnosti působící v **obzvláště postižených odvětvích** a pododvětvích mohou obdržet podporu až do výše 50 mil. EUR.

Subjekty kontrolované Ruskem, na něž se sankce vztahují, jsou z oblasti působnosti těchto opatření vyloučeny.

Dočasný krizový rámec platí **do 31. prosince 2022**. Před tímto termínem Evropská komise v zájmu právní jistoty **posoudí, zda jeho platnost není třeba prodloužit**.

Další informace o dočasném krizovém rámci a dalších opatřeních přijatých Evropskou komisí s cílem řešit hospodářský dopad ruské invaze na Ukrajinu jsou k dispozici [zde](#).

Veřejná podpora: změna dočasného krizového rámce

Evropská komise přijala v červenci 2022 **změnu dočasného krizového rámce pro veřejnou podporu**, přijatého 23. března 2022 na podporu ekonomiky v kontextu ruské invaze na Ukrajinu.

Přijatá změna doplňuje **balíček připravenosti na zimu**, který byl souběžně zveřejněn (viz následující bod této zprávy); rozšiřuje dočasný krizový rámec tím, že v souladu s **plánem REPowerEU** stanoví tyto další druhy opatření podpory:

- **opatření urychlující zavádění energie z obnovitelných zdrojů**: členské státy **mohou zavést režimy pro investice do energie z obnovitelných zdrojů, včetně vodíku z obnovitelných zdrojů, bioplynu a biometanu, skladování a tepla z obnovitelných zdrojů, i prostřednictvím tepelných čerpadel. Zadávací řízení budou zjednodušená a rychle proveditelná** a budou zahrnovat dostatečné **záruky na ochranu rovných podmínek**. Členské státy by mohly zejména vytvořit **režimy pro určité technologie**, vyžadující vzhledem ke konkrétní skladbě zdrojů energie v dané zemi podporu; a

- **opatření usnadňující dekarbonizaci průmyslových procesů**: v zájmu dalšího urychlení diverzifikace dodávek energie mohou členské státy podporovat **investice do postupného ukončování používání fosilních paliv, zejména prostřednictvím elektrifikace, energetické účinnosti a přechodu na využívání vodíku z obnovitelných zdrojů a vodíku z elektřiny**, který splňuje určité podmínky. To členským státům umožní buď **vytvořit nové režimy zadávacího řízení, nebo přímo podporovat projekty bez zadávacích řízení** (s určitým omezením podílu veřejné podpory na investici). V případě malých a středních podniků (zvláště u energeticky účinných řešení) se počítá se zvláštními doplňkovými bonusy.

Podle obou nových oddílů dočasného krizového rámce **musí členské státy zajistit realizaci projektů v konkrétní lhůtě** (to zajistí účinný akcelerační účinek při plnění cílů plánu REPowerEU). Podpora podle těchto oddílů může být poskytnuta **do 30. června 2023**.

Pozměněný dočasný krizový rámec **rozšiřuje i stávající druhy podpory**, které mohou členské státy poskytnout podnikům v nouzi. Například dává členským státům možnost poskytnout podnikům postiženým současnou krizí nebo následnými sankcemi a protipatřeními omezenou částku podpory ve výši až **62 tis. EUR v odvětví zemědělství, 75 tis. EUR v odvětví rybolovu a akvakultury a až 500 tis. EUR ve všech ostatních odvětvích**.

Nadto Evropská komise v novele objasňuje **podmínky, za nichž mohou členské státy poskytovat podporu na pokrytí nynějšího nárůstu nákladů podniků na plyn a elektřinu**. Pozměněný dočasný krizový rámec mimo jiné stanoví, že **podpora může pokrývat pouze 70 % spotřeby plynu a elektřiny příjemce během stejného období předchozího roku**.

Novela též doplňuje balíček připravenosti na zimu; za určitých podmínek budou v jednotlivých případech možné tyto druhy podpory: **podpora pro podniky dotčené povinným nebo dobrovolným omezením plynu, podpora na plnění zásobníků plynu, přechodná a časově omezená podpora přechodu na více znečišťující fosilní paliva pod podmínkou úsilí v oblasti energetické účinnosti a zamezení efektu ustrnutí ve stávajícím stavu a podpora na pojištění nebo zajištění pro podniky přepravující zboží na Ukrajinu a z Ukrajiny.**

Kontext: 23. března 2022 přijala Evropská komise dočasný krizový rámec pro veřejnou podporu, aby mohly členské státy využít flexibilitu stanovenou v pravidlech veřejné podpory a podpořit ekonomiku v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu. Subjekty kontrolované Ruskem, na něž se vztahují sankce, budou z oblasti působnosti těchto opatření vyloučeny. Dočasný krizový rámec bude platit do 31. prosince 2022 pro opatření na podporu likvidity a opatření pokrývající zvýšené náklady na energii. Podporu na zavádění obnovitelných zdrojů energie a dekarbonizaci průmyslu lze poskytovat do konce června 2023. V zájmu právní jistoty posoudí Evropská komise později nutnost prodloužení platnosti.

ŘÍJEN 2022

Veřejná podpora: Evropská komise konzultuje s členskými státy návrh na prodloužení a změnu dočasného krizového rámce pro veřejnou podporu

Evropská komise zaslala v říjnu 2022 členským státům ke **konzultaci** předlohu **návrhu na prodloužení a změnu dočasného krizového rámce pro veřejnou podporu**, přijatého Evropskou komisí 23. března 2022 s cílem umožnit členským státům **využít flexibilitu stanovenou v pravidlech veřejné podpory na podporu ekonomiky v souvislosti s válkou Ruska na Ukrajině**. Dočasný krizový rámec byl změněn poprvé 20. července 2022, aby **doplnil balíček opatření týkajících se připravenosti na zimu a aby byl v souladu s cíli plánu REPowerEU**.

Vzhledem k ekonomickým důsledkům války Ruska na Ukrajině a jejímu dopadu na energetickou situaci navrhuje Evropská komise **dočasný krizový rámec prodloužit a změnit**. Navrhované změny zaslané členským státům doplňují návrh Evropské komise týkající se mimořádné tržní intervence (k němu Rada EU dosáhla politické dohody 30. září 2022). Cílem je zajistit, aby **dočasný krizový rámec i nadále umožňoval členským státům poskytovat nezbytnou a přiměřenou podporu ekonomiky a zároveň zachovat rovné podmínky**. Evropská komise konzultuje s členskými státy případné změny, které se týkají těchto prvků:

- **prodloužení dočasného krizového rámce;**
- **přiměřené zvýšení maximálních stropů podpory** uvedených v ustanoveních o omezených částkách podpory, které členským státům umožňují poskytovat přímé dotace nebo jiné formy podpory společností v jakémkoli odvětví zasaženém krizí, včetně zemědělství a rybolovu;
- cílená úprava s ohledem na vysokou volatilitu trhu, jež má dále **usnadnit přístup energetických společností k podpoře likvidity**, aby mohly pokrýt finanční zajištění pro své obchodní činnosti;
- **zjednodušení kritérií**, která členským státům umožní podporovat podniky postižené vysokými cenami energie, včetně uživatelů s vysokou spotřebou energie; zajistit, aby podpora zůstala cílená a přiměřená, a zároveň zachovat pobídky ke snižování poptávky po energii;
- **vyjasnění kritérií**, která Evropská komise hodlá uplatňovat při posuzování opatření na podporu rekapitalizace, aby byla zachována účinná hospodářská soutěž; a
- **dodatečná opatření zaměřená na podporu snižování poptávky po elektrické energii** v souladu s návrhem Evropské komise týkajícím se mimořádné tržní intervence (Rada EU k němu dosáhla politické dohody 30. září 2022).

Členské státy se nyní mohou k předběžnému návrhu Evropské komise vyjádřit.

Kontext. 23. března 2022 byl přijat dočasný krizový rámec pro veřejnou podporu, který členskými státy umožňuje využít flexibilitu stanovenou v pravidlech veřejné podpory, v kontextu války Ruska na Ukrajině, a podpořit tak ekonomiku. Dočasný krizový rámec byl změněn 20. července 2022, aby doplnil balíček opatření týkajících se připravenosti na zimu a byl v souladu s cíli plánu REPowerEU.

Dočasný krizový rámec, který platí nyní, stanoví následující druhy podpory, které mohou členské státy poskytnout:

- **omezená částka podpory:** v jakékoli formě pro podniky postižené stávající krizí nebo následnými sankcemi a protiopatřeními, ve výši až 62.000 EUR v odvětví zemědělství, 75.000 EUR v odvětví rybolovu a akvakultury, a 500.000 EUR ve všech ostatních odvětvích;

- **podpora likvidity ve formě státních záruk a subvencovaných úvěrů,**

- **podpora na vyrovnání vysokých cen energie:** lze ji poskytnout v jakékoli formě; společně, zvláště těm, které jsou uživateli s vysokou spotřebou energie, **částečně kompenzuje dodatečné náklady vzniklé mimořádným zvýšením cen plynu a elektřiny;** celková podpora na příjemce nesmí přesáhnout 30 % způsobilých nákladů a (s cílem motivovat k úsporám energie) nemá se vztahovat na více než 70 % spotřeby plynu a elektřiny daného příjemce v tomtéž období předchozího roku, a to do maximální výše 2 mil. EUR v kterémkoli okamžiku. Pokud společnosti vzniknou **provozní ztráty**, může být k **zajištění pokračování ekonomické činnosti nezbytná další podpora**. Pro uživatele s vysokou spotřebou energie je proto míra podpory vyšší a členské státy mohou poskytnout podporu překračující tyto stropy **až do výše 25 mil. EUR**. Společnosti působící v **obzvláště postižených odvětvích a pododvětvích** mohou obdržet podporu **až do výše 50 mil. EUR**;

- **opatření urychlující zavádění energie z obnovitelných zdrojů:** členské státy mohou zavést režimy pro investice do energie z obnovitelných zdrojů, včetně vodíku z obnovitelných zdrojů, bioplynu a biomethanu, skladování a tepla z obnovitelných zdrojů, i prostřednictvím tepelných čerpadel. Zadávací řízení budou zjednodušená a rychle proveditelná a budou zahrnovat dostatečné záruky na ochranu rovných podmínek. Členské státy mohou zejména vytvořit režimy pro určité technologie, které vzhledem ke konkrétní skladbě zdrojů energie v dané zemi vyžadují podporu; a

- **opatření usnadňující dekarbonizaci průmyslových procesů:** pro další urychlení diverzifikace dodávek energie mohou členské státy podporovat investice do postupného ukončování používání fosilních paliv, zvláště prostřednictvím elektrifikace, energetické účinnosti a přechodu na využívání vodíku z obnovitelných zdrojů a vodíku z elektřiny, splňující určité podmínky. Členské státy mohou buď i) vytvořit nové režimy zadávacího řízení, nebo ii) přímo podporovat projekty bez zadávacích řízení, avšak s určitým omezením podílu veřejné podpory na investici. V případě malých a středních podniků, a zvláště energeticky účinných řešení se počítá se zvláštními doplňkovými bonusy.

Subjekty kontrolované Ruskem, na něž se vztahují sankce, budou z oblasti působnosti těchto opatření vyloučeny.

Dočasný krizový rámec ve stávající podobě platí do **31. prosince 2022** pro opatření na podporu likvidity a opatření pokrývající zvýšené náklady na energii. Podporu na zavádění obnovitelných zdrojů energie a dekarbonizaci průmyslu lze poskytovat do **konce června 2023**.

Veřejná podpora: Evropská komise: Evropská komise prodloužila a změnila dočasný krizový rámec

Evropská komise v říjnu 2022 přijala **změnu dočasného krizového rámce pro veřejnou podporu**, aby umožnila členským státům **nadále využívat flexibilitu stanovenou pravidly veřejné podpory na podporu ekonomiky v souvislosti s válkou Ruska na Ukrajině**. Dočasný krizový rámec byl přijat 23. března 2022 a poprvé změněn 20. července 2022, aby doplnil balíček opatření týkajících se připravenosti na zimu a byl v souladu s cíli plánu REPowerEU.

S ohledem na zpětnou vazbu, kterou členské státy obdržely v rámci průzkumu a cílených konzultací ze dne 5. října 2022 a 25. října 2022, a nedávné nařízení o mimořádném zásahu k řešení vysokých cen energie (nařízení (EU)

2022/1854) a návrh Evropské komise na nové nařízení pro mimořádnou situaci k řešení vysokých cen plynu v EU a zajištění bezpečnosti dodávek v letošní zimě tato změna:

- **prodlužuje** platnost všech opatření stanovených v dočasném krizovém rámci do **31. prosince 2023**; v zájmu zajištění právní jistoty Evropská komise v pozdější fázi **posoudí potřebu prodloužení**;

- **zvyšuje stropy stanovené pro omezené částky podpory** až do výše 250.000 EUR pro podniky působící v odvětví zemědělství a 300.000 EUR pro podniky působící v odvětví rybolovu a akvakultury, a až do výše 2 mil. EUR pro podniky působící ve všech ostatních odvětvích;

- **zavádí dodatečnou flexibilitu pro podporu likvidity energetických podniků** pro jejich obchodní činnost; ve výjimečných případech a za přísných záruk mohou členské státy poskytovat **veřejné záruky přesahující 90 % krytí**, pokud jsou tyto záruky poskytovány jako **finanční zajištění ústředním protistranám nebo členům clearingového systému** (v souladu s Aktem v přenesené pravomoci přijatým Evropskou komisí 18. října 2022, umožňujícím za určitých podmínek používat **nezajištěné bankovní a veřejné záruky jako způsobilý kolaterál pro splnění výzev k dodatkové úhradě**);

- **zvyšuje flexibilitu a možnosti podpory pro společnosti postižené rostoucími náklady na energii**, na které se vztahují záruky. Členské státy budou oprávněny vypočítat podporu na základě buď minulé, nebo současné spotřeby, přičemž vezmou v potaz potřebu zachovat tržní pobídky ke snížení spotřeby energie a zajistit kontinuitu hospodářských činností. Kromě toho mohou členské státy poskytovat podporu pružněji, a to i zvláště postiženým energeticky náročným odvětvím, s výhradou ochranných opatření, aby se zabránilo nadměrné kompenzaci. U **podniků, které obdrží vyšší částky podpory, dočasný krizový rámec předpokládá závazky stanovit cestu ke snížení uhlíkové stopy spotřeby energie a zavedení opatření v oblasti energetické účinnosti**;

- **zavádí nová opatření zaměřená na podporu snižování poptávky po elektřině** v souladu s nařízením (EU) 2022/1854;

- **upřesňuje kritéria pro posuzování opatření na podporu rekapitalizace**. Taková podpora solventnosti by musela zejména i) být nezbytná, vhodná a přiměřená, ii) zahrnovat přiměřenou úhradu státu a iii) být doprovázena vhodnými opatřeními v oblasti hospodářské soutěže, aby byla zachována účinná hospodářská soutěž, včetně zákazu výplaty dividend a prémie a akvizic.

Opatřeními stanovenými v dočasném rámci není dotčena možnost povolit jiná nezbytná a přiměřená opatření přímo podle Smlouvy, a zejména podle čl. 107 odst. 3 písm. b) Smlouvy o fungování EU (SFEU).

Evropská komise souběžně dále rozhodla o **prodloužení možnosti poskytovat opatření na podporu investic směřujících k udržitelnému oživení** podle dočasného rámce veřejné podpory v souvislosti s kovidovou pandemií do 31. prosince 2023.

Sankcionované subjekty kontrolované Ruskem jsou z působnosti těchto opatření vyloučeny.

Přehled možností podpory na dodatečné náklady v důsledku mimořádně vysokého nárůstu cen zemního plynu a elektřiny jsou k dispozici na: https://competition-policy.ec.europa.eu/document/404ba9f3-f687-4a18-ba08-391a1221836a_en.

9. Opatření Evropské komise ke stabilitě energetického trhu a cen energií

BŘEZEN 2022

REPowerEU: společná evropská akce pro cenově dostupnější, bezpečnější a udržitelnější energii

Evropská komise v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu navrhla na začátku března 2022 nástin **plánu, jehož cílem je učinit EU nezávislou na ruských fosilních palivech v dostatečném předstihu před rokem 2030**, počínaje plynem.

Plán též nastiňuje řadu **opatření s cílem reagovat na rostoucí ceny energie** v Evropě a **doplnit zásoby plynu na příští zimu**. EU již několik měsíců čelí zvýšeným cenám energie; nyní je problém vyostřován nejistotou ohledně dodávek. **REPowerEU** usiluje o diverzifikaci dodávek plynu, urychlení zavádění plynů z obnovitelných zdrojů a nahrazení plynu při vytápění a výrobě elektřiny. To má **do konce roku 2022 snížit poptávku EU po ruském plynu o dvě třetiny**.

Mimořádná opatření týkající se cen energie a skladování plynu

Sdělení Evropské komise o cenách energie a jím navržená opatření z října 2021 pomohlo členským státům **zmírnit dopad vysokých cen na zranitelné spotřebitele** a zůstává důležitým rámcem pro vnitrostátní opatření. Evropská komise nyní předkládá členským státům **dodatečné pokyny**, které potvrzují možnost regulovat za výjimečných okolností ceny a stanoví, jak mohou členské státy přerozdělit příjmy z vysokých zisků v odvětví energetiky a obchodování s emisemi mezi spotřebitele. **Pravidla EU pro státní podporu** členským státům rovněž nabízí možnosti, jak poskytnout krátkodobou podporu společnostem, které jsou postiženy vysokými cenami energie, a pomoci snížit jejich vystavení kolísání cen energií ve střednědobém až dlouhodobém horizontu. Ohledně veřejné podpory zváží Evropská komise potřebu a rozsah **nového dočasného krizového rámce pro veřejnou podporu** s cílem poskytnout podporu podnikům postiženým krizí, zejména těm, které čelí vysokým nákladům na energii.

Evropská komise má předložit do dubna 2022 legislativní návrh, požadující, aby podzemní **zásobníky plynu v celé EU** byly do 1. října každého roku **naplněny alespoň do 90 % své kapacity**. Jeho součástí má být sledování a prosazování úrovně naplnění a má obsahovat ujednání o solidaritě mezi členskými státy. Evropská komise **šetří trh s plynem** v reakci na obavy možného narušení hospodářské soutěže ze strany hospodářských subjektů, **zejména společnosti Gazprom**.

Evropská komise prozkoumá všechny existující možnosti nouzových opatření s cílem omezit rozšíření dopadu cen plynu na ceny elektřiny, včetně dočasných cenových limitů. **Budou posouzeny možnosti optimalizace uspořádání trhu s elektřinou** (v úvahu je vzata závěrečná zpráva Agentury pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER) a další příspěvky k přínosům a nevýhodám alternativních mechanismů stanovování cen s cílem udržet elektřinu cenově dostupnou, bez narušení dodávek a investic do ekologické transformace).

REPowerEU – odstranění závislosti EU na ruském plynu do roku 2030

Před rokem 2030 je možné postupně odstranit závislost EU na fosilních palivech z Ruska podle plánu REPowerEU, který posílí odolnost energetického systému EU prostřednictvím dvou pilířů:

- **diverzifikace dodávek plynu prostřednictvím vyššího dovozu zkapalněného zemního plynu a plynu z plynovodů** od neruských dodavatelů;
- **vyšších objemů výroby a dovozu biometanu a vodíku z obnovitelných zdrojů a rychlejším snižováním používání fosilních paliv** v domácnostech, budovách, průmyslu a energetickém systému **posílením energetické účinnosti, zvyšováním obnovitelných zdrojů energie** a elektrifikací a **řešením překážek v infrastruktuře**.

Plné provedení návrhů balíčku Fit-for-55 by již snížilo roční spotřebu fosilních paliv EU do roku 2030 o 30 % (100 mld. m³). Plán REPowerEU umožní **ušetřit nejméně 155 miliard m³ fosilního plynu** (objem dovezený z Ruska v roce 2021). **Téměř dvě třetiny tohoto snížení lze dosáhnout do jednoho roku** (a tím se ukončí nadměrná závislost EU na jediném dodavateli). Evropská komise navrhuje spolupracovat s členskými státy na určení nejvhodnějších

projektů pro splnění těchto cílů (i na základě aktivit vykonaných v souvislosti s Národními plány pro oživení a odolnost).

REPowerEU je reflexí nové geopolitické reality a reality trhu s energií, která vyžaduje drastické urychlení přechodu na čistou energii a zvýšení energetické nezávislosti EU na nespolehlivých dodavatelích a nestabilních fosilních palivech. Po invazi na Ukrajinu nebyl důvod pro rychlý přechod na čistou energii silnější a jasnější. EU dováží 90 % své spotřeby plynu a přibližně 45 % tohoto dovozu zajišťuje Rusko, přičemž úroveň mezi členskými státy se liší. Na Rusko rovněž připadá 25 % dovozu ropy a 45 % dovozu uhlí.

REPowerEU oslovuje i země západního Balkánu, Ukrajinu, Moldavsko a Gruzii při zajištění spolehlivé a udržitelné energie.

Ceny energií jsou na rekordní výši a zůstávají volatilní. Těsně před invazí na Ukrajinu byly velkoobchodní ceny plynu přibližně o 200 % vyšší než před rokem (únor 2022). Velkoobchodní ceny elektřiny se vyvíjely podobně. Nejistoty ohledně dodávek z Ruska coby hlavního dodavatele do EU dále zvyšují nestabilitu na trhu a vedou k eskalující volatilitě a vyšším cenám. Výhled ve střednědobém horizontu naznačuje, že ceny energií zůstanou po určitou dobu vyšší než nedávný průměr.

Zásoby plynu v EU postačují k pokrytí potřeb EU do konce tohoto zimního otopného období (i v případě úplného přerušení dodávek z Ruska). Stav naplnění zásobníků v celé EU je nyní necelých 30 %. Členské státy EU mají připraveny plány pro nepředvídané události (podle nařízení o bezpečnosti dodávek plynu), které mohou být v případě potřeby aktivovány k zajištění dodávek. EU může využívat propojenou síť s propojovacím vedením mezi členskými státy (včetně možnosti zpětného toku) a propojené terminály pro zkapalněný zemní plyn (LNG). **Všechny regiony EU mají nyní přístup k více než jednomu zdroji plynu.**

EU usiluje o diverzifikaci tras dodávek energie a jejích zdrojů. Jižní koridor pro přepravu plynu z Ázerbájdžánu je v provozu; spolupracuje s Norskem, Katar, Japonskem, Jižní Koreou a USA. V roce 2022 došlo k prudkému nárůstu dovozu zkapalněného zemního plynu do EU. Tyto dovozy dosáhly v lednu 10 mld. m³ (historicky nejvyšší hodnota) a předběžné únorové údaje svědčí o vysokém objemu.

Pokrytí energetických potřeb EU závisí na dovozu fosilních paliv (plynu, ropy a uhlí); ten v posledních 5 letech představoval 57 % až 60 % hrubé spotřeby energie. I přes růst produkce obnovitelných zdrojů energie EU, klesající produkce černého a hnědého uhlí a plynu v EU vedla k tomu, že EU zůstává závislá na dovozu plynu (90 % spotřeby), ropy (97 %) a černého uhlí (70 %).

V **odvětví zemního plynu** pocházelo v roce 2021 přibližně 45 % celkového dovozu plynu v EU z Ruska. V posledních letech dosahovalo toto číslo v průměru přibližně 40 %. Dalšími hlavními dodavateli plynu do EU byly Norsko (23 %), Alžírsko (12 %), Spojené státy (6 %) a Katar (5 %). Pokud jde o **ropu**, největším dodavatelem do EU bylo také Rusko (27 %), následované Norskem (8 %), Kazachstánem (8 %) a USA (8 %). I když v odvětví **černého uhlí** objem dovozu v posledních letech klesl, zůstává Rusko dále hlavním dodavatelem (46 %), následované USA (15 %) a Austrálií (13 %).

REPowerEU navazuje na balíček říjnových opatření, obsažený ve Sdělení Evropské komise (viz Monitorovací zpráva z listopadu 2021).

REPowerEU a návrhy Evropské komise v souvislosti s přípravou na příští zimu. Podle provedených analýz je EU odolná vůči rozsáhlým výpadkům a dodávky plynu jsou pro tuto zimní otopnou sezónu dostatečné i v případě úplného přerušení dodávek z Ruska; vyplývá rovněž, že **před příštím zimním otopným obdobím** je zcela zásadní **zajistit opětovné naplnění zásobníků.**

Evropská komise předloží do dubna 2022 **legislativní návrh týkající se minimálního skladovaného množství plynu**, který stanoví, že k 1. říjnu každého roku bude dosaženo 90% naplnění zásobníků, skladování plynu bude označeno za kritickou infrastrukturu a budou řešena rizika vlastnictví infrastruktury pro skladování; bude též navrženo poskytovat na skladovacích místech náhrady cel v plné výši. Do schválení právních předpisů EU jsou členské státy naléhavě vyzývány přijmout opatření k doplnění zásobníků plynu před příštím otopným obdobím a uzavření **ujednání o solidaritě** (podle stávajícího nařízení o bezpečnosti dodávek plynu).

Je též stanoven mechanismus k zajištění **spravedlivého rozdělení nákladů na zabezpečení dodávek**; budou i podporována koordinovaná opatření doplňování zásobníků plynu, též prostřednictvím společného nákupu, shromažďování objednávek a párování dodávek.

15. prosince 2021 předložila Evropská komise legislativní návrhy na posílení **rámce pro bezpečnost dodávek plynu** s cílenými opatřeními za účelem lepší koordinace skladování a umožnění společného zadávání veřejných zakázek na strategické zásoby a posílení solidarity mezi členskými státy. Součástí je navrhovaná revize nařízení EU o bezpečnosti dodávek, umožňující dobrovolné společné zadávání veřejných zakázek na strategické rezervní zásoby. Návrhy budou schvalovány Radou EU a Evropským parlamentem.

REPowerEU a odstranění závislosti EU na ruském plynu. Cílem je zvýšit odolnost energetického systému EU před rokem 2030 a diverzifikovat zdroje dodávek plynu do EU prostřednictvím **vyššího dovozu zkapalněného zemního plynu a plynu z plynovodu od neruských dodavatelů a zvýšení využívání biometanu a vodíku z obnovitelných zdrojů**. Již před koncem roku 2022 by RePowerEU mohl vést ke **snížení poptávky EU po plynu o objem odpovídající dvěma třetinám plynu**, který byl z Ruska dovezen v roce 2021.

Posledních deset let **výrazně změnilo situaci na evropském trhu s plynem** (market design, zvýšená propojovací kapacita plynu, včetně kapacit zpětného toku, významné zlepšení infrastruktury, též cestou projektů společného zájmu). To umožňuje **spolupracovat s řadou partnerů** ve světě s cílem **diverzifikovat dodávky plynu prostřednictvím plynovodů nebo zkapalněného zemního plynu** (USA, Norsko, Katar, Ázerbájdžán, Alžírsko, Egypt, Korea, Japonsko, Nigérie, Turecko a Izrael). I proto mohlo být v lednu a únoru 2022 dovezeno rekordní množství zkapalněného zemního plynu. EU má potenciál dovážet každoročně dalších 50 mld. m³ zkapalněného zemního plynu. REPowerEU usiluje o další **diverzifikaci dodavatelů a infrastruktury, urychlení již plánovaných projektů a analýzu další potřebné nové infrastruktury se silným přeshraničním rozměrem a kompatibilitou s vodíkem**.

V prosinci 2021 předložila Evropská komise legislativní návrhy s cílem **usnadnit využívání obnovitelných a nízkouhlíkových plynů**, včetně **vodíku** (viz Monitorovací zpráva z ledna 2022; pasáže 13.7, 13.8, 13.9), a podpořit dekarbonizaci trhu EU s plynem, posílit diverzifikaci dodávek a energetickou bezpečnost EU. REPowerEU usiluje o **zvýšení produkce biometanu v EU** (objem produkce ve výši 35 mld. m³ do roku 2030 = dvojnásobek současné ambice EU) s **využitím udržitelné biomasy** (zemědělské odpady a zbytky).

Ambicí REPowerEU je též vytvoření **Vodíkového akcelérátoru** k rozvoji integrované infrastruktury, skladovacích zařízení a přístavních kapacit. Je odhadováno, že dalších 15 mil. t **vodíku z obnovitelných zdrojů** (10 mil. t dovezeného z různých zdrojů a 5 mil. t vyrobeného v EU nad rámec již plánovaných 5 mil. t) může do roku 2030 každoročně nahradit 25–50 mld. m³ dovezeného ruského plynu.

Příspěvek přechod na čistou energii k rychlejšímu snížení závislosti EU na ruském plynu. Nákladově nejefektivnější řešení ke snížení závislosti EU na fosilních palivech na úrovni domácností, budov a průmyslu představuje **integrováný energetický systém EU založený převážně na obnovitelných zdrojích energie a vyšší energetická účinnost**; ten tvoří **druhý pilíř plánu REPowerEU**. Úplné splnění cílů balíčku Fit-for-55 má snížit **spotřebu plynu EU do roku 2030 již o 30 %** (přibližně 100 mld. m³). **REPower má důraz na energetickou účinnost dále posílit**; v jeho důsledku má dojít k dodatečným úsporám ve výši přibližně než 25 mld. m³ plynu ročně.

REPowerEU vyzývá k **urychlenému zavádění solárních, větrných a tepelných čerpadel**. U **solární energie** je odhadováno, že urychlením zavádění **střešních solárních fotovoltaických systémů** v roce 2022 až o 15 TWh by EU mohla ušetřit dalších 2,5 mld. m³ plynu. V červnu 2022 předloží Evropská komise **zvláštní sdělení o solární energii** s cílem uvolnit potenciál solární energie. REPower též navrhuje vybudovat v **příštích pěti letech 10 mil. tepelných čerpadel**.

Naplněním plánu REPowerEU získá EU dostatek elektřiny z obnovitelných zdrojů a plynů z obnovitelných zdrojů k urychlení **dekarbonizace průmyslu na základě rychlejší elektrifikace a přechodu na vodík**.

REPowerEU se též soustředí na odstranění regulačních překážek (zdlouhavé povolovací postupy a dalšími administrativní překážky na vnitrostátní úrovni) a **urychlení vydávání povolení** a minimalizaci doby realizace projektů v oblasti obnovitelných zdrojů energie a zlepšení infrastruktury sítí. V květnu 2022 bude zveřejněno **doporučení o rychlém povolování projektů v oblasti energie z obnovitelných zdrojů**.

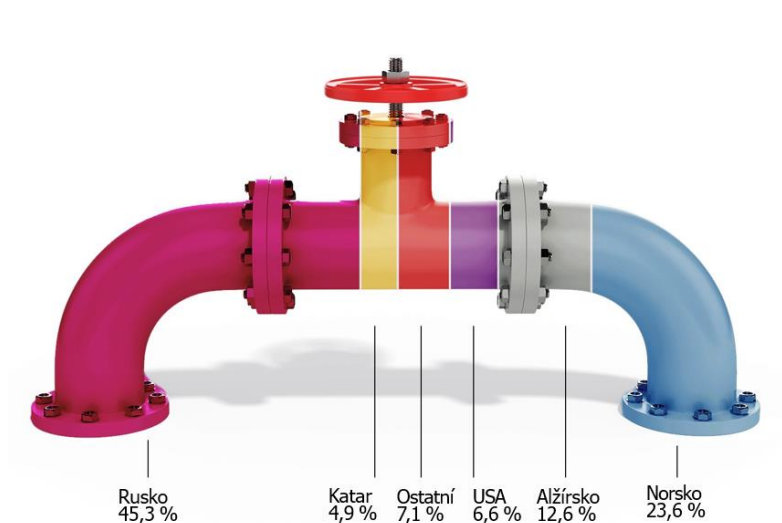
V letošním roce též Evropská komise a skupina EIB rozhodnou o **optimálních mechanismech financování k podpoře rozvoje smluv o nákupu elektřiny** v EU; nyní probíhá veřejná konzultace o povolovacích řízeních a smlouvách

o nákupu elektřiny (pokyny by měly být zveřejněny do léta 2022); veřejná konzultace je otevřena do 12. dubna 2022 a pokyny k ní plné verzi jsou k dispozici na: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13334-Projekty-v-oblasti-energie-z-obnovitelných-zdrojů-povolovací-řízení-a-smlouvy-o-nákupu-elektřiny_cs.

Vysvětlující informativní příloha k REPowerEU.

Potřeba řešení posílení bezpečnosti, odolnosti, udržitelnosti a cenové dostupnosti energie v EU v čase ruské invaze na Ukrajinu vyplývá z výchozího faktu, že **EU dováží 90 % plynu**, který spotřebovuje, a více než **40 % z toho je dováženo z Ruska**. Z Ruska je též do EU importováno **27 % ropy a 46 % uhlí**.

Poměr dovozů zemního plynu do EU v roce 2021 názorně ukazuje následující obrázek:

Zdroj: Evropská komise

Předmětem REPowerEU je zavedení nových opatření s cílem dosáhnout navýšení výroby zelené energie, diverzifikace dodávek a snížení poptávky; primárním cílem REPowerEU je plyn; menší pozornost je též věnována ropě a uhlí.

A. Reakce na mimořádnou situaci – ruskou invazi na Ukrajinu – z pohledu cen energií a zásob plynu

A.1 Zmírňování maloobchodních cen a podpora silně exponovaných podniků

- **možnost** (v zájmu ochrany spotřebitelů a ekonomiky), nikoliv povinnost, členského státu regulovat ceny a aktivovat mechanismy převodu rizika: právní rámec, především článek 5 směrnice o elektřině¹ umožňuje členským státům za stávajících výjimečných okolností stanovit maloobchodní ceny pro domácnosti a mikropodniky; dále v textu jsou uvedeny **podrobné pokyny členským státům** pro nastavení režimů regulovaných cen; mohou být spojené i s pobídkami na energetickou účinnost a úspory energie;

- **pravidla EU o veřejné podpoře**: možnost pro členské státy poskytnout společností a zemědělcům **zasaženým** vysokými cenami energií **krátkodobé úlevy** a pomoci **snížit expozici vůči volatilitě cen energií ve střednědobém až dlouhodobém horizontu** (například na základě pokynů pro podporu na záchranu a restrukturalizaci poskytnout dočasnou úlevu společností, které v důsledku vysokých cen energie potřebují likviditu,

¹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/944 ze dne 5. června 2019 o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou a o změně směrnice 2012/27/ES (Úř. věst. L 158, 14.6.2019, s. 125).

bez ohledu na jejich velikost); případy budou Evropskou komisí posouzeny přednostně; zvláštní pozornost věnována plynárenským společnostem a zprostředkovatelům potýkajícím se se zvýšenými cenami dodávek následkem přerušování plnění smluvních ujednání;

- podle **pokynů k veřejné podpoře v rámci systému EU pro obchodování s emisemi (EU ETS)** mohou členské státy podpořit zvláště odvětví, nejvíce ohrožená únikem uhlíku z důvodu nepřímých nákladů na emise; **v zemědělství pravidla veřejné podpory umožňují investiční podporu na udržitelnou energii**; pravidla aktuálně procházejí přezkumem, je navrženo v rámci veřejné konzultace² rozšířit možnosti poskytování podpory zemědělcům;

- možnost využití **plné flexibility souboru nástrojů veřejné podpory** a umožnit členským státům podporu společností a odvětví, kterých se současná **geopolitická situace** dotýká; Evropská komise bezodkladně **projedná s členskými státy potřeby a rozsah nového samostatného dočasného krizového rámce** a umožní řešit vážné narušení ekonomiky způsobené ruskou vojenskou agresí na Ukrajině (umožní poskytnout podnikům přímo či nepřímo zasaženým krizí pomoc v oblasti likvidity a podporu **podnikům**, hlavně energeticky náročným spotřebitelům, ke kompenzaci nárůstu nákladů na energie vlivem vzniklého cenového šoku. Proběhly též konzultace s členskými státy k cíleným změnám pokynů k veřejné podpoře v rámci ETS (rozšíření seznamu působících odvětví; zajištění, aby se na ně vztahovaly větší pobídky ke zlepšování energetické účinnosti a/nebo dekarbonizaci výroby a omezilo narušování hospodářské soutěže mezi členskými státy);

- **pro účely financování těchto mimořádných opatření mohou členské státy zvážit dočasné zdanění neočekávaných zisků**. Podle IEA (Mezinárodní energetická agentura) by **zavedení těchto fiskálních kroků na vysoké nadměrné zisky** mohlo v roce 2022 přinést až 200 mld. EUR, **použitelných na částečnou kompenzaci vyšších nákladů na energie (neměla by být retroaktivní, měla by být technologicky neutrální a umožňovat, aby výrobci elektřiny pokryli své náklady a aby zůstaly zachovány dlouhodobé tržní signály a signály týkající se cen uhlíku)**; dále v textu jsou uvedeny podmínky, které by tyto nástroje měly splňovat; **členské státy též mohou použít příjmy ze systému ETS, které jsou vyšší, než se očekávalo** (od 1. ledna 2021 do 28. února 2022 činily příjmy z dražeb povolenek EU ETS zhruba 30 miliard EUR).

- tzv. **obecná úniková doložka v Paktu stability a růstu platí i v roce 2022** (a umožňuje tak členským státům přijmout za stávajících výjimečných okolností výjimečná opatření).

A.2 Příprava na příští zimu zajištěním dostatečných zásob plynu

Evropská komise konstatuje, že zásoby plynu vydrží do konce letošní zimy i v případě, že dojde k úplnému přerušování dodávek z Ruska.

Zásadní však bude připravenost na příští zimu a doplňování plynových zásob v celé EU. Evropská komise do dubna 2022 předloží legislativní návrh, který má zajistit adekvátní roční výši zásob³; bude vyžadovat, aby **infrastruktura pro skladování nacházející se na území EU byla vždy do 1. října daného roku naplněna na alespoň 90 % své kapacity**; jsou současně navrženy pobídky k doplnění zásob v podobě zvýšení úrovně slev na 100 %.

Opatření v oblasti skladování plynu na úrovni EU zajistí spravedlnost a umožní inteligentní využívání stávající infrastruktury (omezí se nutnost vybudovat nové infrastruktury - ne všechny členské státy na svém území podzemní zásobníky mají); návrh stanoví **mechanismus zajišťující spravedlivé rozdělení nákladů na bezpečnost dodávek**; pro nepřerušovaný tok energie v rámci EU jsou nezbytná propojovací vedení; bude-li potřeba nová infrastruktura, měla by být kompatibilní s vodíkem.

Návrh počítá s tím, že **skladování plynu se stane kritickou infrastrukturou**; zahrnuta budou ustanovení ohledně omezení **rizik spojených s vlastnictvím plynárenské infrastruktury** (členské státy budou muset požádat regulační orgán členského státu o vydání potvrzení, že vlastnictví infrastruktury osobami ze třetí země nepředstavuje riziko pro bezpečnost dodávek energie; to bude **povinné pro všechny stávající i budoucí provozovatele skladovacích zařízení**); v **krátkodobém horizontu** do dokončení legislativního procesu by členské státy měly jednat tak, jako by

² Veřejná konzultace k revidovaným pravidlům státní podpory v odvětvích zemědělství a lesnictví a ve venkovských oblastech.

³ Povinnost skladování plynu platí ve 13 členských státech: BE, BG, DK, ES, FI, FR, HU, IT, LT, LV, PL, PT, SE. Další státy, například DE, oznámily, že mají v plánu tuto povinnost zavést.

předpis již platil, a zajistit, aby byly zásoby na příští zimu včas doplněny; vedle toho musejí uzavřít **ujednání o solidaritě** a učinit tak **neprodleně**.

V rámci pobídek na doplnění zásob mohou členské státy poskytovat podporu dodavatelům například ve formě záruk (**dvousměrná rozdílová smlouva**).

Evropská komise může **doplňování zásob koordinovat** (společné zadávání veřejných zakázek, shromažďování objednávek a párování dodávek). Je též navrženo vytvoření **společné evropské platformy pro uzavírání smluv o dodávkách plynu** na základě bilaterálních jednání s hlavními producenty plynu.

Je pokračováno v šetření situace na trhu s plynem v souvislosti s možností narušování hospodářské soutěže společnostmi působícími na trzích EU s plynem (zejména společností Gazprom) z důvodu neobvyklého obchodního chování a nedostatečného naplnění zásobníků.

Je jednáno se sousedními zeměmi a partnery ze západního Balkánu a Energetického společenství, závislími na fosilních palivech a vystavenými růstu cen stejně jako EU, kteří se zavázali ke stejným dlouhodobým cílům v oblasti klimatu. V případě Ukrajiny, Moldavska a Gruzie je EU připravená podpořit je v zajištění spolehlivé a udržitelné energetiky podle potřeby; byly započaty snahy zajistit pro případ nouze synchronizaci ukrajinské a moldavské elektrizační soustavy s kontinentální evropskou rozvodnou sítí.

B. REPowerEU: zbavení se závislosti na ruských fosilních palivech

Evropská komise je přesvědčena, že závislost EU na fosilních palivech z Ruska lze postupně ukončit mnohem dříve než do roku 2030. Proto byl navržen **plán REPowerEU**, který má zvýšit odolnost energetického systému EU; stojí na dvou pilířích:

- **diverzifikaci dodávek plynu** (navýšením dodávek LNG a dovozu přes plynovody od jiných než ruských dodavatelů a zvýšením podílu biometanu a vodíku);

- **rychlejším snižování závislosti EU na fosilních palivech** (v domácnostech, budovách, průmyslu i energetické soustavě výraznějším zlepšováním energetické účinnosti, zvýšením podílu obnovitelných zdrojů a odstraněním problematických míst v energetické infrastruktuře).

Návrh též oslovuje spolunormotvůrce (Radu EU a Evropský parlament) ke **zvážení i ambicióznějšího nastavení návrhů balíčku Fit-for-55 a stanovení vyšších cílů v oblasti energie z obnovitelných zdrojů a energetické účinnosti nebo dřívejší termín jejich splnění**.

REPOWEREU	ZAMĚŘENÍ	FF55 DO R. 2030	REPOWEREU – OPATŘENÍ	NAHRAZEN O DO KONCE R. 2022 (ekvivalent mld. m ³) odhad	NAD RÁMEC FF55 DO R. 2030 (ekvivalent mld. m ³) odhad
<u>DIVERZIFIKACE PLYNU</u>	ZEMNÍ PLYN JINÝ NEŽ RUSKÝ	–	Diverzifikace LNG	50*	50
		–	Diverzifikace dovozu plynovody	10	10
	VÍCE PLYNU Z OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ	17 mld. m ³ výroby biometanu, úspora 17 mld. m³	Navýšení výroby biometanu do r. 2030 na 35 mld. m ³	3,5	18
		5,6 mil. tun čistého vodíku, úspora 9–18,5 mld. m³	Navýšení výroby a dovozu vodíku do r. 2030 na 20 Mt	–	25–50

<u>ELEKTRIFIKACE EVROPY</u>	DOMÁCNOSTI	Opatření v oblasti energetické účinnosti, úspora 38 mld. m³	Úspora energie v celé EU, např. nastavením termostatu v budovách o 1 °C níže, úspora 10 mld. m ³	14	10
		<i>Započítáno do celkových údajů o obnovitelných zdrojích níže</i>	Uspíšení střešních solárních panelů – až 15 TWh do 1 roku	2,5	předsunuto
		30 milionů nově instalovaných tepelných čerpadel v r. 2030, úspora 35 mld. m³	Uspíšení zavádění tepelných čerpadel zdvojnásobením počtu instalací znamená celkem 10 milionů jednotek v příštích 5 letech.	1,5	předsunuto
	ODVĚTVÍ ENERGETIKY	Instalace 480 GW výkonu větrných elektráren a 420 GW solárních elektráren, úspora 170 mld. m³ (a výroba 5,6 Mt čistého vodíku)	Uspíšení instalace větrných a solárních kapacit, zvýšení průměrné míry zavádění o 20 %, úspora 3 mld. m ³ plynu, dodatečné kapacity 80 GW do r. 2030 zohledňující vyšší výrobu čistého vodíku	20	Úspory plynu díky ambicióznějším cílům jsou započítány u čistého vodíku, zbytek je předsunutý.
<u>TRANSFORMACE PRŮMYSLU</u>	ENERGETICKÝ NÁROČNÁ PRŮMYSLOVÁ ODVĚTVÍ	Urychlení elektrifikace a zavádění čistého vodíku	Předsunutí inovačního fondu a rozšíření působnosti na rozdílové smlouvy o uhlíku	Úspory plynu započítány v cílech pro čistý vodík a obnovitelné zdroje	

* všechny číselné údaje představují odhady

Evropská komise navrhuje plán RePowerEU v návaznosti na identifikaci (společně s členskými státy) nejvhodnějších projektů a reformů na vnitrostátní, regionální a unijní úrovni. Bude vycházet z vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu a jejich aktualizací, stávajících Plánů pro oživení a odolnost, Operačních programů kohezní politiky a dalších relevantních plánů a potřeb vztažených k odolnosti vůči změně klimatu. **Přednost mají mít projekty** na dokončení vnitřního trhu s energií **s výrazným přeshraničním rozměrem** (propojení mezi Portugalskem, Španělskem a Francií, mezi Bulharskem a Řeckem). To přispěje k propojení plynárenských a elektrizačních soustav v EU a další infrastruktury a synchronizuje rozvodné sítě (například mezi pobaltskými státy a evropskou kontinentální sítí). **Plány členských států by měly být podloženy regionální analýzou**; Evropská komise má poskytovat pomoc jako v případě ozdravného plánu a plánu řešení krize, a technickou pomoc prostřednictvím **Nástroje pro technickou podporu**. **Potřeby financování** budou posouzeny na základě komplexního zmapování potřeb členských států a potřebných přeshraničních investic; pro to mají být mobilizovány veškeré zdroje a nástroje dostupné na vnitrostátní i unijní úrovni; **veřejné financování má být koncipováno tak, aby přilákalo soukromé investice**.

B.1 Diverzifikovat dodávky plynu

B.1.1 LNG a dovoz přes plynovody

Bezprecedentní dodávky LNG do EU v lednu 2022 zajistily bezpečnost dodávek zemního plynu na tuto zimu. EU by mohla ročně dovážet o 50 mld. m³ LNG více (například z Kataru, USA, Egypta, západní Afriky). Diverzifikace dodavatelů plynu dováženého přes plynovody (například Ázerbájdžán, Alžírsko, Norsko) by mohla pomoci snížit dovoz ruského plynu o dalších 10 mld. m³ ročně.

Bude posouzeno, zda jsou v rámci odstranění nedostatků bránících plnému využití kapacity EU pro LNG nutná opatření a investice do plynárenské infrastruktury a propojení připravených na vodík.

Kromě diverzifikace dodávek EU upevňuje svá mezinárodní partnerství; budou pokračovat rozhovory v rámci skupiny G7 a hlavních světových odběratelů plynu (Japonsko, Jižní Korea, Čína, Indie) o vývoji na trhu ve střednědobém horizontu.

B.1.2 Zvýšit produkci biometanu v EU

Zdvojnásobením cílové hodnoty stanovené v balíčku Fit-for-55 pro biometan by se do roku 2030 dosáhlo roční produkce ve výši 35 mld. m³. Členské státy by za tím účelem měly ve svých strategických plánech Společné zemědělské politiky směřovat financování na biometan vyráběný z udržitelných zdrojů biomasy, včetně zemědělských odpadů a zbytků.

B.1.3 Vodíkový akcelerační

Dalších 15 mil. tun (Mt) vodíku z obnovitelných zdrojů nad rámec 5,6 Mt, které předpokládá Fit-for-55, může do roku 2030 nahradit ročně 25–50 mld. m³ plynu dovezeného z Ruska. Daný objem by sestával z dodatečných 10 Mt dováženého vodíku z různých zdrojů a dalších 5 Mt vodíku vyrobeného v EU, čímž by se překročily cíle vodíkové strategie EU a maximalizovala výroba vodíku v EU. Svou roli při nahrazování zemního plynu hrají i další formy bezfosilního vodíku, **zejména vodík z jaderných zdrojů.**

Bude rozpracován regulační rámec k podpoře evropského trhu s vodíkem a **rozvoje integrované plynárenské a vodíkové infrastruktury, zařízení na skladování vodíku a přístavní infrastruktury. Nová přeshraniční infrastruktura by měla být kompatibilní s vodíkem.** Bude posouzeno vyhlášení veřejné podpory na vodíkové projekty; první významné projekty společného evropského zájmu zaměřené na vodík budou posouzeny do šesti týdnů poté, co zúčastněné členské státy předloží úplné oznámení; posouzení by mělo být dokončeno do léta.

Evropská komise bude podporovat **pilotní projekty v oblasti výroby a dopravy vodíku z obnovitelných zdrojů v sousedství EU**, počínaje Středomořským partnerstvím pro čistý vodík, a spolupracovat na uzavření dalších **partnerství pro čistý vodík** a s průmyslovými podniky na zřízení **Globálního evropského nástroje pro vodík** (ke zlepšení přístupu členských států k cenově dostupnému vodíku z obnovitelných zdrojů).

B.2 Snížit rychleji závislost EU na fosilních palivech

B.2.1 Využívání solární a větrné energie a tepelných čerpadel

Balíček Fit-for-55 předpokládá navýšení kapacity EU pro výrobu fotovoltaické a větrné energie na dvojnásobek do roku 2025 a na trojnásobek do roku 2030, čímž se do roku 2030 sníží spotřeba plynu o 170 mld. m³.

Další úspory díky rychlejšímu zavádění střešních solárních fotovoltaických systémů letos až o 15 TWh by v EU mohly dosáhnout 2,5 mld. m³. V červnu předloží Evropská komise **sdělení o solární energii** s cílem pomoci využít potenciál solární energie coby jednoho z hlavních obnovitelných zdrojů energie v EU; bude navržena **evropská iniciativa, zaměřená na střešní solární systémy**; v ní budou identifikovány překážky a navržena opatření k urychlení zavádění výroby energie střešními solárními systémy a k zajištění jejich dostupnosti pro veřejnost.

Bude podpořen rozvoj **hodnotového řetězce solární a větrné energie a tepelných čerpadel**. Bude-li potřeba přilákat dostatečné soukromé investice, bude součástí opatření i **nasměrování finančních prostředků EU na technologie nové generace** (mobilizací prostředků z Programu InvestEU nebo podpory členských států). Součástí by byla i urychlená podpora rekvalifikace a zvyšování kvalifikace pracovní síly, která je pro tuto transformaci nezbytná.

Při zdvojnásobení plánovaného ročního tempa zavádění tepelných čerpadel v první polovině tohoto období by v EU bylo v následujících pěti letech instalováno 10 mil. tepelných čerpadel. Na každých 10 mil. tepelných čerpadel instalovaných v domácnostech by se ušetřilo 12 mld. m³ plynu. Rychlejší uvádění tepelných čerpadel na trh vyžaduje rychlé rozšíření celého dodavatelského řetězce a musí být **spojeno s opatřeními na podporu renovace budov a modernizace systému dálkového vytápění**.

Závislost EU na plynu sníží mimo domácnosti a stavební projekty i dodávky energií pro výrobu elektřiny z větrné a solární energie a dalších nízkoemisních zdrojů.

B.2.2 Dekarbonizace průmyslu

Plán REPowerEU by mohl urychlit zavádění inovativních řešení založených na vodíku a nákladově konkurenceschopné elektřině z obnovitelných zdrojů v průmyslových odvětvích. Pro tento účel je navrženo využití **Inovačního fondu** k podpoře přechodu na elektrifikaci a vodík a **rozšíření kapacit EU na výrobu** inovativních zařízení s nulovými nebo nízkými emisemi uhlíku (elektrolyzéry a solární nebo větrné a další technologie příští generace, i prostřednictvím systému rozdílových smluv o uhlíku EU).

B.2.3 Umožnit rychlejší vydávání povolení

Základní podmínkou pro urychlení projektů v oblasti energie z obnovitelných zdrojů je jednodušší a rychlejší povolovací řízení. Zdoluhavá administrativní řízení jsou jednou z hlavních překážek investic do obnovitelných zdrojů a související infrastruktury; to může být řešeno rychlým a úplným zavedením platné **směrnice o obnovitelných zdrojích energie do vnitrostátního práva** členských států EU, realizací reformy a opatření v Národních plánech pro oživení a odolnost a též ustanovením o povolování infrastruktury v revidovaném rámci TEN-E.

Členské státy jsou vyzývány, aby zajistily, že plánování, výstavba a provoz zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů, jejich připojení k distribuční soustavě a samotná distribuční soustava, budou považovány za projekty převažujícího **veřejného zájmu** a v zájmu veřejné bezpečnosti, a **vztahovaly na ně nejrychlejší možné plánovací a povolovací řízení**.

Členské státy by měly **urychleně zmapovat, posoudit a zajistit dostupné suchozemské a mořské oblasti vhodné pro projekty v oblasti energie z obnovitelných zdrojů**, odpovídající jejich vnitrostátním plánům v oblasti energetiky a klimatu, podíl na plnění revidovaných cílů v oblasti energie z obnovitelných zdrojů do roku 2030 a další faktory (dostupnost zdrojů, síťová infrastruktura a cíle strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti). V rámci **připravovaného předpisu EU o obnově přírody** bude navrženo, aby členské státy při přípravě svých vnitrostátních plánů na splnění cílů obnovy vzaly v úvahu omezené a jasně definované oblasti, které jsou obzvláště vhodné (**vhodné oblasti**), a zároveň se co nejvíce vyhnuly z hlediska ochrany životního prostředí potenciálně cenným oblastem.

V květnu budou zveřejněna doporučení k rychlému vydávání povolení projektům v oblasti energie z obnovitelných zdrojů a bude rozpracována podpora využití veškeré flexibility nabízené právem EU a odstranění zbývajících překážek bez ohledu na jejich původ.

Evropská komise a skupina EIB se mají v roce 2022 dohodnout na nejvhodnějších finančních mechanismech podpory rozvoje **dohod o nákupu elektřiny** v Evropě (to je již nyní možné v rámci Programu InvestEU); s tím souvisí i zpřístupnění dohod o nákupu elektřiny novým odběratelům (například malým a středním podnikům).

Dodatek 1: Pokyny k uplatňování fiskálních opatření v oblasti inframarginálních zisků

Za současné krizové situace **mohou členské státy výjimečně rozhodnout** o uplatnění **daňových opatření**, jejichž cílem je **zachytit část zisků**, kterých dosahují někteří **výrobci elektřiny**.

Přerozdělení příjmů z fiskálních opatření týkajících se inframarginálních zisků mezi **konečné spotřebitele elektřiny** by částečně zabránilo tomu, aby současné **vysoké ceny plynu zvyšovaly náklady konečných zákazníků**. Zachovalo by však účinné mezní velkoobchodní ceny elektřiny potřebné pro efektivní dispečink a propojování trhů na jednotném evropském trhu s elektřinou. Opatření by muselo být nastaveno tak, aby se předešlo zbytečným narušením trhu a byly stimulovány další investice do energie z obnovitelných zdrojů. **Měly by být naplněny následující parametry:**

- **doba trvání opatření** by měla být **omezena a vázána na konkrétní krizovou situaci**;
- opatření by **nemělo ovlivňovat tvorbu velkoobchodních cen elektřiny** na základě mezních nákladů vyjádřených hodnotovou křivkou (měla by zůstat zachována účinnost cenových signálů pro krátkodobá provozní rozhodnutí);
- neměly by být ovlivněny dlouhodobé cenové trendy vyplývající ze strukturálního vývoje trhu ani signál o ceně uhlíku ze systému EU pro obchodování s emisemi;
- část růstu světových cen plynu má strukturální složku (je definovatelná na základě průměrných cen v čase); daň by se neměla vztahovat na tuto strukturální složku;
- metoda výpočtu zisků, které se mají v souvislosti se specifickým krizovým prostředím považovat za „nadměrné“, a mechanismy spouštění/deaktivace by musely být jasně specifikovány a odůvodněny; musí se předejít jejich svévolnému použití, vedoucímu k závažným narušením; měla by být časově omezena doba trvání daně (neměla by překročit 30. června 2022);
- dodatečný inframarginální zisk by měl být získáván zpět pouze v obdobích, kdy byly plynové elektrárny marginální, a v rozsahu, v němž takového dodatečného inframarginálního zisku efektivně dosahovaly inframarginální jednotky;
- opatření by nemělo rozlišovat různé výrobní technologie a mělo by zahrnovat veškeré inframarginální jednotky provozované v době uplatňování daně (inframarginální zisk z výroby energie z černého a hnědého uhlí, energie z obnovitelných zdrojů, včetně vodní energie, a jaderné energie);
- opatření by mělo být vztahováno na všechny výrobce bez ohledu na to, zda se na ně vztahují režimy podpory nebo kapacitní mechanismy; přitom by se mělo přihlídnout k tomu, že některé režimy podpory již inframarginálnímu zisku v době vysokých cen ze své podstaty předcházejí (výkupní tarify), zachycují jej (dvousměrné rozdílové smlouvy

uzavřené před krizí cen plynu) nebo jej snižují (pohyblivé prémie); předmětem by měla být specifická situace pevných premií, které mohou inframarginální zisk zvyšovat;

- opatření by nemělo být retroaktivní a mělo by získat zpět část jen skutečně dosaženého zisku; musí vzít v úvahu, že výrobci mohli před začátkem krize forwardově prodat část své výroby za nižší cenu (elektřina, která neměla prospěch z vyšších tržních cen elektřiny, protože již byla forwardově prodána, by měla být z opatření vyňata);

- **příjem z opatření by měl být přerozdělen mezi domácnosti nebo v rámci neselektivních a transparentních opatření na podporu všech konečných spotřebitelů** (například explicitní samostatná sleva z účtů za elektřinu konečných zákazníků odpovídající jejich průměrné denní nebo týdenní spotřebě).

Dodatek 2: Pokyny k uplatňování směrnice o elektřině (článek 5) během současné situace - stanovení maloobchodních cen energií

Cílem směrnice o elektřině je využít výhod integrovaného trhu k zajištění dostupných a transparentních cen energie a nákladů pro spotřebitele, vysokého stupně bezpečnosti dodávek a spravedlivého přechodu na udržitelný nízkouhlíkový energetický systém. Konkrétně článek 5 má za cíl zajistit **účinnou hospodářskou soutěž ve prospěch spotřebitelů a zároveň zajistit ochranu zákazníků v domácnostech, kteří trpí energetickou chudobou a jsou zranitelní**. Obsahuje **rámec pro výjimečné, časově omezené zavádění regulovaných cen**, které lze povolit za **zvláštních okolností** (období výrazně vyšších cen energie). Regulační opatření by měla zůstat **dočasná** a zahrnovat propracovaný plán k jejich postupnému odstranění.

Cílem pokynů je podpořit členské státy při koncipování takových opatření, zajistit jejich přínosnost pro spotřebitele, a v dlouhodobém horizontu posílit hospodářskou soutěž ve prospěch spotřebitelů. Článek 5 uznává, že za určitých okolností mohou členské státy zasáhnout do stanovování maloobchodních cen dodavatelů (regulované ceny) v souladu s:

- ustanovením, jež umožňuje členským státům regulovat maloobchodní ceny za dodávky zákazníkům v domácnostech, kteří trpí energetickou chudobou a jsou zranitelní, s cílem zajistit, aby si mohli dovolit uspokojit své základní energetické potřeby;

- ustanovením, jež umožňuje po určitou dobu přijímat opatření týkající se stanovování maloobchodních cen pro domácnosti a mikropodniky s cílem usnadnit přechod k účinné hospodářské soutěži mezi dodavateli. Toto ustanovení lze použít k řešení dopadů obzvláště vysokých cen.

Důvody pro zásah do stanovování cen v reakci na současnou situaci na trhu s energií. Dopad současné situace na ceny se v jednotlivých členských státech liší; přesto existuje několik způsobů, jak může současná situace na trhu s energií s vysokými a kolísavými velkoobchodními cenami plynu a elektřiny omezit hospodářskou soutěž a poškodit zákazníky, včetně:

- posílení postavení dominantních hráčů;

- zvýšení závislosti na zdrojích energie s vysokými emisemi uhlíku;

- zabránění dodavatelům v přístupu k zajišťovacím produktům nebo k dlouhodobějším trhům, které jim umožní předkládat nabídky spotřebitelům;

- způsobení významné újmy spotřebitelům, která může poškodit dlouhodobější vývoj trhu a oslabit hospodářskou soutěž a transformaci energetiky;

- přenesení zvyšování cen a volatility na velkoobchodním trhu přímo na maloobchodní trhy (kdy maloobchodní trh nechrání spotřebitele před kolísavými cenami tak, aby spotřebitelé byli schopni přizpůsobit svou poptávku);

- snížení počtu dodavatelů na trhu pod úroveň potřebnou k zajištění účinné hospodářské soutěže na maloobchodním trhu v důsledku současné situace na (velkoobchodním) trhu;

- přetížení režimů dodavatelů poslední instance.

Regulované maloobchodní ceny během současného období vysokých a kolísavých cen energií. Cílem je zajistit ochranu zranitelných zákazníků a zákazníků v domácnostech před výjimečně vysokými cenami, zajistit trvalý přechod k plně hospodářské soutěži, zabránit vážnému narušení již dosažené úrovně hospodářské soutěže.

Opatření musí naplňovat cíle energetické politiky EU a směrnice o elektřině. Pokud členský stát reguluje maloobchodní ceny z důvodu současného období vysokých a kolísavých cen, je důležité, aby tím neohrozil širší cíle energetické politiky EU a směrnice o elektřině. Mezi tyto cíle patří konkurenceschopné trhy, posílení postavení spotřebitelů, zvýšení podílu obnovitelných zdrojů energie, flexibilní elektrizační soustava a větší energetická účinnost. Opatření mají být navržena tak, aby mohla dosáhnout svého cíle, byla přiměřená tomuto cíli a nezasahovala do běžného fungování trhu více, než je nezbytné. Mají brát ohled na specifické okolnosti, které v současnosti panují a nesou s sebou vysoké a kolísavé velkoobchodní ceny energie, a celkový účel, kterým je zajistit dlouhodobější přechod na plně konkurenceschopný maloobchodní trh a usnadnit transformaci energetiky.

Klíčové aspekty při tvorbě regulovaných maloobchodních cen. Regulované maloobchodní ceny v současné situaci mají zajistit, aby trhy mohly v dlouhodobém horizontu fungovat ku prospěchu spotřebitele. Měla by je doprovázet opatření k dosažení účinné hospodářské soutěže a metodika pro hodnocení pokroku při jejich provádění. Budou záviset na konkrétní situaci v každém členském státě.

<i>Opatření k posílení postavení spotřebitelů</i>	<i>Opatření zajišťující, že všichni dodavatelé budou jednat obezřetně a chránit zájmy spotřebitelů</i>	<i>Opatření zajišťující, že dodavatelé budou schopni předkládat na trhu nabídky, které odpovídají potřebám spotřebitelů</i>
opatření umožňující spotřebu a výrobu vlastní energie		dodavatelé mají rovný přístup k dlouhodobým smlouvám
opatření v oblasti energetické účinnosti s cílem snížit poptávku po energii, zvýšit energetickou účinnost a zajistit, aby spotřebitelé byli v menší míře vystaveni dopadům kolísání cen		opatření na podporu účinného přístupu nových dodavatelů na velkoobchodní trhy
využití potenciálu flexibility na straně poptávky, aby bylo možné reagovat na výkyvy v poptávce a nabídce, zejména s cílem zajistit, aby se zákazníci mohli účastnit opatření v oblasti odezvy strany poptávky prostřednictvím agregace		opatření týkající se dominantních výrobců s cílem poskytovat forwardové smlouvy na spravedlivém základě (například za stejných podmínek jako jejich dodavatelské složce); pokud výrobci již termínově (forward) prodali energii prostřednictvím dlouhodobých dohod o nákupu energie nebo dvoustranných smluv, měla by být tato energie vyloučena odstranění překážek vstupu nových účastníků

Mělo by být současně přistoupeno ke stanovení milníků pro odstranění regulovaných cen. Minimalizace možných nepříznivých dopadů regulovaných cen rovněž znamená zajistit nediskriminační zacházení s dodavateli (dodavatelé by měli mít možnost vytvářet jiné nabídky, které nebudou založeny na regulovaných cenách; dotčeny by neměly být smlouvy s dynamickým určováním ceny a spotřebitelé by měli mít i nadále možnost zvolit si dynamické sazby; nebude upevňováno postavení dominantních subjektů; regulovaná cena by neměla vycházet z výrobního parku jediného provozovatele; výběr dodavatele podléhajícího regulované ceně by měl být transparentní a proces výběru by se měl zakládat na nediskriminačních výběrových kritériích; pokud se dodavateli poskytuje kompenzace za poskytování nabídek za regulovanou náklady, jsou k dispozici dvě možnosti (všichni dodavatelé by měli být způsobilí poskytovat nabídky za regulovanou cenu na stejném základě, nebo dodavatel by měl být vybrán v otevřeném řízení). Regulované ceny by měly odrážet náklady, a to na úrovni, na níž může docházet k účinné cenové konkurenci.

KVĚTEN 2022

REPowerEU a pracovní skupina Evropské komise energetické platformy EU pro alternativní dodávky energie

Evropská komise na konci května 2022 v rámci svého Generálního ředitelství pro energetiku (DG ENER) vytvořila novou pracovní skupinu, která má poskytovat **podporu energetické platformě EU a realizovat cíl plánu REPowerEU** spočívající v diverzifikaci dodávek. Na základě mandátu Evropské rady z března 2022 vytvořily Evropská komise a členské státy **energetickou platformu EU**, která má koordinovat opatření k zajištění dodávek energie pro EU (též prostřednictvím dobrovolného společného nákupu plynu z plynovodů, LNG a vodíku). Nová pracovní skupina pomůže splnit cíl plánu REPowerEU tím, že umožní členským státům a sousedním zemím, aby měly v nadcházejících letech přístup k alternativním dodávkám energie za přijatelné ceny.

Pracovní skupina energetické platformy začala pracovat 1. června 2022 a okamžitě se začala zabývat novými úkoly uvedenými v plánu REPowerEU z 18. května 2022. Usiluje o agregaci poptávky, koordinaci kapacit a vyjednávání dodávek energie, a též poskytuje podporu regionálním pracovním skupinám členských států a sousedních zemí. Též řídí aktivní pomoc mezinárodním partnerům.

Nová pracovní skupina se skládá ze tří oddělení, která vede ředitel, a podávají zprávy nově jmenovanému zástupci generálního ředitele Matthew Baldwinovi a generální ředitelce pro energetiku Ditte Juul Jørgensenové (na vše politicky dohlíží komisařka pro energetiku Kadri **Simsonová**). Oddělení pracovní skupiny se budou zabývat celosvětovou poptávkou a jednáními na mezinárodní úrovni, vztahy s členskými státy a sousedními zeměmi a mezinárodními vztahy.

Evropská komise v březnu 2022 navrhla vytvoření platformy pro společné nákupy plynu a vodíku na úrovni EU a nastínila možnosti zmírnění vysokých cen energií. To bylo podpořeno Evropskou radou 25. března 2022. 7. dubna 2022 Evropská komise a členské státy na prvním zasedání, kterému předsedala generální ředitelka pro energetiku Ditte Juul Jørgensenová, zřídila energetickou platformu EU. Bylo dohodnuto, že platforma bude **dobrovolným koordinačním mechanismem k podpoře nákupu plynu a vodíku pro EU, který bude optimálně využívat společný politický a tržní potenciál EU**. 5. května 2022 vytvořily Evropská komise a Bulharsko v rámci energetické platformy EU **první regionální pracovní skupinu**, koordinovanou se sousedními zeměmi na jihovýchodě Evropy. Budou navrženy další regionální pracovní skupiny pokrývající střední a východní Evropu, severozápad a Pobaltí. Evropská komise v plánu REPowerEU oznámila, že jako další krok a v návaznosti na ambice společného programu nákupu očkovacích látek zváží vytvoření „mechanismu společného nákupu“, v jehož rámci se budou sjednávat a uzavírat **smlouvy o nákupu plynu jménem zúčastněných členských států**.

Energetický trh EU a krátkodobá a dlouhodobá opatření

V reakci na již mnoho měsíců trvající velmi vysoké a kolísavé ceny energie předložila Evropská komise v květnu 2022 řadu dalších **krátkodobých opatření** řešících jak tyto vysoké ceny, tak případná narušení dodávek z Ruska. Upozornila rovněž na řadu oblastí, v nichž je **možné optimalizovat uspořádání trhu s elektřinou a umožnit tak odklon od fosilních paliv a vyšší odolnost trhu vůči cenovým šokům**. Zároveň by se zlepšila ochrana spotřebitele a poskytování elektřiny za dostupné ceny.

Krátkodobá intervenční opatření. Evropská komise vyzývá členské státy, aby i nadále využívaly její soubor opatření pro ceny energií, který nabízí možnosti, jak pomoci spotřebitelům v EU snížit účty za energii. K tomu mají členské státy k dispozici řadu krátkodobých opatření, použitelných nyní i během příští topné sezóny:

Trh se zemním plynem:

- možnost dočasně rozšířit regulaci cen pro koncové spotřebitele na širokou škálu zákazníků, včetně domácností a průmyslu;
- možnost dočasně „přerušit obchodování“ a přijmout nouzová opatření v oblasti likvidity na podporu účinného fungování komoditních trhů při plném dodržování ustanovení o veřejné podpoře;

- energetická platforma EU může sloužit ke slučování poptávky po plynu, zajištění konkurenceschopných cen plynu prostřednictvím dobrovolných společných nákupů a snížení závislosti EU na ruských fosilních palivech.

Trh s elektřinou:

- možnost přerozdělovat mimořádně vysoké inframarginální výnosy (tzv. neočekávané zisky) ve prospěch podpory spotřebitelů prodloužena do příští topné sezóny;
- k financování podpory spotřebitelů lze použít i příjmy z přetížení;
- možnost dočasného rozšíření režimu regulovaných maloobchodních cen na malé a střední podniky;
- v případě regionů, jejichž míra propojení je velmi nízká, je možné zavést dotace na palivové náklady při výrobě elektřiny a dosáhnout tak snížení její ceny; ty však musejí být navrženy způsobem slučitelným se Smlouvami EU (neexistence omezení přeshraničního vývozu, odvětvové právní předpisy a pravidla veřejné podpory).

Opatření EU v případě úplného přerušení dodávek zemního plynu. V případě úplného přerušení dodávek zemního plynu z Ruska lze předpokládat, že ke zvládnutí situace bude nutné přijmout další výjimečná opatření. Evropská komise vyzývá členské státy, **aby aktualizovaly své plány pro nepředvídané události** s ohledem na doporučení obsažená v přezkumu připravenosti EU.

- Evropská komise usnadní **vypracování koordinovaného plánu snížení poptávky na úrovni EU**, které bude doprovázeno preventivními dobrovolnými omezujícími opatřeními, jež bude možné okamžitě zavést v případě stavu nouze (méně postižené členské státy by mohly solidárně snížit svou poptávku po plynu ve prospěch více postižených členských států).

- Jako doplněk může být v reakci na úplné přerušení dodávek nutné stanovit **na úrovni EU administrativní cenový strop pro zemní plyn** (pokud bude zaveden, neměl by být uplatňován déle než po dobu nouzového stavu v EU a ohrožovat schopnost EU snížit poptávku a přilákat alternativní zdroje dodávek zemního plynu z plynovodů či LNG).

Nadčasové uspořádání trhu s elektřinou. Podle nedávné zprávy agentury ACER přinášejí základní prvky uspořádání trhu spotřebitelům značné výhody. Existuje několik způsobů, jak lépe chránit spotřebitele a dodávat cenově dostupnou elektřinu, zvýšit odolnost trhu vůči budoucím otřesům a sladit jej s cíli Zelené dohody pro EU.

Evropská komise uvádí řadu aspektů, které je třeba prozkoumat, aby trh fungoval v budoucnu optimálním způsobem (tržní nástroje na ochranu spotřebitelů před kolísáním cen, opatření posilující odezvu na straně poptávky a podporující individuální systémy vlastní spotřeby, vhodné investiční signály a transparentnější dozor nad trhem). Evropská komise zahájí proces posouzení dopadů možných úprav uspořádání trhu s elektřinou (market design).

Pokyny představují **doporučení, jak chránit podniky a domácnosti před vysokými cenami**. Existuje zde **možnost regulovat za výjimečných okolností ceny pro konečné spotřebitele**. Popisují, **jak mohou členské státy přerozdělit výnosy z vysokých zisků v odvětví energetiky a obchodování s emisemi mezi spotřebitele**. Opatření je vhodné vnímat v kontextu s plánem REPowerEU.

Potřeba krátkodobých intervenčních opatření. Ceny plynu a elektřiny dosáhly v roce 2021 rekordní úrovně a po ruské invazi na Ukrajinu dále akcelerovaly v prvních březnových týdnech roku 2022. Ceny plynu, historicky nižší než 30 EUR/MWh, se v poslední době pohybovaly kolem 100 EUR/MWh (občas dosáhly vrcholu přesahujícího 200 EUR/MWh). V důsledku toho se velkoobchodní ceny elektřiny ve stejném období rovněž výrazně zvýšily (plynové elektrárny často ovlivňují ceny na trzích s elektřinou v EU). Trh očekává, že ceny energií zůstanou po zbytek roku 2022 vysoké a v menší míře tomu tak bude až do období 2024 – 2025.

Navzdory opatřením, zmírňujícím dopad trvale vysokých cen energií na úrovni EU i členských států, situace na světovém trhu s plynem vede k tomu, že občané i firmy jsou již několik měsíců vystaveni vyšším cenám a ekonomickému tlaku. Válka Ruska na Ukrajině rozdmýchala již existující problémy a zvýšila nejistotu na trhu, která se může promítnout do další nestability.

Opatření navrhovaná v odvětví zemního plynu. Sdělení nastiňuje několik možností **zásahu na trhu s plynem s cílem řešit nerovnováhu mezi nabídkou a poptávkou plynu na celosvětové úrovni**, která je příčinou prudkého nárůstu velkoobchodních cen energií.

Energetická platforma EU pomůže zmírnit prudký nárůst cen tím, že zajistí dodávky za konkurenceschopné ceny díky **souhrnné poptávce a koordinovanému oslovení dodavatelských zemí**. Další možnosti zmírnění dopadu vysokých cen plynu na spotřebitele zahrnují **rozšíření regulace maloobchodních cen, přerušování obchodování v situacích extrémní volatility a nouzová opatření na podporu likvidity**.

V případě **rozsáhlého nebo úplného přerušování ruských dodávek plynu**, které by vedlo ke značnému tlaku na dodávky, byly prozkoumány možnosti posílení stávajících mechanismů solidarity mezi členskými státy, včetně dobře **koordinovaných přeshraničních dodávek na přiděl a omezování poptávky**. Během období vyhlášeného stavu nouze v EU by bylo rovněž možné uvažovat o **administrativní ceně plynu v EU**. Jednou z možností v případě úplného přerušování dodávek by bylo v případě tohoto scénáře **omezení tvorby cen určením horní hranice cen na evropských burzách se zemním plynem**, a to na dobu trvání tohoto nouzového stavu.

Opatření jsou navrhovaná v odvětví elektřiny. Stávající uspořádání trhu s elektřinou v EU nabízí nástroje, které **chrání konečné spotřebitele před nestabilitou trhu** (rámec pro samospotřebitele /prosumers/, místní energetické komunity s vlastní výrobou a odezva na straně poptávky. V bezprostředním horizontu by na velkoobchodním trhu s elektřinou mohla být navržena **dodatečná opatření na ochranu nejzranitelnějších domácností a podniků v EU** (s přihlédnutím k vnitrostátním a místním podmínkám): **přesměrování mimořádně vysokých inframarginálních výnosů** (tzv. neočekávaných zisků) **některých výrobců elektřiny pro základní dodávky na podporu těch nejpotřebnějších**; oblast působnosti regulovaných maloobchodních cen by mohla být rozšířena i na malé a střední podniky (s omezením ohledně množství, aby nedošlo ke zvýšení spotřeby).

Některé členské státy zvažují dočasné snížení cen elektřiny **zavedením referenční ceny plynu používaného k výrobě elektřiny** (opatření tohoto typu musejí být navržena způsobem slučitelným se Smlouvami EU - bez omezení přeshraničního vývozu, s dodržováním pravidel veřejné podpory. Za výjimečných okolností by mohly být výnosy z přetížení použity k financování mimořádných opatření pro spotřebitele.

Optimalizace trhu s elektřinou v EU z pohledu odolnosti vůči kolísavosti cen a naplňování cílů Zelené dohody pro EU. Identifikované problémy se týkají zajištění ochrany spotřebitele, posílení odezvy na straně poptávky a mechanismů flexibility, investic do nízkouhlíkových kapacit a inovativních řešení v oblasti infrastruktury, místního určování cen a transparentního dozoru nad trhem.

REPowerEU

Evropská komise v květnu 2022 představila **plán REPowerEU**, jako **reakci na obtíže a narušení celosvětového trhu s energií způsobené ruskou invazí na Ukrajinu**. Urgentní a závažné důvody pro transformaci evropského energetického systému jsou dva: **ukončení závislosti EU na ruských fosilních palivech** (aktuálně zneužívaných jako ekonomická a politická zbraň, která stojí odběratele v EU skoro 100 mld. EUR), a **řešení klimatické krize**. Společný postup EU může závislost na ruských fosilních palivech ukončit rychleji (co nejrychlejší snížení této závislosti podporuje 85% občanů EU). Opatření obsažená v plánu REPowerEU mohou na tyto důvody reagovat **úsporami energie, diverzifikací dodávek energie a urychleným zaváděním energie z obnovitelných zdrojů** s cílem nahradit fosilní paliva v domácnostech, průmyslu a výrobě energie.

Zelená transformace **posílí hospodářský růst, bezpečnost a opatření v oblasti klimatu**. Ústředním prvkem **plánu REPowerEU je Nástroj pro oživení a odolnost**, podporující koordinované plánování a financování přeshraniční a vnitrostátní infrastruktury, a energetických projektů a reforem. Evropská komise navrhuje provést **cílené změny nařízení o Nástroji pro oživení a odolnost** za účelem **začlenění specializovaných kapitol REPowerEU do stávajících Plánů na podporu oživení a odolnosti**. K tomuto procesu přispějí **doporučení pro jednotlivé země** vydaná v rámci cyklu **Evropského semestru 2022** (viz výše).

Úspora energie. Nejrychlejším a nejlevnějším způsobem řešení současné energetické krize a snížení nákladů jsou úspory energie. Evropská komise navrhuje **posílit dlouhodobá opatření v oblasti energetické účinnosti**,

včetně **zvýšení závazného cíle v oblasti energetické účinnosti z 9 % na 13 %**, vytyčeného v rámci balíčku **Fit-for-55**, implementujícího Zelenou dohodu pro EU. Evropská komise též zveřejnila **sdělení EU o šetření energií**; v něm jsou podrobně popsány krátkodobé **změny chování, které by mohly snížit poptávku po plynu a ropě o 5 %**. Vybízí členské státy, aby zahájily zvláštní komunikační kampaně zaměřené na domácnosti a průmysl. Členské státy jsou také vyzývány k využívání **fiskálních opatření na podporu úspor energie** (snížené sazby DPH na energeticky účinné systémy vytápění, izolaci budov a spotřebiče a výrobky). Evropská komise též stanoví **nouzová opatření** pro případ závažného narušení dodávek, vydá pokyny ke kritériím pro stanovení priorit pro zákazníky a podílí se na koordinovaném plánu EU na snížení poptávky.

Diverzifikace dodávek a podpora mezinárodních partnerů EU. EU již několik měsíců spolupracuje s mezinárodními partnery na diverzifikaci dodávek a zajistila rekordní úroveň dovozu LNG a vyšší dodávky plynu z plynovodů. Nově vytvořená **energetická platforma EU**, podporovaná regionálními pracovními skupinami, umožní **dobrovolné společné nákupy plynu, LNG a vodíku prostřednictvím sdružování poptávky, optimalizace využívání infrastruktury a koordinace kontaktů s dodavateli**. Bude zváženo vytvoření **mechanismu společného nákupu** (sjednávání a uzavírání smluv o nákupu plynu jménem zúčastněných členských států) a **legislativní opatření**, vyžadující, aby členské státy své **dodávky plynu postupně diverzifikovaly**. Platforma též umožní **společný nákup vodíku z obnovitelných zdrojů**.

Vnější energetická strategie EU usnadní energetickou diverzifikaci a budování dlouhodobých partnerství s dodavateli (včetně spolupráce v oblasti vodíku nebo jiných zelených technologií). V souladu se strategií Global Gateway je prioritou strategie závazek EU k **celosvětové ekologické a spravedlivé transformaci energetiky**, zvýšení úspor energie a energetické účinnosti s cílem snížit tlak na ceny, podpora rozvoje obnovitelných zdrojů energie a vodíku a posílení diplomatické činnosti v oblasti energetiky. **Hlavní vodíkové koridory budou rozvíjeny ve Středozemním a Severním moři**. V důsledku ruské agrese bude EU **podporovat Ukrajinu, Moldavsko, země západního Balkánu a země Východního partnerství, a další nejzranitelnější partnery**. S Ukrajinou bude EU spolupracovat na zajištění bezpečnosti dodávek a fungujícího odvětví energetiky a zároveň připraví podmínky pro budoucí obchod s elektřinou a obnovitelným vodíkem, a na rekonstrukci energetického systému v rámci iniciativy **REPower Ukraine**.

Urychlení zavádění obnovitelných zdrojů energie. Masivní rozšíření a urychlení rozvoje energie z **obnovitelných zdrojů** v oblasti výroby energie, průmyslu, budov a dopravy zajistí větší nezávislost, podpoří ekologickou transformaci a přispěje též ke snížení cen. Evropská komise navrhuje v rámci balíčku Fit-for-55 **zvýšit hlavní cíl pro rok 2030 v oblasti obnovitelných zdrojů energie ze 40 % na 45 %**. Stanovení těchto zvýšených ambicí vytvoří rámec pro další iniciativy, včetně:

- zvláštní **solární strategie EU Solar Strategy pro zdvojnásobení solární fotovoltaické kapacity** do roku 2025 a instalaci zařízení pro výrobu 600 GW do roku 2030;

- **iniciativy pro fotovoltaické využívání střech Solar Rooftop**, s postupně zaváděnou zákonnou povinností instalovat solární panely na nových veřejných a komerčních budovách a nových obytných budovách;

- **zdvojnásobení míry využívání tepelných čerpadel** a opatření na integraci geotermální a solární tepelné energie do modernizovaných systémů dálkového a obecního vytápění;

- doporučení Evropské komise k **řešení pomalého a složitého povolovacího řízení u velkých projektů v oblasti hlavních obnovitelných zdrojů energie** a cílená změna směrnice o obnovitelných zdrojích energie (má uznat energii z obnovitelných zdrojů za oblast převažujícího veřejného zájmu). V oblastech s nižšími environmentálními riziky by členské státy měly vyhradit **preferenční oblasti pro výrobu obnovitelných zdrojů energie**, v nichž by se uplatňovaly zkrácené a zjednodušené povolovací postupy. Evropská komise zpřístupňuje v rámci svého digitálního mapovacího nástroje pro zeměpisné údaje týkající se energetiky, průmyslu a infrastruktury datové soubory o environmentálně citlivých oblastech;

- stanovení cíle získat do roku 2030 **10 mil. tun vodíku z obnovitelných zdrojů z domácí výroby** a 10 mil. tun z dovozu, za účelem náhrady zemního plynu, uhlí a ropy v odvětvích, která lze obtížně dekarbonizovat, a v odvětvích dopravy. V zájmu rozvoje trhu s vodíkem by se Rada EU a Evropský parlament musely dohodnout na zvýšených dílčích cílech pro konkrétní odvětví. Evropská komise zveřejňuje **dva akty v přenesené pravomoci týkající se**

definice a výroby vodíku z obnovitelných zdrojů s cílem zajistit, aby výroba vedla k čisté dekarbonizaci. V zájmu urychlení rozvoje vodíkových projektů jsou na výzkum vyčleněny dodatečné prostředky ve výši 200 mil. EUR. Evropská komise dokončí posouzení prvních významných projektů společného evropského zájmu do léta;

- **Akčního plánu pro biometan** (stanoví nástroje, včetně nového průmyslového partnerství pro biometan, a finanční pobídky k navýšení výroby na 35 mld. m³ do roku 2030, též prostřednictvím společné zemědělské politiky).

Snížení spotřeby fosilních paliv v průmyslu a dopravě. Náhrada uhlí, ropy a zemního plynu v průmyslových procesech sníží emise skleníkových plynů a posílí bezpečnost a konkurenceschopnost. Úspory energie, účinnost, nahrazování paliva, elektrifikace a lepší využívání vodíku z obnovitelných zdrojů, bioplynu a biometanu **v průmyslu by mohly do roku 2030 ušetřit až 35 mld. m³ zemního plynu nad rámec návrhů v balíčku předpisů Fit-for-55.**

Evropská komise zavede rozdílové smlouvy o uhlíku s cílem **podpořit využívání zeleného vodíku v průmyslu a zvláštní financování pro REPowerEU v rámci Inovačního fondu**, přičemž k další podpoře odklonu od závislosti na ruských fosilních palivech **využije příjmy z obchodování s emisemi**. Evropská komise též vydá **pokyny k dohodám o obnovitelných zdrojích energie a nákupu energie** a poskytne EIB nástroj technického poradenství. Je navrženo vytvoření **Aliance solárního průmyslu EU** a rozsáhlé partnerství v oblasti dovedností.

V případě **zvýšení úspor energie a účinnosti v odvětví dopravy** a urychlení přechodu na vozidla s nulovými emisemi předloží Evropská komise **balíček opatření týkajících se ekologizace nákladní dopravy** (cílem je výrazně zvýšit energetickou účinnost v tomto odvětví), a zváží **legislativní iniciativu ke zvýšení podílu vozidel s nulovými emisemi ve veřejných a podnikových vozových parcích**, přesahujících určitý počet vozů. **Sdělení EU o šetření energií** obsahuje též řadu doporučení pro města, regiony a vnitrostátní orgány, která mohou přispět k nahrazení fosilních paliv v odvětví dopravy.

Cílem plánu REPowerEU je rychlé snížení závislosti EU na ruských fosilních palivech uspišením ekologické transformace a spojením sil s cílem dosáhnout odolnějšího energetického systému a skutečné energetické unie. V návaznosti na balíček návrhů Fit-for-55 a doplnění opatření týkajících se bezpečnosti dodávek a skladování energie jsou hlavními oblastmi činnosti v rámci plánu úspory energie prostřednictvím podpory energetické účinnosti a zvyšování připravenosti, diverzifikace dovozu energie a rychlé nahrazení fosilních paliv urychlením přechodu EU na čistou energii a inteligentní kombinace investic a reforem. Plán REPowerEU vychází z návrhů balíčku Fit-for-55 a vyzývá k jejich urychlenému přijetí. **Nemění hlavní cíl dosáhnout snížení čistých emisí skleníkových plynů do roku 2030 alespoň o 55 % a klimatické neutrality do roku 2050**, a navrhuje právní změnu s cílem zvýšit cíle v oblasti energetické účinnosti na 13 % a v oblasti energie z obnovitelných zdrojů na 45 %.

EU může postupně **ukončit svou závislost na ruských fosilních palivech ještě před koncem tohoto desetiletí** a dosáhnout **významného pokroku již letos**, a to **urychlením ekologické transformace a zajištěním skutečně propojené a odolné energetické sítě EU**. Žádný členský stát nemůže tento problém řešit sám; prostřednictvím společných posouzení potřeb a plánování, společných nákupů a větší koordinace je žádoucí zajistit postupné ukončení závislosti EU na ruských fosilních palivech, které bude pro všechny členské státy dosažitelné a cenově dostupné.

V případě ruského **uhlí** EU zakázala jeho dovoz v rámci 5. balíčku sankcí z 8. dubna; platnost výjimky pro stávající smlouvy skončí 10. srpna 2022 (tím fakticky skončí závislost EU na tomto zdroji energie z Ruska).

V případě **ropy a ropných produktů**, většina dovozu z Ruska do EU by měla být do konce letošního roku ukončena v rámci režimu ropných sankcí, navržených Evropskou komisí a projednávaných členskými státy. Složitější je situace u vnitrozemských členských států, nemajících okamžité schůdné alternativy k ruským dodávkám (ty mohou potřebovat více času na řešení úzkých míst v infrastruktuře a na modernizaci rafinérií, nutných k nahrazení ruské ropy alternativními zdroji. Cílem plánu REPowerEU je podpořit členské státy v nejnáročnější situaci.

V případě **zemního plynu**, plán REPowerEU chce ukončit závislost EU na Rusku dlouho před koncem tohoto desetiletí. **Téměř dvou třetin tohoto snížení lze dosáhnout do konce tohoto roku provedením předložených opatření.** Evropská komise zváží legislativní opatření, která by po členských státech požadovala, aby postupně diverzifikovaly dodávky plynu.

REPowerEU a podpora zavádění energie z obnovitelných zdrojů. Urychlené zavádění energie z obnovitelných zdrojů je jedním z hlavních pilířů plánu REPowerEU. Součástí je návrh na **zvýšení cíle podílu obnovitelných zdrojů energie na konečné spotřebě energie do roku 2030 ze 40 % na 45 %** v rámci změny směrnice o obnovitelných zdrojích energie. **Zvýšený objem výroby energie z obnovitelných zdrojů nahradí spotřebu zemního plynu v mnoha oblastech** (obytné a komerční budovy, průmysl a další odvětví s obtížnou elektrifikací, to prostřednictvím solárního tepla nebo výroby vodíku z obnovitelných zdrojů). Dále jsou dva prvky plánu REPowerEU **specificky zaměřeny na podporu zavádění energie z obnovitelných zdrojů**.

Balíček týkající se **povolování projektů v oblasti energie z obnovitelných zdrojů** spočívá v cílené změně směrnice o obnovitelných zdrojích energie (urychlit povolovací řízení a minimalizovat potenciální rizika pro životní prostředí určením oblastí, které jsou pro obnovitelné zdroje obzvláště vhodné). Členským státům jsou poskytnuta doporučení a pokyny týkající se řešení, která mohou okamžitě provádět (ukazují způsoby, jak zvýšit tržní zavádění obnovitelných zdrojů energie prostřednictvím podnikových smluv o nákupu elektřiny).

Strategie EU pro solární energii poskytuje **komplexní přehled příležitostí a výzev**, které mohou **výrazně urychlit zavádění solární energie v EU**. Cílem je do roku 2025 v EU **nově instalovat solární fotovoltaické panely o výkonu více než 320 GW** (více než dvojnásobek dnešní úrovně) a do roku 2030 o výkonu téměř 600 GW.

Strategie předkládá tři konkrétní iniciativy: **Evropskou iniciativu pro fotovoltaické využívání střech Solar Rooftop** (zakotvena v právně závazné povinnosti EU fotovoltaicky využívat střechy budov s cílem urychlit instalaci solárních panelů na střechy budov), **rozsáhlé partnerství EU v oblasti dovedností** (vytvoření potřebné kvalifikované pracovní síly pro výrobu, instalaci a údržbu těchto panelů), a **Alianci solárního průmyslu EU** (podpora výrobního odvětví EU při rozšiřování domácí výroby fotovoltaických panelů). Iniciativy jsou otevřeny jak pro výrobce, tak například též energetické komunity pro výrobu, spotřebu a prodej nebo sdílení obnovitelné energie.

V případě **tepelných čerpadel** usiluje EU o zdvojnásobení stávající míry využívání (na 10 mil. jednotek v příštích 5 letech). Členské státy mohou urychlit **nákladově efektivní zavádění a integraci velkých tepelných čerpadel, geotermální a solární tepelné energie rozvojem a modernizací systémů dálkového vytápění** (nahrazující fosilní paliva v individuálním vytápění), a **společného vytápění využívajícího čisté energie** (zvláště v hustě osídlených oblastech a městech) a **průmyslové teplo** všude, kde je k dispozici. To by mělo být doprovázeno **rychlým nárůstem výroby tepelných čerpadel** a usnadněním přístupu k financování. Jsou navrženy další finanční prostředky, zahrnuté do Plánů pro oživení a odolnost, na reformy a investice podporující zavádění obnovitelné energie v rámci zvláštní kapitoly REPowerEU.

REPowerEU a podpora úspor energie. Úspory energie představují nejlevnější, nejbezpečnější a nejčistší způsob snížení závislosti na dovozu fosilních paliv a snížení (v krátkodobém a dlouhodobém horizontu) vysokých účtů domácností a podniků za energii. S plánem REPowerEU se tak prolíná sdělení EU o šetření energií (cílem je podpořit okamžité úspory energie u občanů a podniků cíleným chováním a posílit střednědobá až dlouhodobá opatření v oblasti energetické účinnosti).

Při motivování občanů a podniků ke snižování spotřeby energie a při zavádění pobídek k zajištění co nejrychlejší realizace investic do energetické účinnosti hrají vedoucí úlohu členské státy a místní a regionální orgány. Členské státy by měly plně využívat podpůrných opatření (snížené sazby DPH pro vysoce účinné systémy vytápění a izolace budov i další opatření týkající se cen energie), která usnadňují přechod na tepelná čerpadla a nákup účinnějších spotřebičů.

Provedení balíčku Fit-for-55 by do roku 2030 snížilo celkovou spotřebu plynu v Evropě o 30 % (asi 100 mld. m³). Více než třetina z toho by pocházela ze splnění cíle EU v oblasti energetické účinnosti z návrhu přepracovaného znění směrnice o energetické účinnosti. Pro splnění cílů plánu REPowerEU navrhuje Evropská komise zvýšit závazný cíl směrnice z 9 % na 13 %. I zde je navrhováno zvýšení prostředků v Plánech pro oživení a odolnost zahrnutím dalších reforem a investic na podporu energetické účinnosti v budovách a průmyslu, v rámci zvláštní kapitoly REPowerEU.

Plán REPowerEU poukazuje na to, jaká krátkodobá opatření na omezení spotřeby mohou jednotlivci a podniky okamžitě přijmout bez zásadního vlivu na dosavadní životní návyky (snížení teploty vytápění nebo zvýšení teploty chlazení, méně častější a úspornější jízdy autem nebo účinnější používání domácích spotřebičů). Tato opatření by mohla v krátkodobém horizontu vést k 5% snížení poptávky po plynu (přibližně o 13 mld. m³) a ropě (přibližně o 16 mil. tun). Jejich provádění umožní rychlejší doplňování zásobníků plynu na příští zimu a sníží riziko vážné krize v důsledku narušení dodávek.

Evropská komise vyzývá členské státy, aby **aktualizovaly pohotovostní plány, zvýšily do příští zimy kapacity zpětného toku ze západu na východ a uzavřely ujednání o solidaritě mezi sousedními zeměmi**. Bude vypracován koordinovaný plán EU na snížení poptávky s cílem určit společná kritéria pro omezování spotřeby; Evropská komise vydá pokyny ke kritériím pro stanovení priorit nechráněných zákazníků.

REPowerEU a snížení používání fosilních paliv v průmyslu EU. Nahrazení uhlí, ropy a zemního plynu v průmyslových procesech sníží emise skleníkových plynů, posílí konkurenceschopnost průmyslu a podpoří pozici v oblasti mezinárodních technologií.

Největší **příležitosti pro snížení poptávky po fosilním plynu** (téměř 22 mld. m³) přináší produkce nekovových nerostů, cementu, skla a keramiky, výroba chemických látek a rafinerie. Energetická účinnost, nahrazování paliva, elektrifikace a větší využívání obnovitelného nebo bezfosilního vodíku, udržitelného bioplynu a biometanu v průmyslu mohou do roku 2030 ušetřit až 35 mld. m³ zemního plynu nad rámec návrhů balíčku Fit-for-55.

Existuje velký potenciál pro **elektrifikaci průmyslu**. Evropská komise zveřejňuje **pokyny pro členské státy k obnovitelným zdrojům energie a smlouvám o nákupu elektřiny na podporu elektrifikace a zavádění vodíku**. V rámci Inovačního fondu také zavede **rozdílové smlouvy o uhlíku** (podpora plného přechodu stávající výroby vodíku v průmyslových procesech od zemního plynu k obnovitelným zdrojům a přechodu na výrobní procesy založené na vodíku v nových průmyslových odvětvích).

I zde je pracováno s návrhem Evropské komise ke zvláštní kapitole REPowerEU v Plánech pro oživení a odolnost a dodatečnými finančními prostředky pro členské státy na podporu reforem a investic k urychlení dekarbonizace průmyslu.

REPowerEU a podpora rozvoje výroby a používání vodíku. Plán REPowerEU připravuje podmínky pro naplnění **zvýšeného cíle 10 mil. tun výroby vodíku z obnovitelných zdrojů v EU a nového cíle 10 mil. tun dováženého vodíku z obnovitelných zdrojů do roku 2030**.

Evropská komise dokončuje **regulační rámec pro vodík** a zveřejňuje **dva nové návrhy právních aktů s cílem definovat a podpořit výrobu vodíku z obnovitelných zdrojů a rozvoj trhu s vodíkem z obnovitelných zdrojů v EU**. Doprovázet jej mají technické normy pro vodík a urychlení schvalovacích postupů pro vodíkovou infrastrukturu.

Výroba vodíku bude posílena urychlením přípravy projektů přijetím rozhodnutí o veřejné podpoře **významných projektů společného evropského zájmu** (jejich úplné posouzení bude dokončeno do léta), a navýšením investic do **společného podniku pro vodík** v rámci programu Horizon Europe (200 mil. EUR) s cílem **zdvojnásobit počet vodíkových údolí**. Bude provedeno prohlášení o elektrolyzérech s cílem řešit úzká místa v hodnotovém řetězci.

Dovoz vodíku bude usnadněn novou **specializovanou činností v rámci energetické platformy EU**, která by měla uvést do praxe **Globální evropský nástroj pro vodík** a podpořit **partnerství pro zelený vodík**, která nastartují celosvětový trh s vodíkem z obnovitelných zdrojů. Bude podpořen rozvoj **tří hlavních koridorů pro dovoz vodíku** (Středomoří, oblast Severního moře a - jakmile to podmínky dovolí - Ukrajina. V zájmu **zvýšení poptávky po vodíku** vyzývá Evropská komise Radu EU a Evropský parlament, aby zvýšily dílčí cíle v oblasti vodíku v rámci směrnice o obnovitelných zdrojích energie a zavedli rozdílové smlouvy o uhlíku v rámci Inovačního fondu.

Současně jsou navrženy kroky k rozvoji **specializované vodíkové infrastruktury a vytvoření celoevropské páteřní vodíkové sítě**, včetně elektrolyzérů pro výrobu vodíku, potrubních vedení uvnitř EU a skladování. K tomu je třeba rozvíjet také přepravní kapacitu pro vodík. **Finanční podpora** bude poskytnuta **uvolněním nových možností financování projektů v oblasti vodíku z obnovitelných zdrojů** podle nařízení **TEN-E** a **mobilizací finančních prostředků EU** v rámci Nástroje pro propojení Evropy, kohezní politiky, společné zemědělské politiky a Nástroje pro oživení a odolnost.

Výroba obnovitelného a bezfosilního vodíku je uvedena mezi cíli REPowerEU návrhu Evropské komise na změnu nařízení o Nástroji pro oživení a odolnost; to umožní doplnit Plány pro oživení a odolnost reformami a investicemi, které mohou účinně zvýšit využívání obnovitelného nebo bezfosilního vodíku.

REPowerEU a podpora rozvoje biometanu. Evropská komise navrhuje **akční plán**, s cílem dosažení do roku **2030 roční produkce 35 mld. m³ biometanu**, využitelného v průmyslu, energetice a teplárenství, kde snadno a přímo nahradí zemní plyn. Navrhuje **řešit hlavní překážky**, které brání **zvýšení udržitelné výroby a používání biometanu**, a **usnadnit jeho začlenění do vnitřního trhu EU s plynem**. Evropská komise v rámci akčního plánu

vytvoří **průmyslové partnerství pro bioplyn a biometan**, spolupracuje s členskými státy na vnitrostátních strategiích pro výrobu bioplynu a biometanu, podporuje spolupráci se sousedními a přistupujícími zeměmi, spolupracuje s vnitrostátními orgány a plynárenskými společnostmi na snižování nákladů, podporuje novou infrastrukturu, řeší nedostatky v oblasti výzkumu, vývoje, inovací a demonstrací, usnadňuje přístup k financování a podporuje rozvoj komunit využívajících energii z bioplynu.

Návrh předpokládá, že členské státy mohou poskytnout část prostředků z EAFRD ve prospěch Nástroje pro oživení a odolnost, což jim umožní státům navrhnout v Plánech pro oživení a odolnost konkrétní reformy a investice ve prospěch zemědělců, které mohou přispět ke zvýšení výroby udržitelného biometanu.

Diverzifikace dodávek energie a provádění společných nákupů v EU. V oblasti plynu bude klíčovým nástrojem pro diverzifikaci dodávek **energetická platforma EU** (dobrovolný mechanismus pro sdružování poptávky, koordinaci využívání dovozní, skladovací a přepravní infrastruktury a vyjednávání s mezinárodními partnery s cílem usnadnit společné nákupy plynu, LNG a vodíku). Ta umožní EU a jejím členským státům reagovat na hrozby v oblasti energetické bezpečnosti rychle, koordinovaně a transparentně. EU v současné době nemůže nakupovat energii přímo od partnerů z řad třetích osob, ale může usnadnit a koordinovat opatření členských států a posílit společnou vyjednávací pozici EU na světových trzích s energií. Platforma bude působit i prostřednictvím regionálních pracovních skupin (bulharská již byla vytvořena; bude následovat Ukrajina, Moldavsko, Gruzie a země západního Balkánu).

Zváženo též bude vytvoření dobrovolného operativního **mechanismu společného nákupu** (v podobě společného podniku, zajišťujícího vyjednávání a uzavírání smluv jménem členských států účastnících se agregované poptávky po plynu). Zvážena budou i legislativní opatření, která budou po členských státech vyžadovat **postupnou diverzifikaci dodávek plynu** (na jeho základě by byl vytvořen specializovaný nástroj IT, který zlepší transparentnost rezervací plynárenské infrastruktury, též prostřednictvím informací o zbývajících dostupnosti terminálů LNG a o stávajících úzkých místech). Bude zřízena **zvláštní pracovní oblast pro společný nákup vodíku**.

Dojde k podpoře trhu s LNG založeného na pravidlech a zvýšení jeho likvidity při současném snížení volatility cen, a podpoře zachycování metanu a systémů obchodování s methanem. EU bude pokračovat v uzavírání dalších dohod s partnery na podporu diverzifikace a provede společná prohlášení s USA a Kanadou.

REPowerEU a potřeba investic do infrastruktury. S cílem plně zmírnit rizika pro bezpečnost dodávek vyplývající z úplného narušení ruského dovozu plynu jsou v plánu REPowerEU identifikovány omezené **potřeby investic do plynárenské infrastruktury nad rámec 20 plynárenských projektů uvedených na aktuálním 5. unijním seznamu projektů společného zájmu**. Politika transevropských energetických sítí (TEN-E) již umožnila dokončení klíčových projektů plynárenské infrastruktury, které mají k dispozici diverzifikované zdroje dodávek a trasy, čímž evropská plynárenská síť posílila a stala se odolnější. Jakmile budou realizovány probíhající projekty společného zájmu, budou mít všechny členské státy přístup nejméně ke třem zdrojům plynu nebo na celosvětový trh se zkapalněným zemním plynem (LNG). Jen v roce 2022 byly nebo budou uvedeny do provozu projekty společného zájmu v oblasti plynu s celkovou dodatečnou kapacitou přepravy plynu v objemu 20 mld. m³/rok.

Pro projekty uvedené na aktuálním 5. seznamu projektů společného zájmu zveřejní Evropská komise novou výzvu k podávání návrhů v oblasti energetiky v rámci Nástroje pro propojení Evropy (CEF) – viz výše. Kromě plynárenských projektů společného zájmu budou do roku 2030 zapotřebí investice do plynárenské infrastruktury, odhadované na 10 mld. EUR, k zajištění dostatečného dovozu LNG a plynu z plynovodů. Do kapitoly týkající se REPowerEU (s možností využít Nástroj pro oživení a odolnost), lze zahrnout **vyspělé plynárenské projekty zaměřené na distribuční soustavy**, ukládání nebo LNG, které se nacházejí v jednom členském státě, avšak mají evropský význam.

V roce 2023 mají být zprovozněny terminály LNG na Kypru (2 mld. m³/rok) a v řeckém Alexandrupoli (5 mld. m³/rok). Kromě toho se očekává, že v nadcházejících letech bude dokončeno několik projektů společného zájmu v oblasti plynu (projekty na vybudování zásobníků v jihovýchodní Evropě - Řecko, Rumunsko, Bulharsko, či projekt na LNG terminál v Gdaňsku (minimálně 6 mld. m³/rok). Kromě toho bude hrát významnou úlohu při zajišťování dodávek plynu pro jihovýchodní Evropu (nejprve pro Řecko a Itálii) a země západního Balkánu podpora rozšíření jižního koridoru pro přepravu plynu na objem 20 mld. m³ ročně.

U ropy budou k zajištění bezpečnosti dodávek v členských státech, které jsou téměř zcela závislé na ropě vedené ropovody z Ruska, zapotřebí velmi omezené investice (jejich celková výše je odhadována na 1,5 – 2 mld. EUR).

Do roku 2030 je zapotřebí dalších 29 mld. EUR dodatečných investic do **elektrické sítě na úrovni distribuce a přenosu s cílem připravit ji pro vyšší míru využívání a výrobu elektřiny**. Všechny příslušné přeshraniční přenosové projekty jsou uvedeny na 5. seznamu projektů společného zájmu.

REPowerEU a pomoc Ukrajině. Evropská komise předkládá Evropské radě návrh sdělení o materiální pomoci a obnově Ukrajiny, který má krátkodobé a dlouhodobé hledisko.

Krátkodobé hledisko

- *Oprava energetických zařízení a infrastruktury na Ukrajině poškozené válkou.* EU od počátku války posílá na Ukrajinu specializovaná energetická zařízení z členských států prostřednictvím mechanismu civilní ochrany Unie. Položky, které členské státy nemohou dodat, budou pořízeny prostřednictvím Fondu na podporu energetiky pro Ukrajinu, který na žádost Komise zřídilo Energetické společenství. Do fondu mohou přispívat členské státy EU, vlády třetích zemí a mezinárodní finanční instituce.

- *Zajištění nezbytných a spolehlivých dodávek plynu z jiných než ruských zdrojů.* Týká se nejen Ukrajiny, ale též Moldavska, Gruzie, zemí západního Balkánu a dalších východních partnerů; role energetické platformy EU.

- *Partnerství s Ukrajinou v oblasti plynů z obnovitelných zdrojů (včetně vodíku a biometanu).* Má být podepsáno v roce 2022 a realizováno, jakmile to situace dovolí.

- *Zajištění jaderné bezpečnosti.* EU zmobilizuje Evropský nástroj pro mezinárodní spolupráci v oblasti jaderné bezpečnosti s cílem podpořit Ukrajinu při obnově její kapacity v oblasti jaderné bezpečnosti v souladu s mezinárodním právním rámcem; podpora je koordinována se Skupinou evropských dozorných orgánů pro jadernou bezpečnost a Mezinárodní agenturou pro atomovou energii.

Dlouhodobé hledisko

- *Globální finanční prostředky pro obnovu Ukrajiny a zajištění nových příležitostí.* Zásadní je navrhnout hlavní strukturu tohoto mezinárodního úsilí již nyní. V březnu 2022 se Evropská rada dohodla na vytvoření **Fondu solidarity s Ukrajinou** a vyzvala k účasti mezinárodní partnery, a vyzvala Evropskou komisi, aby rozvíjela technickou pomoc s cílem pomoci Ukrajině při provádění nezbytných reforem.

- *Obnova v tomto rozsahu vyžaduje silné vedení ze strany EU a aktivní spolupráci s mezinárodními partnery.* Ukrajina je úzce provázána s EU prostřednictvím dohody o přidružení a prohloubené a komplexní zóny volného obchodu. 28. února 2022 požádala Ukrajina o členství v EU a vyjádřila silné odhodlání propojit na své cestě do EU obnovu s reformami, včetně přechodu na čistou energii.

- *EU zajišťuje nepřerušované dodávky energie a jadernou bezpečnost na Ukrajině.* Úspěšná nouzová synchronizace elektrizační soustavy s Ukrajinou a Moldavskem 16. března je významným krokem k zajištění bezpečnosti dodávek. Prioritou je umožnit obchodování s elektřinou s kontinentální Evropou postupným zvyšováním přeshraniční kapacity, což je zásadní krok směrem k plné integraci ukrajinského trhu s energií s EU, kterému EU poskytuje technickou podporu.

- *Budoucí a komplexní spolupráce v oblasti energetiky mezi EU s Ukrajinou se projevuje při přípravě iniciativy REPowerUkraine.* Spočívá v podpoře Ukrajiny při transformaci energetického systému a jeho dekarbonizace. To posílí a zajistí energetickou nezávislost Ukrajiny a nasměruje investice tak, aby se Ukrajina stala významným vývozcem obnovitelné energie. Důraz má být kladen na energetickou účinnost, obnovitelné zdroje energie, vodík z obnovitelných zdrojů, biometan a infrastrukturu, která obstojí i v budoucnu. EU tento proces podporuje finančně i technicky.

Úloha plánu REPowerEU při úspoře energii v dopravě a zvýšení energetické účinnosti v dopravě.

Plánovaná revize Plánů pro oživení a odolnost přinese další finanční prostředky na dopravní opatření, (elektrifikace dopravní infrastruktury, včetně železnic, zavádění infrastruktury pro alternativní doplňování paliva a dobíjení, podpora nákupu vozidel veřejné dopravy s nulovými emisemi, která mají významný a přímý dopad na snížení poptávky po fosilních palivech, opatření pro digitalizaci dopravy, částečně zaměřená na snižování emisí

skleníkových plynů. Evropská komise zváží legislativní podnět ke **zvýšení podílu vozidel s nulovými emisemi ve veřejných a firemních vozových parcích** přesahujících určitou velikost.

Náklady realizace plánu REPowerEU a disponibilita dalších finančních prostředků EU. Podle analýzy Evropské komise si plán **REPowerEU od nynějška do roku 2027** vyžádá **dodatečné investice** ve výši **210 mld. EUR nad rámec toho**, co je již nyní zapotřebí k dosažení cílů návrhů balíčku Fit-for-55. Provádění rámce balíčku Fit-for-55 a plánu REPowerEU má přinést EU do roku 2030 každoroční **úspory ve výši 80 mld. EUR na výdajích na dovoz plynu, 12 mld. EUR na výdajích na dovoz ropy a 1,7 mld. EUR na výdajích na dovoz uhlí.**

Cíle plánu REPowerEU lze financovat prostřednictvím kombinace vnitrostátních a unijních zdrojů financování i prostřednictvím soukromého financování. Na úrovni EU je **ústředním prvkem** provádění plánu REPowerEU **Nástroj pro oživení a odolnost**. Na financování cílů programu REPowerEU je již nyní k dispozici **225 mld. EUR ve formě půjček; o půjčku lze žádat do 31. srpna 2023.** Finanční krytí Nástroje pro oživení a odolnost bude **navýšeno o 20 mld. EUR**, které budou v omezené míře **financovány z dražeb povolenek systému obchodování s emisemi**, jež jsou v současnosti **uloženy v rezervě tržní stability**. Tato částka bude členským státům k dispozici ve formě **nevratné finanční podpory** (grantů) v rámci přímého řízení, **výhradně na podporu reforem a investic zahrnutých do nových kapitol REPowerEU** v Plánech pro oživení a odolnost.

Evropská komise též nabídne členským státům **větší flexibilitu při převádění zdrojů** do Nástroje pro oživení a odolnost z jiných fondů. Členské státy **mohou zvýšit dobrovolný převod do Nástroje pro oživení a odolnost až na 12,5 % národního přidělu fondů kohezní politiky**. Tato varianta by navázala na stávající možnost členských států převést 5 % a představovala by možnost převést další prostředky, **použitelné však pouze na cíle plánu REPowerEU**. Nově je povolen dobrovolný převod do Nástroje pro oživení a odolnost **až do výše 12,5 % národního přidělu Evropského zemědělského fondu pro rozvoj venkova (EAFRD)** na podporu opatření zahrnutých v kapitole REPowerEU. Evropská komise přijala **právní předpisy a pokyny určené členským státům** ohledně změn a doplnění Plánů na podporu oživení a odolnosti v souvislosti s iniciativou REPowerEU.

Členské státy **mohou zvážít daňová opatření pro motivaci k úsporám energie a snížení spotřeby fosilních paliv**. Evropská komise bude úzce spolupracovat s **EIB**, dalšími prováděcími partnery v rámci **Programu InvestEU** a členskými státy s cílem **urychlit poskytování úvěrů, kombinování zdrojů financování a poskytování poradenských produktů pro obnovitelné zdroje energie, energetickou účinnost a elektrické sítě**. V rámci **Nástroje pro propojení Evropy – energetika (CEF-E)** Evropská komise vyhlásí **novou výzvu k podávání návrhů na projekty společného zájmu** s celkovým odhadovaným rozpočtem přibližně 800 mil. EUR (celková potřeba investic v této oblasti však činí přibližně 10 mld. EUR). **Inovační fond** zdvojnásobí v roce 2022 finanční prostředky na rozsáhlou výzvu na přibližně 3 mld. EUR.

Úloha členských států při provádění plánu REPowerEU. Členské státy hrají při provádění plánu REPowerEU **klíčovou úlohu** tím, že **urychlí reformy a investice**, již přijaté v jejich **Plánech pro oživení a odolnost**, a v případě potřeby prostřednictvím **nových opatření**, která budou identifikována a zahrnuta do **aktualizovaných plánů**. **Zejména návrh nové kapitoly REPowerEU** v Plánech pro oživení a odolnost činí z Nástroje pro oživení a odolnost **ústřední bod plánu REPowerEU**.

Cílem návrhu Evropské komise je, aby odpovídající **právní rámec Nástroje pro oživení a odolnost** lépe odpovídal **cílům plánu REPowerEU**. Předpokládá, že **každý nový nebo revidovaný Plán pro oživení a odolnost bude muset obsahovat novou kapitolu REPowerEU se specializovanými reformami a investicemi podporujícími tyto cíle plánu REPowerEU**:

- zlepšení energetické infrastruktury a zařízení pro uspokojení okamžitých potřeb v oblasti bezpečnosti dodávek ropy a zemního plynu, zejména s cílem umožnit diverzifikaci dodávek v zájmu EU jako celku;
- zvýšení energetické účinnosti budov, dekarbonizace průmyslu, zvýšení výroby a využívání udržitelného biometanu a obnovitelného nebo bezfosilního vodíku a zvýšení podílu energie z obnovitelných zdrojů,
- řešení vnitřních a přeshraničních úzkých míst v přenosu energie a podpora dopravy s nulovými emisemi a její infrastruktury, včetně železnic, nebo
- podpora výše uvedených cílů prostřednictvím urychlené rekvalifikace pracovní síly směrem k zeleným dovednostem, a podpora hodnotových řetězců v oblasti klíčových materiálů a technologií souvisejících s ekologickou transformací.

Pro zajištění souladu a sladění postupu **členských států** jsou tyto **žádány**, aby též uvedly, zda **některá opatření obsažená v Plánech** (již přijatých) **přispívají k cílům plánu REPowerEU**, a **nastínila opatření financovaná z vnitrostátních nebo jiných fondů EU, která by k těmto cílům přispěla**. Též jsou žádány, aby **vysvětlily, jak je kombinace všech těchto opatření v souladu, účinná a jak má přispět k dosažení cílů plánu REPowerEU**. **Doporučení pro jednotlivé země**, která Evropská komise navrhuje v rámci cyklu **Evropského semestru 2022**, určí pro **každý členský stát, jaká opatření by měla být přijata s ohledem na současné výzvy v oblasti energetiky**.

Členské státy budou rovněž muset v nadcházejícím roce aktualizovat své vnitrostátní cíle, politiky a opatření ve svých vnitrostátních plánech v oblasti energetiky a klimatu (mají být předloženy v roce 2024). Vnitrostátní plány v oblasti energetiky a klimatu **by měly odrážet potřebu urychlit ambice v rámci Zelené dohody pro EU a posílit bezpečnost dodávek v EU, snížit energetickou závislost na Rusku a celkově snížit využívání fosilních paliv**. Evropská komise zveřejní pokyny pro členské státy k aktualizaci jejich vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu koncem tohoto roku.

ČERVENEC 2022

Návrh plánu Evropské komise na snížení poptávky po plynu s cílem chránit EU před omezováním dodávek: bezpečná zima díky úsporám plynu

Evropská komise v červenci 2022 navrhla nový legislativní nástroj a **Evropský plán na snížení poptávky po plynu**, jímž by se mělo snížit využívání plynu v EU o 15 % do příštího jara. **Všichni spotřebitelé** (orgány veřejné správy, domácnosti, vlastníci veřejných budov, dodavatelé energie a průmysl) mají učinit opatření pro úsporu plynu. Evropská komise též **urychlí práci v oblasti diverzifikace dodávek, včetně společného nákupu** plynu na posílení schopnosti EU získávat plyn z alternativních zdrojů.

Evropská komise navrhuje (na základě článku 122 Smlouvy o EU) **nové nařízení Rady o koordinovaných opatřeních ke snížení poptávky po plynu**. Podle něj by se pro všechny členské státy stanovil **cíl snížit poptávku po plynu mezi 1. srpnem 2022 a 31. březnem 2023 o 15 % na dobrovolném základě**. To by též dalo Evropské komisi **možnost vyhlásit** po konzultaci s členskými státy „**výstrahu na úrovni EU**“ o **bezpečnosti dodávek**, jíž by se všem členským státům **ukládalo povinné snížení poptávky po plynu**. Výstraha EU může být spuštěna, existuje-li **značné riziko vážného nedostatku plynu nebo mimořádně vysoké poptávky po plynu**. Členské státy by měly své vnitrostátní plány pro stav nouze aktualizovat do konce září 2022 a v nich deklarovat způsob splnění cíle snížení; Evropské komisi by měly každé dva měsíce podávat zprávy o pokroku. Členské státy požadující dodávky plynu v rámci solidarity budou muset prokázat opatření, která přijaly za účelem snížení poptávky na domácím trhu.

S cílem pomoci členským státům dosáhnout nezbytného snížení poptávky přijala Evropská komise rovněž **Evropský plán na snížení poptávky po plynu**; stanoví opatření, zásady a kritéria pro koordinované snižování poptávky; zaměřuje se na **nahrazení plynu jinými palivy a na celkové úspory energie ve všech odvětvích**. Cílem je **zabezpečit dodávky domácnostem a klíčovým uživatelům** (nemocnice, průmyslová odvětví, rozhodující pro poskytování základních produktů a služeb pro ekonomiku a pro dodavatelské řetězce a konkurenceschopnost EU). Plán stanoví pokyny, které mají členské státy respektovat při plánování omezení.

Nahrazením plynu jinými palivy a úsporou energie letos v létě lze uskladnit více plynu na zimu. Okamžitým postojem se sníží negativní dopad na HDP (nedojde později k neplánovaným opatřením v krizové situaci). Včasné kroky též umožní rozložit úsilí do delšího časového úseku, zmírnit obavy trhu a kolísání cen a umožnit lepší koncepcí cílených a nákladově efektivních opatření na ochranu průmyslu.

Ke snížení poptávky po plynu je k dispozici celá škála opatření. **Před zvážením omezení by členské státy měly vyčerpat všechny možnosti náhrady paliva, nepovinné systémy úspor a alternativní zdroje energie**. Je-li možné, **měl by být upřednostněn přechod na obnovitelné zdroje energie** nebo čistší, méně uhlíkově náročné nebo znečišťující možnosti. Jako **dočasné opatření však může být nutný přechod na uhlí, ropu nebo jadernou energii, pokud se tím zabrání dlouhodobé závislosti na uhlíku**. Rizika pro společnost a ekonomiku mohou zmírnit tržně konformní opatření (například systémy dražeb nebo nabídkových řízení s cílem **motivovat průmysl ke snižování spotřeby energie**). Členské státy mohou využít dodatečnou **podporu v souladu se změnou dočasného krizového rámce pro veřejnou podporu**, (viz předchozí bod této zprávy).

Dalším důležitým pilířem úspor energie je **omezení vytápění a chlazení**. Evropská komise vyzývá všechny členské státy, aby **zahájily osvětové kampaně s cílem podpořit rozsáhlé omezování vytápění a chlazení** a provedly **sdělení o úsporách energie** v EU, s možností řady krátkodobých úspor (například příkaz **cíleného snížení vytápění a chlazení v budovách provozovaných veřejnými orgány**).

Plán na snížení poptávky též pomůže **členským státům určit a upřednostnit** v rámci „nechráněných“ skupin spotřebitelů **nejkritičtější zákazníky nebo zařízení** na základě celkových ekonomických úvah a následujících kritérií:

- **společenská závažnost** (odvětví zahrnující zdravotnictví, potraviny, bezpečnost, zabezpečení, rafinerie a obranu, i poskytování environmentálních služeb);
- **přeshraniční dodavatelské řetězce** (odvětví poskytující zboží a služby, které mají zásadní význam pro hladké fungování dodavatelských řetězců EU);
- **poškození zařízení** (snaha předejít situaci, kdy by nemohla být obnovena výroba bez výrazných prodlev, oprav, schválení regulačními orgány a nákladů);
- **možnosti snížení spotřeby plynu a nahrazení výrobku/složky** (rozsah, v jakém mohou průmyslová odvětví přejít k dováženým součástkám/výrobkům a v jakém může být poptávka po výrobcích nebo součástech uspokojena dovozem).

Detailní informace k návrhu nařízení i plánu snížení poptávky po plynu jsou k dispozici na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0360&qid=1658479881117](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0360&qid=1658479881117;);

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52022DC0360&qid=1658479881117#document2>;

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:52022PC0361&from=EN>;

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_4610;

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_4611;

https://ec.europa.eu/info/files/saving-energy-safe-winter_en.

ZÁŘÍ 2022

Ceny energií: návrh Evropské komise na mimořádnou tržní intervenci s cílem snížit účty za energie

Evropská komise navrhla v září 2022 mimořádnou intervenci na trzích EU s energií s cílem řešit nedávný dramatický nárůst cen. EU se potýká s důsledky vážného nesouladu mezi poptávkou po energii a její nabídkou, který je do značné míry způsoben tím, že Rusko nadále využívá své energetické zdroje jako zbraň. Aby se zmírnil zvýšený tlak na domácnosti a podniky v EU, činí Evropská komise další krok v zájmu řešení tohoto problému a navrhuje **mimořádná opatření ke snížení poptávky po elektřině**, která pomohou snížit náklady na elektřinu pro spotřebitele, a opatření k **přerozdělení nadměrných příjmů energetického odvětví ve prospěch konečných odběratelů**. Navazuje tím na dříve dohodnutá opatření týkající se **naplnění zásobníků plynu a snížení poptávky po plynu**, jejichž cílem je připravit se na nadcházející zimu. Evropská komise též pokračuje v práci na zlepšení likvidity účastníků trhu, snížení ceny plynu a dlouhodobější reformě uspořádání trhu (market design) s elektřinou.

První reakcí k řešení vysokých cen je snížení poptávky. To může ovlivnit ceny elektřiny a vést celkově ke zklidnění na trhu. Nejdražší hodiny spotřeby elektřiny v situaci, kdy cenu výrazně ovlivňuje výroba elektřiny z plynu, Evropská komise navrhuje řešit zavedením **povinnosti snížit spotřebu elektřiny ve vybraných hodinách s nejvyšší cenou nejméně o 5 %**. Členské státy budou muset určit 10 % hodin s nejvyšší očekávanou cenou a během těchto hodin snížit poptávku. **Evropská komise rovněž navrhuje, aby členské státy usilovaly o snížení celkové**

poptávky po elektřině nejméně o 10 % do 31. března 2023. K dosažení tohoto snížení poptávky si mohou zvolit vhodná opatření, mezi něž může patřit **finanční kompenzace**. Snížení poptávky v době špičky by během zimy vedlo ke snížení spotřeby plynu o 1,2 mld. m³. Zvyšování energetické účinnosti je rovněž klíčovou součástí plnění závazků EU v oblasti klimatu v rámci Zelené dohody pro EU.

Evropská komise též navrhuje **dočasné zastropování příjmů pro výrobce elektřiny z „inframarginálních“ zdrojů**, tedy elektřiny vyrobené technologiemi s nižšími náklady (obnovitelné zdroje energie, jaderná energie a lignit), kteří dodávají elektřinu do sítě za nižší náklady, než je cenová hladina stanovená dražšími „marginálními“ výrobci. Tito „inframarginální“ výrobci mají mimořádné příjmy s relativně stabilními provozními náklady, neboť nákladné plynové elektrárny zvýšily velkoobchodní cenu elektřiny, kterou dostávají. **Evropská komise navrhuje stanovit strop příjmů pro inframarginální výrobce ve výši 180 EUR/MWh**. To výrobcům umožní pokrýt své investiční a provozní náklady, aniž by byly narušeny investice do nových kapacit v souladu s cíli EU v oblasti energetiky a klimatu do roku 2030 a 2050. Příjmy překračující strop budou **vybírány vládami členských států a použijí se na pomoc spotřebitelům při snižování účtů za energie**. Členské státy, které obchodují s elektřinou, se vybízejí, aby v duchu solidarity uzavíraly dvoustranné dohody o sdílení části inframarginálních příjmů vybraných státem, v němž se elektřina vyrábí, ve prospěch koncových odběratelů v členském státě s nízkou úrovní výroby elektřiny. Tyto dohody mají být uzavřeny do 1. prosince 2022, pokud čistý dovoz elektřiny do členského státu ze sousední země činí alespoň 100 %.

Zatřetí, Evropská komise též navrhuje **dočasný solidární příspěvek z nadměrných zisků generovaných z činností v odvětví ropy, zemního plynu, uhlí a rafinace**, na něž se nevztahuje zastropování příjmů pro inframarginální výrobce. Tento časově omezený příspěvek by přispěl k zachování investičních pobídek v zájmu ekologické transformace. Členské státy by jej vybíraly ze zisků za rok 2022, které jsou alespoň o 20 % vyšší než průměrné zisky za předchozí tři roky. Příjmy by byly **vybírány členskými státy a přesměrovány ve prospěch spotřebitelů energie**, zejména zranitelných domácností, těžce zasažených společností a energeticky náročných průmyslových odvětví. Členské státy mohou také financovat přeshraniční projekty v souladu s cíli plánu REPowerEU nebo využít část příjmů na společné financování opatření na ochranu zaměstnanosti nebo podporu investic do obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti.

V rámci **další intervence v oblasti pravidel trhu s elektřinou** Evropská komise navíc navrhuje rozšířit soubor opatření pro ceny energií, který je na pomoc spotřebitelům k dispozici. Návrhy by **poprvé umožnily regulované ceny elektřiny pod úrovní nákladů** a rozšířily by regulované ceny i na **malé a střední podniky**.

Evropská komise se bude nadále zabývat dalšími možnostmi, jak snížit ceny pro spotřebitele a průmysl v EU a zmírnit tlak na trh. Evropská komise prohloubí diskusi s členskými státy o nejlepších způsobech snížení cen plynu a provede rovněž analýzu různých návrhů týkajících se cenových stropů a posílení úlohy platformy EU pro nákup energie při usnadňování dohod o nižších cenách s dodavateli prostřednictvím dobrovolného společného nákupu. Evropská komise bude také nadále pracovat na [nástrojích ke zlepšení likvidity na trhu energetických služeb](#) a přezkoumá dočasný krizový rámec pro veřejnou podporu s cílem zajistit, aby členským státům i nadále umožňoval poskytovat nezbytnou a přiměřenou podporu hospodářství a zároveň zajišťoval rovné podmínky. Na mimořádném zasedání Rady EU pro energetiku 9. září 2022 ministři energetiky členských států podpořili činnost, kterou Evropská komise v současnosti v těchto oblastech realizuje.

Návrh nařízení Rady EU je koncipován na základě [článku 122](#) Smlouvy o fungování EU a navrhuje mimořádnou intervenci na trhu s elektřinou se společnými evropskými nástroji k řešení vysokých cen a nerovnováhy v systému mezi dodavateli a konečnými odběrateli elektřiny, přičemž zůstává zachováno celkové fungování vnitřního trhu s energií a předchází se rizikům v oblasti bezpečnosti dodávek energie.

Kontext. Navrhované nařízení Rady EU o nástroji pro mimořádné situace v oblasti elektrické energie a solidárním příspěvku odvětví fosilních paliv vyžaduje schválení při hlasování v Radě EU **kvalifikovanou většinou** a jeho přijetí bude záviset na vnitřních postupech Rady EU. Členské státy již s ohledem na mimořádnou situaci oznámily, že jsou připraveny na očekávaných návrzích Evropské komise rychle pracovat.

Navrhovaná opatření jsou svou povahou mimořádná, a měla by proto být **časově omezená**. Nástroj pro mimořádné situace v oblasti elektrické energie by se měl uplatňovat nejpozději od 1. prosince 2022 do 31. března 2023. Evropské komise se zavázala, že nástroj pro mimořádné situace v oblasti elektrické energie do 28. února 2023 přezkoumá, přičemž vezme v úvahu situaci v oblasti dodávek elektřiny a ceny elektřiny v EU, a předloží Radě EU zprávu o hlavních zjištěních přezkumu.

Solidární příspěvky odvětví fosilních paliv budou uplatňovány po jeden rok od vstupu v platnost. Do 15. října 2023 provede Evropská komise jejich přezkum s ohledem na obecnou situaci v odvětví fosilních paliv a generovaný přebytek zisků a předloží Radě EU zprávu o hlavních zjištěních přezkumu.

Navrhované nařízení Rady EU obsahuje **povinnost podávat počínaje 1. prosincem 2022 pravidelné zprávy**, jejichž prostřednictvím bude Evropská komise sledovat přijímání a prosazování opatření členskými státy. Toto pravidelné sledování je důležité pro zachování fungování a integrity vnitřního trhu EU, neboť fungující přeshraniční trhy s energií jsou klíčové pro zajištění bezpečnosti dodávek v okamžiku jejího nedostatku.

Evropská komise odhaduje, že z navrhovaného dočasného zastropování příjmů tzv. inframarginalních výrobců elektřiny by členské státy mohly vybrat až **117 mld. EUR** ročně. Vybrané přebytečné příjmy členské státy **muset směřovat ke konečným spotřebitelům elektřiny**, ať už soukromým nebo komerčním, kteří jsou vystaveni vysokým cenám. Příjmy bude možné použít na podporu příjmů, rabaty, investice do obnovitelných zdrojů energie, energetické účinnosti nebo dekarbonizačních technologií. Poskytovaná podpora by současně měla udržet motivaci ke snižování poptávky. O přesném rozdělování prostředků se bude rozhodovat na **vnitrostátní úrovni v souladu se zásadami stanovenými v nařízení**.

Přesná výše příjmů na členský stát se bude odvíjet od množství elektřiny vyrobené pomocí inframargiálních technologií v zemi a od úrovně cen elektřiny v době uplatňování těchto opatření. Bude se lišit v závislosti na skladbě zdrojů energie a koncepci režimů podpory energie z obnovitelných zdrojů v daném členském státě.

Dočasný solidární příspěvek založený na zdanitelném přebytečném zisku generovaném v účetním období roku 2022 energetickými podniky v odvětví ropy, zemního plynu, uhlí a rafinérií v EU by mohl přinést veřejné příjmy v odhadované přibližné výši **25 mld. EUR**, které by členské státy přerozdělily v souladu s právem EU. Podle předložených návrhů by tyto zisky měly plynout k domácnostem a podnikům, včetně energeticky náročných průmyslových odvětví, aby se zmírnily dopady trvale vysokých cen energie, snížila spotřeba energie a posílila energetická soběstačnost EU.

Kromě příjmů pro členské státy může snížení poptávky v odvětví elektřiny rovněž pomoci snížit ceny tím, že klesne potřeba, aby poptávku uspokojovaly nákladné plynové elektrárny.

Navrhovaný nástroj pro mimořádné situace v oblasti elektrické energie kombinuje celkové snížení poptávky po elektřině ze strany všech spotřebitelů se zaměřením na snížení poptávky v době cenové špičky. Podle navrhovaného nařízení Rady EU by se členské státy měly snažit zavést opatření ke snížení celkové spotřeby elektřiny nejméně o 10 %, a to až do 31. března 2023. Příspěť mohou všichni spotřebitelé, včetně těch, kteří ještě nejsou vybaveni inteligentními měřicími systémy nebo zařízeními umožňujícími svou spotřebu během dne upravovat. Kromě toho v rámci cíleného zaměření na hodiny, kdy je spotřeba elektřiny nejdražší a kdy marginální cenu obecně stanoví plyn, navrhuje Evropská komise povinné snížení hrubé spotřeby elektřiny ve vybraných hodinách cenové špičky alespoň o 5 %, přičemž v daném měsíci by se mělo jednat vždy o nejméně 10 % hodin, v nichž se očekává nejvyšší cena. Na základě této povinnosti by se tak vybraly v průměru 3 až 4 hodiny pracovního dne, které by normálně odpovídaly hodinám špičkového zatížení, ale mohly by zahrnovat i hodiny, kdy se očekává nízký objem výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů a k pokrytí poptávky je nezbytná výroba v marginálních elektrárnách.

Toto cílené snižování může snížit celkovou spotřebu plynu za čtyři měsíce odhadem o přibližně 1,2 mld. m³. To představuje pokles spotřeby plynu na výrobu energie v celé EU během zimního období o přibližně 4 %. Dobu špičkového zatížení na svém trhu si určí členské státy samy. Členské státy si rovněž mohou samy zvolit vhodná opatření k dosažení předpokládaného snížení poptávky, za předpokladu, že budou v souladu s příslušnými pravidly EU v oblasti hospodářské soutěže a trhu s elektřinou.

Cílem navrhovaného stropu je získat zpět nadměrné příjmy výrobců elektřiny s nižšími mezními náklady, tzv. „inframargiálními technologiemi“. Mezi ně patří obnovitelné zdroje energie, jádro a hnědé uhlí. Tito výrobci elektřiny zaznamenali v posledních měsících neočekávaně velké finanční zisky. Stanovením celounijního stropu pro realizované tržní příjmy na MWh vyrobené elektřiny ve výši 180 EUR hodlá Evropská komise minimalizovat dopad, který v současnosti mají drahé cenotvorné marginální zdroje jako uhlí nebo plyn na konečnou cenu elektřiny, a zároveň zajistit přiměřenou návratnost investic do zahrnutých technologií.

Navrhovaný výnosový strop, který má platit do 31. března 2023, má zahrnovat většinu inframargiálních výrobců v EU a zabránit ohrožení dostupnosti a ziskovosti stávajících elektráren a budoucích rozhodnutí o investicích do nové inframargiální výroby v souladu s politickými cíli EU na roky 2030 a 2050. Aby se zachovalo nezbytné bezpečnostní

rozpětí, byla úroveň stropu nastavena výrazně nad průměrnými tržními cenami v době špičky očekávanými účastníky trhu, a to před ruskou invazí na Ukrajinu.

Jednotný příjmový strop pro celou EU je k udržení fungování vnitřního trhu s elektřinou nezbytný, neboť umožňuje zachovat cenovou hospodářskou soutěž mezi výrobci elektřiny. Aby se zajistily rovné podmínky, vztahoval by se strop tržních příjmů na příjmy z výroby elektřiny všech inframarginálních výrobců, jak jsou definováni v nařízení, a na všechny časové rámce trhu bez ohledu na to, zda se obchodování s elektřinou uskutečňuje dvoustranně (na mimoburzovním trhu), nebo na organizovaných trzích.

Příjmy nad úroveň stropu budou vlády členských států vybírat v okamžiku vypořádání transakcí nebo později a budou je muset směřovat do domácností, podniků a odvětví obecně, které jsou vystaveny vysokým cenám elektřiny. Navrhované nařízení také počítá s možností, že přebytečné příjmy by se dělily mezi členskými státy, které obchodují s elektřinou, přičemž stát, který elektřinu vyrábí, může část vybraných příjmů sdílet ve prospěch konečných spotřebitelů v dovážejícím státě. Členské státy se pobízejí, aby v duchu solidarity uzavíraly dvoustranné dohody o solidaritě za účelem sdílení části inframarginálních příjmů vybraných vyrábějícím státem ve prospěch konečných uživatelů v členském státě s nízkou výrobou elektřiny. Podle nařízení musí být takové dohody uzavřeny do 1. prosince 2022, pokud čistý dovoz elektřiny daného členského státu činí 100 % a více ve srovnání s jeho hlavní vyvážející zemí.

Evropská komise též navrhla mimořádný solidární příspěvek společností působících v odvětví ropy, zemního plynu, uhlí a rafinérií, aby se zajistilo, že celé odvětví energetiky v této obtížné době zaplatí spravedlivý díl nákladů na řešení mimořádné energetické krize, která je důsledkem zneužití dodávek energie ze strany Ruska jakožto zbraně.

Solidární příspěvek doplní příjmový strop pro marginální technologie a zaměří se na přebytečné zisky, které odvětví fosilních paliv získalo v důsledku energetické krize. Členské státy jej vyberou ze zisků za rok 2022, které překračují 20% nárůst průměrných zisků za předchozí tři roky, přičemž výše příspěvku bude činit nejméně 33 %. Tento přístup, spočívající ve stanovení minimální sazby, zajišťuje, že solidární příspěvky budou spravedlivé a přiměřené.

Zavedením solidárního příspěvku jako unijního nástroje se zajistí, že bude možné zabránit negativním vedlejším účinkům nekoordinovaných vnitrostátních opatření na vnitřní trh s energií a podstatně snížit riziko sporů mezi společnostmi a vládami. Koordinovaný přístup také navíc zajistí, že opatření budou konzistentní s cíli iniciativy REPowerEU.

Výběr solidárního příspěvku a přerozdělení zisků v souladu s právem EU budou mít na starosti členské státy. Příjmy ze solidárního příspěvku by měly být použity na opatření finanční podpory pro domácnosti, zejména zranitelné domácnosti, a pro těžce zasažené společnosti s cílem zmírnit dopady vysokých cen energie a také pomoci snížit spotřebu energie, podpořit energeticky náročná průmyslová odvětví, podpořit investice konečných zákazníků do obnovitelných zdrojů energie, energetické účinnosti nebo jiných dekarbonizačních technologií, a dále na přeshraniční projekty v souladu s cíli REPowerEU.

Solidární příspěvek se navrhuje jako výjimečné opatření ke zmírnění dopadu energetické krize na domácnosti a podniky v celé EU. Otázkou unijní solidarity je i řešení energetické chudoby a sociálních důsledků krize, zejména ochrana pracovníků v exponovaných průmyslových odvětvích. Členské státy by se měly zaměřit zejména na ty, kteří jsou prudce rostoucími cenami energie postiženi nejvíce. To zahrnuje zranitelné domácnosti a energeticky náročné společnosti nebo společnosti, které jsou vystaveny tlaku na urychlení ekologické transformace.

Aby se maximalizoval dopad solidárního příspěvku a zabránilo se riziku roztržitého jednotného trhu, měly by členské státy jednat v duchu solidarity a část příjmů věnovat na společné financování opatření ke snížení škodlivého dopadu energetické krize nebo na podporu investic do obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti.

Má-li se EU vypořádat s růstem cen elektřiny a jeho dopadem na domácnosti, podniky a průmysl, musí být reakce v celé Unii jednotná. Koordinovaný přístup v podobě snižování poptávky po elektřině v celé EU v duchu solidarity je nutný k minimalizaci rizika závažných narušení dodávek v zimních měsících, kdy bude spotřeba elektřiny a její výroba z plynu vyšší. Členské státy by měly mít možnost zvolit k dosažení cílového snížení poptávky vhodná opatření, včetně rozšíření stávajících systémů nebo vnitrostátních pobídek k rozvoji odezvy na straně poptávky.

V zájmu zachování fungování elektroenergetické soustavy a přeshraničního obchodu a investic je společný přístup nezbytný, i pokud jde o omezení příjmů inframarginálních technologií. Zajistí se tím, že energie bude po celé EU dál proudit, což zabrání tomu, aby se cenová krize stala krizí bezpečnosti dodávek.

Zároveň si členské státy ponechávají právo zavést ambicióznější opatření, jak pokud jde o snížení poptávky, tak o omezení příjmů výrobců elektřiny, za předpokladu, že opatření budou přiměřená, nenaruší fungování velkoobchodních trhů s elektřinou, neohrozí investiční signály a budou v souladu s právem EU.

U solidárního příspěvku navrhla Evropská komise **minimální sazbu**, která je považována jak za spravedlivou, tak za přiměřenou. **Členské státy mohou tuto minimální hranici překročit a stanovit si sazbu vyšší, případně tento nový příspěvek kombinovat s jinými podobnými opatřeními, která již zavedly na vnitrostátní úrovni.** Mohou se také rozhodnout uplatnit solidární příspěvek na širší skupinu společností, pod podmínkou, že bude zachován soulad s navrhovaným nařízením.

Pro trhy s energií se jedná o výjimečnou situaci, která má určitý sekundární vliv i na trhy s deriváty. Evropská komise se soustředí na to, aby rizika byla ve finančním systému omezená a adekvátně mírněná. Termínové trhy s elektřinou v tom hrají svou roli. Umožňují společnostem zajistit se proti rizikům, například velkoobchodní ceně, kterou mají za své dodávky zaplatit, nebo výstupní ceně, kterou mohou za prodej plynu nebo elektřiny očekávat.

Většina obchodování s energetickými deriváty probíhá na regulovaných termínových trzích a zúčtovává se centrálně prostřednictvím ústředních protistran. Současný regulační rámec nabízí na těchto trzích nezbytné záruky (maržové požadavky na zúčtování mezi kupujícími a prodávajícími); v případě selhání jedné strany jsou ostatní účastníci trhu proti tomuto riziku chráněni.

Požadavky na kolaterál zajišťují finanční stabilitu a přispívají k uklidnění finančních trhů. V kontextu prudkého růstu cen plynu a elektřiny během uplynulého roku byly energetické společnosti nuceny složit ústředním protistranám v odpovídající míře navýšený hotovostní kolaterál, neboť spolu s cenami vzrostly i výzvy k dodatkové úhradě. To energetickým společnostem způsobilo problémy s likviditou a vedlo je k výzvam o změnu pravidel platných pro požadavky na kolaterál u výzev k dodatkové úhradě.

Rada EU pro energetiku 9. září 2022 vyzvala Evropskou komisi, aby vypracovala mimořádné nástroje na podporu likvidity, které by účastníkům trhu zajistily, že budou mít k dispozici dostatečný kolaterál k pokrytí výzev k dodatkové úhradě, a pomohly by řešit zvýšenou volatilitu na termínových trzích, a dále aby zvažila přezkum příslušných pokynů a integrovala do nich pravidla týkající se záruk. Evropská komise spolu s Evropským orgánem pro cenné papíry a trhy (ESMA) a Evropským orgánem pro bankovníctví (EBA) již na výše uvedených požadavcích Rady EU pracují a připravují také soubor dalších způsobů, jak zajistit, aby finanční systém podporoval kroky k ulehčení současné situace a zároveň byla zachována finanční stabilita.

Informativní přehled k návrhu je k dispozici zde: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_22_5491.

Plný text návrhu je k dispozici zde: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A473%3AFIN&pk_campaign=preparatory&pk_source=EURLEX&pk_medium=TW&pk_keyword=Energy&pk_content=Proposal.

ŘÍJEN 2022

Další návrhy Evropské komise zaměřené na boj proti vysokým cenám energie a zajištění bezpečnosti dodávek

Evropská komise navrhla v říjnu 2022 **nové nařízení pro mimořádnou situaci**, které by řešilo **vysoké ceny plynu v EU a zajistilo bezpečnost dodávek na tuto zimu**. Toho se dosáhne prostřednictvím **společného nákupu plynu, mechanismů omezování cen na burze plynu TTF, nových opatření týkajících se transparentního využívání infrastruktury, solidarity mezi členskými státy a soustavným úsilím o snížení poptávky po plynu**. Nařízení obsahuje tyto **hlavní prvky**:

- agregaci poptávky v EU a **společný nákup plynu s cílem vyjednat lepší ceny** a snížit riziko, že si členské státy budou a celosvětovém trhu vzájemně konkurovat, přičemž po celé EU bude zajištěna bezpečnost dodávek;

- pokrok ve vypracování **nové cenové referenční hodnoty pro LNG do března 2023** a v krátkodobém horizontu **navržení mechanismu cenové korekce** s cílem stanovit **dynamický cenový limit** pro transakce na

burze plynu TTF a dočasný **cenový strop nebo pásmo**, zabraňující extrémnímu prudkému nárůstu cen na trzích s deriváty;

- **standardní pravidla solidarity** mezi členskými státy v případě výpadků dodávek, rozšíření povinnosti solidarity vůči členským státům, které nemají přímé propojení plynovodem, projev solidarity ze strany členských států, disponujících zařízeními LNG; a návrh na vytvoření **mechanismu pro přidělování plynu** členským státům zasaženým mimořádnou situací v oblasti dodávek plynu na regionální či unijní úrovni.

V kombinaci s již dohodnutými opatřeními v oblasti snižování poptávky po plynu a elektřině, skladování plynu a přerozdělování nadměrných zisků v odvětví energetiky mají **zlepšit tyto nové kroky pro tuto zimu i zimy následující stabilitu evropských trhů s plynem**. Opatření mají zmírňovat cenový tlak, pocíťovaný občany a podnikateli v EU, a zajistí bezpečnost dodávek a fungující vnitřní trh.

Kromě toho Evropská komise posoudí potřeby plánu REPowerEU, ohledně urychlení přechodu na čistou energii a zabránění roztržičnosti Jednotného trhu; předloží návrhy na **posílení finanční kapacity EU pro plán REPowerEU**; též navrhuje **cílené flexibilní využívání finančních prostředků v rámci kohezní politiky** k řešení dopadu současné energetické krize na občany a podniky, přičemž by se využilo až **10 % celkových finančních prostředků přidělených na vnitrostátní úrovni na období 2014–2020 v hodnotě téměř 40 mld. EUR**.

Společné nákupy. EU dosáhla výrazného pokroku při plnění zásobníků plynu pro tuto zimu (více než 92% naplnění). Je nutné se však připravit na možné další narušení dodávek a položit pevný základ pro následující rok. Proto je navrženo vybavit EU **novými právními nástroji pro společný nákup plynu**. Evropská komise by uzavřela smlouvu s poskytovatelem služeb, jenž by zorganizoval agregaci poptávky na úrovni EU, seskupil by potřeby dovozu plynu a hledal by nabídky na trhu, které by odpovídaly poptávce. Navrhuje povinnou účast podniků z členských států na agregaci poptávky v rámci EU pro splnění nejméně 15 % cílů týkajících se naplnění jejich zásobníků. Společnosti by v souladu s pravidly EU v oblasti hospodářské soutěže mohly **vytvořit evropské konsorcium pro nákup plynu**. Společné nákupy pomohou menším členským státům a zejména společnostem, které se jako kupující nacházejí v méně výhodné situaci, získat přístup k objemům plynu za lepších podmínek. Nařízení rovněž obsahuje ustanovení **k posílení transparentnosti zamýšlených a uzavřených nákupů dodávek plynu**, aby bylo možné posoudit, zda jsou splněny cíle bezpečnosti dodávek a energetické solidarity. **Evropská komise by měla být informována před uzavřením jakéhokoli nákupu plynu** nebo memoranda o porozumění nad objem 5 TWh (jen nad 500 mil. m³) a může vydat doporučení v případě potenciálně negativního dopadu na fungování společného nákupu, vnitřní trh, bezpečnost dodávek nebo energetickou solidaritu.

Řešení vysokých burzovních cen plynu. Ačkoli velkoobchodní ceny od léta 2022, kdy dosáhly svého vrcholu, klesly, zůstávají pro rostoucí subjektů v EU neudržitelně vysoké. V návaznosti na předchozí spolupráci s členskými státy na zmírnění dopadu vysokých cen za elektřinu a její redistribuci a přenesení nadměrných zisků v odvětví energetiky na občany a průmysl Evropská komise **navrhuje cílenější zásah do tržních cen za plyn**. Mnoho smluv o dodávkách plynu v EU je indexováno podle hlavní evropské burzy pro obchodování s plynem TTF, která již přesně neodráží cenu transakcí s LNG v rámci EU. Evropská komise s agenturou ACER **vypracovává novou doplňkovou cenovou referenční hodnotu**, která by tyto systémové problémy řešila. **Nová referenční hodnota zajistí stabilní a předvídatelné ceny transakcí s LNG**. Podle navrhovaného nařízení by Evropská komise pověřila agenturu ACER, aby vypracovala **nástroj objektivního denního posuzování cen a následně referenční hodnotu**, kterou by účastníci trhu s energií mohli použít k indexaci ceny ve svých smlouvách o dodávkách plynu. Než bude tato referenční hodnota vypracována, Evropská komise **navrhuje zavést mechanismus pro omezení cen prostřednictvím hlavní evropské burzy pro obchodování s plynem (TTF)**, který by byl v případě potřeby spuštěn. Mechanismus úpravy cen by dočasně stanovil dynamický cenový limit pro transakce v rámci TTF. **Transakce za cenu vyšší, než je dynamický limit, by se v rámci TTF neuskutečňovaly**. Pomůže to zabránit extrémní volatilitě a nadměrným cenám. Kromě toho v zájmu omezení nadměrné volatility cen a zabránění extrémnímu prudkému nárůstu cen na trzích s energetickými deriváty Evropská komise navrhuje zavést nový **dočasný limit pro skokové zvýšení cen v průběhu dne**, který by měly stanovit derivátové burzy v EU. Tento mechanismus ochrání účastníky trhu s energiemi před značnými pohyby cen v průběhu dne. S cílem **zmírnit problémy s likviditou**, kterým v současné době čelí mnoho energetických společností při plnění svých požadavků na marži při využívání trhů s deriváty, Evropská komise přijala **nová pravidla pro účastníky trhu, která dočasně rozšiřují seznam způsobilého zajištění na nehotovostní zajištění, včetně vládních záruk**. Evropská komise rovněž přijala nová pravidla, která zvyšují clearingový práh ze 3 na 4 mld. EUR (pod touto prahovou hodnotou nebudou nefinanční podniky podléhat

požadavků na marži ze svých OTC (mimoburzovních) derivátů); obě opatření přinesou společnostem úlevu a zároveň udrží finanční stabilitu. Agentura ACER a Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA) posilují svou spolupráci vytvořením **nové společné pracovní skupiny mající za cíl posílit jejich schopnosti monitorovat a odhalovat možnou manipulaci s trhem a zneužití na evropských spotových a derivátových trzích s energií** (jako preventivní opatření na ochranu stability trhu).

Solidarita a snížení poptávky. Evropská komise pečlivě sleduje opatření ke snížení poptávky. Předběžná analýza na základě zpráv členských států ukazuje, že **v srpnu a září byla spotřeba plynu v EU přibližně o 15 % nižší** než průměr za předchozích pět let. Aby se dospělo k souladu s nařízením Rady EU, bude podobné úsilí zapotřebí každý měsíc až do března 2023. **Členské státy budou každé dva měsíce podávat zprávy o tom, jaký učinily pokrok.** Evropská komise je připravena aktivovat výstrahu na úrovni EU nebo tyto cíle přezkoumat, pokud se stávající opatření ukáží jako nedostatečná. Aby se posílila připravenost na případné mimořádné události, navrhuje Evropská komise rovněž opatření umožňující členským státům **dále snížit spotřebu, která není nezbytně nutná**, k zajištění toho, že plyn bude dodáván základním službám a průmyslovým odvětvím, a rozšíření ochrany v rámci solidarity tak, aby zahrnovala kritické objemy plynu pro výrobu elektřiny; to by za žádných okolností **nemělo zasáhnout spotřebu domácností patřících mezi zranitelné zákazníky.** Vzhledem k tomu, že ne všechny členské státy zavedly nezbytné **dohody o dvoustranné solidaritě**, navrhuje Evropská komise stanovit standardní pravidla solidarity. Tím se zajistí, že každý členský stát, který se ocitne v mimořádné situaci, obdrží plyn od jiných členských států výměnou za spravedlivou náhradu. **Povinnost poskytnout solidární pomoc se rozšíří** a členské státy, které nedisponují propojením se zařízeními LNG, za předpokladu, že plyn může být v případě potřeby do tohoto členského státu přepraven. Aby se optimalizovalo využívání LNG a potrubní infrastruktury, navrhuje Evropská komise nové nástroje pro poskytování informací o dostupné kapacitě a nové mechanismy, které **zajistí, že kapacita nebude účastníky trhu rezervována a ponechána nevyužitá.**

LISTOPAD 2022

REPowerEU: Evropská komise zintenzivňuje ekologický odklon od ruského plynu rychlejším povolováním obnovitelných zdrojů energie

Evropská komise předložila v listopadu 2022 nové dočasné mimořádné nařízení, kterým se **urychlí zavádění výroby energie z obnovitelných zdrojů** a které doplňuje její aktuální agendu v rámci Zelené dohody pro EU a opatření k řešení energetické krize. Spolu s **diverzifikací dodávek a úsporou energie** je navýšení výroby energie z obnovitelných zdrojů součástí plánu EU na ukončení závislosti na ruských fosilních palivech **REPowerEU**. Díky **nízkým provozním nákladům** může větší podíl obnovitelných zdrojů energie v energetickém systému EU pomoci snížit platby za energii. Větší podíl energie z obnovitelných zdrojů okamžitě a strukturálně sníží poptávku EU po fosilních palivech v odvětvích energetiky, vytápění a chlazení, průmyslu a dopravy.

Evropská rada vyzvala na svém zasedání v říjnu 2022 ke **zkrácení povolovacích postupů**, umožňující **zvýšit tempo zavádění obnovitelných zdrojů energie**. Opatření řešící zdoluhavé a složité správní postupy, snižující rychlost a rozsah investic do obnovitelných zdrojů energie a související infrastruktury, se objevila již v plánu REPowerEU. Evropská komise navrhuje nové opatření ve formě nařízení Rady EU, založeného na článku 122 Smlouvy o fungování EU (SFEU). **Jakmile jej Rada EU přijme, vstoupí v platnost co nejdříve a bude přímo použitelné ve všech členských státech.**

Návrh doplňuje předchozí mimořádná opatření přijatá k řešení výjimečné situace na trzích s energií a k urychlení přechodu na čistou energii. **Nařízení má platit jeden rok a bude zahrnovat dobu potřebnou k přijetí a provedení ve všech státech Směrnice o obnovitelných zdrojích energie** (v současnosti projednávána Evropským parlamentem a Radou EU). **Zaměřuje se na konkrétní technologie a typy projektů**, u nichž je největší pravděpodobnost jejich rychlého zavedení, nejmenší dopad na životní prostředí a významného příspěvku energetické bezpečnosti a odolnosti EU ve světle ruské války na Ukrajině.

Některá z navržených opatření jsou obecné povahy (zavedení předpokladu, že projekty v oblasti energie z obnovitelných zdrojů jsou pro účely příslušných právních předpisů v oblasti životního prostředí převažujícího veřejného zájmu, či vyjasnění ohledně oblasti působnosti některých směrnic v oblasti životního prostředí); další možnosti zvýšení výroby energie z obnovitelných zdrojů s minimálním dopadem na infrastrukturu sítě a na životní prostředí je modernizace zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů, jejichž ekonomická životnost se blíží

svému konci; jiná opatření se zaměřují na specifické technologie (fotovoltaika). Odklon od používání plynu k vytápění urychluje také rychlé zavádění tepelných čerpadel, která často nahrazují plynové kotle.

Převažující veřejný zájem. Pokud se má za to, že obsah tohoto návrhu představuje převažující veřejný zájem a slouží veřejnému zdraví a bezpečnosti, mohou nové projekty řešené na jeho základě v případě potřeby využít s okamžitým účinkem **zjednodušeného posouzení zvláštních odchylek stanovených v příslušných právních předpisech EU v oblasti životního prostředí, a to po dobu platnosti navrhovaného nařízení.** Podle návrhu by **zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů byla považována za zařízení převažujícího veřejného zájmu.** To umožní, že se **na nové povolovací postupy vztahuje s okamžitým účinkem zjednodušené posuzování konkrétních odchylek stanovených v právních předpisech EU v oblasti životního prostředí.** Navíc návrh objasňuje oblast působnosti některých pravidel stanovených v evropských směrniciích o ochraně ptáků a ochraně přírodních stanovišť s cílem odstranit překážky v povolování některých projektů v oblasti energie z obnovitelných zdrojů; pokud by se v rámci konkrétních projektů přijala vhodná zmírňující opatření a provedlo se řádné monitorování s cílem posoudit jejich účinnost, nebylo by usmrcení nebo vyrušování chráněných druhů považováno za úmyslné.

Solární energie. Výrazně rychlejší povolovací postupy povedou k **nárůstu tempa instalace solárních zařízení na umělých stavbách** (budovy). Evropská komise navrhuje, aby **postupy povolování solárních zařízení, společného skladování energie a připojení k síti, pokud nejsou tato zařízení instalována na přirozených pozemcích, trvaly maximálně jeden měsíc.** Návrh rovněž **vyjímá tato zařízení z povinnosti provádět určitá posouzení vlivů na životní prostředí.** Zavedení pojmu **kladné rozhodnutí vyplývající z nečinnosti správního orgánu** do příslušných povolovacích postupů pak podpoří a urychlí instalaci **zařízení malého rozsahu.**

Návrh uděluje **výjimky** ze zvláštního posouzení vlivů na životní prostředí pouze **dvěma konkrétním kategoriím zařízení na výrobu solární energie** (je u nich pravděpodobné, že jejich dopad na životní prostředí bude minimální): **první kategorie** - instalace solárních panelů na střechy budov, v prostorách parkovišť, na všechny typy hal, podél dopravní infrastruktury nebo jakýchkoli jiných umělých staveb; **druhá kategorie** - malá zařízení o kapacitě nižší než 50 kW, která pravděpodobně nebudou mít závažné nepříznivé účinky na životní prostředí nebo elektrizační soustavu či nevyvolají obavy o bezpečnost.

Modernizace zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů. Modernizací stávajících zařízení na čistou energii lze rychle navýšit výrobu energie ze všech obnovitelných zdrojů. Návrh **zefektivňuje proces povolování modernizace projektů** v oblasti energie z obnovitelných zdrojů tím, že **zahrnuje všechna příslušná posouzení vlivů na životní prostředí v nové maximální lhůtě šesti měsíců.** Též upřesňuje, že **posuzování vlivů na životní prostředí by se mělo soustředit pouze na případné dopady změny nebo rozšíření zařízení ve srovnání s původním projektem.** Zavádí **zjednodušený postup pro připojení k síti v případech,** kdy se modernizací **nezvýší celková kapacita o více než 15 %** ve srovnání s původním projektem.

Modernizací se zde rozumí **obnova elektráren na výrobu energie z obnovitelných zdrojů za účelem nahrazení stávající kapacity nebo zvýšení kapacity či účinnosti zařízení;** stávající elektrárny na výrobu energie z obnovitelných zdrojů jsou často postaveny v lokalitách s významným potenciálem obnovitelných zdrojů; je důležité tyto lokality z provozu nevyřazovat, ale zachovat. V případě pevninské větrné energie se odhaduje, že přibližně 38 GW (asi čtvrtina dnešní instalované kapacity) dosáhne v letech 2021 až 2025 konce své běžné dvacetileté provozní životnosti. Modernizace novějších turbín umožňuje zachovat stávající kapacitu, ale s menším počtem větších a účinnějších turbín, případně kapacitu zařízení navýšit. Též lze modernizací solárního zařízení dosáhnout zvýšení účinnosti a kapacity, aniž by se zvětšil obsazený prostor.

Tepelná čerpadla. V zájmu rychlejšího zavádění tepelných čerpadel návrh **urychluje povolovací procesy** tím, že **zavádí maximální tříměsíční lhůtu a zjednodušený postup pro připojení menších tepelných čerpadel k distribuční soustavě.**

Zelená dohoda pro EU je dlouhodobou strategií růstu EU, jejímž cílem je proměnit EU do roku 2050 v klimaticky neutrální kontinent a učinit z obnovitelné energie ústřední bod energetického systému. Evropská komise přijala v květnu 2022 v rámci plánu **REPowerEU návrh na změnu směrnice o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů (REDII), směrnice o energetické účinnosti a směrnice o energetické náročnosti budov** s cílem urychlit **přechod na čistou energii a zvýšit energetickou účinnost.** Evropský parlament a Rada EU v současnosti pracují na přijetí revidované směrnice REDII. Od zveřejnění plánu REPowerEU se energetická krize prohloubila. EU proto učinila další kroky ke snížení poptávky po plynu a elektřině a provedla intervenci na trzích s energií, aby snížila dopad krize na spotřebitele v EU.

Plný text návrhu je k dispozici zde: [Návrh nařízení Rady, kterým se stanoví rámec pro urychlení zavádění energie z obnovitelných zdrojů.](#)

Evropská komise a nový návrh nástroje EU pro omezení nadměrného nárůstu cen plynu

Evropská komise v reakci na probíhající energetickou krizi navrhla v listopadu 2022 mechanismus korekce trhu na ochranu podniků a domácností v EU před nadměrnými výkyvy cen plynu v EU; ten **doplňuje opatření zaměřená na snížení poptávky po plynu a na zajištění bezpečnosti dodávek prostřednictvím diverzifikace dodávek energie**; má snížit volatilitu na trzích EU s plynem a současně zajistit bezpečnost dodávek plynu.

Po zahájení ruské agrese na Ukrajině začaly ceny zemního plynu v celé EU bezprecedentním způsobem stoupat (ve druhé polovině srpna 2022 dosáhly zatím nejvyšších zaznamenaných hodnot). Extrémní dvoutýdenní nárůst cen ze srpna výrazně poškodil evropskou ekonomiku a vykázal vedlejší dopady na ceny elektřiny a zvýšení celkové inflace. Evropská komise navrhuje zabránit opakování takové situace **dočasným** a dobře zaměřeným **nástrojem pro automatické zásahy na trzích s plynem v případě extrémního nárůstu cen plynu**.

Bezpečnostní strop cen plynu. Navrhovaný nástroj sestává z **bezpečnostního cenového stropu** ve výši 275,- EUR pro měsíční deriváty TTF (Title Transfer Facility), coby nejběžněji používaná referenční hodnota pro ceny plynu v EU s klíčovou úlohou na velkoobchodním trhu EU. Mechanismus by byl **aktivován automaticky**, pokud by byly splněny obě následující podmínky:

- vypořádací cena derivátu TTF s plněním v následujícím měsíci je po dva týdny vyšší než 275,- EUR;
- ceny TTF jsou o 58,- EUR vyšší než referenční cena LNG po dobu deseti po sobě jdoucích obchodních dnů během dvou týdnů.

Pokud budou tyto podmínky splněny, Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů (ACER) neprodleně zveřejní v Úředním věstníku Evropské unie **oznámení o korekci trhu** a informuje Evropskou komisi, Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA) a ECB. Následující den vstoupí v platnost mechanismus cenové korekce a pokyny k nákupu derivátů TTF s plněním v následujícím měsíci za ceny, které překračují bezpečnostní strop, nebudou akceptovány. Mechanismus může být aktivován od 1. ledna 2023.

Ochranná opatření k zajištění bezpečnosti dodávek a stability trhu. Navrhované nařízení Rady EU obsahuje **záruky, které mají zabránit narušení energetických a finančních trhů**. Aby se přispělo k předcházení problémům s bezpečností dodávek, je **cenový strop omezen pouze na jeden produkt futures** (měsíční TTF) (účastníci trhu budou stále schopni uspokojovat poptávku a nakupovat plyn na spotovém a mimoburzovním trhu). Aby se zajistilo, že se poptávka po plynu nebude zvyšovat, návrh rovněž vyžaduje, aby **členské státy** do dvou týdnů od aktivace mechanismu korekce trhu oznámily, jaká **opatření přijaly ke snížení spotřeby plynu a elektřiny**. Po přijetí návrhu mechanismu korekce trhu v Radě EU Evropská komise navrhne vyhlásit výstrahu na úrovni EU podle nařízení **Bezpečná zima díky úsporám plynu**, přijatého v červenci 2022; to má vést k povinným úsporám plynu s cílem zajistit snížení poptávky. Kromě toho budou situaci nepřetržitě monitorovat ESMA, ECB, ACER, Koordinační skupina pro otázky plynu a Evropská síť provozovatelů plynárenských přepravních soustav (ENTSO-G).

Aby bylo možné reagovat na případné nezamýšlené negativní důsledky cenového stropu, je v návrhu stanoveno, že **mechanismus lze kdykoli okamžitě pozastavit**. K pozastavení může dojít:

- **automaticky**, mechanismus bude **deaktivován**, pokud jeho fungování již není odůvodněno situací na trhu se zemním plynem, zejména pokud po deset po sobě jdoucích obchodních dnů již není překročen stanovený rozdíl mezi cenou TTF a cenou LNG;
- **rozhodnutím Evropské komise**, pokud jsou zjištěna rizika pro bezpečnost dodávek v EU, pro úsilí o snížení poptávky, pro toky plynu uvnitř EU nebo na finanční stabilitu.

Evropská komise má rovněž možnost zabránit aktivaci mechanismu v případě, že příslušné orgány, včetně ECB, varují před možným vznikem těchto rizik.

Návrh mechanismu korekce trhu obsahuje prvky pro zachování finanční stability, které Evropská komise považuje za zásadní. Pro jeho přijetí je nezbytná kvalifikovaná většina členských států. Je navržen tak, aby zůstal v platnosti po dobu jednoho roku, ale může být prodloužen na základě výsledků přezkumu, který má být proveden do listopadu 2023.

Návrh je založen na mechanismu korekce trhu, sestávajícího z bezpečnostního stropu cen plynu, s kterým se obchoduje na trhu s měsíčními deriváty TTF (na pokyny týkající se derivátů TTF s plněním v následujícím měsíci se bude v případě splnění dvou kumulativních podmínek vztahovat nabídkový limit ve výši 275,- EUR). **Po aktivaci mechanismu by pokyny přesahující tento cenový limit neměly být akceptovány.** Referenční cena TTF hraje na evropském velkoobchodním trhu s plynem klíčovou úlohu, a proto se očekává, že při aktivaci bude mít stabilizační účinek. **K aktivaci navrhovaného mechanismu dochází automaticky, pokud jsou splněny obě následující podmínky.** První podmínkou je, že vypořádací cena derivátu TTF s plněním v následujícím měsíci je po dobu dvou týdnů vyšší než 275,- EUR. Druhá podmínka, která je pro aktivaci stejně tak nezbytná, je, že evropský spotový index plynu TTF, který zveřejňuje Evropská energetická burza, je o 58,- EUR vyšší než referenční cena LNG po dobu deseti po sobě jdoucích obchodních dnů před koncem výše uvedeného dvoutýdenního období. Referenční cena LNG se vypočítá na základě denního průměru koše referenčních hodnot, který zahrnuje *Daily Spot Mediterranean Market*, *Daily Spot Northwest Europe Market* a denní odhad ceny, který vypracuje ACER. Pokud agentura ACER zjistí, že došlo k případu korekce trhu (jsou splněny obě výše uvedené podmínky pro aktivaci mechanismu), zveřejní oznámení o korekci trhu v *Úředním věstníku EU* a mechanismus vstoupí v platnost den po jeho zveřejnění. Agentura ACER informuje o případu korekce trhu Evropskou komisí, ESMA a ECB.

Navrhovaný cenový strop pro aktivaci mechanismu korekce trhu je nastaven na základě cen TTF zaznamenaných v roce 2022. Po většinu roku byly ceny plynu velmi vysoké a v létě dosáhly vrcholu. Maxima dosažená v druhé polovině srpna byla použita jako referenční hodnota pro nadměrně vysoké ceny, jimž má tento navrhovaný mechanismus zabránit. Cenová úroveň byla zvolena tak, aby byly reflektovány potenciální dopady jejího uplatňování, minimalizuje potenciální rizika pro finanční stabilitu EU a zabrání přerušení dodávek, které by ohrozilo bezpečnost dodávek v EU; úroveň byla též zvolena tak, aby stanovený strop neohrozil schopnost EU přilákat LNG z globálního trhu.

Navrhovaný mechanismus je koncipován tak, aby zaručoval nepřetržité fungování energetických a finančních trhů v EU, a obsahuje záruky k zabránění rizikům pro bezpečnost dodávek plynu a finanční stabilitu.

Zvolená úroveň bezpečnostního cenového stropu zajišťuje, aby **mechanismus neměl dopad na platnost dlouhodobých smluv.** Nástroj je cílený a má se vztahovat pouze na jeden produkt futures (měsíční produkty TTF). Tržní operátoři, kteří čelí požadavkům na dodávky, budou moci pořizovat plyn na spotových a mimoburzovních trzích. Mechanismus zahrnuje důkladný systém odborného monitorování, do něhož jsou zapojeny agentura ACER, ESMA, ECB, Koordinační skupina pro otázky plynu a Evropská síť provozovatelů plynárenských přepravních soustav (ENTSO-G); jejich úkolem je neustále sledovat účinky nabídkového limitu na trhy a bezpečnost dodávek. To zahrnuje kontrolu *ex ante*, při níž může Evropská komise v případě konkrétních náznaků, že nastane případ korekce trhu, požádat ECB a ESMA, případně ENTSO-G a Koordinační skupinu pro otázky plynu o stanovisko k dopadu možné korekce trhu na bezpečnost dodávek, toky uvnitř EU a finanční stabilitu. Evropská komise díky tomu bude moci v případě potřeby pozastavit aktivaci prostřednictvím agentury ACER. Cílem mechanismu je zabránit plánovanému zvýšení poptávky po energii tím, že se od členských států kromě stávajících povinností týkajících se podávání zpráv o snižování poptávky vyžaduje, aby Evropské komisi do dvou týdnů oznámily, jaká opatření přijaly k prevenci nárůstu spotřeby plynu a elektřiny.

Pro umožnění reakce na možné nezamýšlené negativní důsledky cenového limitu návrh předpokládá, že mechanismus může být kdykoli pozastaven, buď automaticky, nebo na základě rozhodnutí Evropské komise. **K automatické deaktivaci** dojde, pokud ACER zjistí, že druhá podmínka aktivace (rozdíl mezi cenou TTF a referenční cenou LNG) již není splněna po dobu deseti po sobě jdoucích obchodních dnů. ACER neprodleně zveřejní oznámení o deaktivaci v *Úředním věstníku EU*. Den po zveřejnění oznámení přestane nabídkový strop platit. Pokud dojde k nezamýšleným narušením trhu nebo se objeví zjevná rizika, která mají negativní dopad na bezpečnost dodávek, toky plynu uvnitř EU nebo finanční stabilitu, může Evropská komise vydat **rozhodnutí o pozastavení**. V něm je třeba vzít v úvahu soubor kritérií stanovených v nařízení Rady EU: ohrožení bezpečnosti dodávek plynu v EU, zejména v případě vyhlášení stavu nouze na regionální úrovni nebo na úrovni EU podle pravidel EU pro bezpečnost dodávek plynu a v případě možné potřeby přidělové distribuce; celkové zvýšení spotřeby plynu nebo nedodržení povinných cílů EU v oblasti snižování poptávky; zabránění tokům plynu uvnitř EU; dopad na platnost stávajících smluv o dodávkách plynu a dopad na stabilitu a fungování trhů s energetickými deriváty, a na finanční stabilitu EU. Evropská komise by v tomto případě zveřejnila oznámení v *Úředním věstníku* a nabídkový strop by se přestal uplatňovat ode dne následujícího po tomto zveřejnění.

Návrh vychází z celé řady opatření, která Evropská komise v roce 2022 přijala k řešení problému vysokých cen energií (na jaře 2022 rozšířila soubor opatření pro ceny energie z října 2021 prostřednictvím sdělení o krátkodobých intervencích na trhu s energií a dlouhodobém zlepšení uspořádání trhu s elektřinou a plánu REPowerEU; navrhla nové povinnosti týkající se minimální úrovně zásob plynu a cíle v oblasti snížení poptávky po plynu k vyrovnání nabídky a poptávky v EU; členské státy je přijaly ještě před začátkem léta 2022). Na letní vývoj cen energií reagovala Evropská komise v září 2022 návrhem dodatečných opatření ke snížení poptávky po elektřině a zadržení neočekávaných zisků odvětví energetiky s cílem přerozdělit větší množství příjmů mezi občany a průmysl. A v říjnu 2022 pak Evropská komise navrhla dodatečná opatření zaměřená konkrétně na řešení vysokých cen plynu a posílení bezpečnosti dodávek plynu prostřednictvím společného nákupu, solidarity v případě nouze, nové referenční cenové hodnoty pro zkapalněný zemní plyn a dočasného limitu pro zabránění extrémním výkyvům na trzích s deriváty; navrhla též právní základ pro mechanismus korekce trhu s cílem řešit mimořádně vysoké ceny plynu v krátkodobém horizontu.

10. Pracovní program Evropské komise na rok 2023 a téma udržitelnosti

ŘÍJEN 2022

Evropská komise zveřejnila svůj pracovní program pro rok 2023

Evropská komise vydala v říjnu 2022 svůj **pracovní program na rok 2023**. Vytýčila si **plán reakce na současnou mnohostrannou krizi dopadající na každodenní život občanů EU**, přičemž se ještě více zaměřuje na probíhající **ekologickou a digitální transformaci**, díky které bude EU odolnější. V tomto duchu se Evropská komise hodlá soustředit na podporu občanů a podniků, formou snížení cen energie, zabezpečením dodávek, které jsou zásadní pro konkurenceschopnost průmyslu a zajištění potravin, nebo posílením sociálně tržního hospodářství.

Pracovní program Evropské komise 2023 zahrnuje **43 nových politických iniciativ**, které se dotýkají všech šesti hlavních cílů politických směrů nynější Evropské komise. Řada klíčových iniciativ v pracovním programu také navazuje na závěry Konference o budoucnosti Evropy. Nová generace panelových diskusí občanů bude navíc v některých klíčových oblastech zahrnuta do tvorby politik Evropské komise. První diskuze se povedou na témata jako plýtvání potravinami, mobilita ve vzdělávání a virtuální světy.

Plnění šesti hlavních cílů

1. Zelená dohoda pro EU

V kontextu války Ruska na Ukrajině navrhne Evropská komise **začátkem roku 2023** kromě jiného komplexní **reformu unijního trhu s elektřinou**, včetně **oddělení cen elektřiny a plynu**. V zájmu rychlejšího rozvoje ekonomiky založené na vodíku z obnovitelných zdrojů navrhne Evropská komise vytvoření nové **Evropské vodíkové banky**, která do nastartování trhu s vodíkem v EU investuje 3 mld. EUR. Dále Evropská komise v roce 2023 podnikne kroky ke **snížení množství odpadu a jeho dopadu na životní prostředí**, především **odpadu potravinového a textilního** (téma vzešlé z Konference o budoucnosti Evropy). Podobně v reakci na obavy občanů navrhne **přepřetrhávání právních předpisů EU v oblasti dobrých životních podmínek zvířat**.

2. Evropa připravená na digitální věk

V zájmu řešení současných a budoucích rizik strategické závislosti navrhne Evropská komise **opatření EU k zajištění adekvátního a diverzifikovaného přístupu ke kritickým surovinám** potřebným pro digitální a hospodářskou odolnost EU. U příležitosti 30. výročí založení **Jednotného vnitřního trhu EU** bude poukázáno na jeho značné přínosy i na **identifikaci a odstranění jeho nedostatků**. Zátěž malých a středních podniků v současné době ekonomické nejistoty pomůže zmírnit **revize předpisů o opožděných platbách**. Iniciativa Evropské komise za další rozšíření a modernizaci **digitálních nástrojů a procesů v právu obchodních společností** pomůže podnikům na Jednotném trhu zjednodušením správních a soudních řízení. Evropská komise též navrhne **společný evropský datový prostor pro mobilitu**, s cílem podpořit digitalizaci odvětví mobility. **Regulační rámec EU pro hyperloop** pomůže připravit na nově vznikající řešení v oblasti mobility.

3. Hospodářství ve prospěch lidí

S přihlédnutím k příspěvkům z Konference o budoucnosti Evropy provede Evropská komise **přezkum správy (governance) ekonomických záležitostí EU** tak, aby dál plnila svůj účel. S ohledem na současné naléhavé výzvy bude proveden též v polovině období **přezkum Rozpočtu EU na období 2021–2027** a předložen druhý soubor **nových vlastních zdrojů**, který bude vycházet z návrhu **jednotného souboru daňových pravidel pro podnikání** v EU. Dále bude předložen návrh, který by zakotvil zásady **digitálního eura** předtím, než je ECB případně vydá, aby bylo zajištěno, že společná měna EU drží krok s digitální érou. Vzhledem k sociálním výzvám, které přinesla kovidová pandemie a válka Ruska na Ukrajině, bude aktualizován **rámec pro kvalitu stáží** s důrazem na otázky typu spravedlivé odměňování a přístup k sociální ochraně k posílení sociální odolnosti EU. Jelikož tento program vznikl v době velké ekonomické nejistoty, je Evropská komise připravena jej na jaře přehodnotit, především u těch opatření, která mohou ovlivnit konkurenceschopnost EU.

4. Silnější Evropa ve světě

Válečná situace potvrzuje, že EU musí pracovat intenzivněji na bezpečnosti a obraně. EU musí bránit své zájmy, demokratické principy, mír a stabilitu; proto Evropská komise představí **kosmickou strategii EU pro bezpečnost a obranu** a novou **strategii námořní bezpečnosti**. Rovněž bude **aktualizován soubor sankčních nástrojů**, tak aby **zahrnoval korupci**. Evropská komise navrhne nový program na oživení **vztahů s Latinskou Amerikou a Karibikem**; současně bude s ohledem na jejich **budoucí přistoupení k EU** dál spolupracovat s kandidátskými zeměmi na západním Balkáně, Ukrajinou, Moldavskem a Gruzii.

5. Podpora evropského způsobu života

Evropská komise chce zjednodušit pohyb studentů mezi různými vzdělávacími systémy, aby studium, stáž nebo učňovskou přípravu v jiné zemi EU absolvovalo více než jen současných 15 % mladých lidí. Navrhne proto aktualizovat stávající **rámec mobility ve vzdělávání**. Navrhne též **uznávání kvalifikace osob ze zemí mimo EU**. Rok 2023 bude **Evropským rokem dovedností**; při té příležitosti chce EU do odvětví, v nichž jí chybí pracovní síla, přilákat vysoce kvalifikované pracovníky. Na jednu z nejstrategičtějších dovedností se zaměří cílená iniciativa: **Akademie dovedností v oblasti kybernetické bezpečnosti**. Legislativní návrhy o **digitalizaci cestovních dokladů EU a usnadnění cestování** pak budou cílit na bezpečnost a odolnost bezhraniční zóny schengenského prostoru. Evropská komise hodlá podpořit také další utváření Evropské zdravotní unie; navrhne proto komplexní přístup k **duševnímu zdraví** (další z hlavních iniciativ vzešlých z Konference o budoucnosti Evropy), revidované doporučení o **nekuřáckém prostředí** a nové doporučení o **nádorových onemocněních, kterým lze předcházet očkováním**.

6. Nový impuls pro evropskou demokracii

Během roku 2023 předloží Evropská komise **balíček opatření na obranu demokracie**, včetně iniciativy na ochranu demokratického prostoru EU před vnějšími zájmy. Evropská komise bude pokračovat ve vytváření EU rovnosti: navrhne **evropský průkaz osob se zdravotním postižením** (zajistí vzájemné uznávání statusu osoby se zdravotním postižením ve všech členských státech); též bude dál pracovat na odstranění nedostatků v právní ochraně před diskriminací na základě rasy nebo etnického původu. V souladu se svými zásadami **zlepšování právní úpravy** bude Evropská komise i nadále zjišťovat potenciál k jejímu zjednodušení a snižování z ní vyplývajících zátěží, a podporovat udržitelnost. K systematickému odhalování a odstraňování nadměrné byrokracie přispěje i pracovní skupina zainteresovaných subjektů na vysoké úrovni, která se bude věnovat dalšímu zjednodušování *acquis* dopadajícího na občany a podniky.

Evropská komise již zahájila jednání s Evropským parlamentem a Radou EU ke společnému sestavení seznamu legislativních priorit, u nichž se rozhodly urychleně přijmout opatření. Bude dál podporovat členské státy a spolupracovat s nimi na realizaci nových i stávajících unijních politik a provádění předpisů v jejich vnitrostátním právu a v případě potřeby bude právo EU prosazovat pomocí řízení o porušení Smlouvy o EU.

Evropská komise každoročně přijímá pracovní program se seznamem opatření, jež přijme v nadcházejícím roce; ten informuje veřejnost i spoluvůrce právních předpisů o politickém odhodlání předložit nové iniciativy, stáhnout projednávané návrhy a přezkoumat stávající právní předpisy EU. Nevěnuje se běžné činnosti Evropské komise v roli strážkyně smluv a prosazování stávající legislativy, ani pravidelným iniciativám, které Evropská komise každoročně přijímá. Pracovní program Evropské komise na rok 2023 je výsledkem intenzivní spolupráce s Evropským parlamentem, členskými státy a poradními orgány EU; jeho plný text je k dispozici zde: [Internetová stránka pracovního programu Komise na rok 2023](#).

Petr Zahradník

Ekonomické a strategické analýzy

EU Office / Knowledge Centre

@Research_sporka